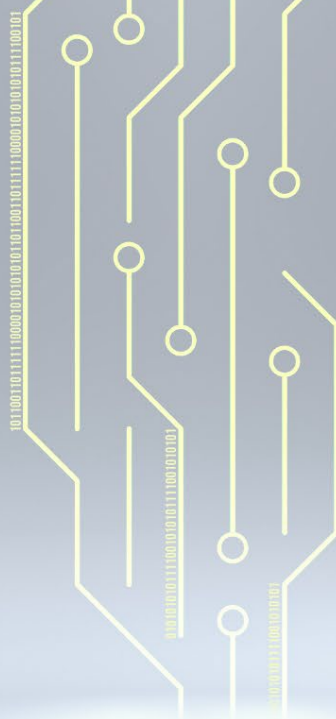

2022

WWW.BNM.MD

RAPORT ANUAL

Note

Raportul anual 2022 a fost examinat și adoptat de Consiliul de supraveghere al Băncii Naționale a Moldovei în ședința din 29 mai 2023 și a fost înaintat Parlamentului Republicii Moldova în conformitate cu prevederile din Legea nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2015, nr. 297-300, art.544, cu modificările ulterioare).

Raportul a fost întocmit în baza celor mai recente date statistice deținute de Banca Națională a Moldovei, Biroul Național de Statistică, Ministerul Finanțelor și de Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării.

De asemenea, au fost selectate informații statistice furnizate de către organismele internaționale și de băncile centrale ale statelor vecine.

Calculul unor date statistice a fost efectuat de Banca Națională a Moldovei.

Toate drepturile sunt rezervate. Reproducerea publicației este interzisă, iar utilizarea datelor în diferite lucrări este permisă numai cu indicarea sursei.

*Banca Națională a Moldovei
Bulevardul Grigore Vieru nr. 1,
MD-2005, Chișinău
tel.:(373 22) 822 606
fax: (373 22) 220 591
pagina-web oficială: <http://bnm.md>*

ISBN 978-9975-169-05-9
ISBN 978-9975-169-06-6 (PDF)

Cuprins

Cuvânt înainte	5
Sumar	7
1 Contextul internațional	12
1.1 Economia mondială, piețele financiare și de materii prime	12
1.2 Evoluția economiilor importante	15
1.3 Evoluția economiilor vecine și ale principalilor parteneri de comerț	16
2 Situația economică a Republicii Moldova	18
2.1 Sectorul real	18
2.2 Evoluția inflației	26
2.3 Dinamica inflației în Republica Moldova vs. dinamica inflației în țările – principali parteneri comerciali	34
2.4 Sectorul public și politica fiscală	36
2.5 Conturile internaționale ale Republicii Moldova pentru anul 2022 (date provizorii) ¹	38
2.6 Datoria de stat și datoria externă a Republicii Moldova	43
3 Politica monetară	47
3.1 Obiectivul politicii monetare	47
3.2 Deciziile de politică monetară	47
3.3 Realizarea politicii monetare	50
3.4 Condițiile monetare și valutare	54
3.5 Piața monetară	61
3.6 Piața valutară	65

¹Comentariile analitice complete privind evoluția conturilor internaționale pot fi accesate la adresa: <https://bnm.md/ro/content/conturile-internationale-ale-republicii-moldova-anul-2022-date-trimestriale-provizorii>

4 Activitatea de supraveghere a BNM	75
4.1 Supravegherea bancară	75
4.2 Supravegherea prestatorilor serviciilor de plată nebankari și controlul unităților de schimb valutar . .	93
4.3 Combaterea spălării banilor și finanțării terorismului .	95
5 Infrastructurile pieței financiare	99
5.1 Reglementarea, monitorizarea și supravegherea infrastructurilor pieței financiare	99
5.2 Licențierea, reglementarea și supravegherea activității de prestare a serviciilor de plată și de emitere a monedei electronice	100
5.3 Sistemul automatizat de plăți interbancare	103
5.4 Sistemul Depozitarului central unic al valorilor mobiliare	104
5.5 Instrumentele de plată fără numerar	105
6 Emisiunea de numerar	110
6.1 Evoluția numerarului (bancnote și monede) în circulație	110
6.2 Emisiunea, retragerea și procesarea numerarului . . .	113
6.3 Emisiunea numismatică	116
7 Activitatea de dezvoltare a cadrului legal și de reglementare	117
7.1 Reglementarea prudențială, reglementarea evidenței contabile în bănci	117
7.2 Reglementarea valutară	120
8 Relații internaționale	122
8.1 Colaborarea internațională	122
9 Cadrul instituțional și de organizare	139
9.1 Guvernarea corporativă a Băncii Naționale	139
9.2 Perspective de dezvoltare	152
9.3 Planul strategic al Băncii Naționale a Moldovei	154
9.4 Management și organizare	159
9.5 Managementul resurselor umane	160
9.6 Auditul intern	164
9.7 Tehnologia informației	165

10 Activitatea de cercetare	167
11 Comunicarea externă	168
12 Educația financiară	170
13 Analiza situației și a poziției financiare a BNM la nivel individual și consolidat pentru anul 2022	173
13.1 Indicatori-cheie	173
13.2 Considerații generale în analiza financiară	175
13.3 Analiza rezultatului financiar la nivel mondial	188
13.4 Analiza poziției financiare la nivel individual	191
13.5 Analiza comparativă a poziției financiare și a rezultatului financiar consolidat	192
13.6 Capital și rezerve	192
A Anexe	205

Lista acronimelor

AID	Asociația Internațională pentru Dezvoltare
ANRE	Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică
BASS	Bugetul asigurărilor sociale de stat
BCE	Banca Centrală Europeană
BEI	Banca Europeană de Investiții
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BIRD	Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BL	Buget local
BNM	Banca Națională a Moldovei
BNS	Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova
BS	Bugetul de Stat
BSCEE	Grupul Supraveghetorilor Bancari din Europa Centrală și de Est
BT	Bonuri de trezorerie
CAEM 2	Clasificatorul Activităților din Economia Moldovei
CBN	Certificate ale Băncii Naționale a Moldovei
CDN	Sistemul de compensare cu decontare pe bază netă
CEF	Centrul de Excelență în Finanțe
CHIBID	Rata de referință calculată în baza cotațiilor băncilor contribuitorii pentru plasarea mijloacelor bănești în lei moldovenești la alte bănci
CHIBOR	Rata de referință calculată în baza cotațiilor băncilor contribuitorii pentru atragerea mijloacelor bănești în lei moldovenești de la alte bănci
CIF	Cost, asigurare și navlu
CNP	Plată fără numerar fără prezența cardului (card not present)
CNPF	Comisia Națională a Pieței Financiare
COREP	Common Reporting (raportare comună)
CSI	Comunitatea Statelor Independente
DBTR	Sistemul de decontare pe bază brută în timp real
DCU	Depozitarul Central Unic
DST	Drepturi speciale de tragere (XDR)
EACHA	Asociația Europeană a Caselor de Compensare Automatizate
ECF	Mecanismul extins de creditare

EFF	Mecanismul de finanțare extinsă
EUR	Euro
FAO	Organizația pentru Alimentație și Agricultură a Națiunilor Unite
FAOAM	Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală
FMI	Fondul Monetar Internațional
GNL	Gaz natural lichefiat
HCE	Hotarârea Comitetului executiv
ICAAP	Procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri
IFRS	Standardele Internaționale de Raportare Financiară
ILAAP	Procesul de evaluare a adecvării lichidității interne
IORWG	Grupul Internațional de Lucru al Băncilor Centrale de Gestiune a Riscurilor Operaționale
IPC	Indicele prețurilor de consum
ISO	Organizația Internațională de Standardizare
LCR	Indicator privind acoperirea necesarului de lichiditate (liquidity coverage ratio)
MGRES	Centrala termoelectrică de la Cuciurgan
OPEC+	Alianța dintre Organizația Țărilor Exportatoare de Petrol (OPEC) și un grup de țări producătoare de petrol non-OPEC
OS	Obligațiuni de stat
PIB	Produsul intern brut
REER	Cursul de schimb real efectiv al monedei naționale
RM	Republica Moldova
SADD	Sistemele automatizate de deservire la distanță
SAPI	Sistemul automatizat de plăți interbancare
SEPA	Spațiul Unic de Plăți în euro (eng. Single Euro Payment Area)
SREP	Procesul de supraveghere și evaluare
SRF	Sistemul Rezervelor Federale
SUA	Statele Unite ale Americii
TIC	Tehnologia informației și comunicațiilor
TVA	Taxa pe valoarea adăugată
UAT	Unitate administrativ-teritorială
UE	Uniunea Europeană
USAID	Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională

USD	Dolarul SUA
USDX	Indicele dolarului SUA
VAB	Valoarea adăugată brută
VLC	Valută liber convertibilă
VMC	Valori mobiliare corporative
VMS	Valori mobiliare de stat

Cuvânt înainte

Anul 2022 a fost marcat și umbrit de războiul din Ucraina, iar pe plan economic – de consecințele acestuia, care, suprapuse cu multiple șocuri externe și interne, au făcut ca acest an să fie unul extrem de dificil din punct de vedere economic și monetar. Totodată, măsurile prompte și tranșante în domeniul politicii monetare luate de Banca Națională au permis să depășim valul inflaționist cu care s-a confruntat Moldova și, spre finele anului, să trecem ferm pe un trend descrescător al inflației.

La începutul anului 2022 economia Moldovei era sub impactul câtorva evenimente și șocuri, al căror efecte încă se propagau. Economia își revenea după criza pandemică, prețurile produselor alimentare pe piața internațională au atins niveluri înalte, prețurile la resursele energetice au consemnat maxime istorice, iar majorarea plăților sociale au alimentat tendințele proinflaționiste. În 2022, seria de șocuri ce alimentau inflația a continuat cu ajustările de tarife și a culminat cu declanșarea războiului în Ucraina, care a întrerupt lanțuri logistice și a dus la înlocuirea produselor ucrainene cu altele mai scumpe.

Înăsprirea politicii monetare, începută în vara anului 2021 în așteptarea valului inflaționist, a continuat și în cea mai mare parte a anului 2022, fiind proporțională și adecvată prognozelor prețurilor. Aceasta ne-a permis să oprim și să inversăm trendul de accelerare a creșterii prețurilor, iar la sfârșitul anului să începem ciclul de relaxare a politicii monetare. În lipsa unor noi șocuri externe și interne, relaxarea politicii monetare va continua, în vederea aducerii ratei inflației în coridor și creării unor condiții prielnice pentru relansarea economiei țării.

Reforma sistemului bancar, înfăptuită pe parcursul ultimilor ani, a asigurat un nivel înalt de reziliență a sectorului bancar, care i-a permis să treacă peste acest an dificil fără a fi afectat semnificativ. Stabilitatea sistemului bancar a fost cu atât mai importantă în

faza inițială a războiului, când băncile au făcut față unui volum considerabil de retrageri de depozite și au asigurat deservirea plăților pentru fluxul de refugiați din Ucraina. Sistemul bancar rămâne disponibil pentru a asigura finanțarea creșterii, la începutul următorului ciclu economic.

Reglementările privind creditarea responsabilă, implementate pe parcursul anului 2022, în domeniul bancar și cel nebancar, reprezintă o completare majoră a instrumentarului de măsurare a stabilității financiare, menit să elimine supraîndatorarea populației și să asigure că extinderea ulterioară a creditării va fi una sustenabilă și robustă.

Activele oficiale de rezervă ale Băncii Naționale au continuat să crească pe parcursul anului, ajungând la 4,5 miliarde dolari SUA. Volumul acestora asigură un nivel suficient și confortabil de acoperire a operațiunilor comerciale internaționale și de protecție contra eventualelor șocuri, pentru a asigura reziliența monedei naționale și stabilitatea ei.

Anul 2023 va fi un an de redresare și revenire. Relaxarea condițiilor monetare va crea premise pentru relansarea economiei, scăderea nivelului inflației va aduce previzibilitatea și stabilitatea necesare activității economice, iar sistemul bancar este pregătit pentru a asigura finanțarea companiilor și a populației. În anul 2023 sub umbrela Băncii Naționale vor trece unele părți importante ale sistemului financiar nebancar – companiile de asigurări, organizațiile de creditare nebancară etc., ceea ce va permite asigurarea unei reglementări și supravegheri omogene și consistente pe tot spectrul activităților financiare.

Octavian Armașu

Guvernator

Sumar

Contextul internațional

Anul 2022 a fost unul relativ complicat pentru economia mondială, relansarea economică post-pandemică fiind compromisă de creșterea fără precedent a prețurilor la materiile prime pe fundalul unor riscuri și incertitudini semnificative. La 24 februarie 2022 a început războiul dintre Federația Rusă și Ucraina, ambii mari exportatori de materii prime, ceea ce a bulversat căile tradiționale de comerț din Marea Neagră. Totodată, sancțiunile economice impuse Federației Ruse și stoparea exportului de gaze naturale către Europa a provocat o criză energetică majoră pe continentul european, iar prețurile la gazele naturale au crescut de zeci de ori față de mediile istorice. Creșterea costurilor de producere și relansarea cererii mondiale a contribuit rapid la creșterea prețurilor de consum, iar, ca răspuns, autoritățile au înăsprit condițiile monetare. Astfel, ratele dobânzilor de politică monetară au crescut la sfârșitul anului 2022 până la 4,5 la sută în SUA, până la 3,5 la sută în Regatul Unit și până la 2,5 la sută în zona euro. În regiune provocările de ordin economic au fost și mai mari din cauza aflării în apropierea zonei de conflict și a dependenței enorme de resursele energetice din Federația Rusă, o inflație de peste 20 la sută înregistrându-se în țările baltice, Ucraina și Republica Moldova. O inflație anuală de 85,6 la sută s-a înregistrat în luna octombrie 2022 în Turcia, pe fundalul deprecierii considerabile a lirei turcești și al politicii neconvenționale de diminuare a ratelor dobânzilor de către Banca Centrală a Turciei. În anul 2022, prețurile la produsele alimentare pe piața internațională au crescut în medie cu 14,3 la sută față de anul 2021 ca urmare a majorării costurilor la resursele energetice, la fertilizanți și a costurilor de transport și logistică.

Evoluții ale activității economice din Republica Moldova

În anul 2022, activitatea economică în Republica Moldova a înregistrat un declin pronunțat după dinamica pozitivă din anul 2021. În acest fel, PIB s-a diminuat cu 5,9 la sută comparativ cu nivelul din anul 2021. Printre factorii care au determinat temperarea activității economice pe parcursul anului 2022 pot fi menționați scăderea veniturilor în termeni reali ale populației în contextul accelerării inflației, creșterea ratelor dobânzii, care a încetinit creditarea, creșterea incertitudinii în regiune ca urmare a escaladării conflictului armat din Ucraina, aprecierea în termeni reali a monedei naționale față de valutele principalilor parteneri comerciali și, ca rezultat, scăderea competitivității produselor autohtone. În același timp, în a doua parte a anului contractarea PIB a fost determinată și de un rezultat inferior al sectorului agricol ca urmare a condițiilor secetoase din vara anului 2022. Din perspectiva utilizărilor, consumul gospodăriilor populației s-a

diminuat cu 4,0 la sută comparativ cu anul 2021. Pe de altă parte, consumul final al administrației publice s-a majorat cu 4,1 la sută. Formarea brută de capital în perioada de referință a generat un impact negativ de 1,9 puncte procentuale asupra dinamicii PIB. Exporturile, în termeni reali, s-au majorat cu 24,9 la sută. Un impact negativ pronunțat asupra dinamicii PIB în anul 2022 a fost determinat de majorarea importurilor cu 15,8 la sută. În cadrul sectoarelor economiei naționale, sectorul agricol a înregistrat o contractare de 25,8 la sută. În același timp, un impact negativ semnificativ a fost determinat de scăderea valorii adăugate din industrie. Sectorul construcțiilor a continuat declinul observat în anul 2021, contractându-se cu 10,0 la sută comparativ cu anul precedent, iar valoarea adăugată aferentă sectorului tranzacțiilor imobiliare s-a contractat cu 10,9 la sută. O tendință descendentă a fost înregistrată și în transporturi. Impozitele nete pe produse au generat o contribuție negativă semnificativă la dinamica PIB. Totodată, contribuțiile negative sus-menționate au fost atenuate parțial de evoluțiile din sectoarele: activități financiare și de asigurări, informații și comunicații, cazare și alimentație publică, precum și comerț.

Evoluția inflației

În anul 2022, rata medie anuală a IPC a constituit 28,7 la sută, fiind cu 23,6 puncte procentuale superioară celei din anul 2021. Pe parcursul anului 2022, rata anuală a inflației a continuat traiectoria ascendentă pronunțată din anul precedent până în luna octombrie 2022. Astfel, aceasta s-a majorat de la 13,9 la sută în luna decembrie 2021 până la valoarea de 34,6 la sută în luna octombrie 2022. Ulterior, în ultimele două luni ale anului aceasta a conturat o tendință descendentă, înregistrând valoarea de 30,2 la sută în luna decembrie 2022.

Accelerarea prețurilor din primele zece luni ale anului a fost susținută de creșterea prețurilor pe piața internațională și regională la produsele alimentare și la resursele energetice, fapt ce a determinat creșterea prețurilor acestora pe piața internă, precum și de ajustarea mai multor tarife din cadrul prețurilor reglementate. Totodată, ajustarea tarifelor, creșterea prețurilor la carburanți, dar și traiectoria ascendentă a salariilor au susținut majorarea costurilor pentru agenții economici care treptat a fost reflectată în prețuri. Impactul factorilor de mai sus a fost amplificat semnificativ, în prima jumătate a anului 2022, de escaladarea situației din Ucraina ce a generat presiuni adiționale asupra prețurilor la produsele alimentare, combustibili și la unele subcomponente aferente inflației de bază. Presiuni suplimentare asupra prețurilor la produsele alimentare pe piața internă în a doua parte a anului 2022 au fost cauzate de seceta hidrologică din vara precedentă. În același timp, pentru anumite subcomponente din cadrul IPC, presiuni inflaționiste adiționale au fost determinate de dinamica ratei de schimb MDL/USD în prima parte a anului 2022. Conform estimărilor, presiunile din partea cererii, observate pe parcursul anului 2021, au pierdut din intensitate în prima parte a anului 2022, iar ulterior au atenuat presiunile inflaționiste generate de factorii menționați anterior.

Spre finele anului 2022, temperarea ratei anuale a IPC a fost susținută de efectul unei perioade de bază înalte de la finele anului 2021, de o cerere modestă din partea populației în contextul scăderii venitului disponibil al acesteia în termeni reali, precum și de compensațiile acordate populației pentru resursele energetice în perioada rece a anului.

Promovarea politicii monetare

Banca Națională a Moldovei a promovat pe parcursul anului 2022 o politică monetară de înăsprire, în scopul temperării ritmurilor alerte de creștere a prețurilor de consum, atenuării efectelor secundare ale șocurilor de ofertă, stimulării intermedierei financiare în moneda națională și a economisirii în defavoarea consumului, echilibrării balanței comerciale, precum și al ancorării așteptărilor și anticipațiilor inflaționiste.

Totodată, magnitudinea măsurilor de politică monetară a fost calibrată spre finele anului cu măsurile de relaxare a politicii monetare, în contextul perspectivei de inversare a traiectoriei inflației anuale după valoarea maximă din luna octombrie 2022 și al conturării unor presiuni dezinflaționiste pronunțate din partea cererii agregate pe fondul unei deviații PIB negative.

În acest sens, membrii Comitetului executiv al BNM au decis să majoreze rata dobânzii de politică monetară de la 6,50 la sută în decembrie 2021 până la 21,50 la sută anual în decembrie 2022. Prin creșterea ratei de bază s-a urmărit crearea condițiilor monetare necesare să tempereze ritmurile de creștere a prețurilor de consum. Totodată, norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenești a fost majorată pe parcursul anului 2022 de la 26,0 la sută, până la nivelul de 40,0 la sută.

La ședința Comitetului executiv al BNM din 5 decembrie 2022 a fost aprobată decizia de reluare a măsurilor de relaxare a politicii monetare, de a diminua rata de bază cu 1,5 puncte procentuale, până la 20,0 la sută, care a fost condiționată de confirmarea veridicității prognozei Băncii Naționale a Moldovei și tendinței dezinflaționiste asociate acesteia. Totodată, decizia de diminuare a normei rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenești și în valută neconvertibilă de la 40,0 la sută până la 34,0 la sută, cu 3,0 puncte procentuale în decembrie 2022 și cu 3,0 puncte procentuale în ianuarie 2023, a condus la vărsarea suplimentară de lichidități pe piața monetară, contribuind la creșterea resurselor de creditare pentru sectorul real și sectorul public.

Ritmul anual de creștere a masei monetare în sens larg în anul 2022 a constituit 5,3 la sută. Agregatul monetar M2 a crescut cu 9,6 la sută anual, banii în circulație s-au majorat cu 8,5 la sută anual. Rata medie a dobânzilor la creditele noi acordate în moneda națională în anul 2022 a constituit 11,73 la sută anual, totodată, rata medie la depozitele noi atrase a constituit 10,61 la sută anual.

Sectorul bancar

La situația din 31.12.2022, în Republica Moldova activau 11 bănci licențiate de Banca Națională a Moldovei (BNM).

Sectorul bancar, în anul 2022, conform datelor prezentate de către bănci, a fost caracterizat de lichiditate înaltă, de creșterea activelor, a creditelor, a fondurilor proprii, a depozitelor persoanelor fizice, a depozitelor persoanelor juridice și a depozitelor băncilor. De asemenea, profitul aferent exercițiului în comparație cu anul precedent s-a majorat, preponderent, ca urmare a majorării veniturilor din dobânzi și a veniturilor neaferente dobânzilor. Cele mai mari venituri din dobânzi sunt obținute din investițiile în credite, fiind urmate de veniturile obținute din mijloacele plasate la BNM (rezerve obligatorii) și veniturile din titlurile de datorii (VMS, CBN).

În această perioadă a fost înregistrată majorarea în valoare absolută a creditelor expirate, a creditelor neperformante și, ca urmare, înrăutățirea ușoară a indicatorilor calității portofoliului de credite comparativ cu finele anului precedent.

E de menționat că, în același timp, a fost înregistrată și creșterea reducerilor pentru pierderi din deprecieri formate (reduceri IFRS), ceea ce a condus la majorarea ponderii reducerilor pentru pierderi din deprecieri formate la credite (reduceri IFRS) în reducerile calculate la credite (reduceri prudentiale) până la 95,3 la sută.

În anul 2022, în sectorul bancar a continuat tendința de consolidare a fondurilor proprii, care au constituit 18,4 miliarde lei, fiind în majorare cu 21,2 la sută.

Totodată, toate băncile au respectat cerința față de indicatorul „Rata fondurilor proprii totale”, inclusiv privind amortizoarele de capital. Rata fondurilor proprii totale pe sectorul bancar conform datelor prezentate de băncile licențiate a înregistrat valoarea de 29,5 la sută, fiind în majorare cu 3,6 puncte procentuale față de finele anului precedent.

În perioada de referință, băncile au menținut un nivel înalt de lichiditate și profitabilitate.

Astfel, valoarea indicatorului lichidității pe termen lung (principiul I al lichidității) a constituit 0,67 (limita ≤ 1), fiind în micșorare nesemnificativă, cu 0,1 puncte procentuale, față de finele anului precedent.

De asemenea, la situația din 31.12.2022, toate băncile au respectat și principiul III al lichidității, care reprezintă raportul dintre lichiditatea efectivă ajustată și lichiditatea necesară pe fiecare bandă de scadență (limita ≥ 1).

Indicatorul privind acoperirea necesarului de lichiditate pe sector a constituit 267,9 la sută, fiind în scădere cu 90,4 puncte procentuale comparativ cu finele anului precedent. Acest indicator a fost

respectat de toate băncile (limita ≥ 80 la sută – începând cu 1 ianuarie 2022 până la 1 ianuarie 2023).

Profitul aferent exercitiului financiar încheiat la 31.12.2022 pe sectorul bancar a constituit 3,6 miliarde lei, majorându-se față de anul precedent cu 58,6 la sută. Pentru anul 2022 rentabilitatea activelor² și a capitalului³ băncilor licențiate au înregistrat valori de 2,9 la sută și respectiv 16,9 la sută, fiind în creștere cu 0,9 puncte procentuale și cu 4,6 puncte procentuale comparativ cu finele anului precedent.

De asemenea, a continuat creșterea activelor și a depozitelor, respectiv, cu 10,9 la sută până la 131,4 miliarde lei și cu 5,4 la sută până la 95,0 miliarde lei.

Comparativ cu sfârșitul anului precedent, a fost înregistrată majorarea portofoliului de credite pe sectorul bancar cu 9,3 la sută, până la 61,6 miliarde lei. Pe parcursul anului a crescut nesemnificativ ponderea creditelor neperformante în portofoliul de credite cu 0,3 puncte procentuale, constituind 6,4 la sută.

Banca Națională realizează supravegherea din oficiu în baza programului anual de supraveghere prudentială. Pentru anul 2022, programul de supraveghere prudentială a inclus diverse acțiuni cu caracter curent (monitorizarea indicatorilor-cheie, analiza rapoartelor financiare prezentate de bănci, a rapoartelor auditului extern, monitorizarea planurilor de remediere ca urmare a controalelor pe teren), precum și acțiuni în vederea elaborării raportului SREP (evaluarea modelului de afaceri, analiza guvernantei și a controlului intern, evaluarea riscurilor pentru capital și lichiditate, analiza rapoartelor ICAAP etc.).

Astfel, au fost elaborate și expediate rezultatele procesului de supraveghere și evaluare a activității (SREP) pentru anul 2020 la toate cele 11 bănci. De asemenea, au fost elaborate și expediate rezultatele procesului de supraveghere și evaluare a activității (SREP) pentru anul 2021 la 6 bănci. Toate băncile au respectat și cerință suplimentară de fonduri proprii stabilită de BNM urmare rezultatelor procesului de supraveghere și evaluare a activității băncilor (SREP).

Pe parcursul anului 2022 au fost efectuate 4 controale tematice la băncile licențiate, dintre care 3 controale planificate și un control inopinat.

De asemenea, în anul de raportare au fost aprobate hotărâri ale Comitetului executiv al BNM aferente controalelor tematice asupra activității la 6 bănci licențiate.

Ca urmare au fost aplicate:

- avertismente la 3 bănci, la 8 membri ai Consiliului băncii, la 3 membri ai Organului executiv al băncii și la 1 șef al secției audit intern,
- amenzi la 2 bănci, la 1 membru al Consiliului băncii, la 5 membri ai Organului executiv al băncii, la 2 șefi ai funcțiilor de control intern.

²Rentabilitatea activelor = venitul net anualizat/ media activelor

³Rentabilitatea capitalului = venitul net anualizat/ media capitalului acționar

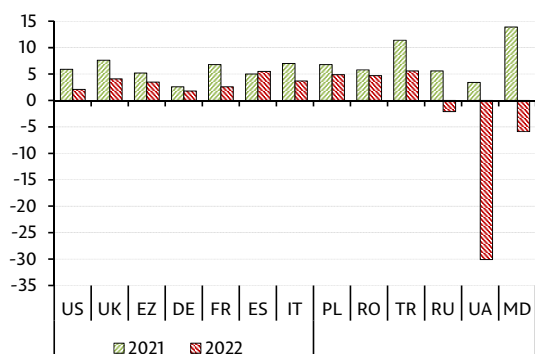
Capitolul 1

Contextul internațional

1.1 Economia mondială, piețele financiare și de materii prime

Anul 2022 a fost unul relativ complicat pentru economia mondială, relansarea economică post-pandemică fiind compromisă de creșterea fără precedent a prețurilor la materiile prime pe fundalul unor riscuri și incertitudini semnificative. La 24 februarie 2022 a început războiul dintre Federația Rusă și Ucraina, ambii mari exportatori de materii prime, ceea ce a bulversat căile tradiționale de comerț din Marea Neagră. Totodată, sancțiunile economice impuse Federației Ruse și stoparea exportului de gaze naturale către Europa a provocat o criză energetică majoră pe continentul european, iar prețurile la gazele naturale au crescut de zeci de ori față de mediile istorice. Creșterea costurilor de producere și relansarea cererii mondiale a contribuit la creșterea rapidă a prețurilor de consum, iar, ca răspuns, autoritățile au înăsprit condițiile monetare. Astfel, ratele dobânzilor de politică monetară au crescut la sfârșitul anului 2022 până la 4,5 la sută în SUA, până la 3,5 la sută în Regatul Unit și până la 2,5 la sută în zona euro. În regiune provocările de ordin economic în anul 2022 au fost și mai mari din cauza aflării în apropierea zonei de conflict și a dependenței enorme de resursele energetice din Federația Rusă, o inflație de peste 20 la sută înregistrându-se în țările baltice, Ucraina și Republica Moldova. O inflație anuală de 85,6 la sută s-a înregistrat în luna octombrie 2022 în Turcia, pe fundalul deprecierei semnificative a lirei turcești și al politicii neconvenționale de diminuare a ratelor dobânzilor de către Banca Centrală a Turciei. În anul 2022, prețurile la produsele alimentare pe piața internațională au crescut în medie cu 14,3 la sută față de anul 2021 ca urmare a majorării costurilor la resursele energetice, la fertilizanți și a costurilor de transport și logistică.

Graficul 1.1: Evoluția comparativă a PIB în economiile selectate în anii 2021 și 2022 (%)*

Sursa: Eurostat, Oficiile naționale de statistică ale țărilor vizate;

* US – Statele Unite ale Americii, UK – Regatul Unit al Marii Britanii, EZ – Zona euro, DE – Germania, FR – Franța, ES – Spania, IT – Italia, PL – Polonia, RO – România, TR – Turcia, RU – Federația Rusă, UA – Ucraina, MD – Republica Moldova

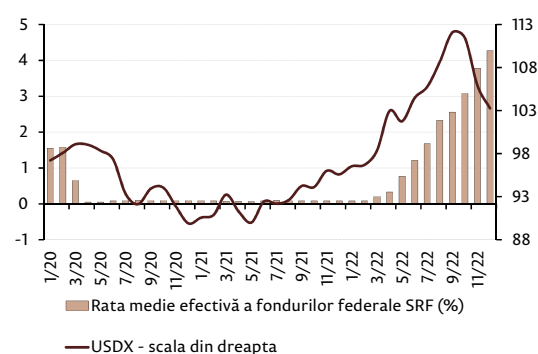
În anul 2022, **creșterea economică** în majoritatea țărilor a fost mai mică decât în anul 2021, în mare parte, ca urmare a depășirii mai rapide a consecințelor crizei pandemice și a noilor provocări, precum creșterea prețurilor care a determinat înăsprirea imediată și substanțială a condițiilor monetare. Statele Unite ale Americii au înregistrat în anul 2022 o creștere economică de 2,1 la sută. În Regatul Unit creșterea produsului intern brut a fost de 4,1 la sută, în pofida creșterii accelerate a ratelor dobânzilor de către Banca Angliei și a problemelor fiscale și financiare care au determinat schimbarea guvernului de două ori pe parcursul anului 2022. În zona euro, creșterea economică a fost de 3,5 la sută, dintre care Spania – 5,5 la sută, Italia – 3,7 la sută, Franța – 2,6 la sută și Germania – 1,8 la sută. Provocările aferente crizei energetice au scăzut semnificativ din potențialul de creștere al economiilor zonei euro, afectând în special țările cu un grad înalt de dependență față de importurile de gaze naturale prin gazoduct din Federația

Rusă. Țările din estul UE, precum Polonia și România au înregistrat creșteri robuste ale produsului intern brut, de 4,9 și respectiv 4,7 la sută, beneficiind de pe urma creșterii consumului aferent unui număr impunător de refugiați din Ucraina, dar și datorită gradului scăzut de dependență energetică. Economia Turciei a crescut în medie cu 5,6 la sută în anul 2022, beneficiind deopotrivă cu Polonia și România de creșterea importanței în comerțul regional în urma războiului din Ucraina. Economia Federației Ruse s-a contractat în anul 2022 doar cu 2,1 la sută, mult mai puțin comparativ cu prognozele din primăvara anului 2022 când au fost impuse sancțiuni economice extrem de dure menite să limiteze veniturile, și prin urmare, capacitatea de finanțare a războiului. Însă, creșterea la valori maxime a cotațiilor la petrol, gaze naturale, fertilizanți și la alte materii prime a contribuit la sporirea veniturilor din export ale Federației Ruse. În perioada ianuarie-decembrie 2022, economia Ucrainei s-a contractat în medie cu 30,1 la sută, războiul paralizând activitatea economică, limitând transportul prin Marea Neagră și, cel mai grav, distrugând iremediabil infrastructura energetică. Pentru comparație, în anul 2022, economia Republicii Moldova s-a contractat cu 5,9 la sută, factorii fiind analizați în capitolul 2 din acest raport (Graficul 1.1).

Din ianuarie și până în luna octombrie 2022, **dolarul SUA** s-a apreciat fără precedent din cauza creșterii riscurilor mondiale și a înăsprii condițiilor monetare de către Sistemul Rezervelor Federale (SRF) mai mult decât în alte economii importante. Riscurile mondiale au fost asociate, în primul rând, cu războiul din Ucraina și apoi cu creșterea semnificativă a cotațiilor la materiile prime. De asemenea, începând cu luna martie, SRF a majorat treptat intervalul ratelor dobânzilor până la nivelul de 4,25-4,5 la sută în decembrie 2022 (Graficul 1.2). În luna iunie 2022, inflația anuală în SUA a atins nivelul maxim din ultimii 40 de ani, de 9,1 la sută, ulterior, acesta coborând până la 6,5 la sută în decembrie 2022, dar oricum fiind în afara țintei de 2,0 la sută pe termen mediu a SRF.

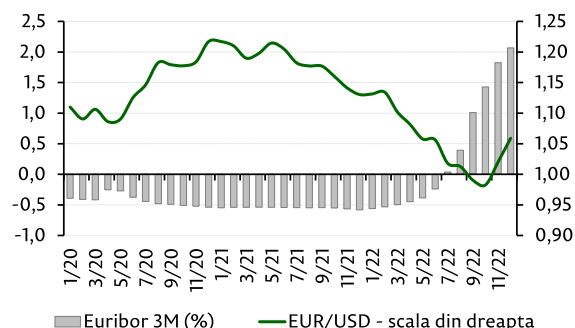
În anul 2022, **moneda unică europeană** s-a depreciat, ajungând în septembrie 2022 puțin sub paritate în raport cu dolarul SUA (aproximativ 0,96 EUR/USD). Motivele de bază ale deprecierei euro au fost consecințele iminente ale războiului din Ucraina asupra economiilor europene și agravarea rezultată a crizei energetice. Deși volumul gazelor naturale transportate prin gazoduct din Rusia către Europa a început să scadă în a doua jumătate a anului 2021, riscurile s-au agravat odată cu declanșarea războiului din Ucraina și impunerea reciprocă de sancțiuni economice între economiile vizate. Preocupările privind insuficiența de gaze naturale pentru sezonul rece în Europa au crescut treptat, iar prețurile înalte la resursele energetice au determinat scăderea activității de producere. Totuși, spre sfârșitul anului 2022, temperaturile ridicate, stocurile suficiente de gaze naturale și măsurile de economisire a resurselor energetice au sporit încrederea privind depășirea cel puțin pentru sezonul rece 2022-2023 a crizei energetice din Europa, ceea ce a determinat aprecierea monedei unice europene. Un alt factor important pentru evoluția monedei unice europene în anul 2022 a fost politica monetară a BCE. În prima parte a anului 2022 când majoritatea autorităților monetare majorau ratele dobânzilor, BCE a menținut ratele la nivelul zero, deși inflația creștea în ritm alert, ceea ce a amplificat deprecierea monedei unice europene.

Graficul 1.2: Evoluția indicelui USDX în contextul politicii monetare a SRF

Sursa: SRF, Bloomberg

Graficul 1.3: Evoluția EUR/USD și a Euribor 3M

Sursa: BCE

Tabelul 1.1: Aprecierea (-)/deprecierea (+) valutelor în anul 2022 (%)*

	USD	
	2022/ 2021	Dec.22/ Dec.21
Economii avansate		
EUR	12,3	6,8
JPY	19,7	18,5
GBP	11,7	9,2
CHF	4,5	1,2
Economii emergente și în curs de dezvoltare		
BGN	12,5	6,8
BYR	3,6	1,4
CNY	4,2	9,6
HUF	23,0	18,4
INR	6,3	9,4
PLN	15,5	8,3
RON	12,7	6,1
RUB	-7,0	-11,4
TRY	86,4	37,8
UAH	18,5	34,4
Republica Moldova		
MDL	6,9	9,2

Sursa: paginile web ale Băncilor Centrale vizate, calcule BNM;

*USD – Dolarul SUA, EUR – moneda unică europeană, JPY – Yenul japonez, GBP – Lira sterlină, CHF – Francul elvețian, BGN – Leva bulgară, BYR – Rubla bielorusă, CNY – Yuanul chinezesc, HUF – Forintul ungar, INR – Rupia indiană, PLN – Zlotul polonez, RON – Leul românesc, RUB – Rubla rusească, TRY – Lira turcească, UAH – Hrivna ucraineană, MDL – Leul moldovenesc

Începând cu iulie 2022, BCE a început majorarea constantă a ratelor dobânzilor, până la un nivel de 2,5 la sută în decembrie 2022, ceea ce a convins piețele financiare de fermitatea BCE de a stabili inflația, fapt ce a amplificat aprecierea monedei unice europene în ultimele luni ale anului 2022 (Graficul 1.3).

În anul 2022, majoritatea monedelor au urmat o traiectorie de depreciere în raport cu dolarul SUA, pe fondul creșterii riscurilor aferente presiunilor proinflaționiste, a riscurilor geopolitice și de aprovizionare, dar și a restructurării comerțului internațional (Tabelul 1.1). Totuși, ar trebui menționată deprecierea în medie cu 86,4 la sută a **lirei turcești** ca urmare a politicii monetare neconvenționale a Băncii Centrale a Turciei. Deși inflația anuală a crescut treptat până la un nivel maxim de 85,6 la sută în octombrie 2022, Banca Centrală a Turciei deja din august 2022 a diminuat treptat rata de politică monetară de la 14,0 până la 9,0 la sută în noiembrie 2022. Totodată, autoritățile din Turcia au introdus un control intern riguros asupra operațiunilor de schimb valutar și al depozitelor în valută, ceea ce a scăzut și mai mult încrederea investitorilor străini.

O altă valută care a avut o evoluție diferită în anul 2022 a fost **rubla rusească**, aceasta depreciindu-se până la 177 RUB/USD în martie 2022, iar, ulterior, apreciindu-se până la 50 RUB/USD în iunie 2022. Rubla rusească s-a depreciat rapid după 24 februarie 2022 pe măsura introducerii treptate a sancțiunilor menite să izoleze economic Rusia și să limiteze veniturile încasate din exportul de materii prime. Ca răspuns, Banca Rusiei a introdus un șir de măsuri menite să diminueze ieșirea de capital financiar din țară și să limiteze speculațiile valutare pe piața internă. Aceasta a determinat inițial stabilizarea, iar, ulterior, aprecierea rublei rusești. De asemenea, prețurile înalte la resursele energetice și la alte materii prime din anul 2022 au condus la creșterea semnificativă a încasărilor valutare din export, ceea ce a contribuit la sustenabilitatea bugetului național al Federației Ruse.

Dintre valutele de circulație internațională, în anul 2022 s-a evidențiat **lira sterlină**, care a atins un nivel negativ record față de dolarul SUA la sfârșitul lunii septembrie 2022, în contextul în care investitorii au fost îngrijorați de anunțurile privind reducerile de impozite și ajutoarele masive pentru plata facturilor. Aceasta a generat vânzarea masivă a obligațiunilor guvernamentale pe termen lung din Regatul Unit, care a determinat Banca Angliei să intervină și să stabilizeze piața.

În anul 2022, **prețurile pe piața internațională** au continuat să crească într-un ritm alert, amplificând efectele majorării prețurilor din anul 2021. Totuși, dacă în anul 2021, factorul de bază al creșterii prețurilor pe piața internațională a fost relansarea post-pandemică a activității economice, în anul 2022, prețurile au crescut, în mare parte, ca urmare a șocurilor de ofertă, a riscurilor geopolitice, a creșterii salariilor și a efectelor de runda a doua. Astfel, conform indicilor de preț calculați de Banca Mondială, **prețurile la fertilizanți** au crescut în medie cu 54,8 la sută, după o creștere la fel de semnificativă cu 104,1 la sută în anul 2021. Cotația petrolului de marca **Brent** a înregistrat în anul 2022 o creștere medie de 41,7 la sută față de anul 2021, nivelul maxim de 139 USD/baril fiind atins la începutul lunii martie 2022.

Prețurile la produsele alimentare pe piața internațională, reflectate prin **indicele FAO**, au înregistrat în anul 2022 o creștere medie de 14,3 la sută, în mare parte, din cauza creșterii costurilor de producere (fertilizanți și resurse energetice), dar și a blocajului transportării cerealelor în largul Mării Negre. Totodată, **prețurile la metale și minerale**, conform indicilor calculați de Banca Mondială, au scăzut în anul 2022 în medie cu 1,2 la sută față de 2021, din cauza menținerii restricțiilor COVID-19 în China, ceea ce a diminuat substanțial activitatea de producție (Graficul 1.4).

Sanctiunile economice impuse Federației Ruse și stoparea exportului de gaze naturale către Europa a provocat o criză energetică fără precedent pe continentul european, iar prețurile la gazele naturale au crescut de zeci de ori față de mediile istorice. Cotația Netherlands TTF a depășit 3 800 USD/1 000 metri cubi la începutul lunii martie 2022 din cauza creșterii riscurilor geopolitice. Un alt maxim de peste 3 500 USD/1 000 metri cubi a fost atins în luna august 2022 după ce gazoductul Nord Stream 1 a fost avariat. Astfel, anul 2022 poate fi caracterizat prin goana țărilor după noi surse de GNL⁴, prin creșterea investițiilor în surse alternative de energie și în noi terminale maritime de recepție a GNL. Totuși, în ultimele luni ale anului 2022, rezervele de gaze naturale în Europa erau suficiente pentru sezonul rece, iar oferta de GNL era excedentară, ceea ce a determinat scăderea cotațiilor la gazele naturale, deși nu la nivelurile istorice (Graficul 1.5).

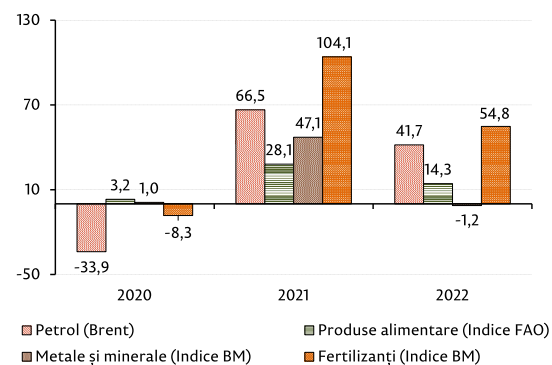
Piața petrolieră s-a recuperat în anul 2022, oferta mondială majorându-se de la 95,7 milioane barili/zi în anul 2021 la 99,8 milioane barili/zi în anul 2022. Totodată, cererea de petrol s-a recuperat mai lent, de la 97,1 milioane barili/zi în anul 2021 la 99,4 milioane barili/zi în anul 2022. Deși OPEC+ și-a menținut în continuare planurile sale de limitare a producției de petrol, anticipările privind recuperarea economiei Chinei nu s-au adeverit, ceea ce a generat, într-o oarecare măsură, crearea surplusului de petrol pe piața mondială. De asemenea, Federația Rusă în căutare de noi piețe și metode de ocolire a sancțiunilor economice nu a mai urmat strict planul de producție. Per ansamblu, piața petrolieră a suferit schimbări structurale semnificative în anul 2022, fiind schimbate radical piețele tradiționale de desfacere și căile de transport ale petrolului (Graficul 1.6).

1.2 Evoluția economiilor importante

Statele Unite ale Americii

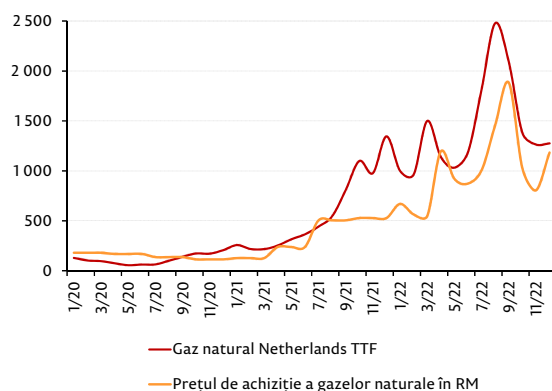
În anul 2022, produsul intern brut al SUA a crescut cu 2,1 la sută după ce în anul 2021 a crescut cu 5,9 la sută. Rata medie a șomajului în SUA în anul 2022 a constituit 3,6 la sută, iar rata medie a inflației a fost de 8,0 la sută, fiind atins un maxim de 9,1 la sută în luna iunie 2022. În anul 2022, producția industrială în SUA a crescut cu 3,4 la sută.

Graficul 1.4: Ritmul mediu anual de creștere a prețurilor internaționale (%)

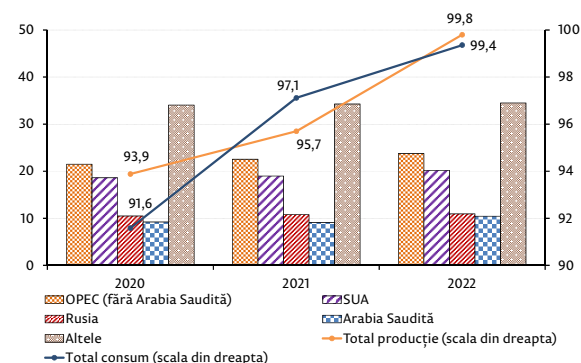
Sursa: Banca Mondială, FAO

Graficul 1.5: Prețurile la gazele naturale, USD/1 000 metri cubi

Sursa: Banca Mondială, MoldovaGaz

Graficul 1.6: Oferta mondială și pe țări/grupuri vs. consumul mondial de petrol (milioane barili/zi)

Sursa: Administrația SUA privind informația energetică, calcule BNM

⁴Gaz natural lichefiat

Zona euro și Uniunea Europeană

În anul 2022, produsul intern brut cumulat al zonei euro și cel al Uniunii Europene au crescut deopotrivă cu 3,5 la sută, comparativ cu 5,3 și 5,4 la sută respectiv în anul 2021. Conform unei prime estimări a creșterii anuale pentru 2022, pe baza datelor trimestriale, ocuparea forței de muncă a crescut cu 2,5 la sută în zona euro și cu 2,1 la sută în UE. Rata șomajului în zona euro a consemnat o medie de 6,7 la sută, iar în UE – de 6,1 la sută. Inflația a crescut semnificativ, ritmul mediu anual fiind de 8,4 la sută în zona euro și de 9,2 la sută în UE. Producția industrială a crescut în anul 2022 în zona euro, cu 2,2 la sută, activitatea industrială fiind puternic afectată de criza energetică. Totodată, producția în construcții a crescut în perioada de referință cu 2,5 la sută comparativ cu anul precedent. Comerțul extern în zona euro a înregistrat o evoluție semnificativă, exporturile majorându-se cu 18,0 la sută, iar importurile cu 37,5 la sută (Tabelul 1.2).

China

Încetinirea PIB-ului real al Chinei în al patrulea trimestru al anului 2022 a determinat temperarea creșterii economice medii anuale până la 3,0 la sută, ceea ce reprezintă pentru prima oară în peste 40 de ani o creștere sub media globală.

Tabelul 1.2: Evoluția indicatorilor selectați în economiile vecine și ale principalilor parteneri de comerț în anul 2022 (%)

	Zona euro	România	Polonia	Ucraina	Turcia
PIB	3,5	4,7	4,9	-30,1	5,6
IPC, media anuală	8,4	13,8	14,4	20,2	72,3
IPC, Dec.22/Dec.21	9,2	16,4	16,1	26,6	64,3
Producția industrială	2,2	-1,7	11,0	-36,9	5,7
Producția în construcții	2,5	12,9	8,2	-65,1	97,7
Export*	18,0	23,4	22,1	-35,1	12,9
Import*	37,5	28,4	28,5	-24,1	34,0
Rata șomajului	6,7	5,6	2,9	X**	10,5

Sursa: Eurostat, Oficiile naționale de statistică ale țărilor

*Date privind comerțul extern cu bunuri

**Date nu s-au publicat

1.3 Evoluția economiilor vecine și ale principalilor parteneri de comerț

România

Economia României a înregistrat o creștere a produsului intern brut cu 4,7 la sută. Producția în construcții a crescut cu 12,9 la sută, în timp ce producția industrială s-a contractat în medie cu 1,7 la sută. Comerțul exterior a evoluat, exporturile majorându-se cu 23,4 la sută, iar importurile cu 28,4 la sută. Prețurile de consum au crescut conform tendințelor regionale și au consemnat un ritm mediu anual de 13,8 la sută (Tabelul 1.2).

Polonia

Economia Poloniei a înregistrat o creștere a produsului intern brut de 4,9 la sută, preluând un segment semnificativ al transportului între Europa și Ucraina, dar și beneficiind de creșterea consumului generată de un număr mare de refugiați ucraineni. Producția industrială a crescut cu 11,0 la sută, iar sectorul construcțiilor s-a majorat cu 8,2 la sută. Exporturile au avansat în medie cu 22,1 la sută, iar importurile au crescut în medie cu 28,5 la sută. La fel ca și în alte economii din Europa de Est, prețurile de consum au crescut semnificativ, în medie cu 14,4 la sută (Tabelul 1.2).

Ucraina

Economia Ucrainei a suferit distrugeri grave de pe urma războiului încă în desfășurare, produsul intern brut contractându-se în anul 2022 cu 30,1 la sută. Din puținele date care au fost publicate, se evidențiază contractarea exporturilor cu 35,1 la sută și a importurilor cu 24,1 la sută. Totodată, pentru anul 2022 producția industrială în Ucraina a scăzut cu 36,9 la sută, iar producția în construcții cu 65,1 la sută. Prețurile de consum au crescut considerabil, consemnând un ritm mediu anual de 20,2 la sută (Tabelul 1.2).

Turcia

Turcia a fost o altă economie care a preluat o parte a transportului regional și a cererii de consum în urma declanșării războiului din Ucraina. Produsul intern brut în Turcia a crescut în anul 2022 cu 5,6 la sută, producția industrială majorându-se cu 5,7 la sută, iar producția în construcții și-a dublat volumul comparativ cu anul 2021. Deprecierea lirei turcești a contribuit la creșterea exporturilor cu 12,9 la sută, în timp ce importurile au crescut cu 34,0 la sută. Prețurile de consum au crescut la un nivel record, ritmul mediu anual al inflației consemnând valoarea de 72,3 la sută (Tabelul 1.2).

Federația Rusă

În anul 2022, economia Federației Ruse s-a contractat cu 2,1 la sută, conform datelor oficiale, ceea ce reprezintă semnificativ mai puțin decât s-a presupus în primăvară când au fost anunțate principalele sancțiuni economice. Veniturile încasate din exporturile de resurse energetice și alte materii prime au fost considerabile și au contrabalansat pierderile din alte domenii. Producția industrială s-a contractat cu 0,6 la sută față de anul precedent, exporturile au crescut cu 19,9 la sută, iar importurile s-au contractat cu 11,7 la sută. Pe fundalul scăderii cererii interne și al aprecierii fără precedent a rublei rusești, ritmurile anuale de creștere a prețurilor de consum din Federația Rusă au început să se tempereze în a doua jumătate a anului 2022. Per ansamblu, în 2022 prețurile de consum au crescut în Federația Rusă în medie cu 13,8 la sută.

Capitolul 2

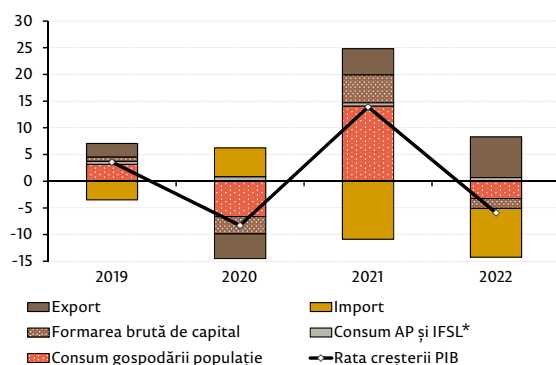
Situația economică a Republicii Moldova

2.1 Sectorul real

Produsul intern brut

În anul 2022, activitatea economică în Republica Moldova a înregistrat un declin pronunțat după dinamica pozitivă din anul 2021. În acest fel, PIB s-a diminuat cu 5,9 la sută comparativ cu nivelul din anul 2021. În prima jumătate a anului activitatea economică a stagnat, după care, în trimestrele III și IV 2022, PIB s-a contractat cu 10,3 la sută și 10,6 la sută, respectiv, față de perioadele corespunzătoare din anul 2021. Printre factorii care au determinat temperarea activității economice pe parcursul anului 2022 și, mai ales, în a doua parte a acestuia, se pot menționa scăderea veniturilor în termeni reali ale populației în contextul accelerării inflației, creșterea ratelor dobânzii, care a încetinit creditarea, sporirea incertitudinii în regiune ca urmare a escaladării conflictului din Ucraina, aprecierea în termeni reali a monedei naționale față de monedele principalilor parteneri comerciali și, drept consecință, scăderea competitivității produselor autohtone. În același timp, în a doua parte a anului contractarea PIB a fost determinată și de un rezultat inferior al sectorului agricol ca urmare a condițiilor secetoase din vara anului precedent.

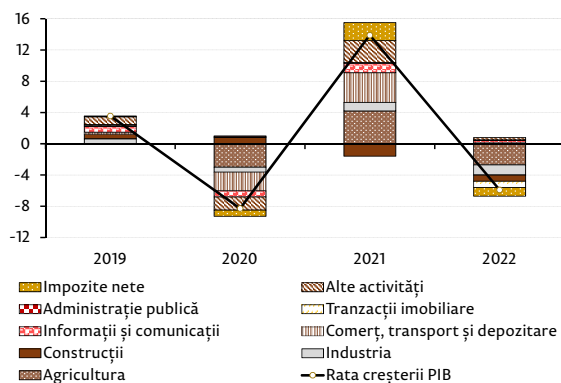
Graficul 2.1: Contribuția componentelor cererii la creșterea PIB (puncte procentuale)

Sursa: BNS, calcule BNM

*AP – administrația publică, IFSL – instituții fără scop lucrativ

Graficul 2.2: Contribuția sectoarelor economiei la creșterea PIB (puncte procentuale)

Sursa: BNS, calcule BNM

Din perspectiva utilizărilor (Graficul 2.1), în anul 2022 consumul gospodăriei populației s-a diminuat cu 4,0 la sută comparativ cu anul 2021. Scăderea consumului a fost susținută de diminuarea venitului disponibil al populației în termeni reali pe fondul accelerării inflației, dar și al unor condiții mai restrictive de creditare. Pe de altă parte, în anul 2022 consumul final al administrației publice s-a majorat cu 4,1 la sută. Formarea brută de capital în perioada de referință a generat un impact negativ de 1,9 puncte procentuale asupra dinamicii PIB. Exporturile, în termeni reali, s-au majorat cu 24,9 la sută și au generat un impact pozitiv de 7,6 puncte procentuale. Un impact negativ pronunțat (-9,2 puncte procentuale) asupra dinamicii PIB în anul 2022 a fost determinat de majorarea importurilor cu 15,8 la sută.

Pe categorii de resurse, scăderea PIB în anul 2022 a fost determinată de evoluțiile din majoritatea sectoarelor economiei. Totuși cele mai pronunțate contribuții negative au fost generate de dinamica agriculturii, industriei și construcțiilor (Graficul 2.2). Astfel, sectorul agricol a înregistrat o contractare de 25,8 la sută și a determinat un impact negativ de -2,7 puncte procentuale la dinamica PIB în perioada de referință. Diminuarea pronunțată a producției agricole a fost determinată de consemnarea unor condiții meteorologice secetoase în vara anului 2022, fenomen ce

a diminuat recolta medie la hectar pentru cea mai mare parte a culturilor agricole. În același timp, un impact negativ semnificativ (-1,2 puncte procentuale) a fost determinat de scăderea valorii adăugate din industrie. În cadrul acesteia, industria energetică s-a contractat cu 18,0 la sută, cea prelucrătoare – cu 7,5 la sută, iar cea extractivă s-a diminuat cu 27,9 la sută comparativ cu anul 2021. Sectorul construcțiilor a continuat declinul observat în anul 2021, contractându-se cu 10,0 la sută comparativ cu anul precedent, iar valoarea adăugată aferentă sectorului tranzacții imobiliare s-a contractat cu 10,9 la sută. Astfel, sectoarele respective au determinat contribuții negative de câte -0,8 puncte procentuale la dinamica PIB, acestea fiind afectate atât de creșterea semnificativă a prețurilor la materialele de construcții, cât și de înăsprirea condițiilor de creditare și de scăderea venitului disponibil în termeni reali al populației, precum și de incertitudinea aferentă situației din regiune. VAB în transport și depozitare a înregistrat un declin de 2,5 la sută și a generat un impact negativ de 0,1 puncte procentuale la dinamica PIB. Totodată, impozitele nete pe produse s-au diminuat cu 7,6 la sută, generând o contribuție de -1,1 puncte procentuale la dinamica PIB.

Pe de altă parte, contribuțiile negative sus-menționate au fost atenuate parțial de evoluțiile din sectorul activităților financiare și de asigurări și sectorul informații și comunicații care s-au majorat cu 14,5 la sută și 5,3 la sută, respectiv, și au generat contribuții de 0,4 puncte procentuale și 0,3 puncte procentuale la dinamica PIB. În același timp, VAB în sectorul de cazare și alimentație publică s-a majorat cu 23,9 la sută și a generat un impact de 0,2 puncte procentuale la dinamica PIB. Un impact similar a fost determinat de creșterea cu 1,4 la sută a subcomponentei comerțului⁵.

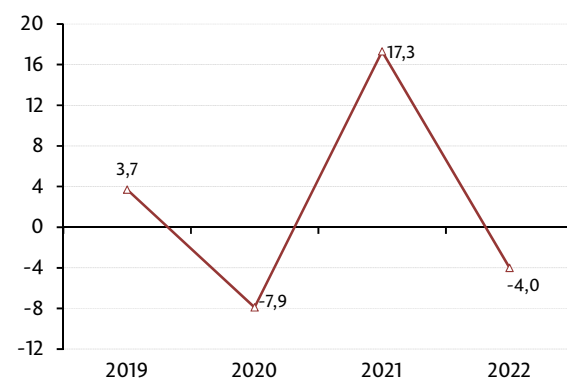
Consumul populației

În anul 2022, consumul final al gospodăriilor populației s-a diminuat cu 4,0 la sută comparativ cu anul precedent (Graficul 2.3). Dinamica respectivă a acestuia a fost determinată de micșorarea cheltuielilor pentru procurarea serviciilor cu 5,9 la sută și a cheltuielilor pentru procurarea bunurilor cu 2,5 la sută, respectiv.

Evoluția negativă a consumului populației a fost susținută de diminuarea venitului disponibil al acesteia, dar și de micșorarea volumului creditelor, în contextul unor rate ale dobânzii ridicate în perioada respectivă. În acest fel, în anul 2022 fondul de salarizare s-a majorat cu circa 15,7 la sută. Totuși, având în vedere că în anul 2022 rata medie anuală a inflației a constituit 28,6 la sută, fondul de salarizare în termeni reali s-a contractat, conform estimărilor, cu circa 9,9 la sută și a generat un impact negativ pronunțat asupra eventualelor surse de finanțare a consumului. Un efect similar se atestă și pentru alte surse de finanțare a consumului, cum ar fi prestațiile sociale sau remiterile (Graficul 2.4). Totodată, majorarea ratelor la credite a determinat contractarea pronunțată a volumelor creditării în moneda națională a persoanelor fizice, fapt ce a temperat semnificativ consumul intern.

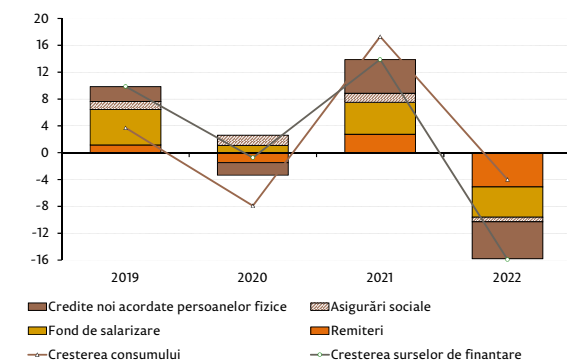
⁵Comerțul cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor

Graficul 2.3: Evoluția în termeni reali a consumului final al gospodăriilor populației (% față de anul precedent)

Sursa: BNS, calcule BNM

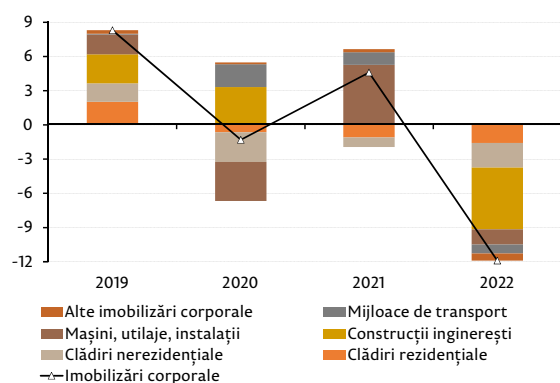
Graficul 2.4: Evoluția surselor de finanțare a consumului populației (% față de anul precedent) și contribuțiile componentelor (puncte procentuale)

Sursa: BNS, calcule BNM

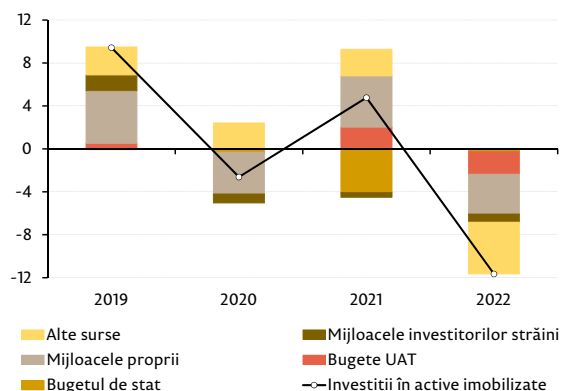
Investiții

Graficul 2.5: Rata anuală a investițiilor în imobilizări corporale (%) și contribuția componentelor (puncte procentuale)

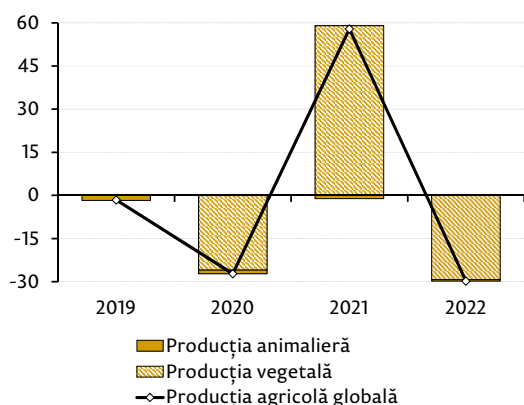
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.6: Rata anuală a investițiilor în active imobilizate (%) și contribuția după sursele de finanțare (puncte procentuale)

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.7: Rata anuală a producției globale agricole (%) și contribuția după sectoare (puncte procentuale)

Sursa: BNS, calcule BNM

În anul 2022, investițiile au generat un impact negativ de 1,9 puncte procentuale la dinamica PIB care s-a datorat, preponderent, contribuției din partea formării brute de capital fix (-1,7 puncte procentuale). Aceasta a înregistrat o descreștere de 6,8 la sută. În cadrul acesteia, investițiile în mașini și utilaje s-au micșorat cu 0,4 la sută, iar cele în construcții s-au contractat cu 9,9 la sută. Variația stocurilor a generat un impact de -0,2 puncte procentuale. Dinamica negativă a investițiilor în perioada de referință a fost influențată negativ de creșterea incertitudinii în regiune, dar și de condițiile de creditare mai restrictive. Adicional, creșterea globală a cotațiilor la materii prime și a cheltuielilor de transport au afectat activitatea companiilor, perturbând planurile de investiții.

În anul de raportare, investițiile în activele imobilizate s-au contractat cu 11,6 la sută comparativ cu anul precedent. Imobilizările necorporale s-au majorat cu 7,0 la sută, în timp ce imobilizările corporale s-au contractat cu 12,0 la sută. În cadrul ultimelor, investițiile în clădiri rezidențiale, nerezidențiale, precum și construcții ingineresti s-au contractat cu 13,3, cu 13,7 și, respectiv, cu 21,4 la sută. În același timp, investițiile în mijloace de transport și mașini și utilaje s-au diminuat cu 7,1 și, respectiv, cu 4,6 la sută (Graficul 2.5). Din perspectiva surselor de finanțare a investițiilor în active imobilizate, dinamica acestora a fost determinată, preponderent, de contractarea investițiilor finanțate din sursele proprii și aferent subcomponentei alte surse. În același timp, un impact negativ, dar de o magnitudine mai redusă, a fost determinat de scăderea investițiilor finanțate din bugetele UAT, bugetul de stat și mijloacele investitorilor străini (Graficul 2.6).

Producția agricolă

În anul 2022, în comparație cu anul 2021 producția globală agricolă s-a diminuat în prețuri comparabile cu 29,8 la sută (Graficul 2.7). Dinamica respectivă a fost susținută de evoluțiile negative din sectorul vegetal (-36,8 la sută) și cel zootehnic (-2,6 la sută). Astfel, cele mai mari diminuări ale volumelor producției au fost înregistrate la culturile de porumb pentru boabe (-74,8 la sută), sfecla de zahăr (-49,6 la sută), grâu (-45,6 la sută), floarea soarelui (-35,3 la sută) și fructe, nuci și pomușoare (-26,1 la sută). Totodată, contractarea volumului producției în sectorul zootehnic a fost determinată de diminuarea producției de lapte și carne.

De remarcat că, sectorul zootehnic nici în anul 2022 nu a prezentat semne de recuperare. Astfel, pentru al șaselea an consecutiv se atestă contractarea volumului producției animaliere.

Producția industrială

Volumul producției industriale pe toate formele de proprietate s-a diminuat în termeni reali cu 5,1 la sută față de anul 2021 (Graficul 2.8). Această evoluție a fost determinată, preponderent, de

micșorarea producției în industria prelucrătoare (subcomponenta cu cea mai mare pondere) cu 4,5 la sută. Totodată, în sectoarele „producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat” și în industria extractivă s-au înregistrat diminuări de 8,4 la sută și, respectiv, 4,9 la sută ale volumului producției. În industria prelucrătoare cele mai semnificative diminuări au fost înregistrate în următoarele activități industriale: „fabricarea echipamentelor electrice” (-59,4 la sută), „fabricarea autovehiculelor, a remorcilor și semiremorcilor” (-34,1 la sută), „fabricarea mobilei” (-29,8 la sută), „industria metalurgică” (-27,3 la sută) și „fabricarea de mașini, utilaje și echipamente” (-24,4 la sută). Pe de altă parte, evoluții pozitive semnificative în anul 2022 s-au înregistrat în industria alimentară (12,1 la sută), prelucrarea pieilor (14,1 la sută), industria prelucrării lemnului (21,4 la sută), farmaceutică (19,7 la sută), fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice (14,9 la sută).

Transportul de mărfuri

În anul 2022, întreprinderile de transport feroviar, rutier, fluvial și aerian au transportat cu 5,9 la sută mai multe mărfuri comparativ cu anul 2021 (Graficul 2.9). Această creștere a fost determinată de majorarea în termeni anuali a volumului de mărfuri transportate pe cale rutieră (4,1 la sută) și pe cale feroviară (16,2 la sută). În același timp, transportul de mărfuri pe cale fluvială și aeriană s-a diminuat în termeni anuali cu 19,2 și 13,1 la sută, respectiv.

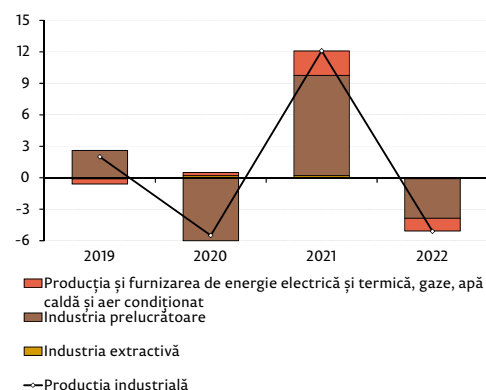
Transportul de pasageri

În anul 2022, întreprinderile de transport feroviar, rutier, fluvial, aerian și troleibuze au transportat cu 25,1 la sută mai mulți pasageri comparativ cu anul 2021 (Graficul 2.10). Această creștere a fost determinată, preponderent, de majorarea în termeni anuali a numărului pasagerilor transportați cu troleibuze (21,2 la sută) și pe cale rutieră (34,1 la sută). În același timp, numărul de pasageri transportați pe cale aeriană s-a majorat cu 43,2 la sută, iar numărul de pasageri transportați pe cale fluvială și feroviară s-a diminuat în termeni anuali cu 21,3 și 4,3 la sută, respectiv.

Comerțul cu amănuntul

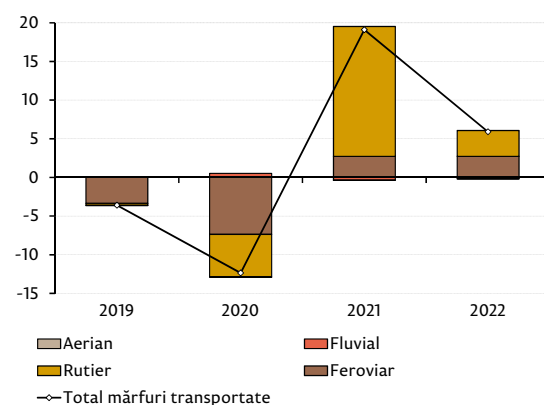
În anul 2022, rata anuală a cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de comerț cu amănuntul s-a diminuat până la nivelul de -1,8 la sută (în prețuri comparabile), acest ritm fiind cu 14,0 puncte procentuale inferior celui din anul 2021. Totodată, cifra de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piață prestate populației a înregistrat în aceeași perioadă o creștere în termeni anuali de 10,4 la sută (Graficul 2.11), totuși, rata respectivă fiind cu 60,9 puncte procentuale inferioară celei din anul precedent.

Graficul 2.8: Evoluția producției industriale (% față de anul precedent) și contribuția componentelor (puncte procentuale)

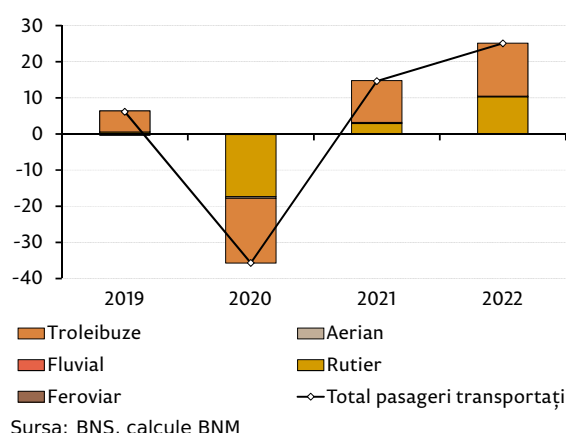
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.9: Evoluția în termeni reali a transportului de mărfuri (% față de anul precedent) și contribuția componentelor (puncte procentuale)

Sursa: BNS, calcule BNM

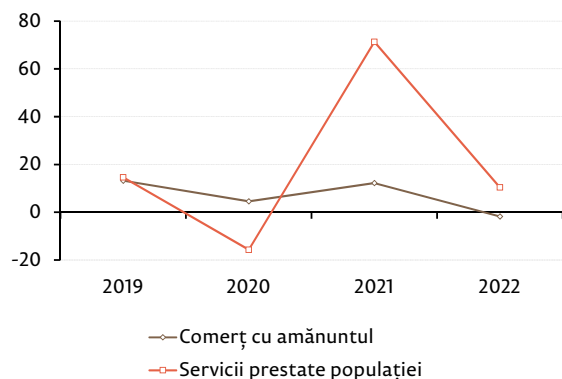
Graficul 2.10: Evoluția în termeni reali a transportului de pasageri (% față de anul precedent) și contribuția subcomponentelor (puncte procentuale)

Sursa: BNS, calcule BNM

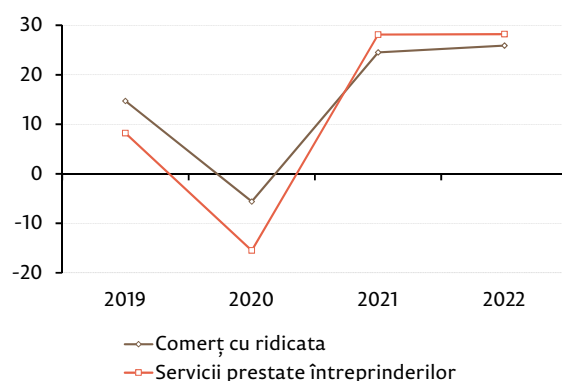
Comerțul cu ridicata

Graficul 2.11: Evoluția în termeni reali a comerțului intern (% față de anul precedent)

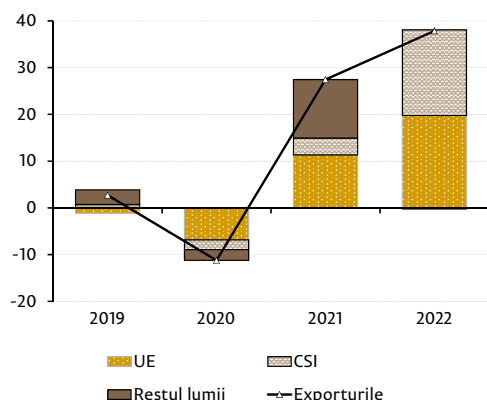
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.12: Evoluția comerțului cu ridicata (% față de anul precedent), prețuri curente

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.13: Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contribuția pe categorii de țări (puncte procentuale)

Sursa: BNS, calcule BNM

În anul 2022, cifra de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de comerț cu ridicata s-a majorat cu 25,9 la sută (în prețuri curente), acest ritm anual fiind superior cu 1,4 puncte procentuale față de cel din anul 2021 (Graficul 2.12). Totodată, cifra de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piață prestate întreprinderilor a înregistrat în aceeași perioadă o majorare în termeni anuali de 28,2 la sută (în prețuri curente), cu 0,1 puncte procentuale superioară celei din anul precedent.

Comerțul extern

În anul 2022, structura comerțului extern⁶ al Republicii Moldova a fost puternic afectată de schimbările survenite în contextul conflictului armat din Ucraina. Astfel, pentru prima dată apare fenomenul de export, în cantități semnificative, de produse minerale (în esență reexport de produse petroliere) către Ucraina. Totodată, pe fundalul unei recolte agricole record în anul 2021, exportul de produse agroalimentare a contribuit esențial la dinamica exporturilor totale în prima jumătate a anului 2022. De menționat că, în contextul unei cereri modeste în anul 2022, rata anuală a importurilor s-a temperat semnificativ (după excluderea importului de produse minerale).

Rata anuală a exporturilor în anul 2022 a consemnat un nivel de 37,9 la sută, acesta fiind cu 10,4 puncte procentuale superior celui din anul 2021. Dinamica ascendentă a ratei anuale a exporturilor a fost determinată de evoluția exporturilor în țările CSI (preponderent Ucraina) și în cele ale UE (Graficul 2.13). În anul 2022 ponderea exporturilor către UE a constituit circa 58,6 la sută, iar cele către țările CSI și cele clasificate ca „Restul lumii” au constituit 24,1 și 17,3 la sută, respectiv.

Pe categorii de produse, majorarea pronunțată a ratei anuale a exportului în anul 2022 a fost determinată de evoluția exportului de „produse alimentare, ale regnului animal, băuturi și grăsimi” și a „produselor minerale” (Graficul 2.14). Consemnarea unei recolte agricole record în anul 2021, prin suprapunere cu revigorarea cererii externe, a creat precondiții favorabile pentru majorarea pronunțată a exportului de produse agroalimentare în prima jumătate a anului 2022. Totodată, creșterea pronunțată a exportului de produse minerale (*reexport de produse petroliere*) a fost condiționată de necesitatea suplinirii deficitului de produse petroliere consemnat în Ucraina, după deteriorarea lanțurilor maritime de aprovizionare, ca urmare a conflictului militar.

Analizând evoluția exportului după originea produselor, se poate evidenția că accelerarea ratei anuale a exporturilor în anul 2022 a fost determinată de creșterea reexporturilor (Graficul 2.15).

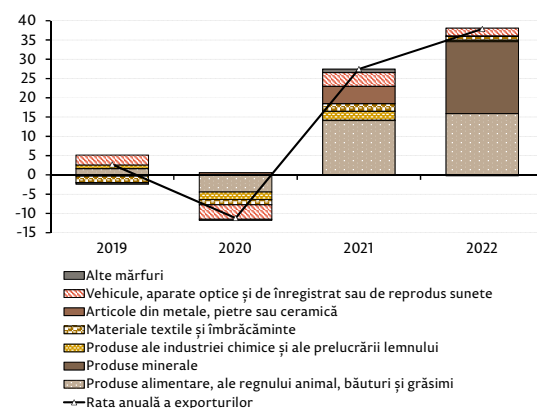
Rata anuală a importurilor în anul 2022 a consemnat un nivel de 28,5 la sută sau cu 4,0 puncte procentuale inferior celui din anul

⁶S-au utilizat datele trimestriale cu privire la evoluția comerțului extern al Republicii Moldova, exprimate în mii dolari SUA.

2021. Temperarea ratei anuale a importurilor în anul 2022 a fost susținută de evoluția importurilor din țările CSI și cele clasificate ca „Restul lumii” (Graficul 2.16). În anul de raportare, ponderea importurilor din UE a constituit circa 47,3 la sută, iar celor din țările CSI și celor clasificate ca „Restul lumii” le-au revenit 23,7 și 29,0 la sută, respectiv.

Pe grupe de mărfuri (Graficul 2.17), dinamica importurilor în anul 2022 a fost determinată preponderent de evoluția importului de „produse minerale”. Astfel, majorarea pronunțată a prețurilor la resursele energetice pe piața internațională, prin suprapunere cu deficitul de produse petroliere consemnat în Ucraina⁷, a influențat semnificativ dinamica importurilor de produse minerale în anul 2022. Importul aferent altor categorii de produse a fost unul mai puțin pronunțat.

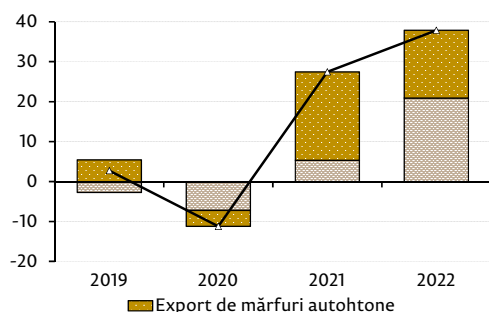
Graficul 2.14: Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contribuții pe grupuri de mărfuri (puncte procentuale)

Sursa: BNS, calcule BNM

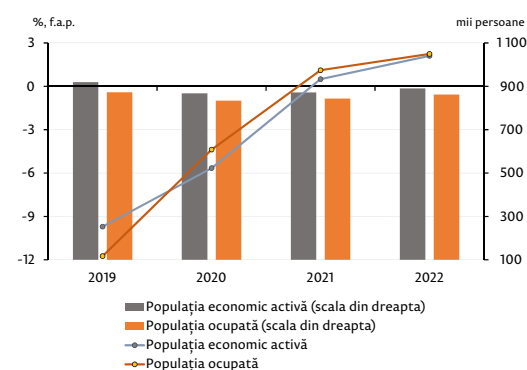
⁷O parte din produsele petroliere au fost importate prin intermediul companiilor din Republica Moldova și ulterior exportate în Ucraina.

Graficul 2.15: Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contribuția după origine (puncte procentuale)

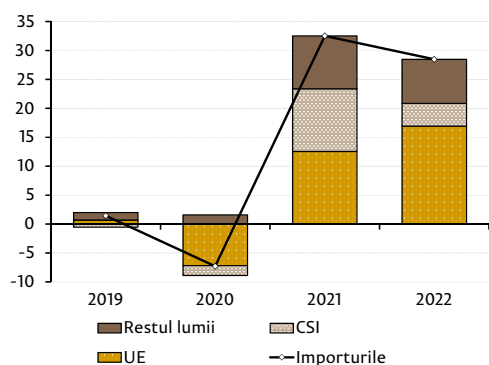
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.18: Populația economic activă și populația ocupată

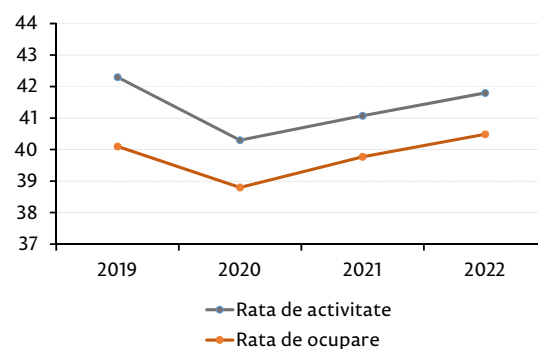
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.16: Evoluția ratei anuale a importurilor (%) și contribuția pe categorii de țări (puncte procentuale)

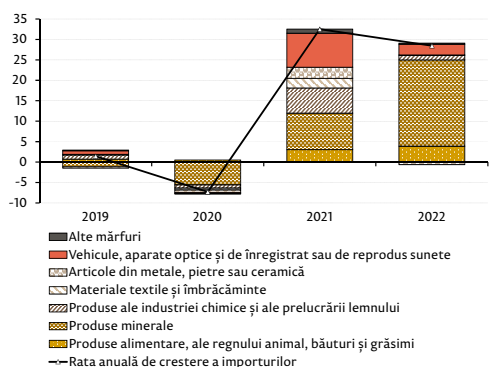
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.19: Evoluția ratei de activitate și a ratei de ocupare a populației (%)

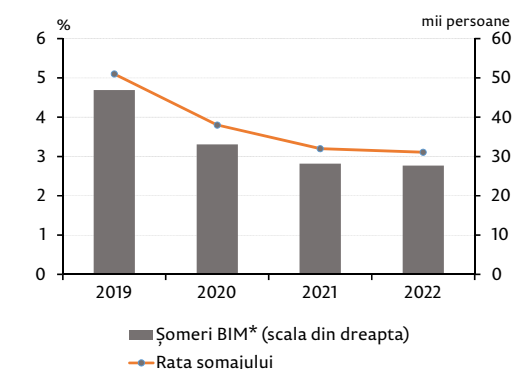
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.17: Evoluția ratei anuale a importurilor (%) și contribuția pe grupuri de mărfuri (puncte procentuale)

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.20: Evoluția numărului de șomeri și a ratei șomajului

Sursa: BNS, calcule BNM

*Biroul Internațional al Muncii

Piața muncii

Forța de muncă

În anul 2022, atât populația economic activă, cât și cea ocupată au înregistrat o dinamică pozitivă. Astfel, în anul 2022, populația economic activă a constituit 890,0 mii persoane, fiind cu 2,1 la sută superioară celei din anul 2021, iar populația ocupată a constituit 862,3 mii, fiind cu 2,2 la sută superioară celei din anul 2021 (Graficul 2.18).

În același timp, rata de activitate a constituit 41,8 la sută, fiind cu 0,7 puncte procentuale superioară celei din anul 2021, iar rata de ocupare a înregistrat 40,5 la sută, cu 0,7 puncte procentuale superioară celei din anul 2021 (Graficul 2.19).

Totodată, numărul șomerilor în anul 2022 s-a diminuat cu circa 500 de persoane până la valoarea de 27,7 mii persoane. Rata șomajului a constituit 3,1 la sută, fiind inferioară (cu 0,1 puncte procentuale) celei din anul 2021 (Graficul 2.20).

Veniturile salariale

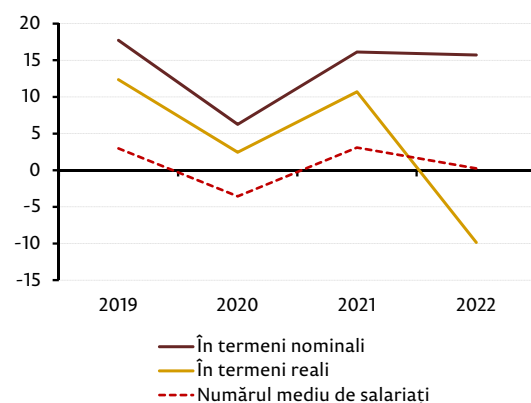
În anul 2022, fondul de salarizare pe economie s-a majorat cu 15,7 la sută comparativ cu nivelul din anul precedent. Ajustat la IPC, acesta s-a micșorat cu 9,9 la sută comparativ cu anul 2021. În același timp, s-a atestat o dinamică modestă a numărului mediu de salariați în economia națională, în creștere doar cu 0,2 la sută față de anul precedent (Graficul 2.21).

Toate sectoarele economiei au marcat creșteri ale fondului de salarizare. Totodată, cele mai importante contribuții pozitive la dinamica fondului de salarizare vin din activitățile informații și comunicații, comerț, industrie și transport.

În perioada analizată, câștigul salarial mediu în economia națională a consemnat o creștere de 15,5 la sută în comparație cu anul 2021. În sectorul bugetar al economiei s-a înregistrat o creștere a câștigului salarial mediu de 13,5 la sută, iar în sectorul real – de 15,9 la sută. Câștigul salarial a crescut în toate activitățile economice. Cele mai semnificative creșteri s-au înregistrat în activitățile de cazare și alimentație publică, informații și comunicații și în transport și depozitare.

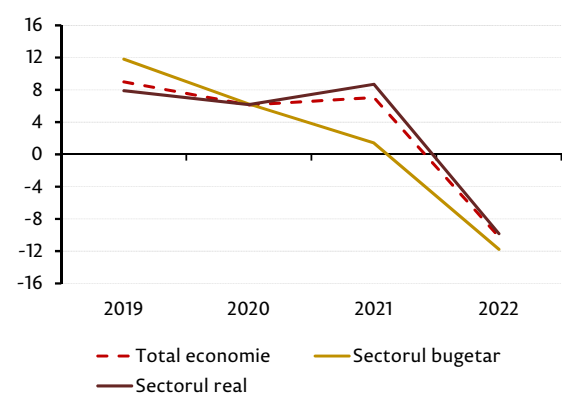
În anul 2022, în termeni reali, câștigul salarial mediu pe economie s-a contractat cu 10,3 la sută comparativ cu anul 2021 (Graficul 2.22). În sectorul real acesta s-a contractat cu 9,8 la sută, iar în sfera bugetară cu 11,8 la sută.

Graficul 2.21: Fondul de salarizare în economie și numărul mediu de salariați (% față de anul precedent)

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.22: Salariul mediu real (% față de anul precedent)

Sursa: BNS, calcule BNM

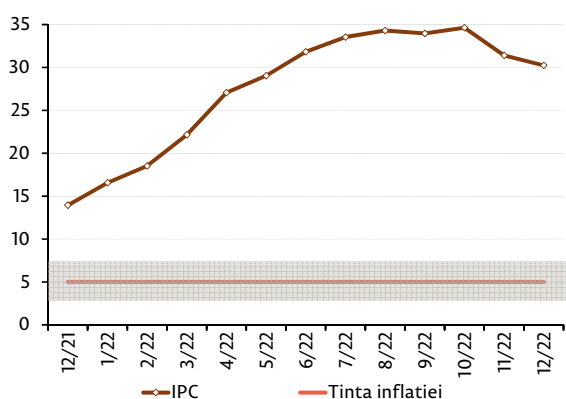
2.2 Evoluția inflației

Tabelul 2.1: Rata medie anuală a IPC

	2019	2020	2021	2022
IPC, f.a.p., %	4,8	3,8	5,1	28,7

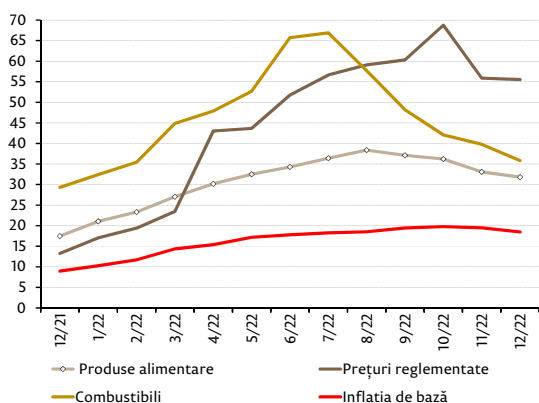
Sursa: BNS

Graficul 2.23: Rata anuală a IPC (%)

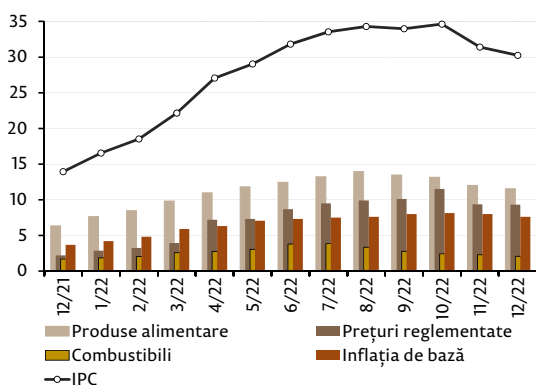
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.24: Ritmul anual a subcomponentelor inflației (%)

Sursa: BNS

Graficul 2.25: Evoluția inflației anuale și contribuția subcomponentelor (puncte procentuale)

Sursa: BNS, calcule BNM

Indicele prețurilor de consum (IPC)

În anul 2022, rata medie anuală a IPC a constituit 28,7 la sută, fiind cu 23,6 puncte procentuale superioară celei din anul 2021 (Tabelul 2.1). Pe parcursul anului 2022, rata anuală a inflației a continuat traiectoria ascendentă pronunțată din anul precedent până în luna octombrie 2022. Astfel, aceasta s-a majorat de la 13,9 la sută în luna decembrie 2021 până la 34,6 la sută în luna octombrie 2022. Ulterior, în ultimele două luni ale anului, aceasta a conturat o dinamică descendentă, înregistrând valoarea de 30,2 la sută în luna decembrie 2022. Prin urmare, pe parcursul anului 2022 rata anuală a inflației s-a situat peste limita superioară a intervalului de 5,0 la sută $\pm 1,5$ puncte procentuale stipulat în Strategia politicii monetare pe termen mediu (Graficul 2.23).

Accelerarea prețurilor din primele zece luni ale anului a fost susținută de creșterea prețurilor pe piața internațională și regională la produsele alimentare și la resursele energetice, fapt ce a determinat creșterea prețurilor acestora pe piața internă, precum și ajustarea mai multor tarife din cadrul prețurilor reglementate (Graficul 2.24). Totodată, ajustarea tarifelor, creșterea prețurilor la carburanți, dar și dinamica ascendentă a salariilor a generat majorarea costurilor pentru agenții economici care treptat a fost reflectată în prețuri. Impactul factorilor de mai sus a fost amplificat semnificativ în prima parte a anului 2022 de escaladarea situației din Ucraina care a generat presiuni adiționale asupra prețurilor la produsele alimentare, combustibili și unele subcomponente aferente inflației de bază (Graficul 2.25). Presiuni suplimentare asupra prețurilor la produse alimentare pe piața internă în a doua parte a anului 2022 au fost determinate de seceta hidrologică din vara precedentă. În același timp, pentru anumite subcomponente din cadrul IPC, presiuni inflaționiste adiționale au fost determinate de dinamica ratei de schimb MDL/USD în prima parte a anului 2022.

Conform estimărilor, presiunile din partea cererii, observate pe parcursul anului 2021, au pierdut din intensitate în prima parte a anului 2022, iar ulterior au atenuat presiunile inflaționiste generate de factorii menționați anterior. Spre finele anului 2022, temperarea ratei anuale a IPC a fost susținută de efectul unei perioade de bază înalte de la finele anului 2021, de o cerere modestă din partea populației în contextul scăderii venitului disponibil al acesteia în termeni reali, precum și de compensațiile acordate populației pentru resursele energetice în perioada rece a anului.

Inflația de bază⁸

În primele zece luni ale anului 2022, ritmul anual al inflației de bază a cunoscut o traiectorie ascendentă, majorându-se de la 8,9 la sută în luna decembrie 2021 până la 19,8 la sută în luna octombrie 2022. Ulterior, în ultimele două luni ale anului acesta s-a temperat până la valoarea de 18,5 la sută în luna decembrie 2022.

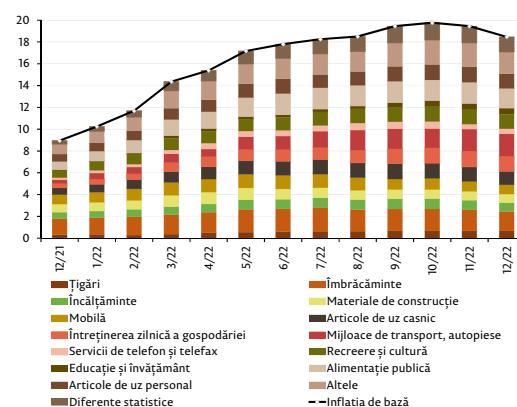
Tendința ascendentă din prima parte a anului a fost susținută de presiunile inflaționiste asupra subcomponentelor inflației de bază generate, preponderent, de efectele de runda a doua asociate ajustărilor de tarife, creșterii prețurilor la materiile prime, dar și consecințelor conflictului militar din Ucraina. Epuizarea stocurilor de materii prime, fie de bunuri finale importate din Ucraina, fie de bunuri care tranzitează această țară până a ajunge în Republica Moldova (din Belarus, Rusia, Polonia etc.), a determinat căutarea unor noi furnizori de produse, negocierea de noi contracte, costuri logistice adiționale. În același timp, majorarea ratei anuale a inflației de bază, mai ales în prima parte a anului a fost susținută și de deprecierea monedei naționale față de dolarul SUA. În acest sens, în anul 2022, cursul oficial mediu de schimb al leului a înregistrat o depreciere de 6,9 la sută față de dolarul SUA.

Conform estimărilor, presiunile inflaționiste aferente cererii agregate, observate în anul 2021, au pierdut din intensitate. Astfel, deși fondul de salarizare a înregistrat un ritm de creștere pronunțat în anul 2022, efectul acestei evoluții a fost semnificativ erodat de creșterea inflației. O situație similară a fost atestată și pentru alte două surse importante de finanțare a consumului, remiterile și prestațiile sociale, a căror dinamică ascendentă a fost insuficientă pentru a compensa creșterea prețurilor și a genera o cerere adițională pentru mărfuri și servicii. Totodată, creditele noi acordate persoanelor fizice au conturat o dinamică descendentă în contextul condițiilor de creditare mai restrictive. Prin urmare, cererea modestă a atenuat parțial impactul generat de factorii menționați anterior.

În structură, pe parcursul anului 2022, cele mai semnificative contribuții în cadrul inflației de bază au fost generate de subcomponentele „îmbrăcăminte”, „alimentație publică”, „mijloace de transport, piese auto”, „mobilă”, „materiale de construcție”, „întreținerea zilnică a gospodăriei” (Graficul 2.26).

Prețurile la articolele de „îmbrăcăminte”, „mijloace de transport, piese auto”, „mobilă”, „materiale de construcție” au avut o traiectorie ascendentă pronunțată în contextul majorării prețurilor la materia primă pe piața internațională și regională. Totodată, prețurile au fost afectate și de majorarea cheltuielilor pentru transport. Presiuni adiționale asupra acestora pe piața locală au fost exercitate de deprecierea monedei naționale față de dolarul SUA.

Graficul 2.26: Contribuția subcomponentelor (puncte procentuale) la dinamica anuală a inflației de bază (%)

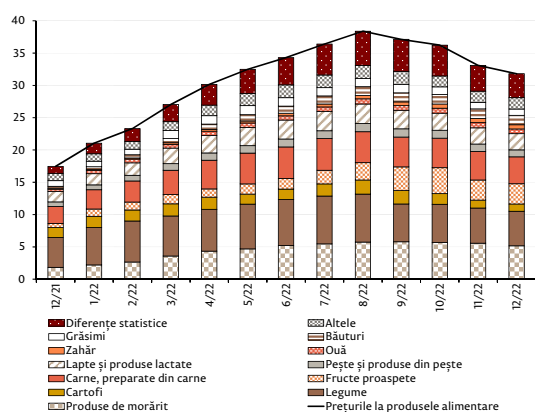
Sursa: BNS, calcule BNM

⁸Inflația de bază este calculată de BNS prin excluderea prețurilor ce sunt în afara ariei de influență a măsurilor de politică monetară promovată de BNM, cum ar fi cele la produsele alimentare și băuturi, combustibili, produsele și serviciile cu prețuri reglementate.

Creșterea prețurilor în restaurante, cafenele și cantine a contribuit la majorarea contribuției din partea segmentului alimentație publică, ca rezultat al majorării prețurilor la produsele alimentare, dar și al creșterii prețurilor la serviciile comunale (gaz, energie electrică și încălzire). Acestea, alături de majorarea salariilor, au generat creșterea taxelor pentru studii în învățământul superior, a taxelor în învățământul preșcolar (creșe și grădinițe), plata lecțiilor particulare în învățământul primar, fapt ce a determinat o contribuție pozitivă și din partea segmentului educație și învățământ în cadrul inflației de bază.

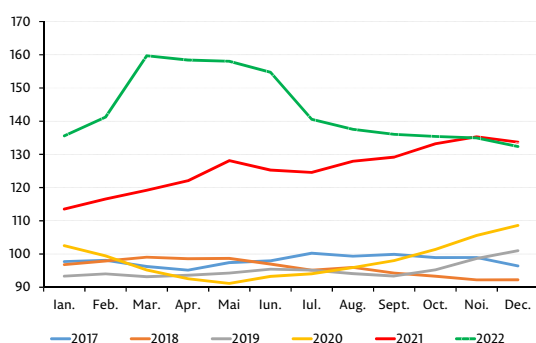
Majorarea prețurilor la detergenți, soluții de curățare pentru întreținerea curentă a locuinței, la produsele chimice de uz casnic a dus la majorarea contribuției segmentului „întreținerea zilnică a gospodăriei”. În cadrul subcomponentei „alte” se poate evidenția creșterea plății pentru închirierea apartamentelor, ca urmare a fluxului mare de refugiați din Ucraina, care a determinat majorarea cererii pentru locuințe.

Graficul 2.27: Contribuția componentelor la dinamica anuală a prețurilor la produsele alimentare (puncte procentuale)

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.28: Evoluția indicelui prețurilor la produsele alimentare la nivel internațional, indicele FAO

Sursa: FAO, calcule BNM

Prețurile la produsele alimentare

Pe parcursul anului 2022, rata anuală a prețurilor la produsele alimentare a consemnat o dinamică pronunțat ascendentă, majorându-se cu 14,3 puncte procentuale, până la nivelul de 31,8 la sută în luna decembrie 2022. Dinamica respectivă a fost susținută, în principal, de majorarea contribuțiilor din partea grupelor „produse de morărit și panificație”, „fructe proaspete”, „carne, preparate și conserve din carne”, „băuturi”, „lapte și produse lactate” și „legume” (Graficul 2.27). Astfel, seceta hidrologică din vara anului 2022, majorarea cheltuielilor de transportare, creșterea cheltuielilor de producere (majorarea prețurilor la gazul în rețea și la energia electrică), deprecierea ratei de schimb MDL/USD, presiunile inflaționiste exercitate de prețurile la produsele alimentare pe piața internațională (Graficul 2.28), prin suprapunere cu efectele proinflaționiste asociate conflictului militar din Ucraina, au creat precondiții pentru majorarea pronunțată a prețurilor la produsele alimentare în anul 2022.

De menționat că, pe parcursul ultimelor patru luni ale anului 2022 s-a conturat o inversare a trendului ascendent al ratei anuale a prețurilor la produsele alimentare. Această dinamică a fost influențată atât de factori externi, cât și interni. Astfel, temperarea, în a doua jumătate a anului 2022, a presiunilor inflaționiste prin canalul prețurilor de import (Graficul 2.28), împreună cu deficitul de cerere consemnat la nivelul economiei Republicii Moldova au creat precondiții pentru inversarea trendului ascendent al ratei anuale a prețurilor la produsele alimentare.

Prețurile reglementate

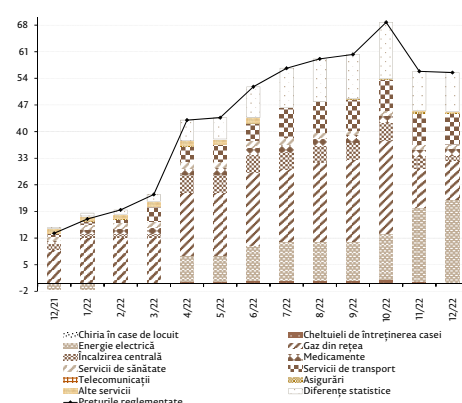
Tendința ascendentă a ratei anuale a prețurilor reglementate din anul 2021 a continuat și în anul 2022, aceasta majorându-se de la 17,0 la sută în luna ianuarie 2022 până la 68,7 la sută în luna octombrie 2022. Ulterior, în ultimele două luni ale anului 2022, rata anuală a prețurilor reglementate a conturat o traiectorie descendentă, înregistrând valoarea de 55,7 la sută în luna decembrie 2022 (Graficul 2.29). Creșterea prețurilor reglementate pe parcursul anului 2022 a fost susținută de majorarea prețurilor la resursele energetice pe plan internațional și regional care a fost amplificată de conflictul militar din Ucraina.

O contribuție semnificativă în cadrul dinamicii prețurilor reglementate pe parcursul anului 2022 a fost generată de dinamica prețurilor la gazul în rețea. În acest sens, ANRE, la data de 28 ianuarie 2022⁹, a stabilit un tarif nou la gazul în rețea, cu intrare în vigoare din 1 ianuarie 2022. Ca rezultat, pentru consumatorii casnici prețul unui metru cub de gaz a fost stabilit la 15,18 lei (cu TVA). De menționat, că tariful a fost compensat parțial de guvern în perioada rece a anului. Astfel, pentru primii 50 metri cubi tariful a fost de 6,8 lei, iar următorii 100 metri cubi – 7,9 lei¹⁰. Prin urmare, impactul respectiv a fost atenuat temporar. În mod similar, la data de 28 ianuarie 2022, au fost revizuite și tarifele la energia termică cu intrare în vigoare la data de 1 ianuarie 2022¹¹. Similar tarifului la gazul în rețea, tarifele parțial au fost acoperite de guvern¹².

Începând cu luna aprilie 2022, traiectoria ascendentă a prețurilor reglementate a devenit mai pronunțată, în mare parte, din cauza reflectării complete a tarifelor noi, în contextul finalizării perioadei de compensare¹³. Astfel, în luna aprilie 2022, BNS a reflectat restul impactului generat de ajustarea tarifelor de la finele anului 2021 și începutul anului 2022 asupra subcomponentelor corespunzătoare din IPC (gaze naturale – 41,6 la sută, încălzirea centralizată – 59,8 la sută și energia termică – 62,9 la sută).

Totodată, un impact semnificativ asupra prețurilor reglementate în trimestrul II 2022 a fost determinat și de ajustarea tarifului la energia electrică din 1 aprilie 2022. Astfel, ANRE a aprobat tarifele noi pentru energia electrică furnizată de către Î.C.S. „Premier Energy” S.R.L. în mărime de 2,17 lei/kWh, cu 43,7 la sută mai mult decât prețurile anterioare, și pentru cea furnizată de către S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord” în mărime de 2,51 lei/kWh pentru consumatorii finali, cu 22,9 la sută mai mult decât prețurile anterioare¹⁴. Ca rezultat, în cadrul IPC, la nivel de țară prețurile la energia electrică au crescut cu 34,9 la sută în luna aprilie 2022.

Graficul 2.29: Contribuția componentelor la dinamica anuală a prețurilor reglementate (puncte procentuale)

Sursa: BNS, calcule BNM

⁹ Monitorul oficial nr. 34-38 (8078-8082), 47

¹⁰ https://www.ipn.md/ro/gazele-naturale-s-au-scurtuit-7966_1087470.html

¹¹ Monitorul oficial nr. 34-38 (8078-8082), p. 48

¹² https://www.ipn.md/ro/majorarea-compensatiilor-la-facturile-pentru-energia-termica-votata-in-7967_1087320.html

¹³ <http://www.anre.md/anre-a-ajustat-preturile-reglementate-la-gazele-naturale-energia-termica-si-energia-electrica-produsa-de-centralele-electrice-de-termoficare-3-394>

¹⁴ <http://www.anre.md/anre-a-ajustat-tarifele-si-preturile-pentru-energia-electrica-3-423>

Ulterior, pe parcursul verii, tarifele la gazele naturale și energia electrică au fost majorate suplimentar. Astfel, începând cu data de 1 iunie 2022, tariful la gazul în rețea livrat consumatorilor casnici a fost stabilit în mărimea de 18,62 lei (cu TVA), fiind cu 22,66 la sută superior tarifului anterior¹⁵. La 8 iunie 2022¹⁶ a fost revizuit și tariful la energia electrică. Tariful nou a fost stabilit în mărimea de 286 bani/kWh pentru SA „FEE-Nord” (cu 14,0 la sută mai mare față de cel precedent) și 264 bani/kWh (cu 21,6 la sută mai mare față de cel precedent) pentru consumatorii conectați la Î.C.S. „Premier Energy”. Totodată, potrivit hotărârii ANRE din 4 august, tariful pentru gazul natural pentru consumatorii casnici a fost ajustat la 22,99 lei/metru cub (cu TVA), de la 18,62 lei/metru cub (cu TVA).

Un impact semnificativ asupra prețurilor reglementate în anul 2022 a fost determinat și de tarifele la serviciile de transport. În perioada martie-aprilie 2022, au fost efectuate un șir de ajustări ale prețurilor la călătoriile urbane din centru și nordul republicii (or. Ungheni¹⁷, or. Bălți¹⁸ și or. Soroca¹⁹). Începutul trimestrului III 2022 a fost marcat de ajustarea tarifelor la transportul public din mun. Chișinău²⁰, fapt ce a determinat o creștere a prețurilor la transportul urban în cadrul IPC cu circa 70,0 la sută. Astfel, tariful la călătoriile cu troleibuzul s-au majorat de la 2 la 6 lei, iar la cele cu autobuzul și microbuzul – de la 3 la 6 lei. Prețul pentru abonamentele la transportul public, la fel, a fost majorat.

Tarifele la serviciile de transport interurban, pe parcursul anului, au înregistrat o dinamică ascendentă în contextul creșterii prețurilor la produsele petroliere, mai accentuate în prima parte a anului 2022. Primele semnale de ajustare a tarifelor la călătoriile interurbane au apărut încă la sfârșitul anului 2021 și s-au materializat în urma negocierilor dintre reprezentanții companiilor prestatoare de servicii și ai autorităților responsabile cu aprobarea tarifelor noi, valabile din 1 martie 2022²¹. Totuși, sub presiunea creșterii continue a prețurilor la produsele petroliere, a fost emisă dispoziția nr. 9 din 10 martie 2022 care prevedea derogarea de la prevederile Metodologiei de calculare a tarifelor pentru serviciile de transportare a călătorilor (pasagerilor) și bagajelor cu transportul auto, aprobată anterior. Acest lucru a permis operatorilor de transport în perioada stării de urgență modificarea tarifelor pentru serviciile regulate în trafic raional și interraional până la plafonul calculat, conform formulelor din anexa 1 la această dispoziție²². Prin urmare, segmentul respectiv de prețuri

¹⁵<http://www.anre.md/anre-a-ajustat-preturile-reglementate-la-gazele-naturale-3-470>

¹⁶<http://www.anre.md/anre-a-ajustat-tarifele-si-preturile-pentru-energia-electrica-3-480>

¹⁷<http://expresul.md/2022/03/5-lei-noul-tarif-pentru-o-calatorie-prin-oras-cu-transportul-public-depasit-de-timp-ce-zic-autoritatile>

¹⁸<http://esp.md/ru/sobytiya/2022/03/18/v-belcah-povysili-tarify-na-proezd-v-trolleybusah-i-avtobusah>

¹⁹<http://stiri.md/article/social/calatoria-cu-transportul-public-in-soroca-s-a-scurtit-pana-la-5-lei>

²⁰http://www.chisinau.md/public/files/anul_2022/sedinte/13.06.22/1._modificare_aprobarea_unor_acte_normative.pdf

²¹http://midr.gov.md/files/shares/3-Ordin_stabilirea-tarifelor.pdf

²²http://cancelaria.gov.md/sites/default/files/dispozitia_cse_nr.9_10.03.2022.pdf

a suferit modificări de mai multe ori, pornind de la evoluția prețurilor la produsele petroliere, înregistrând o creștere maximă în luna martie (cu 34,8 la sută).

Traectoria ascendentă a ratei anuale a prețurilor reglementate, observată pe parcursul anului 2022, a ajuns la un punct maxim în luna octombrie 2022, după care a conturat o tendință descendentă până la finele anului. Dinamica respectivă a fost determinată, pe de o parte, de ajustarea în continuare a tarifelor, dar pe de altă parte, de implementarea pachetului de compensații acordate de stat pentru achitarea facturilor la energie²³ care a atenuat temporar efectul majorării prețurilor.

În acest sens, potrivit hotărârii din 23 septembrie 2022, ANRE a majorat tariful la gazele naturale la 29,27 lei/metru cub (cu TVA)²⁴, fapt ce a determinat creșterea cu 27,3 la sută a subcomponentului respectiv în cadrul IPC în luna octombrie. Având în vedere compensațiile oferite de stat, prețurile pentru gazul natural în IPC în luna noiembrie s-au diminuat cu circa 49,0 la sută. În același timp, tariful la agentul termic, livrat consumatorilor de către S.A. „Termoelectrica” a fost stabilit în mărime de 2 854 lei/Gcal (fără TVA), față de tariful precedent de 2 169 lei/Gcal (fără TVA), pentru cel livrat de S.A. „Comgaz-Plus” în mărimea de 3 766 lei/Gcal (fără TVA), față de tariful precedent de 2 718 lei/Gcal (fără TVA), iar pentru cel livrat consumatorilor de către S.A. „CET-Nord” în mărime de 3 052 lei/Gcal (fără TVA), față de tariful anterior de 2 115 lei/Gcal (fără TVA) cu intrare în vigoare din 1 octombrie 2022²⁵. Ajustările la încălzire și la apă caldă au fost reflectate de BNS în IPC pe parcursul trimestrului IV 2022, ținând cont și de efectul compensațiilor pentru aceste servicii.

Pe parcursul trimestrului, de asemenea, au fost efectuate câteva ajustări ale tarifului la energia electrică. Acesta s-a majorat de la 2,64 lei/kWh (Premier Energy) și 2,86 lei/kWh (FEE Nord) până la 5,91 lei/kWh și 5,60 lei/kWh, respectiv²⁶. Ulterior, pe data de 8 decembrie, ANRE a diminuat tarifele pentru energia electrică. Principalul motiv care a stat la baza deciziei a fost noul preț de procurare a energiei electrice, în urma semnării la 3 decembrie a contractului dintre S.A. Energocom și MGRES. Astfel, din 8 decembrie consumatorii din centrul și sudul Republicii Moldova achitau 4,62 de lei/kWh, iar locuitorii din nord – 4,65 de lei/kWh²⁷. Ajustările au fost reflectate de BNS pe parcursul trimestrului IV 2022, ținând cont și de efectul compensațiilor pentru acest serviciu.

În contextul creșterii continue a tarifelor la resursele energetice, precum și al majorării altor costuri, pe parcursul anului 2022 au fost ajustate tarifele pentru serviciile de apă și canalizare (Cahul, Soroca, Comrat) și serviciile de salubritate (Comrat, Cahul, Chișinău).

²³http://gov.md/sites/default/files/document/attachments/subiect-06_11.pdf

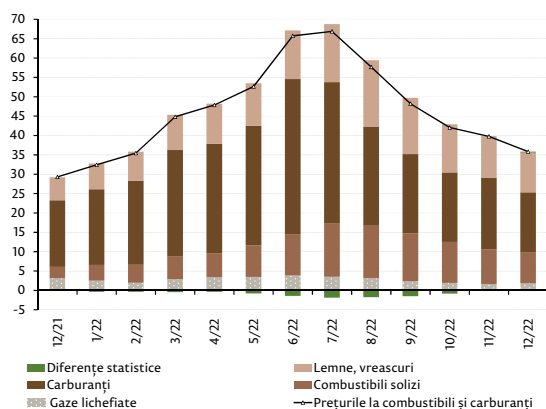
²⁴Monitorul oficial nr. 298-304 (8342-8348) din 30.09.2022, p. 67

²⁵Monitorul oficial nr. 298-304 (8342-8348), din 30.09.2022 p. 67-69

²⁶Monitorul oficial nr. 385-391 (8429-8435) din 02.12.2022, p. 81-82

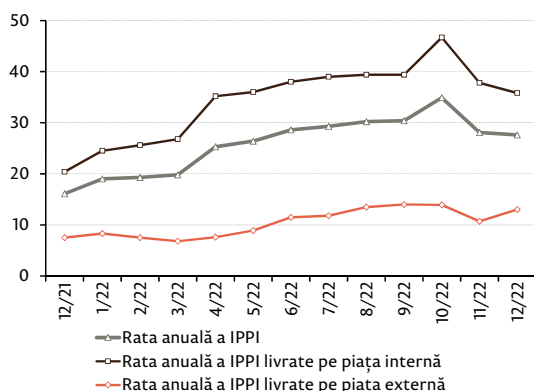
²⁷<http://www.anre.md/anre-a-aprobat-preturi-mai-mici-pentru-energia-electrica-furnizata-consumatorilor-3-589>

Graficul 2.30: Contribuția componentelor (puncte procentuale) la creșterea anuală a prețurilor la combustibili și carburanți (%)

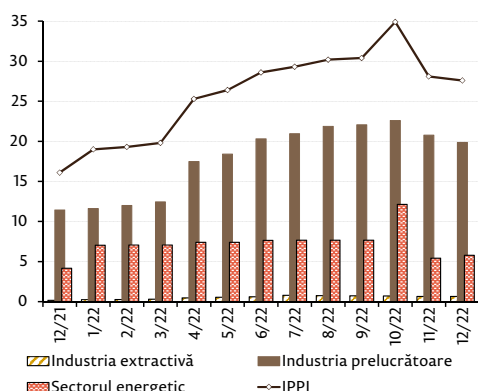
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.31: Rata anuală a prețurilor în industrie (%)

Sursa: BNS

Graficul 2.32: Rata anuală a prețurilor în industrie (%) și contribuția componentelor acestora clasificată după principalele ramuri (puncte procentuale)

Sursa: BNS, calcule BNM

În același timp, pe parcursul anului 2022 au fost sesizate contribuții pozitive, dar de o magnitudine mai mică din partea prețurilor la medicamente și la serviciile medicale asupra dinamicii prețurilor reglementate.

Prețurile la combustibili

În prima jumătate a anului 2022, rata anuală a prețurilor la combustibili și carburanți s-a caracterizat printr-o dinamică pronunțat ascendentă, ulterior, începând cu luna august, aceasta s-a inversat. Astfel, rata anuală s-a majorat de la 29,3 la sută în luna decembrie 2021 până la un nivel de 66,9 la sută în luna iulie 2022 (Graficul 2.30).

Dinamica respectivă a fost susținută, în special, de creșterea prețurilor la carburanți ca urmare a majorării considerabile a prețurilor la petrol pe piața internațională și regională. Astfel, prețul mediu la petrol (Brent) în prima jumătate a anului 2022 a constituit 105,9 dolari SUA/baril, cu 50,3 la sută mai mult față de prețul mediu al petrolului în anul 2021. Ulterior, pe fondul diminuării prețurilor la petrol (în a doua parte a anului 2022), prețul mediu la petrolul de marca Brent a constituit 93,8 dolari SUA/baril, rata anuală a prețurilor la combustibili și carburanți s-a diminuat până la nivelul de 35,9 la sută în luna decembrie 2022. Evoluția ascendentă al prețurilor la carburanți pe piața internă a fost amplificată semnificativ și de conflictul din regiune.

Pe parcursul anului 2022, prețurile la lemne au generat contribuții pozitive mai pronunțate la evoluția prețurilor la combustibili și carburanți comparativ cu cele din anul 2021. Dinamica ascendentă a prețurilor la cărbune pe piața internațională și majorarea considerabilă a prețului de import la gazul natural au generat creșterea prețurilor la cărbune și lemne pe piața internă pe parcursul anului de referință. Dinamica ascendentă a ratei anuale a prețurilor la combustibili și carburanți în anul 2022 a fost susținută și de evoluția prețurilor la gazele lichefiate.

Prețurile producției industriale

În primele zece luni ale anului 2022, rata anuală a prețurilor în industrie a consemnat o traiectorie pronunțat ascendentă, iar în ultimele două luni ale anului aceasta și-a inversat tendința. Astfel, în luna decembrie 2022, rata anuală a prețurilor în industrie a constituit 27,6 la sută, fiind cu 11,5 puncte procentuale superioară celei din luna decembrie 2021. De menționat că, pe parcursul anului 2022 rata anuală a prețurilor la produsele livrate pe piața internă s-a poziționat la un nivel superior celei aferente prețurilor la produsele livrate pe piața externă (Graficul 2.31).

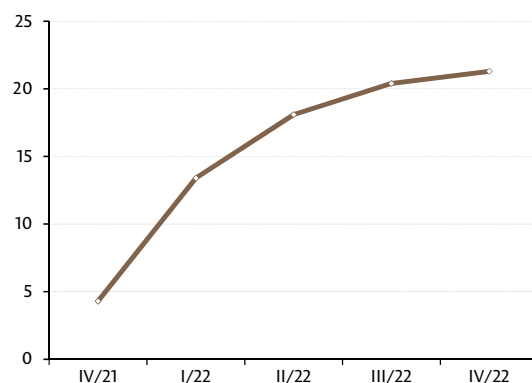
Analizând evoluția ratei anuale a prețurilor în industrie după principalele ramuri, se conturează că ritmurile înalte consemnate pe parcursul anului 2022 au fost susținute de evoluțiile din industria prelucrătoare și sectorul energetic (Graficul 2.32). Prețurile în sectorul energetic s-au majorat semnificativ în anul

2022, pe fundalul crizei energetice la nivel mondial. Totodată, drept urmare a majorării considerabile a prețurilor la resursele energetice și a celor la materia primă, au reacționat și prețurile din industria prelucrătoare. Astfel, în contextul creșterii semnificative a componentelor de cost, rata anuală a prețurilor în industria prelucrătoare s-a majorat esențial, înregistrând un nivel de 21,7 la sută în luna decembrie 2022. Majorarea pe parcursul anului 2022 a ratei anuale a prețurilor în industria prelucrătoare a fost determinată, în cea mai mare parte, de creșterea prețurilor în industria alimentară, în fabricarea altor produse din minerale nemetalifere²⁸ și în fabricarea băuturilor. Totodată, în luna decembrie 2022 rata anuală a prețurilor din industria extractivă a consemnat un nivel de 32,3 la sută, generând o contribuție de 0,7 puncte procentuale la dinamica prețurilor în industrie.

Prețurile în construcții

Pe parcursul anului 2022, rata anuală a prețurilor în construcții a consemnat o traiectorie pronunțat ascendentă. Astfel, în trimestrul IV 2022 aceasta s-a poziționat la nivelul de 21,3 la sută, fiind cu 17,0 puncte procentuale superioară celei din trimestrul IV 2021 (Graficul 2.33).

Graficul 2.33: Evoluția ratei anuale a prețurilor în construcții (%)

Sursa: BNS

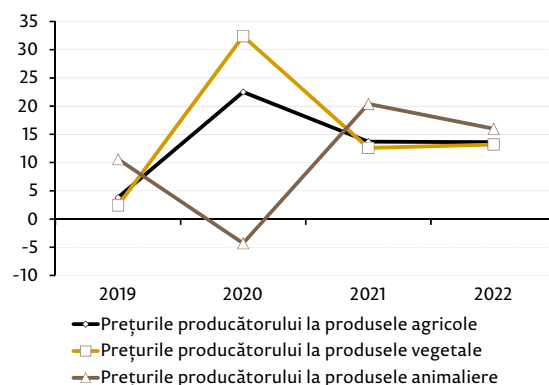
Prețurile producătorului la produsele agricole

În anul 2022, prețurile producătorului la produsele agricole s-au majorat cu 13,6 la sută în comparație cu cele din anul precedent, ca urmare a creșterii prețurilor la produsele animaliere și la cele vegetale cu 16,0 și 13,2 la sută, respectiv (Graficul 2.34).

Evoluția prețurilor la produsele vegetale a fost determinată, preponderent, de majorarea prețurilor la „legumele de câmp și teren acoperit” (55,2 la sută), „sfecla de zahăr” (46,7 la sută), „cartofi” (46,4 la sută), „grâu” (28,4 la sută) și a celor la „leguminoase pentru boabe” (23,9 la sută). De menționat că, în anul 2022 recolta agricolă a fost puternic afectată de seceta hidrologică consemnată pe parcursul lunilor de vară, astfel, pe fundalul unei oferte reduse, prețurile la produsele vegetale s-au majorat considerabil. Totodată, majorarea costurilor de producere (fertilizanți, motorină, semințe, piese de schimb, cheltuieli aferente serviciilor de transportare), de asemenea, au contribuit la creșterea prețurilor la produsele vegetale.

Majorarea prețurilor la produsele animaliere a fost generată de creșterea prețurilor la toate categoriile de produse. Prețurile la ouă, carne (în masă vie) și lapte s-au majorat cu 26,4, 14,9 și 13,5 la sută, respectiv. De menționat că, diminuarea volumului producției animaliere pentru al șaselea an consecutiv a contribuit la diminuarea constantă a ofertei de produse animaliere pe piața internă. Drept consecință, diminuarea ofertei interne de produse animaliere, prin suprapunere cu creșterea costurilor de producere, a influențat dinamica ascendentă a prețurilor producătorului la produsele animaliere.

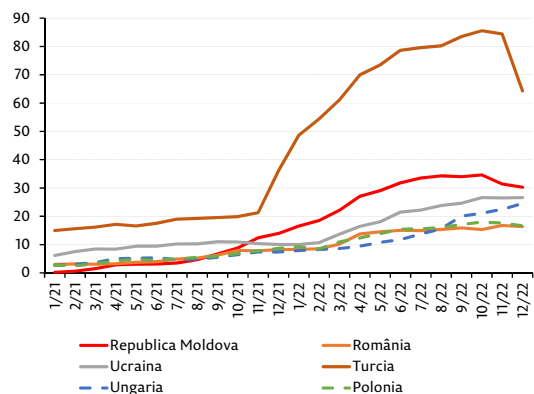
Graficul 2.34: Rata anuală a prețurilor producătorului la produsele agricole (%)

Sursa: BNS

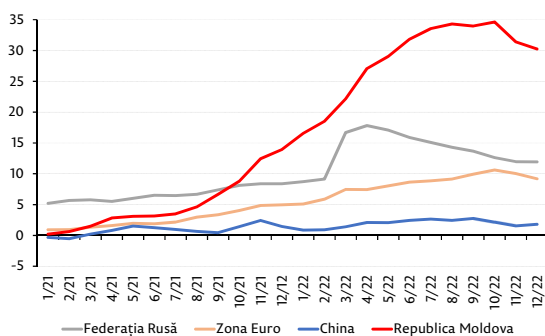
²⁸Articole din sticlă, materiale din argilă, ciment, var, ipsos; articole din ciment, var, ipsos

Graficul 2.35: Inflația în Republica Moldova vs. inflația în țările – principali parteneri din regiune (%)

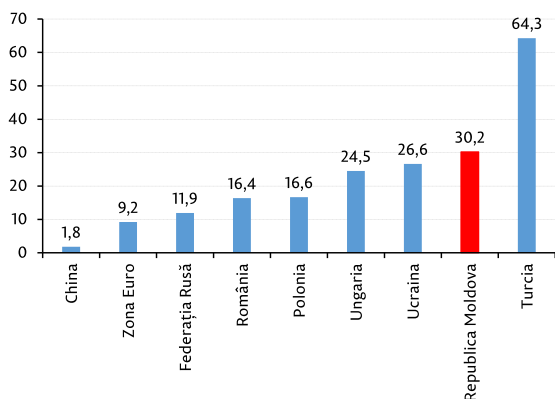
Sursa: Oficiile de statistică ale țărilor vizate

Graficul 2.36: Inflația în unele țări – parteneri comerciali ai Republicii Moldovei (%)

Sursa: Oficiile de statistică ale țărilor vizate

Graficul 2.37: Inflația în Republica Moldova vs. inflația în țările – principali parteneri, decembrie 2022 (%)

Sursa: Oficiile de statistică ale țărilor vizate

2.3 Dinamica inflației în Republica Moldova vs. dinamica inflației în țările – principali parteneri comerciali

Traectoria ascendentă a ratei anuale a inflației în anul 2022 a fost mai pronunțată comparativ cu cea a principalilor parteneri comerciali, cu excepția Turciei. Astfel, comparativ cu partenerii comerciali principali (pornind de la structura comerțului extern pentru anul 2022) din regiune, rata anuală a IPC în Republica Moldova a început traectoria ascendentă mai rapid și mai pronunțat încă de la finele anului 2021, comparativ cu țări precum România, Ucraina, Ungaria, Polonia. Totuși, spre finele anului 2022, decalajul dintre inflația în Republica Moldova (30,2 la sută) și cea din Ucraina (26,6 la sută) și din Ungaria (24,5 la sută) s-a redus semnificativ (Graficul 2.35).

Rata anuală a IPC în România și Polonia a crescut mai lent și a înregistrat 16,4 la sută și 16,6 la sută, respectiv, la finele anului 2022. Totodată, rata anuală a inflației în Turcia a înregistrat valori semnificativ mai înalte decât în țările sus-menționate, consemnând totuși o temperare în luna decembrie 2022 (64,4 la sută). Niveluri mai reduse ale inflației spre finele anului 2022 în țările – principali parteneri comerciali ai Republicii Moldova au fost înregistrate în Federația Rusă (11,9 la sută), zona euro (9,2 la sută) și în China (1,8 la sută).

De menționat anumite precondiții obiective care au favorizat inflația mai pronunțată în Republica Moldova comparativ cu inflația în țările – principali parteneri comerciali:

- **Ponderea mare a cheltuielilor pentru produsele alimentare în cadrul cheltuielilor gospodăriilor casnice din Moldova.** Presiunile inflaționiste pronunțate din regiune în ultimii doi ani au fost generate, în mare parte, de creșterea prețurilor la materiile prime, preponderent, a prețurilor la produsele alimentare și la resursele energetice, asociate relaxării măsurilor restrictive aferente COVID-19, de deteriorarea lanțurilor de aprovizionare și de politicile monetare stimulative. Pornind de la faptul că ponderea prețurilor la produsele alimentare în Republica Moldova e mai mare decât în alte țări, având în vedere și caracterul deschis al economiei, majorarea prețurilor la produsele alimentare pe piața internațională și regională s-a reflectat mai rapid și mai pronunțat pe piața locală.
- **Vulnerabilitatea prețurilor la legume și fructe pe piața locală față de condițiile agrometeorologice.** Creșterea pronunțată a prețurilor la produsele alimentare, în special la fructe și legume, în a doua parte a anului 2022, a fost accentuată și de condițiile secetoase din vara precedentă.
- **Lipsa resurselor energetice proprii și dependența de import.** Spre deosebire de Federația Rusă, România sau Ucraina, Republica Moldova nu are resurse proprii de petrol, de gaze naturale și, prin urmare, tendința de creștere a

prețurilor la resursele energetice pe piața internațională, amplificată și de conflictul din Ucraina, urmează a fi reflectată integral în prețurile la aceste produse pe piața locală. Compensițiile din perioada rece a anului acordate de stat doar întârzie parțial fenomenul respectiv.

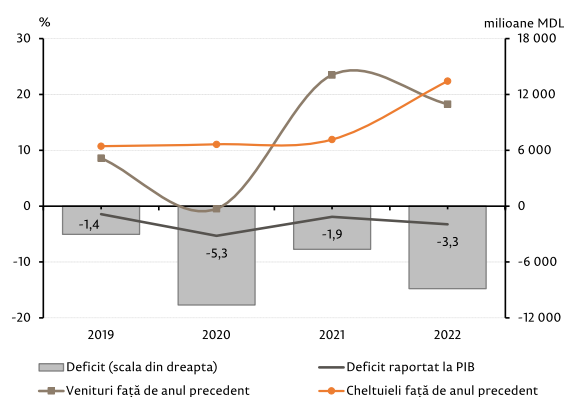
- **Existența unor mecanisme de plafonare a prețurilor pe o perioadă mai îndelungată în anumite țări.** Inflația la unii parteneri comerciali, cum ar fi, spre exemplu, România a fost atenuată semnificativ de schemele de plafonare pentru prețurile la gaz și energia electrică. În lipsa acestora, inflația la finele anului 2022 ar fi fost cu circa 11 puncte procentuale superioară cifrei actuale²⁹.
- **Dezechilibre create de amânarea ajustării unor tarife la momentul oportun.** Un alt factor care a favorizat accelerarea pronunțată a inflației în ultimii doi ani în Republica Moldova ar putea fi amânarea/întârzierea ajustării unor tarife pe parcursul ultimilor ani din motive sociale/politice, cu toate că existau precondiții economice pentru revizuirea acestora, fapt ce a dus la acumularea unor devieri financiare considerabile care au impus o ajustare mai pronunțată în anii 2021-2022.
- **Obiective diferite de politică monetară determinate de structura și gradul de dezvoltare diferit al unor economii.** Nu ar trebui neglijat faptul că în diferite țări obiectivele cantitative de politică monetară sunt variate. Spre exemplu, Banca Centrală Europeană are un obiectiv de 2,0 la sută pentru inflația în zona euro și își calibrează instrumentele în funcție de acesta, în același timp, ținta inflației stabilită de BNM este de 5,0 la sută $\pm 1,5$ puncte procentuale.
- **Faze diferite ale ciclului economic.** În unele regiuni, cum ar fi China, pe parcursul anului 2022, restricțiile impuse de pandemia COVID-19 erau încă aplicate, fapt ce a afectat semnificativ cererea agregată și a susținut un nivel atât de redus al inflației (Graficul 2.37).
- **Prezența mare a mărfurilor importate din/prin Ucraina în bunurile consumate în Republica Moldova până la escaladarea situației din regiune.** Substituirea produselor din Ucraina (care se găseau din abundență pe piața Republicii Moldova și erau cele mai accesibile după preț/calitate în regiune) cu produse similare, dar din altă țară de origine (mai scumpe) a determinat un impact considerabil asupra IPC. În același timp, importul multor produse se efectua prin hotarul Republicii Moldova cu cel al Ucrainei și portul maritim Odesa, dar apelarea la trasee alternative a majorat costurile de transportare.

²⁹Raport asupra inflației, februarie 2023,
<https://www.bnr.ro/PublicationDocuments.aspx?icid=3922>

2.4 Sectorul public și politica fiscală

Executarea bugetului public național

Graficul 2.38: Indicatorii bugetului public național

Sursa: Ministerul Finanțelor, calcule BNM

În anul 2022, indicatorii bugetului public național au fost afectați de riscurile și incertitudinile la nivel global, regional și național generate de situația tensionată din cauza războiului din Ucraina, de criza energetică globală, de creșterea continuă a cotațiilor pe piețele internaționale aferente materiilor prime, produselor alimentare și resurselor energetice, de presiunile inflaționiste și de contractarea economică. Ca rezultat, veniturile s-au majorat cu un ritm anual mai lent, iar cheltuielile publice s-au majorat cu un ritm mai accelerat, deficitul bugetar a constituit 8 868,6 milioane lei. Diminuarea activității economice, cererea internă mai slabă, majorarea transferurilor au influențat veniturile populației și ale agenților economici și, respectiv, impozitele și taxele colectate la bugetul de stat. Astfel, conform datelor furnizate de către Ministerul Finanțelor, veniturile bugetului public național au fost acumulate în sumă de 91 505,4 milioane lei, cu 18,3 la sută peste nivelul veniturilor acumulate în anul 2021 (Graficul 2.38). Raportate la datele PIB, veniturile colectate în anul 2022 au constituit 33,6 la sută, cu 1,6 puncte procentuale mai mult față de anul precedent.

Partea majoră a veniturilor bugetare a fost acumulată din contul impozitelor și taxelor, care au avut o pondere de 62,9 la sută (57 524,2 milioane lei). Contribuțiile și primele de asigurări obligatorii au constituit 27,2 la sută (24 923,3 milioane lei), iar ponderea granturilor și a altor venituri a constituit 5,0 la sută (4 539,4 milioane lei) și, respectiv, 4,9 la sută (4 518,6 milioane lei) din totalul veniturilor bugetare.

Pe parcursul anului de raportare, Republica Moldova a beneficiat de suport financiar pentru susținerea bugetului sub formă de granturi externe în sumă de 4 539,4 milioane lei sau cu 85,5 la sută mai mult față de anul 2021. Raportate la PIB, granturile au constituit 1,7 la sută, cu 0,7 puncte procentuale mai mult față de anul 2021. Asistența oferită de către organizațiile financiare internaționale și țările donatoare constituie o contribuție importantă pentru recuperarea economică și implementarea reformelor necesare pentru modernizarea și relansarea Republicii Moldova.

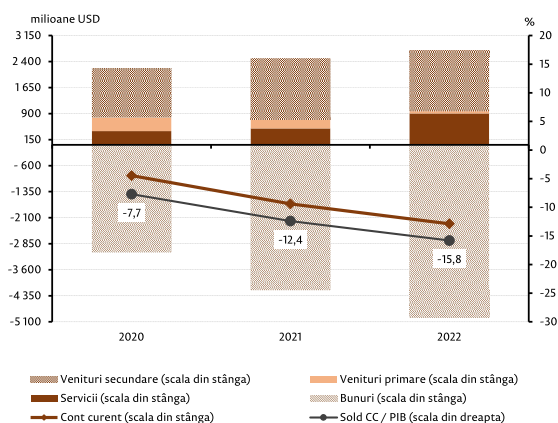
Totodată, pentru asigurarea socială și susținerea populației, au fost majorate cheltuielile bugetare. Ca rezultat, cheltuielile bugetului public național au totalizat în anul de referință 100 374,0 milioane lei, înregistrând o creștere de 22,4 la sută față de anul 2021. Din totalul de cheltuieli, ponderea cea mai mare au avut-o cheltuielile pentru protecția socială (38,2 la sută), pentru învățământ au fost alocate 15,8 la sută, iar pentru ocrotirea sănătății – 13,6 la sută. Cheltuielile publice, raportate la PIB, au constituit 36,8 la sută sau cu 2,9 puncte procentuale mai mult decât în anul 2021.

De menționat că, pe parcursul anului 2022, din bugetul de stat (BS) au fost efectuate transferuri către bugetul asigurărilor sociale

de stat (BASS), fondul asigurărilor obligatorii de asistență medicală (FAOAM) și bugetele locale (BL) în sumă de 38 056,8 milioane lei (în creștere cu 22,1 la sută față de anul 2021). Partea majoră a transferurilor a fost îndreptată către bugetele locale, aproximativ 45,1 la sută din totalul transferurilor, fiind urmată de transferurile către BASS, circa 38,9 la sută, FAOAM beneficiind de o finanțare mai modestă, de 16,0 la sută.

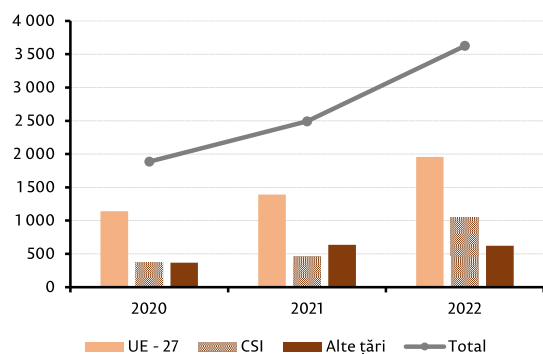
În acest context, în anul 2022, executarea bugetului public național s-a soldat cu un deficit de 8 868,6 milioane lei. Raportat la PIB, acest deficit reprezintă 3,3 la sută, cu 1,3 puncte procentuale peste nivelul anului 2021. Sursele de finanțare a deficitului public național s-au format din împrumuturi externe nete în sumă de 13 159,5 milioane lei, ceea ce reprezintă 4,8 la sută din PIB (în creștere cu 1,4 puncte procentuale față de anul precedent) și din modificarea soldurilor în sumă de 5 529,0 milioane lei sau 2,0 la sută din PIB (în creștere cu 4,3 puncte procentuale față de anul precedent). Totodată, soldurile mijloacelor bănești în conturile bugetelor componente ale bugetului public național la finele anului au constituit 6 337,1 milioane lei.

Graficul 2.39: Contul curent – componente principale

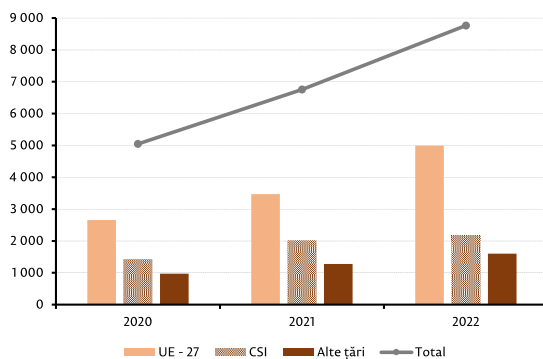
Sursa: BNM

Graficul 2.40: Exportul de bunuri, pe zone geografice (milioane USD)

Sursa: Elaborat de BNM în baza datelor BNS prin excluderea bunurilor pentru/după prelucrare (pentru care nu are loc schimbul dreptului de proprietate) și vânzărilor magazinelor duty-free.

Graficul 2.41: Importul de bunuri, pe zone geografice, prețuri CIF (milioane USD)

Sursa: Elaborat de BNM în baza datelor BNS, selecții la import (prețuri CIF) după principiul țării de livrare, prin excluderea bunurilor pentru/după prelucrare (pentru care nu are loc schimbul dreptului de proprietate).

2.5 Conturile internaționale ale Republicii Moldova pentru anul 2022 (date provizorii)³⁰

Balanța de plăți

Conform datelor preliminare, în anul 2022, soldul **contului curent al balanței de plăți** a Republicii Moldova a înregistrat un deficit de 2 275,2 milioane USD, care s-a majorat cu 33,9 la sută comparativ cu cel consemnat în anul 2021. Raportat la PIB, contul curent a constituit -15,8 la sută (față de -12,4 la sută în anul 2021) (Graficul 2.39, tabelul A.1). Această dinamică a fost determinată de majorarea deficitului comerțului exterior cu bunuri, precum și de diminuarea excedentului veniturilor primare, în timp ce balanța serviciilor s-a majorat substanțial, însă insuficient pentru a acoperi impactul negativ menționat.

Deficitul *comerțului exterior cu bunuri*³¹ înregistrat în balanța de plăți a constituit 4 983,6 milioane USD, majorându-se cu 18,9 la sută din cauza creșterii mai accentuate a importurilor de bunuri (+1 933,2 milioane USD) decât a exporturilor (+1 139,8 milioane USD). Raportul dintre soldul deficitar al comerțului exterior cu bunuri și PIB a fost de 34,6 la sută (față de -30,6 la sută în anul 2021).

Exportul de bunuri înregistrat în balanța de plăți (fără bunurile după/pentru prelucrare) a totalizat 3 702,0 milioane USD (+44,5 la sută comparativ cu anul 2021).

În anul de raportare, 54,1 la sută din exporturile de bunuri au fost direcționate către UE-27³², 28,7 la sută au fost orientate către CSI, iar restul au fost destinate altor țări. Contribuții semnificative la creșterea exporturilor au avut cele către CSI, care au crescut de 2,2 ori față de anul 2021 și cele către UE 27, care au crescut cu 40,9 la sută, în timp ce exporturile către alte țări s-au diminuat (Graficul 2.40).

Produsele agroalimentare au fost în continuare principala categorie de bunuri exportate (54,2 la sută din total), în anul 2022 exportul acestora a crescut cu 35,6 la sută față de anul 2021, în special, pe seama majorării exporturilor de uleiuri de floarea-soarelui, care a sporit de 3,1 ori (+249,3 milioane USD), porumb – de 2,7 ori (+212,6 milioane USD) și semințe de floarea-soarelui – cu 70,9 la sută (+139,6 milioane USD). Exporturile de produse minerale au înregistrat cea mai mare creștere – cu 586,5 milioane USD (de

³⁰Comentariile analitice complete privind evoluția conturilor internaționale pot fi accesate la adresa: <https://bnm.md/ro/content/conturile-internationale-ale-republicii-moldova-anul-2022-date-trimestriale-provizorii>

³¹Datele privind comerțul exterior cu bunuri, elaborate în conformitate cu metodologia balanței de plăți (BPM6), conțin un șir de ajustări comparativ cu datele elaborate de BNS, pentru mai multe detalii privind ajustările recomandăm consultarea metodologiei [<https://bnm.md/ro/content/conturile-internationale-metodologia-de-compilare-si-baza-informatiionala>]

³²UE-27 – Uniunea Europeană fără Marea Britanie

22,9 ori), în mare parte, ca urmare a reexportului de uleiuri din petrol și din minerale bituminoase în Ucraina.

Importul de bunuri înregistrat în balanța de plăți (fără bunurile după/pentru prelucrare) a constituit 8 685,7 milioane USD (+28,6 la sută comparativ cu anul 2021). A fost înregistrată creșterea importurilor din toate zonele geografice. Astfel, importurile de bunuri din UE-27 au crescut cu 44,1 la sută și au constituit 57,0 la sută din total, din CSI – cu 7,7 la sută, alcătuind 24,7 la sută din valoarea totală și din alte țări au sporit cu 25,5 la sută, până la 18,3 la sută din total (Graficul 2.41).

Importul de *produse minerale* a sporit de 2,4 ori comparativ cu anul 2021, atât pe seama majorării prețurilor produselor petroliere, cât și a volumelor fizice importate la unele categorii de produse minerale. De menționat că o parte importantă din produsele minerale importate, în special motorina și benzinele auto, au fost exportate (reexportate) în Ucraina. Importul de *produse agroalimentare* s-a majorat cu 27,8 la sută.

Importul de *produse energetice și electricitate*, în anul 2022, a constituit 2 541,7 milioane USD, înregistrând o majorare de 2,4 ori în raport cu anul 2021, ca urmare a creșterii prețurilor pe piețele internaționale și reorientării către noi furnizori. În anul 2022, cea mai semnificativă creștere a avut-o importul de combustibil diesel – de 2,5 ori, gaz natural (în stare gazoasă) – de 2,1 ori, benzine auto – de 2,4 ori, cărbune – de 2,3 ori, importul de energie electrică a crescut până la 152,6 milioane USD (Graficul 2.42).

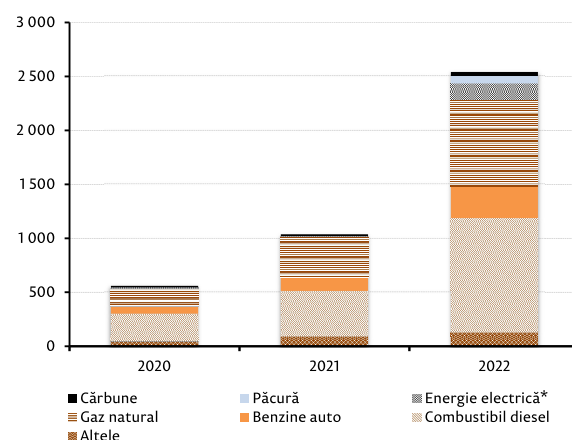
Excedentul comerțului exterior cu *servicii* a crescut cu 91,4 la sută față de anul 2021, până la 904,1 milioane USD. Această evoluție a fost determinată de majorarea mai pronunțată a exporturilor de servicii (+640,0 milioane USD) decât a importurilor (+208,2 milioane USD).

Raportul dintre balanța serviciilor și PIB a constituit 6,3 la sută, majorându-se față de nivelul anului 2021 (Graficul 2.43).

În cadrul exporturilor, cea mai mare contribuție pozitivă au avut-o serviciile de călătorii. În cadrul serviciilor de călătorii, cele personale s-au majorat de 2,1 ori, iar călătoriile de afaceri – cu 13,9 la sută. Exportul serviciilor de transport s-a majorat cu 53,7 la sută, iar al celor de informatică – cu 32,6 la sută. Majorarea importurilor de servicii a rezultat din creșterea importurilor de servicii de transport (+33,2 la sută, în special transportul de mărfuri care a sporit cu 17,2 la sută) și de călătorii (+17,3 la sută față de anul 2021).

În anul 2022, excedentul *veniturilor primare* s-a diminuat de 4,1 ori față de anul 2021 și a totalizat 65,5 milioane USD, constituind 0,5 la sută raportat la PIB (Graficul 2.44). Această diminuare a fost determinată de creșterea ieșirilor (+188,6 milioane USD), în timp ce intrările de venituri primare au scăzut (-12,1 milioane USD). Astfel, remunerarea salariaților rezidenți pentru munca prestată patronilor nerezidenți a scăzut cu 6,1 la sută, până la 834,0 milioane USD, iar plățile de venituri din investiții directe s-au majorat cu 39,3 la sută.

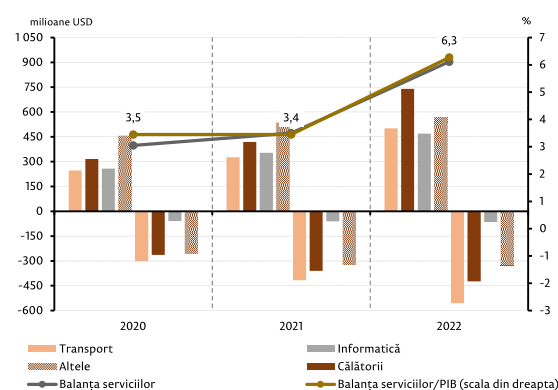
Graficul 2.42: Importurile de produse energetice și electricitate (milioane USD, prețuri CIF)

Sursa: Elaborat de BNM în baza datelor BNS, selecții la import (prețuri CIF) după principiul țării de livrare, prin excluderea bunurilor pentru/după prelucrare (pentru care nu are loc schimbul dreptului de proprietate).

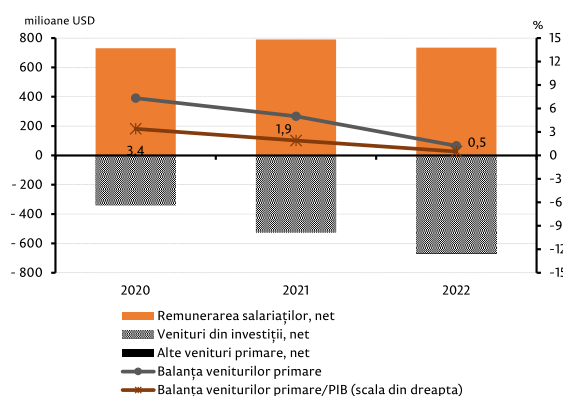
* Import net

Graficul 2.43: Exportul și importul de servicii

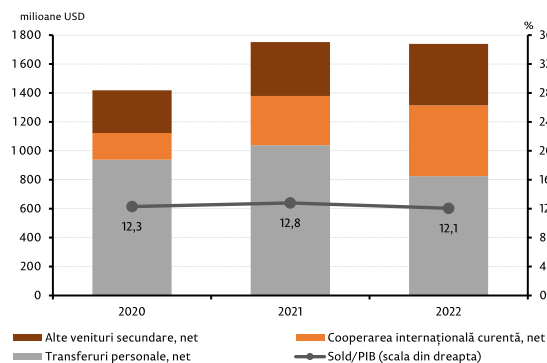
Sursa: BNM

Graficul 2.44: Veniturile primare, pe componente

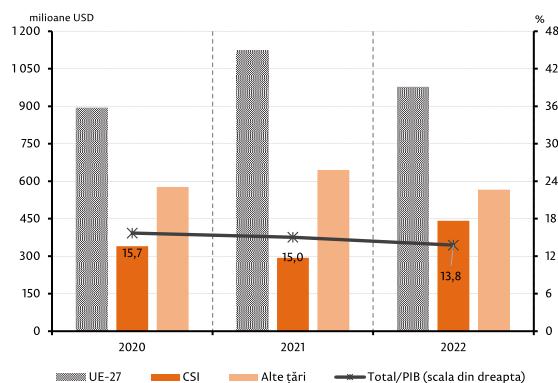
Sursa: BNM

Graficul 2.45: Veniturile secundare, pe componente

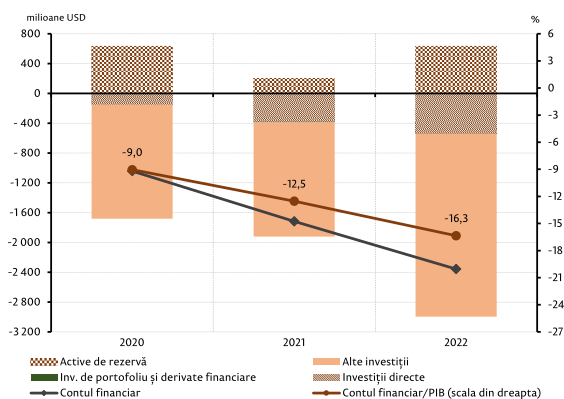
Sursa: BNM

Graficul 2.46: Distribuția geografică a remiterilor personale

Sursa: BNM

Graficul 2.47: Contul financiar după categorii funcționale

Sursa: BNM

Nota: (+) ieșiri nete, (-) intrări nete de capital.

Veniturile secundare au înregistrat o scădere a excedentului cu 0,8 la sută față de anul 2021, până la 1 738,9 milioane USD (12,1 la sută raportat la PIB) (Graficul 2.45). Transferurile personale primite din exterior de rezidenții moldoveni s-au micșorat cu 2,3 la sută și au însumat 1 203,3 milioane USD. Valoarea netă a asistenței tehnice, ajutorului umanitar și a granturilor primite în cadrul cooperării internaționale de toate sectoarele instituționale a crescut cu 61,0 la sută în anul 2022 și a constituit 563,3 milioane USD.

Remiterile personale³³ primite de rezidenții Republicii Moldova au constituit 1 985,8 milioane USD (-3,6 la sută față de anul 2021), ceea ce reprezintă 13,8 la sută relativ la PIB. Diminuarea intrărilor de remiteri a fost determinată de micșorarea intrărilor din UE-27 și alte țări (-12,8 la sută și -12,2 la sută, respectiv). În același timp, remiterile din CSI s-au majorat (cu 50,5 la sută față de anul 2021), ca urmare a situației din regiune (Graficul 2.46). Remiterile către nerezidenți (debit) au constituit 565,3 milioane USD, în creștere cu 32,1 la sută.

Contul de capital a consemnat, în anul 2022, intrări nete de 20,2 milioane USD, în timp ce în anul 2021 s-au înregistrat ieșiri nete de 51,0 milioane USD. Soldul contului de capital a fost determinat de intrările de asistență tehnică din exterior a administrației publice pentru finanțarea proiectelor investiționale, ce au constituit 40,6 milioane USD, iar ieșirile nete de capital înregistrate în sectorul privat au însumat 20,3 milioane USD.

Suma soldurilor contului curent și contului de capital denotă că, drept rezultat al tranzacțiilor curente și de capital ale rezidenților Republicii Moldova cu nerezidenții, **necesarul net de finanțare** externă a constituit 2 255,0 milioane USD (+28,8 la sută), ceea ce reprezintă 15,6 la sută în raport cu PIB.

În anul 2022, **contul financiar** s-a soldat cu intrări nete de capital în valoare de 2 357,2 milioane USD, ca urmare a depășirii tranzacțiilor de majorare a pasivelor, în sumă de 1 683,4 milioane USD, a celor de scădere a activelor financiare externe, de 673,8 milioane USD (Graficul 2.47).

Pasivele externe s-au majorat pe seama preponderenței intrărilor de mijloace financiare ca rezultat al creșterii angajamentelor externe sub formă de împrumuturi – cu 780,35 milioane USD, în mare parte, contractate de către administrația publică (Tabelul A.2).

Administrația publică a contractat în anul 2022 împrumuturi externe noi în valoare de 799,3 milioane USD, principalii creditori fiind Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare – 243,8 milioane USD, Fondul Monetar Internațional – 170,7 milioane USD, Asociația Internațională de Dezvoltare – 141,8 milioane USD, Agenția Franceză de Dezvoltare – 79,2 milioane USD, Banca Europeană de Investiții – 55,4 milioane USD, Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare – 41,2 milioane USD, Comisia

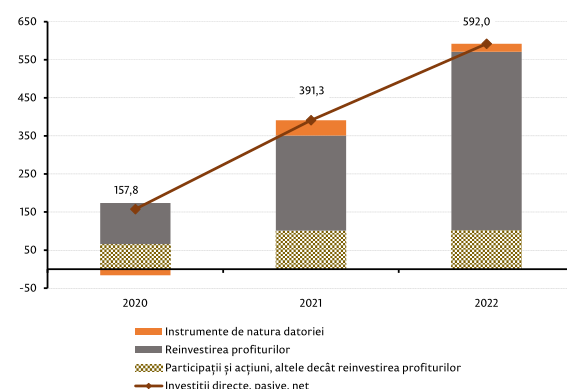
³³Remiterile personale reprezintă un articol suplimentar la balanța de plăți și reflectă suma remunerării nete a salariaților (excluzând cheltuielile lucrătorilor suportate în țara-gazdă și unele taxe și impozite achitate de rezidenți peste hotare), a transferurilor personale și a celor de capital între gospodăriile casnice.

Europeană – 35,9 milioane USD, Guvernul Poloniei – 20,0 milioane USD, Agenția Japoneză pentru Cooperare Internațională – 9,0 milioane USD și alți creditori – 2,3 milioane USD. Rambursările efectuate de administrația publică în aceeași perioadă au constituit 115,8 milioane USD. Banca Națională a Moldovei a rambursat 24,2 milioane USD din împrumuturile contractate anterior de la FMI. Băncile licențiate au efectuat trageri nete în sumă de 115,39 milioane USD, iar celelalte sectoare – trageri nete de 5,57 milioane USD.

Angajamentele externe sub formă de *investiții directe* s-au majorat, pe parcursul anului 2022, cu 592,0 milioane USD, dinamică determinată de reinvestirea profiturilor în sumă de 468,4 milioane USD, de creșterea netă a participațiilor la capital și a acțiunilor în proprietatea nerezidenților cu 102,6 milioane USD, precum și a instrumentelor de natura datoriei în sumă de 21,1 milioane USD (Graficul 2.48).

În anul 2022, diminuarea netă a **activelor externe**, ce reprezintă intrări nete de mijloace financiare, a fost determinată de micșorarea cu 1 384,6 milioane USD a activelor sub formă de *numerar și depozite* și a *creditelor comerciale și avansurilor* – cu 24,22 milioane USD. Concomitent, *activele de rezervă* s-au majorat cu 637,34 milioane USD, *investițiile directe* – cu 55,4 milioane USD, *împrumuturile* – cu 40,4 milioane USD, *investițiile de portofoliu* – 1,9 milioane USD.

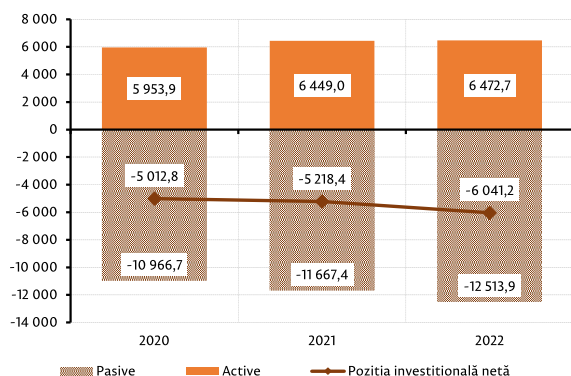
Graficul 2.48: Investiții directe: acumularea netă de pasive, dezagregate pe instrumente (milioane USD)

Sursa: BNM

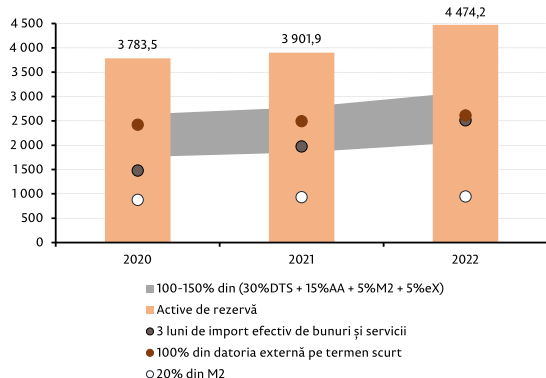
Poziția investițională internațională a Republicii Moldova la 31 decembrie 2022

Graficul 2.49: Poziția investițională internațională în dinamică, la sfârșit de perioadă (milioane USD)

Sursa: BNM

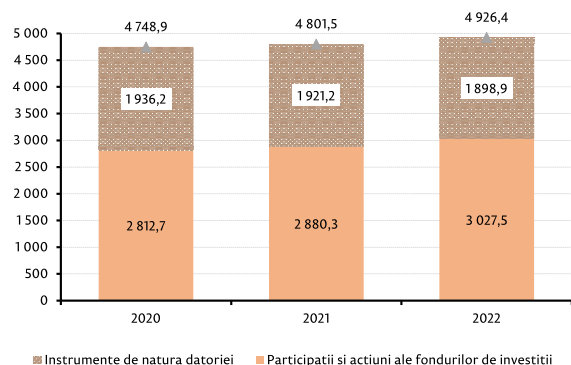
Graficul 2.50: Indicatorii suficienței activelor oficiale de rezervă ale Republicii Moldova (milioane USD)

Sursa: BNM

Notă: DTS – datoria pe termen scurt (după scadența originală), AA – alte angajamente, M2 – masa monetară, eX – export de bunuri și servicii.

Graficul 2.51: Investițiile directe, pasive, componentele de bază, poziția* la sfârșit de perioadă (milioane USD)

Sursa: BNM

*Poziții calculate conform valorii de bilanț

Poziția investițională internațională (PII) a Republicii Moldova, la 31.12.2022, a constituit -6 041,2 milioane USD (sau 41,9 la sută raportat la PIB), soldul net debitor aprofundându-se față de sfârșitul anului 2021 cu 15,8 la sută (Tabelul A.3, graficul 2.49).

Poziția *activelor financiare externe* a însumat 6 472,7 milioane USD, în creștere cu 0,4 la sută de la începutul anului, iar a pasivelor – 12 513,9 milioane USD, majorându-se cu 7,3 la sută.

Modificarea poziției activelor la 31.12.2022 s-a datorat altor schimbări (+855,5 milioane USD), fluxului negativ înregistrat în balanța de plăți (-673,9 milioane USD), fluctuației ratelor de schimb ale valurilor originale față de dolarul SUA (-146,7 milioane USD) și modificării prețurilor instrumentelor financiare (-11,2 milioane USD).

Din punctul de vedere al structurii PII pe categorii funcționale, majorarea poziției **activelor financiare externe** pe parcursul anului 2022 a fost determinată de creșterea cu 16,9 la sută a poziției activelor sub formă de *investiții directe*, cu 14,7 la sută a poziției *activelor de rezervă* și cu 14,1 la sută a celor sub formă de *investiții de portofoliu*. Concomitent, pozițiile activelor sub formă de *alte investiții* a scăzut cu 27,9 la sută, în special, a celor sub formă de numerar și depozite, care s-au diminuat cu 47,6 la sută, dar și a celor sub formă de credite comerciale și avansuri (-9,3 la sută).

Poziția activelor oficiale de rezervă a constituit 4 474,2 milioane USD la 31.12.2022, ceea ce corespunde tuturor criteriilor de suficiență: acoperirea a cel puțin 3 luni de importuri de bunuri și servicii (au acoperit 5,3 luni de import efectiv); acoperirea integrală prin rezerve a datoriei externe pe termen scurt (au acoperit 171,1 la sută); acoperirea a 20 la sută din masa monetară M2 (au acoperit 94,2 la sută); acoperirea a 100-150 la sută din suma: 30 la sută din datoria externă pe termen scurt +15 la sută din alte angajamente externe +5 la sută din M2 +5 la sută din exporturi de bunuri și servicii (au acoperit 216,9 la sută) (Graficul 2.50).

Evoluția poziției **pasivelor**, pe parcursul anului 2022, a fost determinată de intrările nete în valoare de 1 688,2 milioane USD, de fluctuațiile ratelor de schimb de -590,2 milioane USD, schimbările de preț de -214,6 milioane USD și de alte schimbări de -31,9 milioane USD.

Angajamentele sub formă de *alte investiții* au crescut cu 10,5 la sută, iar cele sub formă de *investiții directe* (Graficul 2.51) cu 2,6 la sută.

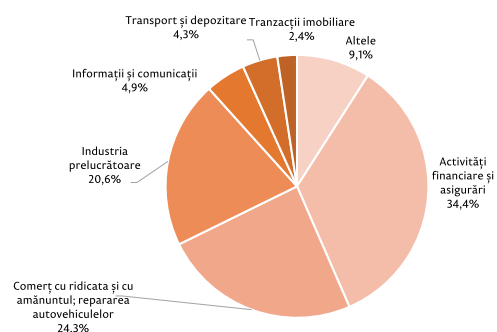
Alte investiții au constat în proporție de 64,0 la sută din *împrumuturi*, 27,6 la sută – *credite comerciale și avansuri*, 5,0 la sută – *drepturi speciale de tragere*, 2,7 la sută – *numerar și depozite* și 0,7 la sută – *alte pasive*.

Totodată, angajamentele sub formă de *investiții directe*, care dețin 39,4 la sută din angajamentele externe ale țării, constau din capitalul propriu, care a însumat 3 027,5 milioane USD (+5,1 la sută comparativ cu 31.12.2021) și instrumentele de natura datoriei, care au totalizat 1 898,9 milioane USD (-1,2 la sută).

În distribuția geografică a investițiilor directe sub formă de participații și acțiuni, cele din UE-27 s-au majorat cu 7,1 la sută, deținând ponderea majoră, de 87,1 la sută, iar cele din alte țări au crescut cu 0,2 la sută, deținând 13,1 la sută.

Principalele activități economice care au atras investiții străine directe sub formă de capital propriu sunt: activitățile financiare și de asigurări (34,4 la sută), comerțul cu ridicata și cu amănuntul (24,3 la sută) și industria prelucrătoare (20,6 la sută) (Graficul 2.52).

Graficul 2.52: Investițiile directe, capital propriu acumulat la 31.12.2022, pe activități economice (conform CAEM 2), %

Sursa: BNM

2.6 Datoria de stat și datoria externă a Republicii Moldova

Datoria de stat

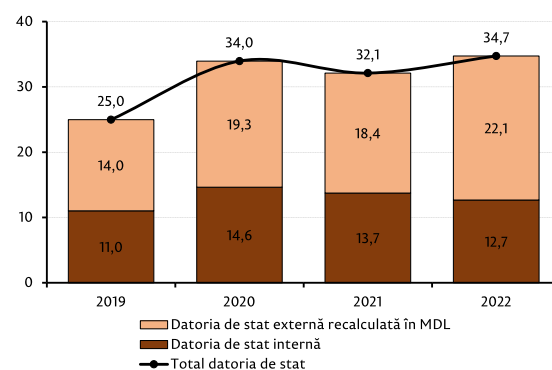
La sfârșitul anului 2022, datoria de stat a Republicii Moldova a constituit 94 660,0 milioane lei, reprezentând 34,7 la sută din PIB. Datoria de stat a crescut, la finele anului 2022, cu 16 907,3 milioane lei sau cu 21,7 la sută, din contul majorării datoriei de stat externe recalculate în moneda națională (cu o contribuție pozitivă de 20,2 puncte procentuale) și a datoriei de stat interne (cu o contribuție pozitivă de 1,5 puncte procentuale). Ca pondere în PIB, datoria de stat internă a constituit 12,7 la sută, iar datoria externă – 22,5 la sută (Graficul 2.53).

La 31 decembrie 2022, datoria de stat a fost formată din datoria de stat externă în proporție de 63,6 la sută și datoria de stat internă în proporție de 36,4 la sută.

Soldul datoriei de stat externe, exprimat în valută, la situația din 31 decembrie 2022, s-a majorat cu 25,3 la sută față de 31 decembrie 2021 și a constituit 3 140,6 milioane dolari SUA. Datoria de stat externă, ca valoare exprimată în lei, a totalizat la sfârșitul anului de raportare 60 167,6 milioane lei, în creștere față de finele anului 2021 cu 35,3 la sută.

Datoria de stat internă, la sfârșitul anului 2022, a înregistrat valoarea de 34 492,4 milioane lei, superioară celei de la sfârșitul anului 2021 cu 3,6 la sută. Majorarea datoriei de stat interne a fost determinată de emisiunile suplimentare de VMS pe piața primară cu 7,5 la sută. Totodată, în 2022, au fost răscumpărate VMS emise în 2016 pentru executarea obligațiunilor de plată derivate din garanțiile de stat, în sumă de 290,0 milioane lei. Astfel, la finele anului 2022, datoria internă a fost formată din VMS emise pe piața primară (58,5 la sută), VMS emise pentru executarea garanțiilor de stat (35,0 la sută) și VMS convertite (6,5 la sută).

Graficul 2.53: Datoria de stat ca pondere în PIB (%), sfârșit de an)

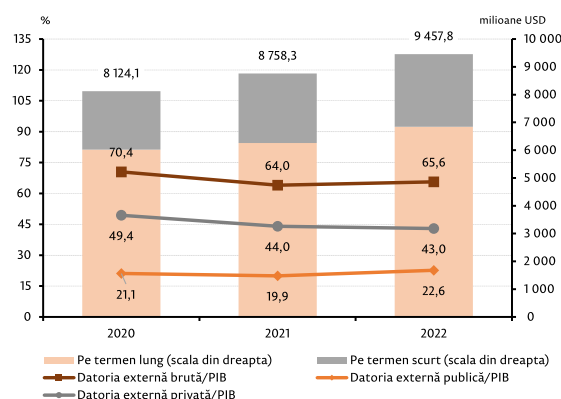
Sursa: Ministerul Finanțelor, BNS, calcule BNM

În anul 2022, pentru serviciul datoriei de stat de la bugetul public național au fost utilizate mijloace bănești în sumă de 2 645,4 milioane lei (cu 39,4 la sută mai mult comparativ cu anul 2021). Serviciul datoriei de stat externe a constituit 560,6 milioane lei (cu 48,3 la sută mai mult comparativ cu anul 2021), iar serviciul datoriei de stat interne – 2 084,8 milioane lei (cu 37,2 la sută mai mult comparativ cu anul 2021).

Datoria externă a Republicii Moldova

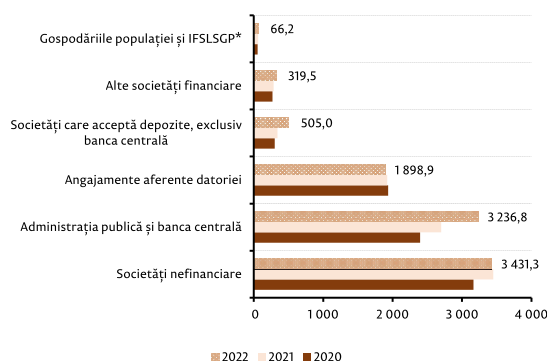
Datoria externă brută a Republicii Moldova a crescut, pe parcursul anului 2022, cu 8,0 la sută și a totalizat 9 457,8 milioane USD la 31.12.2022, ceea ce constituie 65,6 la sută raportat la PIB (+1,6 puncte procentuale față de 31.12.2021) (Graficul 2.54, tabelul A.4).

Graficul 2.54: Datoria externă brută în dinamică

Sursa: BNM

Graficul 2.55: Structura datoriei externe – prezentare sectorială (milioane USD)

Sursa: BNM

*IFSLSGP – instituții fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației

Din punctul de vedere al structurii pe scadențe (scadența originală), majorarea datoriei externe, pe parcursul anului 2022, a fost determinată de sporirea datoriei pe *termen lung* cu 9,3 la sută, comparativ cu situația din 31.12.2021, până la nivelul de 6 843,0 milioane USD. Datoria externă pe *termen scurt* s-a majorat, pe parcursul anului 2022, cu 4,7 la sută și a constituit 2 614,8 milioane USD la 31.12.2022.

Datoria externă pe *termen scurt* a cuprins: creditele comerciale și avansurile (constituite din avansuri primite pentru exporturi și facturi neachitate pentru importuri) – 86,0 la sută, depozitele (la termen și la vedere) ale nerezidenților în băncile licențiate din Republica Moldova – 7,8 la sută, alte angajamente aferente datoriei – 2,1 la sută, împrumuturile intragrup – 1,1 la sută, alte împrumuturi pe termen scurt – 3,0 la sută. Datoria externă pe *termen lung* a cuprins: împrumuturile intragrup – 15,9 la sută, alte angajamente aferente datoriei – 8,1 la sută, alocările DST – 5,5 la sută, creditele comerciale și avansurile – 1,0 la sută, alte împrumuturi pe termen lung – 69,5 la sută.

Datoria externă publică a reprezentat 34,5 la sută din totalul datoriei externe, însumând 3 263,6 milioane USD³⁴ (+19,5 la sută de la începutul anului). *Datoria externă privată* s-a cifrat la 6 194,2 milioane USD, crescând cu 2,8 la sută față de 31.12.2021.

Din punctul de vedere al sectoarelor instituționale, la 31.12.2022, cea mai mare pondere din datoria externă totală le-a revenit *societăților nefinanciare* – 36,3 la sută (-3,1 puncte procentuale față de 31.12.2021). Acestea au fost urmate de *administrația publică* cu o pondere de 33,5 la sută (+3,7 puncte procentuale), *creditarea intragrup* în cadrul investițiilor directe (care nu are distribuție sectorială), inclusiv datoriile pentru importul de gaze naturale – 20,1 la sută (-1,8 puncte procentuale), *societățile care*

³⁴Inclusiv tranșele la creditele ECF și EFF primite în decembrie 2021 de la FMI (reflectate conform Îndrumarului metodologic al FMI Statistica DE, 2014 <https://www.imf.org/external/np/sta/ed/ed.htm> para 2.26); datele publicate de Ministerul Finanțelor privind soldul datoriei de stat la situația din 31.12.2021 nu includ aceste sume, ele fiind reflectate cu data de 28.01.2022 (data intrării în vigoare a Legii nr. 7/2022 și Legii nr. 8/2022, care aprobă atragerea de către Guvernul Republicii Moldova a împrumutului de stat extern din partea Fondului Monetar Internațional).

acceptă depozite, exclusiv banca centrală cu o pondere de 5,3 la sută (+1,4 puncte procentuale), alte societăți financiare – 3,4 la sută (+0,2 puncte procentuale), BNM – 0,7 la sută (-0,4 puncte procentuale), gospodăriile populației – 0,7 la sută, având aceeași pondere ca la sfârșitul anului 2021 (Graficul 2.55).

Conform situației de la 31.12.2022, principalul creditor al statului este FMI cu 30,9 la sută (1 007,7 milioane USD³⁴), urmat de Grupul Băncii Mondiale cu o pondere de 28,4 la sută din totalul datoriei publice sau 926,1 milioane USD și BEI cu 13,3 la sută (434,1 milioane USD).

În structura pe valute a împrumuturilor externe din cadrul datoriei publice au predominat cele contractate în euro – 52,6 la sută, iar angajamentele în DST au avut o pondere de 44,2 la sută.

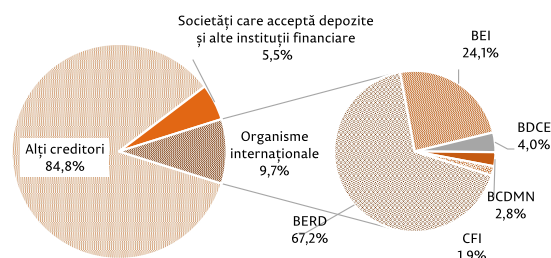
Împrumuturile externe din cadrul datoriei private au fost contractate, preponderent, în euro – 53,4 la sută și în dolari SUA – 42,0 la sută.

Structura principalilor creditori ai sectorului privat este prezentată în graficul 2.56. Conform situației din 31.12.2022, printre organizațiile internaționale (9,7 la sută din total) s-a remarcat BERD, cu 67,2 la sută, urmat de BEI cu 24,1 la sută, însă ponderea majoră, de 84,8 la sută, le-a revenit altor creditori, atât bănci, cât și societăți nefinanciare.

Analiza indicatorilor principali ai datoriei externe denotă o calitate constantă a finanțării externe avantajoase, exprimate indirect prin rata medie trimestrială implicită a dobânzii la datoria externă sub formă de împrumuturi și alocări de DST, care, la sfârșitul anului 2022, s-a menținut la nivelul de 0,4 la sută (Tabelul A.5).

Scadența medie implicită a datoriei externe pe termen lung sub formă de împrumuturi a manifestat o tendință pozitivă, de la 5,8 ani la 31.12.2021 până la 8,0 ani la sfârșitul anului 2022, ceea ce reflectă noi valorificări de finanțare pe termen lung, fapt confirmat și prin evoluția ratei reînnoirii finanțării.

Graficul 2.56: Structura pe creditori a datoriei private (%)

Sursa: BNM

Notă: BDCE – Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei, BCDMN – Banca pentru Comerț și Dezvoltare a Mării Negre, CFI – Corporația Financiară Internațională

Relațiile Băncii Naționale cu Guvernul Republicii Moldova

Datoria Guvernului față de Banca Națională

La situația din 31 decembrie 2022, datoria statului față de Banca Națională sub formă de valori mobiliare de stat în portofoliul BNM a însumat 14 124,6 milioane lei și era constituită din:

- obligațiuni de stat emise și transmise Băncii Naționale la 4 octombrie 2016 în vederea executării obligațiilor Ministerului Finanțelor derivate din garanțiile de stat nr.807 din 17 noiembrie 2014 și nr.101 din 1 aprilie 2015 – 12 061,2 milioane lei. Rata dobânzii (cuponului) aferentă acestora a constituit 1,40 la sută pentru scadențele de 7-9 ani și 5,30 la sută pentru scadențele de 10-25 ani;

- valori mobiliare de stat obținute în portofoliul BNM în urma convertirii împrumuturilor contractate anterior de Ministerul Finanțelor de la BNM – 2 063,4 milioane lei. Pe parcursul anului 2022, VMS obținute în portofoliul propriu al BNM ca rezultat al reemisiunilor efectuate au avut scadența de până la 2 ani (BT și OS), rata medie a dobânzii fiind de 15,07 la sută.

În 2022 au fost răscumpărate VMS emise pentru executarea obligațiunilor de plată derivate din garanțiile de stat, în sumă de 290,0 milioane lei.

Depozitele statului plasate la Banca Națională a Moldovei

Pe parcursul anului 2022, Ministerul Finanțelor a plasat la Banca Națională depozite la termen în scopul gestionării resurselor contului unic trezorerial în volum total de 275,2 milioane lei cu scadența cuprinsă între o lună și 2 ani. Rata dobânzii a variat de la minima de 9,78 la sută anual până la maxima de 21,98 la sută anual.

La 31 decembrie 2022, soldul depozitelor la termen ale Ministerului Finanțelor plasate la Banca Națională a însumat 195,6 milioane lei. Rata medie ponderată a soldului a constituit 21,10 la sută.

Capitolul 3

Politica monetară

3.1 Obiectivul politicii monetare

În conformitate cu prevederile Legii nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, BNM este banca centrală a Republicii Moldova, fiind persoană juridică publică autonomă care stabilește și promovează politica monetară și valutară în stat. Pe parcursul anului 2021, BNM a activat în concordanță cu prevederile Strategiei politicii monetare pe termen mediu, aprobate de Consiliul de administrație al Băncii Naționale a Moldovei la 27 decembrie 2012.

Conform strategiei, pentru asigurarea și menținerea stabilității prețurilor, BNM a stabilit ținta continuă a inflației anuale, măsurată prin indicele prețurilor de consum, publicat lunar de către Biroul Național de Statistică (BNS), la nivelul de 5,0 la sută cu o posibilă deviere de $\pm 1,5$ puncte procentuale.

Banca Națională a Moldovei a promovat pe parcursul anului 2022 o politică monetară de înăsprire, având drept scop temperarea ritmurilor alerte de creștere a prețurilor de consum, atenuarea efectelor secundare ale șocurilor de ofertă, stimularea intermedierei financiare în moneda națională și a economisirii în defavoarea consumului, echilibrarea balanței comerciale, precum și ancorarea așteptărilor și anticipațiilor inflaționiste.

Totodată, magnitudinea măsurilor de politică monetară a fost calibrată spre finele anului cu măsurile de relaxare a politicii monetare, în contextul perspectivei de inversare a traiectoriei inflației anuale după valoarea maximă din luna octombrie 2022 și al conturării unor presiuni dezinflaționiste pronunțate din partea cererii agregate pe fondul unei deviații PIB negative.

3.2 Deciziile de politică monetară

Conduita politicii monetare pe parcursul anului 2022 a fost influențată de riscurile și incertitudinile majore referitoare la stabilitatea prețurilor de consum și presiunile inflaționiste, ceea ce a condiționat menținerea caracterului restrictiv al conduitei politicii monetare. Măsurile de politică monetară au fost oportune din mai multe perspective. Acestea se bazau pe temperarea efectelor de runda a doua ale șocurilor de prețuri parvenite din mediul extern, echilibrarea cererii agregate, stimularea economisirii în defavoarea consumului imediat și atenuarea presiunilor asupra deprecierii monedei naționale în urma sporirii deficitului contului curent și refluxului de capital.

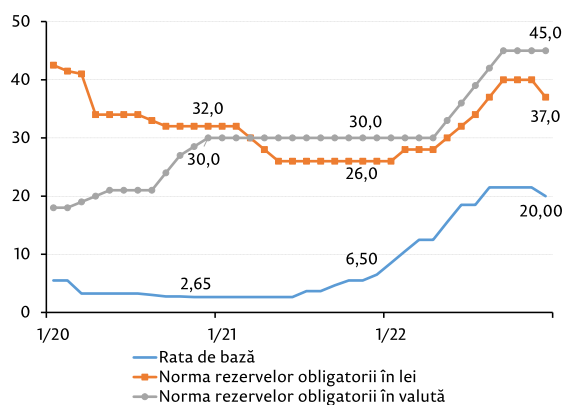
Politica monetară promovată de BNM a creat condiții monetare de natură să atenueze ritmurile alerte de creștere a prețurilor de consum și efectele secundare ale șocurilor din partea ofertei, fiind îndreptată spre ancorarea anticipărilor inflaționiste și readucerea inflației în intervalul de variație de $\pm 1,5$ puncte procentuale de la ținta inflației de 5,0 la sută pe termen mediu.

Pe parcursul anului 2022 au avut loc nouă ședințe ale Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei cu privire la promovarea politicii monetare. Opt ședințe au avut loc conform calendarului aprobat și o ședință extraordinară. În contextul ajustării graduale a conduitei politicii monetare antiinflaționiste și în vederea susținerii coerenței oportune a instrumentelor de politică monetară din perspectiva obiectivului fundamental, Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a modificat de cinci ori calendarul ședințelor Comitetului executiv cu privire la promovarea politicii monetare pe parcursul anului 2022.

La ședințele Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei cu privire la promovarea politicii monetare pe parcursul anului 2022 au fost luate șase decizii de majorare, două decizii de menținere și o decizie de diminuare a ratei de bază aplicate la principalele operațiuni de politică monetară pe termen scurt și a ratelor la facilitățile permanente de depozit și credit overnight.

Totodată, comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a luat decizii referitor la norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenești și în valută neconvertibilă, patru decizii de majorare, patru decizii de menținere și o decizie de diminuare. Respectiv, cu privire la norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în valută liber convertibilă au fost luate trei decizii de majorare și șase decizii de menținere.

Graficul 3.1: Evoluția instrumentelor politicii monetare

Sursa: BNM

Pe parcursul anului 2022, s-au amplificat riscurile și incertitudinile la nivel global, regional și național generate de situația tensionată din cauza războiului din Ucraina, de criza energetică globală, de creșterea continuă a cotațiilor pe piețele internaționale aferente materiilor prime, produselor alimentare și resurselor energetice, alături de perturbările în lanțurile de aprovizionare, producere și transportare, iar perspectivele condițiilor economice în contextul acestor evenimente au fost precare.

În aceste circumstanțe, băncile centrale și-au revizuit în sens ascendent prognozele inflației pentru perioadele următoare și, ca răspuns, au menținut o politică monetară antiinflaționistă. Contextul regional și cel internațional a dezechilibrat conjunctura macroeconomică autohtonă și a pus presiuni pe inflație prin canalul de import. Comparativ cu alte state, Republica Moldova are o dependență sporită de cotațiile și evoluțiile de pe piețele internaționale, ceea ce face țara noastră și mai vulnerabilă în fața șocurilor de prețuri.

Astfel, pe parcursul anului 2022, Banca Națională a Moldovei a întreprins măsuri de înăsprire a politicii monetare și, în acest context, Comitetul executiv al BNM a decis să majoreze gradual rata dobânzii de politică monetară de la 6,50 la sută în decembrie 2021 până la 21,50 la sută anual în decembrie 2022 (Graficul 3.1). Prin creșterea ratei de bază s-a urmărit crearea condițiilor

monetare necesare să tempereze ritmurile de creștere a prețurilor de consum. Totodată, norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenești a fost majorată pe parcursul anului 2022 de la 26,0 la sută până la nivelul de 40,0 la sută.

La ședința Comitetului executiv al BNM din 5 decembrie 2022 a fost aprobată decizia de reluare a măsurilor de relaxare a politicii monetare, de a diminua rata de bază cu 1,5 puncte procentuale, până la 20,0 la sută, care a fost condiționată de confirmarea veridicității prognozei Băncii Naționale a Moldovei și tendinței dezinflaționiste asociate acesteia. Decizia respectivă a fost adoptată în contextul perspectivei de inversare a traiectoriei inflației anuale după valoarea maximă din trimestrul IV 2022 și conturării unor presiuni dezinflaționiste pronunțate din partea cererii agregate pe fondul unei deviații PIB negative.

Deși, riscurile și incertitudinile la adresa inflației au fost persistente și direct legate de modul în care s-au desfășurat evenimentele asociate conflictului militar din Ucraina, inclusiv cu implicațiile acestuia asupra conjuncturii macroeconomice mondiale și autohtone, BNM prin decizia sa a venit să susțină o perspectivă cuprinzătoare asupra activității economice, configurând crearea unor precondiții pe piețele monetară, de credit și valutară necesare pentru revigorarea cererii agregate interne, care, în limitele mecanismului de transmisie, s-au propagat prin mai multe canale, inclusiv cel de creditare.

Totodată, decizia de diminuare a normei rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenești și în valută neconvertibilă de la 40,0 la sută până la 34,0 la sută, cu 3,0 puncte procentuale în decembrie 2022 și cu 3,0 puncte procentuale în ianuarie 2023, a condus la vărsarea suplimentară de lichidități în piața monetară, contribuind la creșterea resurselor de creditare pentru sectorul real și sectorul public.

Perspectivile anului 2023 sunt legate de continuarea măsurilor de relaxare a politicii monetare, care sunt condiționate de confirmarea veridicității ultimei prognoze a Băncii Naționale a Moldovei și tendinței dezinflaționiste asociate acesteia. Informațiile recente indică, în general, principalele ipoteze, concluzii și asumări publicate în rapoartele Băncii Naționale a Moldovei, încetinirea ritmului de creștere a inflației, anticipări de presiuni de apreciere asupra cursului de schimb, în combinație cu diminuarea importurilor, decalarea consumului populației, diminuarea investițiilor etc.

În acest context, Republica Moldova, la sfârșitul anului 2022, s-a alăturat primelor țări din lume care au început relaxarea politicii monetare. Aceasta s-a datorat faptului că procesul inflaționist, în comparație cu alte țări din regiune, s-a manifestat mai devreme, iar măsurile restrictive de politică monetară au avut impactul scontat de temperare a inflației.

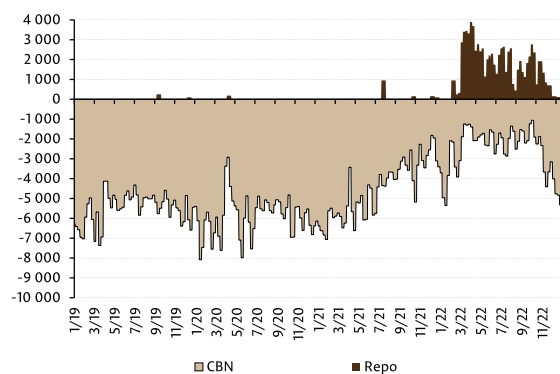
Astfel, BNM a urmărit scopul să ancoreze anticipările inflaționiste, să readucă inflația în intervalul de variație de $\pm 1,5$ puncte procentuale de la ținta inflației de 5,0 la sută pe termen mediu.

3.3 Realizarea politicii monetare

Operațiunile de piață monetară, facilitățile permanente și mecanismul rezervelor obligatorii au continuat să joace un rol – cheie în implementarea politicii monetare. BNM a utilizat intens și într-o manieră flexibilă atât instrumentele menite să absoarbă excesul de lichidități de pe piață, cât și pe cele destinate furnizării de lichidități băncilor, recurgând în ambele posturi deopotrivă la operațiuni de piață monetară și la facilitățile permanente oferite băncilor.

Operațiunile de piață monetară

Graficul 3.2: Evoluția soldului zilnic al operațiunilor de piață monetară (milioane lei)

Sursa: BNM

Soldul zilnic al CBN a fost destul de consistent în primele două luni ale anului 2022. Surplusul s-a restrâns însă rapid ulterior, iar poziția netă a lichidității băncilor a devenit apoi puternic negativă, în contextul creșterii preferinței pentru lichiditate, inclusiv al intervențiilor masive ale BNM în calitate de vânzător pe piața valutară în trimestrul I în volum net de 439,2 milioane USD (circa 8 001,8 milioane lei), odată cu declanșarea războiului din Ucraina. Astfel, în luna martie BNM trece în poziția de creditor net față de sistemul bancar, pentru prima dată după anul 2015. Prin urmare, soldul operațiunilor repo a înregistrat o maximă istorică de 3 894,0 milioane lei la finele lunii martie. Acestea au fost complementate și de un recurs consistent al băncilor la facilitatea de credit overnight în această perioadă.

Sub impactul pasului mărit de majorare a normei rezervelor obligatorii aferente pasivelor în lei ale băncilor în perioada mai-septembrie, parțial dezamorsat de cumpărările nete de valută din această perioadă, soldul zilnic al CBN a fost împins spre o valoare minimă consemnată la finele trimestrului III (1 057,9 milioane lei), iar soldul operațiunilor repo a rămas în continuare ridicat.

Reinstaurarea semnului pozitiv al poziției nete a lichidității băncilor în luna octombrie și consolidarea ulterioară a valorilor relativ ridicate ale acestora a avut ca efect o reducere sensibilă a cererii de lichidități a băncilor în ultimele două luni ale anului, implicit o scădere drastică a numărului de participanți și a volumului ofertelor prezentate în cadrul licitațiilor repo, al căror stoc mediu zilnic s-a redus considerabil comparativ cu perioadele anterioare. Dată fiind absența ofertelor în cadrul ultimelor două licitații, soldul operațiunilor repo înregistrat la finele anului 2022 a fost nul.

Pe fondul deciziei de politică monetară a BNM în debutul lunii decembrie și al semnalelor transmise de banca centrală în acest context, precum și reluarea ciclului de diminuare a normei rezervelor obligatorii, CBN au recuperat integral descreșterile consemnate pe parcursul anului, urmând o traiectorie moderat ascendentă, și au înregistrat maxima anuală de 6 598,6 milioane lei la finele anului 2022 (Graficul 3.2).

Emiterea certificatelor BNM

BNM a derulat licitațiile de plasare a CBN cu frecvență săptămânală, scadența de 14 zile și cu anunțarea ratei maxime a dobânzii (rata de bază a BNM). Volumul certificatelor emise s-a comprimat considerabil (de circa 2 ori), situație reflectată și în media anuală a stocului plasamentelor CBN, care s-a diminuat cu 1 949,1 milioane lei și a înregistrat 2 576,4 milioane lei.

Operațiuni repo

Operațiunile repo s-au derulat săptămânal prin procedura licitațiilor fără plafon, pe termen de 14 zile și la rata fixă (rata de bază a BNM plus o marjă de 0,25 puncte procentuale). Reducerea nivelului de lichidități pe piața monetară a fost asociată cu o intensificare a apelului băncilor la operațiunile repo. Astfel, volumul de lichiditate livrat (41 370,0 milioane lei) a fost net superior celui din anul anterior (1 387,0 milioane lei).

Facilitățile permanente

Sistemul coridorului ratelor de dobândă aferente facilităților permanente utilizat de BNM pe parcursul anului 2022 a semnalat în continuare orientarea generală a politicii monetare, contribuind la menținerea ratelor dobânzilor pe piața monetară, preponderent, în limitele coridorului ratelor, totodată asigurând, alături de operațiunile de piață monetară, un nivel adecvat al lichidității pe termen scurt în sistemul bancar.

Ratele dobânzilor la facilitățile permanente au continuat trendul ascendent început la mijlocul anului 2021, fiind operate șase creșteri consistente ale ratelor (a câte 2,0 și 3,0 puncte procentuale) pe ansamblul anului 2022, cu menținerea coridorului simetric în jurul ratei de bază la $\pm 2,0$ puncte procentuale.

Maxima ratelor dobânzilor (23,50 la sută la creditele overnight și 19,50 la sută la depozitele overnight) a fost atinsă în luna august, după care BNM a stopat ciclul de înăsprire a politicii monetare, menținând ratele din coridor la același nivel până în luna decembrie, când trendul s-a inversat.

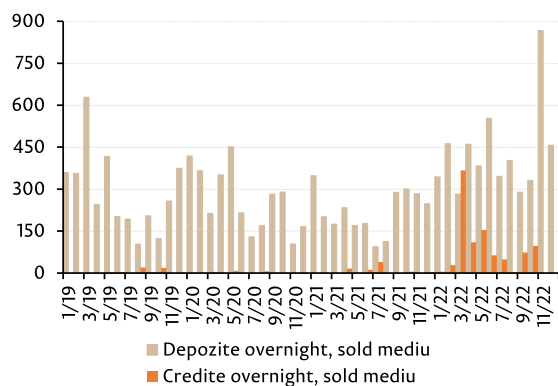
La începutul lunii decembrie, Banca Națională a recurs la măsuri de relaxare monetară, coborând ratele de politică monetară cu 1,50 puncte procentuale, aducându-le până la nivelul de 22,00 la sută, și, respectiv, 18,00 la sută, pentru creditele overnight și depozitele overnight.

Pe parcursul anului 2022, băncile au apelat la ambele facilități permanente, preponderent la finele perioadelor de aplicare a rezervelor obligatorii.

Apelul băncilor la **facilitatea de depozit** oferită de BNM în anul 2022 a crescut față de anii precedenți, băncile, tradițional, utilizând facilitatea de depozit overnight spre finele perioadelor de constituire a rezervelor obligatorii, pe măsură ce își îndeplineau obligația de menținere a acestora.

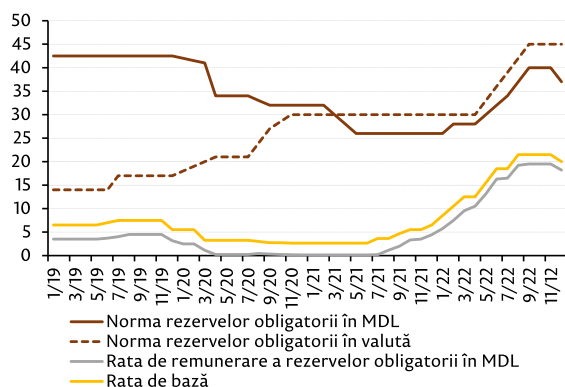
Volumul total al depozitelor overnight plasate de bănci la Banca Națională în anul 2022 a însumat 110,9 miliarde lei (2021: 59,3 miliarde lei), stocul mediu zilnic situându-se la 429,9 milioane lei, aproape dublu față de nivelul de 219,1 milioane lei din anul precedent.

Graficul 3.3: Evoluția soldului mediu lunar al depozitelor/creditelor overnight în anii 2019-2022 (milioane lei)

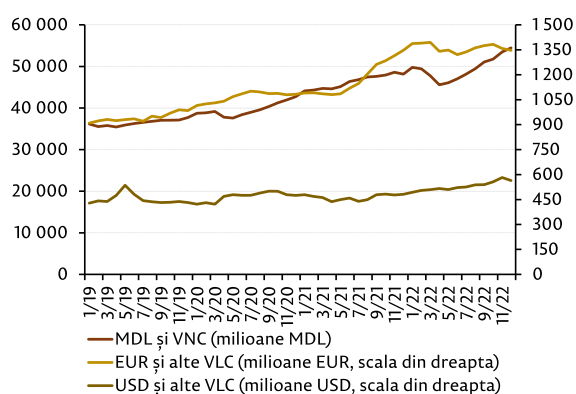
Sursa: BNM

Graficul 3.4: Evoluția normei rezervelor obligatorii în MDL și în valută în anii 2019-2022 (%)

Sursa: BNM

Graficul 3.5: Evoluția mijloacelor atrase supuse rezervării în anii 2019-2022 (medii pe perioade de observare)

Sursa: BNM

Soldul mediu lunar al plasamentelor overnight ale băncilor a înregistrat valori neuniforme pe parcursul anului, maxima (866,7 milioane lei) fiind înregistrată în luna noiembrie, iar minima (282,1 milioane lei) în luna martie (Graficul 3.3).

Cât privește facilitatea de credit overnight, în anul 2022 pentru prima dată, după o pauză de șapte ani (din 2014), băncile au împrumutat atât de mult de la BNM prin intermediul creditelor overnight, pe fundalul conflictului militar din Ucraina. Suma totală a creditelor overnight acordate de BNM în anul 2022 s-a cifrat la 14 074,0 milioane lei, înregistrând o majorare de peste 6,4 ori comparativ cu anul precedent (2 191,5 milioane lei).

Spre deosebire de anii precedenți, când facilitatea de credit era solicitată, de obicei, la finele perioadelor de aplicare a rezervelor obligatorii, în anul 2022 (în primele luni ale războiului din țara vecină) băncile au apelat la credite overnight de la BNM pe parcursul întregilor luni. Numai în luna martie, în contextul deficitului de lichiditate, BNM a livrat aproape jumătate din volumul anual al creditelor overnight – 6 523,0 milioane lei, aceasta fiind și maxima lunară înregistrată în acest an. Tot lunii martie 2022 i-a revenit și soldul maxim al creditelor overnight (366,5 milioane lei).

Rezervele obligatorii

Pe parcursul anului 2022, BNM, în scopul temperării presiunilor inflaționiste și a fenomenului de dolarizare, prin deciziile de politică monetară a ajustat treptat normele rezervelor obligatorii în direcția majorării acestora (Graficul 3.4). În acest sens, BNM a majorat cu câte 15,0 puncte procentuale în 5 trepte norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în valută liber convertibilă (VLC) și în 6 trepte – norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenesti și în valută neconvertibilă (MDL). În luna decembrie, cea din urmă a fost redusă cu 3,0 puncte procentuale pe fondul conturării unor presiuni pronunțate dezinflaționiste. Concomitent, BNM a continuat politica de recalibrare a normelor rezervelor obligatorii, majorând decalajul între ambele norme până la 8,0 puncte procentuale, în vederea încurajării trecerii economiei la finanțare în moneda națională. Astfel, la situația din 31 decembrie 2022, norma rezervelor obligatorii în MDL s-a cifrat la 37,0 la sută, cea în VLC – la 45,0 la sută, comparativ cu 26,0 la sută și 30,0 la sută, respectiv, la situația din 31 decembrie 2021.

În acest context, rezervele obligatorii în MDL menținute de bănci în perioada 16 decembrie 2022 – 15 ianuarie 2023 s-au cifrat la 20 153,6 milioane lei, în creștere cu 61,0 la sută comparativ cu rezervele menținute de bănci în perioada 16 decembrie 2021 – 15 ianuarie 2022, mijloacele atrase în MDL și valute neconvertibile (VNC) din care acestea se constituie marcând o creștere de 13,2 la sută (Graficul 3.5).

La situația din 31 decembrie 2022, rezervele obligatorii în valute liber convertibile (VLC) menținute de bănci au însumat 254,1 milioane dolari SUA și 605,9 milioane euro, majorându-se cu 75,8 la sută și respectiv, 49,9 la sută față de 31 decembrie 2021. Cât despre mijloacele atrase supuse rezervării, cele în dolari SUA au crescut cu 17,2 la sută, iar mijloacele în euro au rămas practic neschimbate.

Potrivit art.17 din Legea nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, rezervele obligatorii pot fi remunerate, iar în concordanță cu cadrul normativ aferent, în cazul în care rezervele obligatorii sunt remunerate, se plătesc dobânzi pentru partea ce depășește 5,0 la sută din pasivele în baza cărora rezervele obligatorii se constituie. Pe parcursul anului 2022, BNM a operat și o serie de majorări ale ratelor de politică monetară, rata dobânzii la facilitatea de depozit overnight a BNM, de la care se remunerează rezervele obligatorii în MDL, atingând 19,5 la sută în august, ulterior fiind diminuată la 18,0 la sută în decembrie. În aceste condiții, rata de remunerare a rezervelor obligatorii în MDL a sporit de la 4,44 la sută la situația din 31 decembrie 2021 până la 18,19 la sută la situația din 31 decembrie 2022. În VLC a rămas neschimbată – la nivelul de 0,01 la sută. Aceste modificări, precum și majorarea soldului mijloacelor atrase de către bănci, din care se constituie rezervele obligatorii, au determinat sporirea cheltuielilor BNM cu dobânzile pentru rezerve obligatorii de circa 16,3 ori comparativ cu anul 2021, până la suma de 2 135,9 milioane lei.

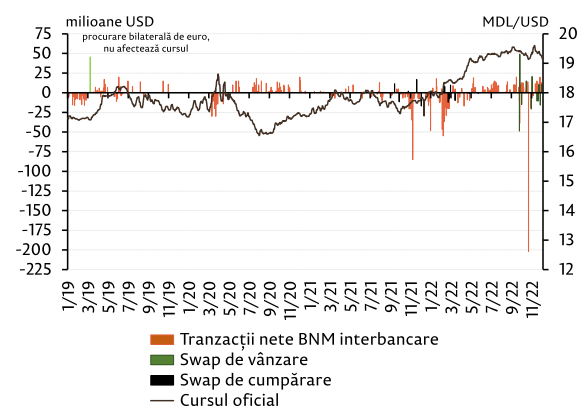
Intervențiile pe piața valutară internă

În anul 2022, Banca Națională a Moldovei a intervenit pe piața valutară internă atât în calitate de cumpărător, cât și de vânzător de valută, în scopuri de politică monetară, pentru a evita fluctuațiile excesive ale leului în contextul surplusului sau deficitului însemnat de valută pe piața intrabancară în diferite perioade ale anului.

Pe parcursul perioadei analizate volumul intervențiilor nete de vânzare ale Băncii Naționale a Moldovei efectuate pe piața valutară interbancară contra lei moldovenești la data valutei a constituit 249,81 milioane dolari SUA (dintre care 192,18 milioane dolari SUA echivalentul a 184,50 milioane euro). Suplimentar, au fost realizate conversii valutare cu instituțiile Băncii Mondiale sub formă de procurări nete de 3,13 milioane dolari SUA (Graficul 3.6).

Totodată, în perioada de gestiune, BNM a efectuat operațiuni de tip swap de vânzare în valoare de 121,88 milioane dolari SUA (echivalentul a 120,00 milioane euro) și operațiuni de tip swap de cumpărare în valoare de 49,73 milioane dolari SUA (dintre care 9,93 milioane dolari SUA, echivalentul a 9,00 milioane euro).

Graficul 3.6: Evoluția cursului oficial de schimb MDL/USD și volumul tranzacțiilor zilnice ale BNM în anii 2019-2022

Sursa: BNM

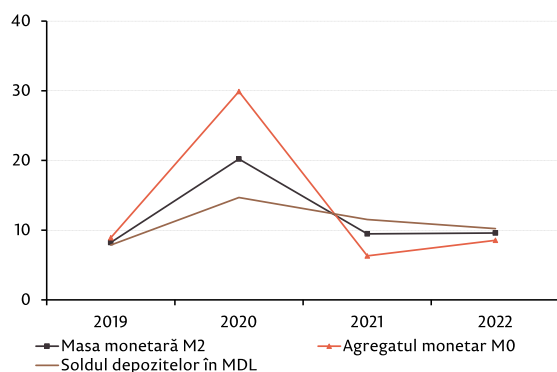
3.4 Condițiile monetare și valutare

Dinamica indicatorilor monetari

Evoluția indicatorilor monetari pe parcursul anului 2022 a fost afectată de conflictul militar din Ucraina, de temperarea activității economice, de ritmurile înalte a inflației, de lichiditatea excesivă pe piața monetară, în aceste condiții agregatele monetare au înregistrat creșteri similare anului precedent. Astfel, ritmul anual de creștere a masei monetare în sens larg la sfârșitul anului 2022 a constituit 5,3 la sută în termeni anuali. Comportamentul tuturor agregatelor monetare pe parcursul anului de referință a fost similar.

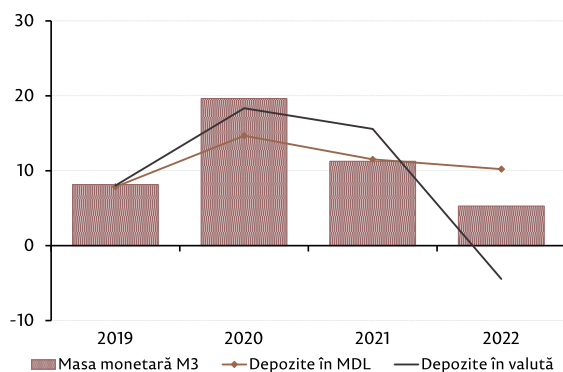
Masa monetară

Graficul 3.7: Evoluția componentelor masei monetare M2 (% creștere față de luna similară a anului precedent)

Sursa: BNM

Graficul 3.8: Dinamica principalelor componente ale masei monetare M3 (% creștere față de luna similară a anului precedent)

Sursa: BNM

Pe parcursul anului 2022, conflictul militar din Ucraina a afectat în continuu activitatea economică pe plan național și regional. Totodată, criza energetică, evoluția inflației a principalilor parteneri de comerț extern ai Republicii Moldova, alături de presiunile inflaționiste interne susținute de creșterea fondului de salarizare în economie și a transferurilor de mijloace bănești în favoarea persoanelor fizice, au influențat piața monetară a Republicii Moldova. Ca rezultat, masa monetară (M2) a crescut cu 9,6 la sută în anul 2022, fiind cu 0,1 puncte procentuale peste nivelul creșterii anuale din 2021 (Graficul 3.7). Analiza mai detaliată a agregatului monetar M2 reflectă diminuarea ritmului de creștere până în luna august 2022, după care, până la sfârșitul anului 2022 s-a menținut pe un trend pozitiv de creștere, fiind influențat, în mare parte, de evoluția depozitelor în moneda națională. Atât depozitele în lei, cât și componenta „bani în circulație” au înregistrat pe parcursul anului 2022 același comportament. Astfel, la finele anului 2022, depozitele în moneda națională și banii în circulație au crescut față de anul 2021 cu 10,2 la sută și cu 8,5 la sută, respectiv.

Evoluția depozitelor în lei moldovenești a înregistrat la sfârșitul lunii decembrie o creștere anuală de 10,2 la sută (Graficul 3.8), fiind determinată, în mare parte, de creșterea depozitelor la termen ale persoanelor fizice. Depozitele la vedere în lei moldovenești au avut o contribuție neutră, fiind practic la nivelul anului precedent, creșterea acestora constituind -0,1 la sută anual.

La sfârșitul lunii decembrie 2022, banii în circulație au însumat 34,4 miliarde lei, fiind în creștere de la începutul anului cu 2,7 miliarde lei. Ritmul anual de creștere a banilor în circulație de la începutul anului 2022 a continuat trendul de diminuare din anul 2021, atingând punctul minim de descreștere de -5,3 la sută anual în luna iulie 2022, după care trendul s-a inversat și spre finele anului 2022 a crescut până la 8,5 la sută anual. Pe parcursul anului s-a observat în medie o creștere a rulajelor de casă față de anul trecut. Cele mai semnificative contribuții la creșterea numerarului în circulație au avut-o fluxurile nete din operațiuni cu conturile curente și de depozit și fluxurile nete din operațiunile cu valută de la persoanele fizice.

În același timp, masa monetară (M3) a înregistrat o creștere anuală de 5,3 la sută, ritmul de creștere fiind mai mic față de 2021 cu 6,0 puncte procentuale (Graficul 3.8).

La sfârșitul anului 2022, ritmul de creștere a depozitelor în valută a fost negativ, de -4,4 la sută, fiind determinat de contribuția atât a depozitelor la termen, cât și a celor la vedere. Depozitele la termen în valută recalculate în lei au înregistrat o descreștere de 5,5 la sută anual și depozitele la vedere s-au diminuat cu 3,6 la sută anual.

La sfârșitul anului 2022, ponderea depozitelor în lei moldovenești în totalul depozitelor a constituit 61,8 la sută, fiind în creștere cu 3,4 puncte procentuale, iar ponderea depozitelor în valută – 38,2 la sută, respectiv.

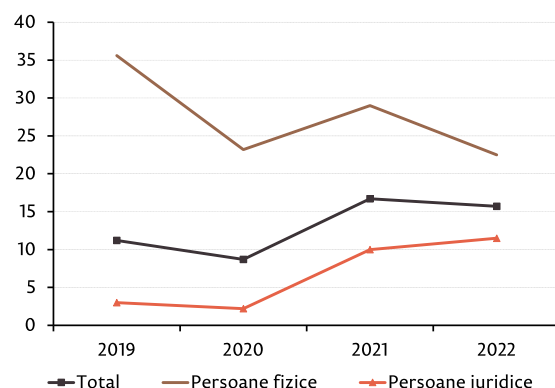
În structura depozitelor în lei moldovenești, ponderea depozitelor la termen în totalul depozitelor în lei la finele lunii decembrie 2022 a constituit 48,6 la sută, fiind în creștere cu 5,3 puncte procentuale față de finele lunii decembrie 2021. Ce ține de structura depozitelor în valută, 43,6 la sută reprezintă depozitele la termen, cu 0,5 puncte procentuale sub nivelul înregistrat în anul 2021.

Piața creditelor

După ascensiunea din 2021, dinamica soldului mediu anual al cererii față de economie³⁵ în anul 2022 a înregistrat o traiectorie descendentă în condițiile descreșterii soldului mediu anual al componentei persoane fizice (Graficul 3.9). Soldul mediu anual al cererii față de economie a persoanelor fizice a înregistrat un ritm anual de creștere, în termeni nominali, de 22,5 la sută, față de 29,0 la sută în 2021. Reducerea soldului a fost determinată, în mare parte, de scăderea componentei în moneda națională, în contextul diminuării volumului creditelor noi acordate de către băncile licențiate pe fondul trendului crescător al ratelor dobânzilor aferente. În același timp, soldul mediu anual al cererii față de economie a persoanelor juridice, a căror pondere a constituit 59,0 la sută, a consemnat o creștere ușoară.

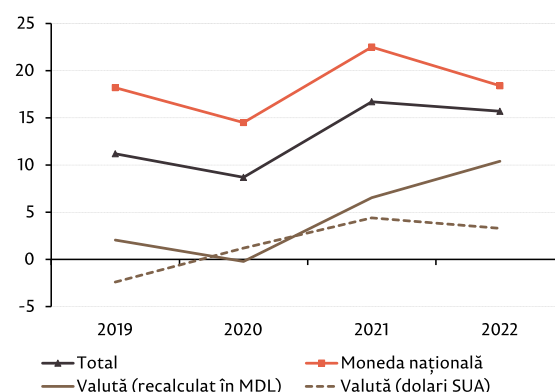
Ritmul anual de creștere a soldului mediu anual al cererii față de economie în moneda națională a consemnat o descreștere comparativ cu anul 2021 (Graficul 3.10). Astfel, soldul mediu anual al componentei în lei, cu ponderea de 68,2 la sută, a crescut cu 18,4 la sută, față de 22,5 la sută în 2021. De menționat că ritmul de creștere a soldului mediu anual al cererii față de economie în valută s-a redus comparativ cu anul 2021, dar recalcule în moneda națională s-a majorat.

Graficul 3.9: Soldul mediu anual al cererii față de economie (% creștere anuală)

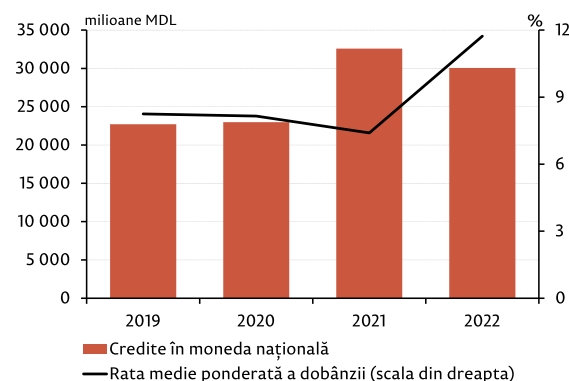
Sursa: BNM

Graficul 3.10: Dinamica componentelor soldului mediu anual al cererii față de economie (% creștere anuală)

Sursa: BNM

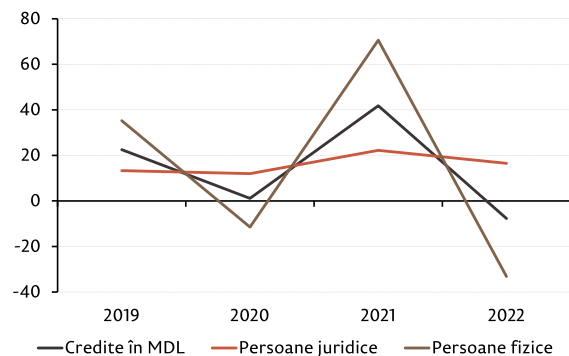
Graficul 3.11: Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la creditele noi acordate în MDL

Sursa: BNM

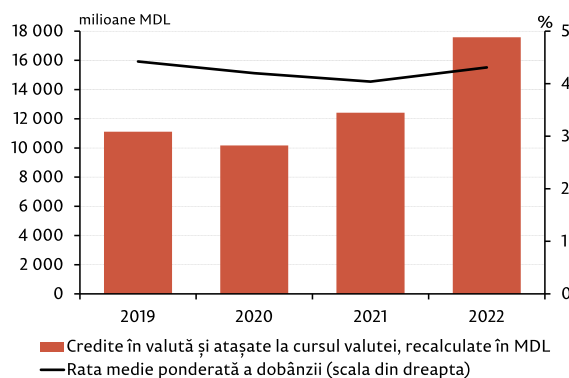
³⁵Cereri față de economia națională reprezintă cererile sistemului bancar al Republicii Moldova (inclusiv ale băncilor în proces de lichidare), în moneda națională și în valută, față de societățile comerciale nefinanciare cu capital majoritar public sau privat, față de mediul financiar nebanca și față de alte sectoare rezidente. Acest capitol include: credite și împrumuturi (inclusiv datorii restante), dobânzi restante aferente creditelor; titluri de creanță și acțiuni; alte cereri.

Graficul 3.12: Dinamica volumului creditelor noi acordate în MDL (% creștere anuală)

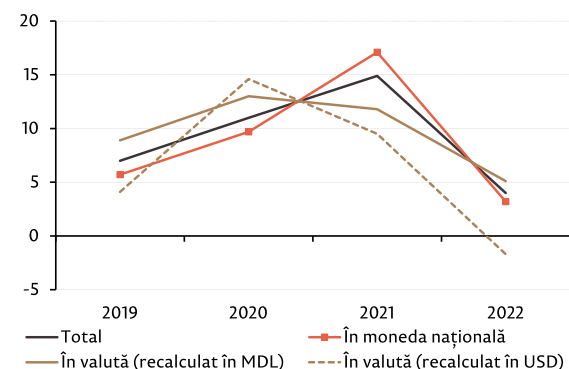
Sursa: BNM

Graficul 3.13: Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la creditelor noi acordate în valută și atașate la cursul valutei

Sursa: BNM

Graficul 3.14: Dinamica componentelor soldului mediu anual al depozitelor atrase (% creștere anuală)

Sursa: BNM

Evoluția creditelor noi acordate de către băncile licențiate

Dinamica anuală a creditelor noi acordate de către băncile licențiate, în anul 2022, s-a redus ca urmare a descreșterii creditării în moneda națională (Graficul 3.11). Restrângerea activității de creditare în moneda națională a fost influențată, în mare parte, de creșterea continuă a ratelor dobânzilor (Graficul 3.18) și de înăsprirea standardelor de creditare. Acest impact a fost contrabalansat de creșterea dinamicii creditelor acordate în valută și atașate la cursul valutei (sector cu ratele dobânzilor relativ stabile) (Graficul 3.13). Ca rezultat, a crescut gradul de dolarizare a creditelor.

În anul 2022, volumul total al creditelor noi acordate de către băncile licențiate în moneda națională a avut o dinamică descendentă și a constituit 30 062,4 milioane lei, inferior celui din 2021 cu 7,7 la sută, pe fondul procesului continuu de majorări ale ratelor dobânzilor și al standardelor de creditare (Graficul 3.11). Astfel, ponderea componentei în lei a constituit 63,1 la sută față de 72,4 la sută în 2021. Un declin și mai pronunțat au consemnat creditele acordate persoanelor fizice (Graficul 3.12). Contractarea creditării acestui sector a dus la reducerea ponderii creditelor acordate în MDL persoanelor fizice până la 35,3 la sută în anul 2022, față de 48,7 la sută în 2021. Totodată, componenta creditele acordate persoanelor juridice a înregistrat, în anul 2022, un ritm de creștere anual de 16,5 la sută (Graficul 3.12).

În anul de raportare, volumul creditelor acordate în valută și atașate la cursul valutei, recalcule în lei, a fost superior celui din 2021 cu 41,6 la sută. Volumul total al creditelor acordate în valută, inclusiv atașate la cursul valutei, recalcule în lei, a însumat 17 575,7 milioane lei (Graficul 3.13). Dinamica a fost influențată de ratele dobânzilor relativ stabile pe acest sector. Analogic anilor precedenți, cota majoritară din volumul creditelor în valută, recalculate în lei, și atașate la cursul valutei le revine creditelor acordate persoanelor juridice. În anul 2022, ponderea acestor credite a constituit 96,8 la sută, inferioară celei din 2021 cu 1,4 puncte procentuale. Totodată, volumul creditelor acordate persoanelor fizice, în valută și atașate la cursul valutei, s-au majorat, în anul 2022, de 2,5 ori.

Piața depozitelor

Variația anuală a soldului mediu al depozitelor s-a redus, în anul 2022, datorită ambelor componente structurale de monedă (Graficul 3.14). Soldul mediu anual al depozitelor în MDL a înregistrat un ritm de creștere anual de 3,2 la sută, față de 17,1 la sută în 2021. De menționat, că la finele anului de raportare, datorită accelerării atragerii depozitelor noi în moneda națională, odată cu majorările succesive ale ratelor dobânzilor, ritmul de creștere a soldului depozitelor la termen în MDL a constituit 23,8 la sută.

Din perspectiva termenului plasării, evoluția soldului mediu total al depozitelor a fost influențată de diminuarea treptată a ritmului anual de creștere a soldului depozitelor la vedere și de dinamica anuală negativă a soldurilor depozitelor la termen în perioada martie-octombrie 2022. Aceste evoluții au dus la diminuarea ritmurilor anuale de creștere a soldului mediu anual atât al depozitelor la termen, cât și al celor la vedere (Graficul 3.13).

Evoluția depozitelor noi atrase la termen de către băncile licențiate

În anul 2022, depozitele noi atrase la termen de către băncile licențiate au avut o dinamică pronunțat ascendentă comparativ cu anul precedent. Ritmul de creștere al depozitelor la termen l-a depășit pe cel al creditelor. Factorul determinant pentru această evoluție a fost creșterea ratelor dobânzilor, ceea ce a dus la reducerea volumului creditelor noi acordate și la încurajarea economisirii.

Volumul total al depozitelor atrase la termen a constituit 46 298,3 milioane lei, superior celui din anul precedent cu 57,5 la sută. Ca urmare a majorărilor ratelor dobânzilor, în anul 2022, volumul depozitelor pe segmentul monedei naționale a crescut cu 66,6 la sută și a constituit 31 816,7 milioane lei (Graficul 3.16). Accelerarea depozitelor atrase a avut lor în a doua jumătate a anului 2022, odată cu creșterile mai pronunțate ale ratelor dobânzilor (Graficul 3.18). Pe segmentul depozitelor atrase în moneda națională de la persoanele fizice creșterea anuală a constituit 85,6 la sută. Cota depozitelor la termen atrase de la persoane fizice a crescut până la 74,1 la sută, față de 66,5 la sută în 2021. Volumul depozitelor atrase la termen de la persoanele juridice a înregistrat o majorare de 28,8 la sută comparativ cu anul 2021.

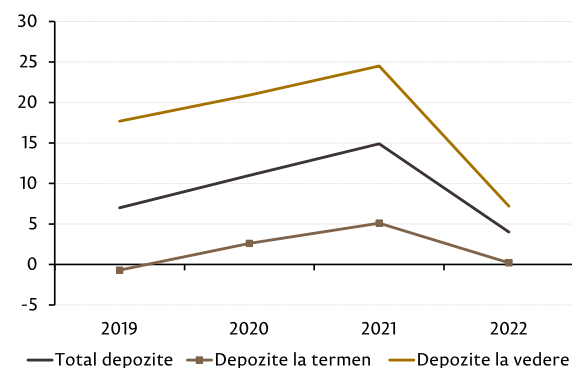
Pe segmentul depozitelor atrase la termen în valută recalculate în lei, de asemenea, s-au înregistrat creșteri (Graficul 3.17). Comparativ cu anul 2021, volumul total al depozitelor noi atrase în valută recalcule în lei s-a majorat cu 40,6 la sută, pe seama creșterii semnificative a depozitelor atrase de la persoanele juridice. Ponderea depozitelor la termen atrase în valută de la persoanele juridice s-a majorat până la 38,3 la sută, față de 15,0 la sută în anul 2021.

Ratele dobânzilor la depozitele și creditele noi acordate de către băncile licențiate

Anul 2022 a fost marcat de creșteri ale ratelor dobânzilor pe piața depozitelor atrase la termen și aferente creditelor acordate, ca rezultat al situației create pe piața monetar-valutară, inclusiv în urma majorărilor succesive ale ratei de bază în scopul temperării inflației.

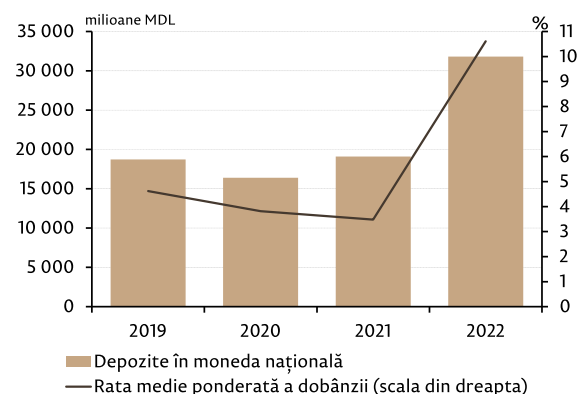
În perioada ianuarie-august 2022, Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a majorat treptat rata de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară, în vederea atenuării presiunilor inflaționiste persistente, ancorării așteptărilor inflaționiste, stimulării economisirii și diminuării deprecierii monedei naționale în urma sporirii deficitului contului curent. Ca rezultat, de la nivelul de 6,50 la sută anual, au urmat trei etape de majorări graduale cu câte 2,0 puncte procentuale în ianuarie-martie 2022, iar apoi trei etape cu +3,0 puncte procentuale în mai-august 2022. Până în noiembrie 2022, rata de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară a fost menținută la nivelul de 21,50 la sută anual. În ultima lună a anului, Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a redus rata de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară cu 1,5 puncte procentuale, până la nivelul de 20,00 la sută anual (Graficul 3.18).

Graficul 3.15: Dinamica soldului mediu anual al depozitelor atrase la vedere și la termen (% creștere anuală)

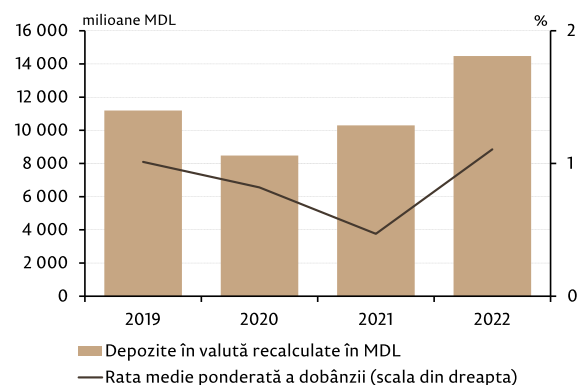
Sursa: BNM

Graficul 3.16: Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la depozitele noi la termen atrase în MDL

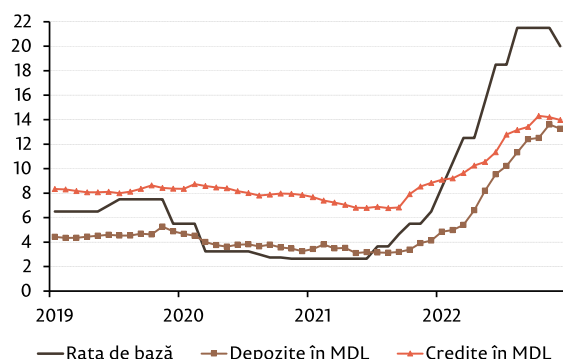
Sursa: BNM

Graficul 3.17: Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la depozitele noi la termen atrase în valută recalculate în MDL

Sursa: BNM

Graficul 3.18: Ratele medii ale dobânzilor în MDL (% anual)

Sursa: BNM

Rata aferentă creditelor noi acordate de către băncile licențiate

Rata medie ponderată nominală a dobânzii la creditele noi acordate în MDL în anul 2022 a constituit 11,73 la sută anual, superioară celei din anul 2021 cu 4,33 puncte procentuale (Graficul 3.11). Valoarea minimă a ratei nominale medii ponderate a dobânzii la creditele noi acordate în MDL a fost înregistrată în prima lună a anului (9,09 la sută anual), iar rata maximă – în luna octombrie (14,31 la sută anual) (Graficul 3.18). Pentru anul 2022, rata medie ponderată a dobânzii la creditele noi acordate în MDL persoanelor juridice a constituit 11,28 la sută anual, superioară celei din 2021 cu 3,04 puncte procentuale, iar rata medie ponderată a dobânzii la creditele în MDL acordate persoanelor fizice – 12,54 la sută anual, în creștere cu 6,01 puncte procentuale față de anul precedent.

Pe ansamblul anului 2021, rata medie ponderată la creditele acordate în valută și atașate la cursul valutei a constituit 4,31 la sută anual, superioară celei din 2021 cu 0,27 puncte procentuale (Graficul 3.13).

Rata aferentă depozitelor noi atrase la termen

Creșteri mai pronunțate ale ratelor dobânzilor, pe segmentul monedei naționale, comparativ cu cele înregistrate la creditele noi acordate în MDL, au fost consemnate la depozitele la termen. Evoluția reflectă ascensiunea dobânzilor atât la depozitele persoanelor fizice, cât și la depozitele persoanelor juridice.

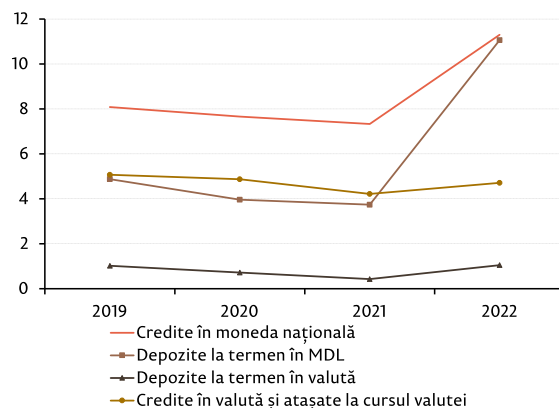
În anul 2022, ratele dobânzilor la depozitele noi atrase la termen în moneda națională de către băncile licențiate au variat în intervalul de la 4,86 la sută anual în ianuarie până la 13,61 la sută anual în noiembrie 2022 (Graficul 3.18). Rata medie ponderată a depozitelor atrase la termen în moneda națională a constituit 10,61 la sută anual, superioară celei din 2021 cu 7,13 puncte procentuale (Graficul 3.16). La nivel sectorial, rata medie ponderată a dobânzii la depozitele atrase în moneda națională de la persoanele fizice a constituit 12,27 la sută anual, superioară celei din anul 2021 cu 8,32 puncte procentuale și a variat în intervalul de la 5,45 la sută anual (ianuarie) până la 15,62 la sută anual (decembrie). Rata medie ponderată a dobânzii la depozitele atrase în moneda națională de la persoanele juridice a constituit 5,86 la sută anual, superioară celei din anul 2021 cu 3,30 puncte procentuale.

Rata medie ponderată a dobânzii la depozitele atrase la termen în valută, pentru anul 2022, a constituit 1,11 la sută anual, superioară celei din anul precedent cu 0,64 puncte procentuale (Graficul 3.17).

Ratele dobânzilor la solduri

Efectul majorărilor succesive ale ratei de bază a BNM din anul 2022 și situația creată pe piața monetară s-a reflectat și în creșterea ratelor medii ponderate ale dobânzilor aferente soldului în MDL, atât al depozitelor la termen, cât și al creditelor acordate de sistemul bancar (Graficul 3.19).

Graficul 3.19: Ratele medii ale dobânzilor aferente soldurilor creditelor și depozitelor, la sfârșit de an (% anual)

Sursa: BNM

Rata medie ponderată a dobânzii aferente soldului creditelor acordate în moneda națională la sfârșitul anului 2022 a constituit 11,30 la sută anual, superioară celei de la sfârșitul anului 2021 cu 3,97 puncte procentuale. Rata medie ponderată a dobânzii aferente soldului creditelor în valută și atașate la cursul valutei a constituit 4,71 la sută anual, superioară celei de la sfârșitul anului 2021 cu 0,49 puncte procentuale.

O creștere mai pronunțată, pe sectorul monedei naționale, a fost consemnată la rata medie ponderată a dobânzii aferentă soldului depozitelor la termen în lei. La sfârșitul anului, această rată a dobânzii a constituit 11,06 la sută anual, superioară cu 7,32 puncte procentuale față de sfârșitul anului precedent.

Rata medie ponderată a dobânzii aferente soldului depozitelor în valută, la sfârșitul anului 2022, s-a majorat comparativ cu finele anului 2021 și a constituit 1,05 la sută anual.

De menționat că, în urma tuturor evoluțiilor de pe piața monetară, pe ansamblul anului 2022, impactul creșterii ratelor dobânzilor la tranzacțiile noi s-a reflectat și în majorările ratelor medii ponderate la solduri, astfel încât la sfârșitul anului rata medie ponderată a dobânzii la soldul creditelor în MDL a fost doar cu 0,24 puncte procentuale superioară ratei medii ponderate a dobânzii la soldul depozitelor la termen.

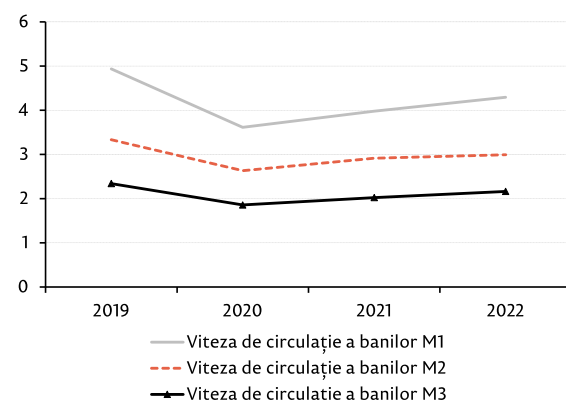
Indicatori monetari

În anul 2022, indicatorii vitezei de circulație a banilor s-au menținut pe trendul de accelerare început în anul precedent. Tendința de accelerare a fost mai accentuată în prima jumătate a anului, fiind determinată de sporirea activității economice reale, dar și de un ritm de creștere superior al PIB-ului nominal față de ritmul de creștere a agregatelor monetare. Spre finele anului tendințele fiind mai puțin pronunțate.

Viteza de circulație a agregatului monetar M1 s-a majorat cu 0,31 puncte procentuale înregistrând un nivel de 4,3 puncte (Graficul 3.20), coeficientul vitezei de circulație a agregatului monetar M2 a crescut cu 0,08 puncte procentuale, până la 3,0 puncte procentuale. Totodată, viteza de circulație a agregatului monetar M3 a înregistrat 2,2 puncte procentuale, fiind cu 0,14 puncte procentuale peste nivelul înregistrat în anul precedent.

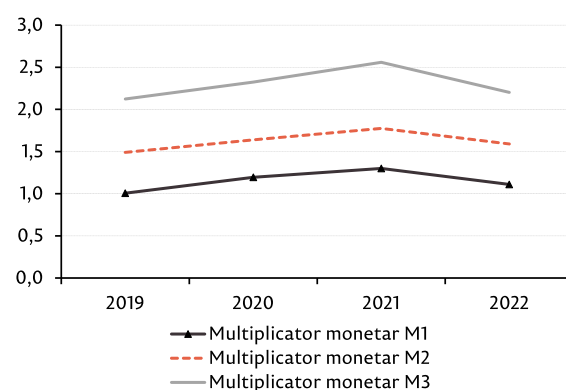
Ce ține de indicatorii multiplicatorilor monetari, în anul de referință aceștia și-au inversat trendul înregistrat în ultimii ani, ca urmare a scăderii cererii de credite din partea sectorului real al economiei naționale și a cererii pentru creditele de consum din partea persoanelor fizice, precum și a creșterii bazei monetare. În anul 2022, cea mai pronunțată descreștere a înregistrat multiplicatorul monetar M3 – cu 0,36 puncte procentuale, până la 2,20 puncte (Graficul 3.21), multiplicatorul monetar M2 s-a diminuat cu 0,18 puncte procentuale, până la 1,59 puncte, iar multiplicatorul monetar M1 a atins nivel de 1,11 puncte, fiind cu 0,19 puncte procentuale sub nivelul înregistrat în anul precedent.

Graficul 3.20: Viteza de circulație a banilor (puncte procentuale)

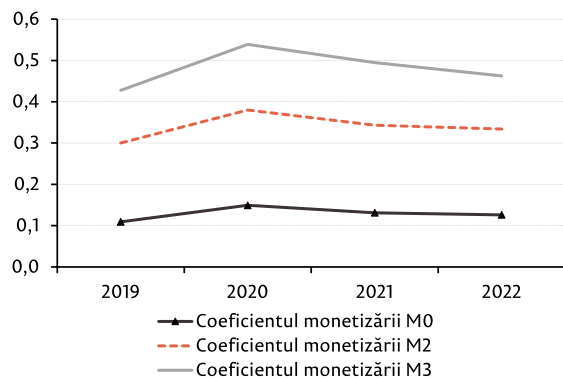
Sursa: BNM

Graficul 3.21: Indicatorii multiplicatorului monetar (puncte procentuale)

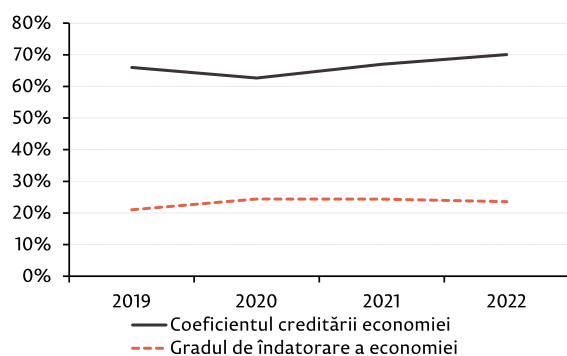
Sursa: BNM

Graficul 3.22: Coeficient al monetizării economiei (puncte procentuale)

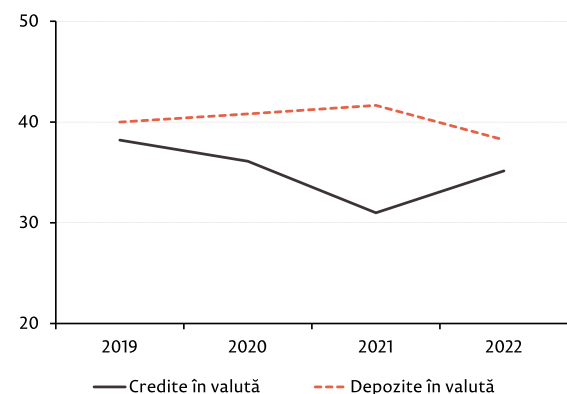
Sursa: BNM

Graficul 3.23: Coeficientul creditării economiei și gradul de îndatorare (%)

Sursa: BNM

Graficul 3.24: Gradul de dolarizare în economie (%)

Sursa: BNM

După o creștere accelerată pe parcursul anului 2021, coeficientul monetizării economiei în primele trei trimestre ale anului 2022 a avut o tendință de decelerare pe toate componentele, cu o recuperare parțială spre sfârșitul anului 2022. Această evoluție a fost determinată de ciclul de stimulativitate/înăsprire a politicii monetare pe parcursul anilor 2021-2022. Astfel, la finele anului 2022, coeficientul monetizării economiei M3 a atins nivelul de 0,46 puncte (Graficul 3.22), fiind cu 0,03 puncte procentuale sub nivelul anului trecut. Coeficientul monetizării M2 a înregistrat nivelul de 0,33 puncte, fiind cu 0,01 puncte procentuale sub nivelul anului 2021. Coeficientul monetizării M0 a constituit 0,13 puncte procentuale, similar anului precedent.

Gradul de îndatorare a economiei pe parcursul anului 2022 s-a diminuat în comparație cu anul precedent cu 0,8 puncte procentuale și a constituit 23,6 la sută. Această evoluție a îndatorării economiei a fost determinată de faptul că ritmul de creștere a creditelor acordate de către sectorul bancar a fost sub ritmul de creștere a activității economice.

Totodată, coeficientul creditării economiei (raportul dintre credite și depozite) s-a majorat pe parcursul anului 2022 cu 3,1 puncte procentuale, până la 70,1 la sută (Graficul 3.23), ca urmare a ritmurilor mai înalte de creștere a creditelor față de cele de creștere a depozitelor.

Gradul de dolarizare al soldului creditelor acordate în economie și-a schimbat tendința de reducere și la sfârșitul anului 2022 a constituit 35,2 la sută din totalul soldului creditelor, superior celui de la finele anului precedent cu 4,2 puncte procentuale, ca urmare a creșterii mai pronunțate a creditării în valută pe parcursul anului 2022. Dolarizarea depozitelor a înregistrat o descreștere de -3,4 puncte procentuale și la finele anului a constituit 38,2 la sută (Graficul 3.24).

3.5 Piața monetară

Piața primară a valorilor mobiliare de stat

În anul 2022, în calitate de agent al statului în organizarea plasării valorilor mobiliare de stat în formă de înscriere în cont, Banca Națională a organizat și derulat 129 licitații de plasare a titlurilor de stat.

Influențele mixte venite din ameliorarea percepției investitorilor ulterior momentului electoral din a doua jumătate a anului 2021 și din deteriorarea temporară a apetitului pentru risc, odată cu declanșarea războiului din Ucraina, într-o anumită măsură contrabalansată de sporirea atractivității acestor plasamente, inclusiv ca efect al deciziilor de politică monetară, au determinat Ministerul Finanțelor să mențină volumul anunțat al valorilor mobiliare de stat în cadrul licitațiilor pe parcursul anului la un nivel cvazisimilar celui din decembrie 2021.

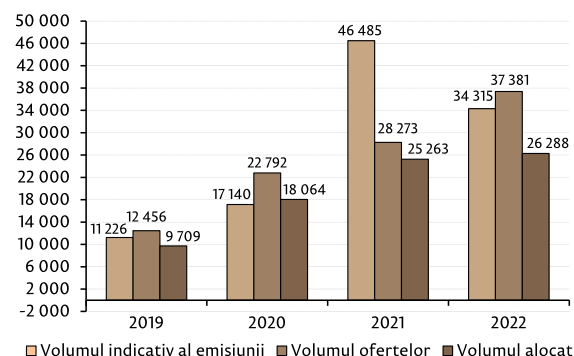
În 2022, raportul dintre volumul solicitat și cel anunțat în cadrul licitațiilor a devenit supraunitar ca urmare a sporirii semnificative a interesului investitorilor pentru asemenea plasamente, alimentat de creșterea fulminantă a ratelor de dobândă aferente acestora. Însă, în încercarea sa de a se opune creșterii ratelor de dobândă, Ministerul Finanțelor a respins o parte din ofertele prezentate în cadrul licitațiilor și a plasat un volum de VMS sub cel anunțat. Chiar și în aceste condiții, volumul total al titlurilor puse în circulație a crescut, atingând un nou maxim istoric de 26 288,1 milioane lei (Graficul 3.25).

Ratele de dobândă pe piața VMS au urmat un trend ascendent specific pentru sfârșitul anului 2021, impulsat de majorările operate asupra ratei de bază a BNM, atingând cea mai mare valoare în luna septembrie 2022. Așteptările inflaționiste viitoare enunțate de BNM în deciziile sale de politică monetară din august-septembrie au impulsat începerea unui trend descendent al ratelor dobânzilor pe acest segment, care a luat amploare în luna decembrie, ca urmare a inițierii procesului de relaxare a politicii monetare (Graficul 3.26).

Manifestarea pronunțată a interesului investitorilor nebankari pentru plasamente în VMS a fost ilustrată și de creșterea, la valori maxime ale ultimilor ani, a volumelor procurate de aceștia pe parcursul anului 2022 – 6 687,0 milioane lei (1 863,7 milioane lei în 2021) sau un sfert din VMS plasate (7,4 la sută în 2021).

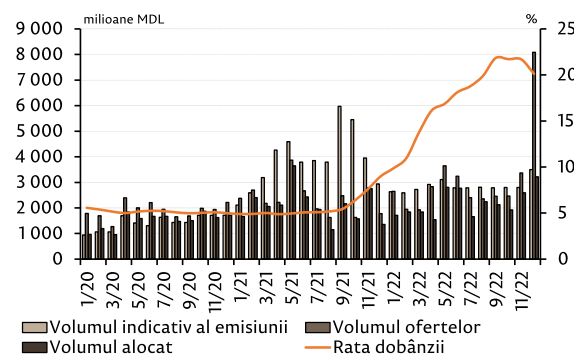
În condițiile specifice ale anului 2022, investitorii, exprimându-și aversiunea față de risc, au optat pentru VMS cu termenul de circulație până la un an, acestea având cea mai mare pondere în total VMS emise. Totodată, scăderea pronunțată a interesului investitorilor pentru OS de 5 și 7 ani, exprimată prin volumele inesizabile oferite de investitori pentru aceste plasamente, a impus sistarea emiterii acestora de către Ministerul Finanțelor din septembrie 2022, determinând o diminuare a scadenței medii a titlurilor emise de la 281 zile la 253 zile (Graficele 3.27 și 3.28).

Graficul 3.25: Indicatorii cantitativi ai pieței primare a VMS (milioane lei)

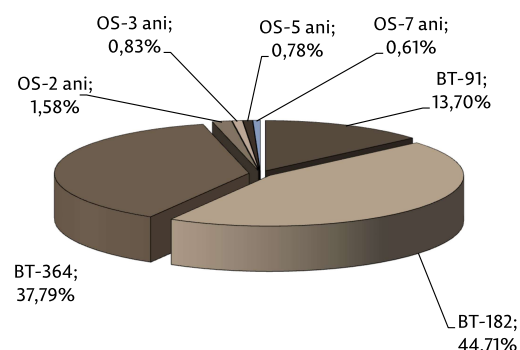
Sursa: BNM

Graficul 3.26: Dinamica lunară a indicatorilor pieței primare a VMS

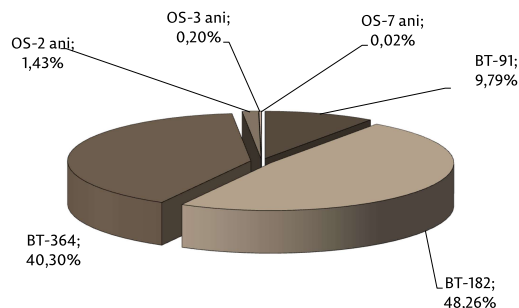
Sursa: BNM

Graficul 3.27: Structura emisiunilor de VMS pe scadențe în anul 2021

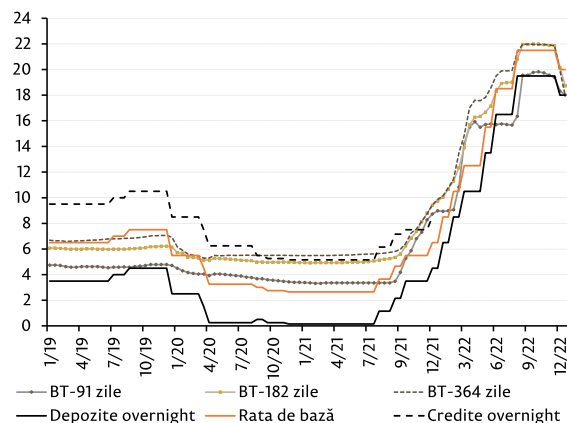
Sursa: BNM

Graficul 3.28: Structura emisiunilor de VMS pe scadențe în anul 2022

Sursa: BNM

Graficul 3.29: Dinamica ratelor nominale ale dobânzilor la VMS cu scadența până la un an (%)

Sursa: BNM

Tabelul 3.1: Ratele nominale medii ponderate anuale ale dobânzii la valorile mobiliare de stat pe scadențe (%)

	2022	2021
BT-91 zile	15,69	4,51
BT-182 zile	17,69	5,73
BT-364 zile	18,37	5,94
VMS cu scadența până la un an	17,76	5,63
OS-2 ani	19,57	5,58
OS-3 ani	14,57	5,95
OS-5 ani	9,98	6,20
OS-7 ani	10,25	6,69

Sursa: BNM

Notă: pentru obligațiunile de stat sunt prezentate ratele efective ale dobânzilor.

Ratele dobânzilor aferente VMS au continuat să își accentueze ascensiunea, sub impulsul relativei accelerări a ciclului de creștere a ratei dobânzii de politică monetară, până la finele lunii septembrie, acestea oscilând, preponderent, în jurul limitei de sus a coridorului format de ratele dobânzilor la facilitățile permanente oferite de BNM. Urmează o perioadă de cvazistabilitate, după care, datorită deciziei BNM de reluare a măsurilor de relaxare a politicii monetare din debutul lunii decembrie, acestea inițiază un trend rapid descendent (Graficul 3.29).

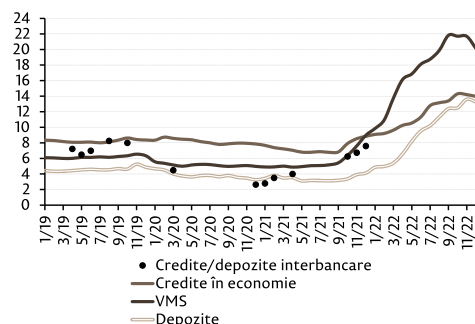
Media anuală a înregistrat și ea o creștere notabilă: de la 5,63 la sută, valoare înregistrată în 2021, la 17,76 la sută în 2022. Amplitudinea creșterilor a fost, de asemenea, similară din perspectiva scadenței titlurilor, înregistrând ajustări de dimensiuni comparabile pentru toate maturitățile: 11,18; 11,96 și, respectiv, 12,43 puncte procentuale pentru bonuri cu termenul de circulație de 91, 182 și 364 zile, respectiv.

Ratele nominale medii ponderate anuale ale dobânzii la VMS comercializate pe parcursul ultimilor doi ani la licitațiile pe piața primară, în diviziune pe scadențe, sunt prezentate în tabelul 3.1.

Evoluția ratelor dobânzilor la VMS în anul 2022 a schimbat ierarhia randamentelor oferite de piața monetară concepută în anii precedenți: investițiile în valori mobiliare de stat s-au plasat în fruntea acestora, fiind bonificate cu un randament superior celui oferit de creditele noi acordate. Astfel, la începutul anului ratele dobânzilor la VMS au devansat dobânzile aferente creditelor noi și s-au menținut în această poziție până la finele anului, distanțându-se semnificativ de acestea. Totodată, se constată o diminuare sensibilă a marjei dintre ratele dobânzilor aferente creditelor acordate și depozitelor atrase, din contul majorării mai accentuate a ultimelor (Graficul 3.30).

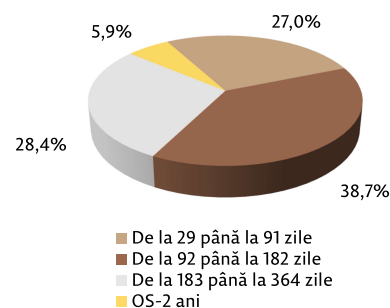
Volumul valorilor mobiliare de stat, plasate pe piața primară prin intermediul licitațiilor, aflate în circulație la 31.12.2022, a consemnat 20 189,8 milioane lei la valoarea nominală (Graficul 3.31). La prețul de vânzare-cumpărare acesta a constituit 17 908,6 milioane lei, înregistrând o descreștere de 143,4 milioane lei la finele anului gestionar față de finele anului precedent. Dintre VMS aflate în circulație la 31.12.2022, cele cu scadența reziduală până la trei luni constituiau 28,9 la sută, de la 3 la 6 luni – 31,3 la sută, de la 6 la 12 luni – 31,7 la sută, peste 1 an – 8,1 la sută.

Graficul 3.30: Evoluția ratelor dobânzilor pe piața financiară (%)

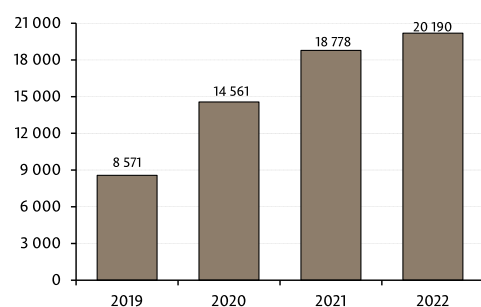
Sursa: BNM

Graficul 3.33: Structura VMS comercializate pe piața secundară în diviziune pe scadențe, în anul 2021

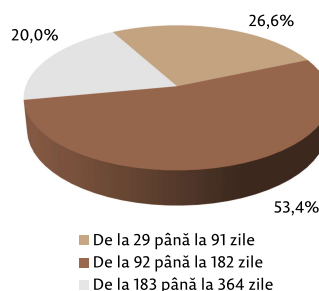
Sursa: BNM

Graficul 3.31: Dinamica volumului VMS în circulație la finele perioadei (milioane lei)

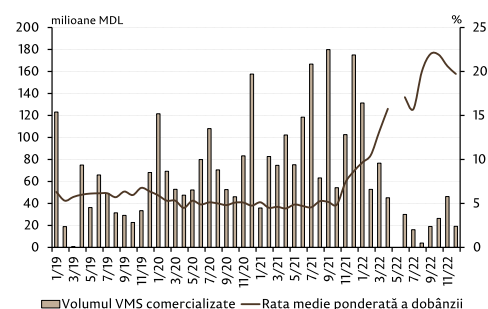
Sursa: BNM

Graficul 3.34: Structura VMS comercializate pe piața secundară în diviziune pe scadențe, în anul 2022

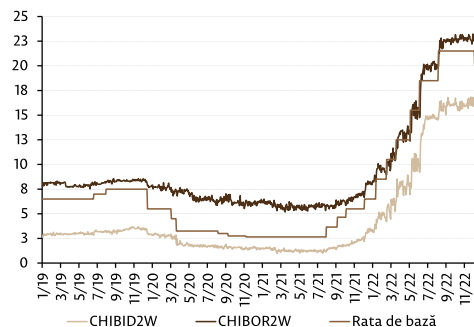
Sursa: BNM

Graficul 3.32: Dinamica indicatorilor VMS (BT) comercializate pe piața secundară în perioada 2019-2022

Sursa: BNM

Graficul 3.35: Evoluția ratelor de referință pe piața interbancară și a ratei de bază a BNM (%)

Sursa: BNM

Piața secundară a valorilor mobiliare de stat

Volumul total al tranzacțiilor pieței secundare pe ansamblul anului 2022 a înregistrat o scădere de 64,3 la sută față de anul precedent, însumând 466,6 milioane lei (2021: 1 308,0 milioane lei), valoarea maximă lunară (131,3 milioane lei) fiind înregistrată în luna ianuarie (Graficul 3.32).

Randamentele titlurilor de stat cu scadența până la un an tranzacționate pe piața secundară au urmat tendința pieței primare a VMS, acestea la rândul lor fiind receptive la evoluția ratelor de politică monetară ale BNM. Astfel, nivelul maxim de 21,97 la sută a fost atins în luna septembrie, iar în luna mai curba ratelor a înregistrat discontinuitate, perioadă în care n-au fost înregistrate tranzacții.

Rata dobânzii medie anuală s-a cifrat la 14,39 la sută (2021: 5,55 la sută), în condițiile în care termenul mediu ponderat s-a diminuat până la 192 zile (2021: 205 zile).

Referitor la structura VMS pe scadențe comercializate pe piața secundară, cele mai tranzacționate rămân a fi titlurile cu scadența până la un an (Graficele 3.33 și 3.34). În acest context, comparativ cu anul precedent, se observă absența în curbă a OS de 2 ani, concomitent cu schimbarea preferințelor investitorilor spre titlurile cu scadența de jumătate de an.

Evoluția indicatorilor pieței interbancare în lei moldovenești

Ratele dobânzilor de referință pe piața monetară interbancară

Curba ratelor de referință CHIBOR/CHIBID (calculate în baza cotațiilor orientative ale ratelor dobânzilor la plasarea/atragerea pe piața interbancară a mijloacelor bănești în moneda națională) a reacționat prompt la modificările operate asupra ratei de politică monetară a BNM pe parcursul anului 2022.

Sub incidența caracterului decizional restrictiv început în luna iulie 2021, cotațiile CHIBOR 2W au continuat să se majoreze și în intervalul ianuarie-septembrie 2022, dar într-un ritm mai accelerat, receptând cu intensitate majorările operate asupra ratei de bază în această perioadă. În lunile octombrie și noiembrie aceasta își diminuează ritmul de creștere, oscilând în partea superioară a coridorului ratelor de dobândă. În a doua jumătate a lunii decembrie, curba randamentelor CHIBOR s-a reînscris pe o traiectorie descendentă sub impactul diminuării ratei de bază, însă amplitudinea acesteia a fost una modestă. Cotația CHIBOR 2W înregistrată la finele anului a fost net superioară celei consemnate în ultima zi a anului precedent (+14,04 puncte procentuale), constituind 22,23 la sută (Graficul 3.35).

Piața creditelor/depozitelor interbancare în lei moldovenești

În anul de raportare, pe piața interbancară a creditelor/depozitelor în moneda națională nu au fost înregistrate tranzacții.

3.6 Piața valutară

Evoluția pieței valutare a Republicii Moldova

Rulajul total al valutilor tranzacționate contra lei moldovenești a menținut ritmul alert de creștere, sporind cu 28,8 la sută până la echivalentul a 23 091,1 milioane dolari SUA (Tabelul A.6), pe fondul intensificării tranzacțiilor economice cu sectorul extern, inclusiv a celor aferente comerțului internațional de mărfuri și servicii, creditelor și granturilor externe, investițiilor și remiterilor.

Rulajul operațiunilor prin virament a crescut într-un ritm mai rapid (+35,5 la sută) comparativ cu rulajul operațiunilor în numerar (+10,1 la sută), contribuind astfel la majorarea ponderii rulajului pieței valutare prin virament în total până la 77,6 la sută (Graficul 3.36).

Structura pe tip de contrapartide a operațiunilor prin virament nu s-a schimbat esențial față de anul precedent, ponderea majoră fiind în continuare deținută de persoanele juridice, 96,3 la sută din rulajul operațiunilor, în timp ce persoanelor fizice le-au revenit 7,7 la sută, cu 0,7 la sută mai mult față de anul 2021.

În ce privește operațiunile de schimb valutar în numerar, 62,2 la sută au fost efectuate prin intermediul birourilor de schimb valutar ale băncilor licențiate.

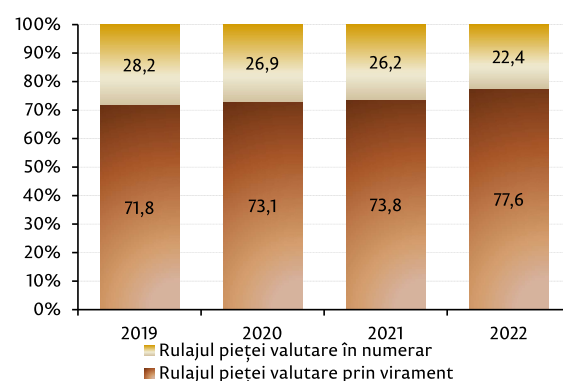
Euro a continuat să fie moneda preferată pentru operațiunile de schimb valutar, deținând ponderea majoră în structura pe valute a rulajului total al pieței valutare interne – 54,5 la sută, în creștere cu 1,2 la sută comparativ cu anul precedent (Graficele 3.37 și 3.38). În anul 2022, pe fondul evenimentelor cauzate de începerea războiului de către Rusia împotriva Ucrainei, s-a evidențiat scăderea ponderii rublei rusești în rulajul pieței sub 1,0 la sută. Euro a continuat să dețină o pondere majoră de 71,9 la sută pe segmentul de tranzacții în numerar al pieței valutare, iar în anul 2022 a reușit să devanseze dolarul SUA și pe segmentul tranzacțiilor în virament, revenindu-i 49,5 la sută față de 47,7 la sută (Tabelul A.7).

Moneda unică europeană și-a menținut poziția dominantă și în ce privește numărul de tranzacții. Circa 70 la sută din operațiunile de schimb valutar cu persoanele juridice nebankare au fost efectuate contra euro (Graficul 3.39).

Operațiunile contra euro predomină ca număr în cazul tranzacțiilor până la echivalentul a 500 mii dolari SUA, conversiile cu sume mai mari fiind în continuare realizate, preponderent, în dolari SUA (Graficele 3.40 și 3.41).

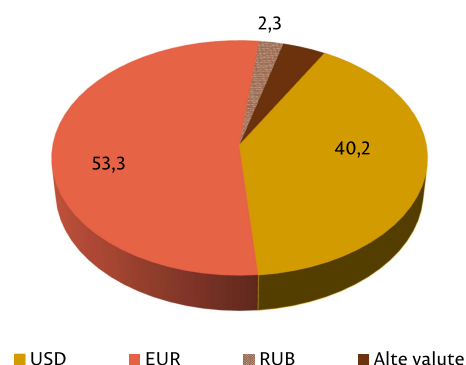
Rulajul operațiunilor de schimb valutar contra MDL efectuate de băncile licențiate s-a cifrat la 21 138,3 milioane dolari SUA, în creștere cu 31,9 la sută față de anul precedent.

Graficul 3.36: Rulajul tranzacțiilor valutare contra MDL realizate pe piața valutară internă, în structură după modalitatea de decontare (virament sau numerar), anii 2019-2022

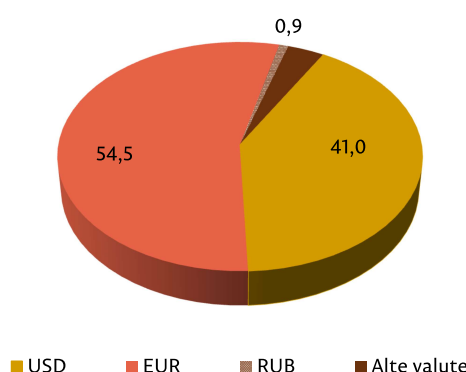
Sursa: BNM

Graficul 3.37: Structura valutară a rulajului total al tranzacțiilor valutare contra MDL efectuate pe piața valutară internă în anul 2021 (%)

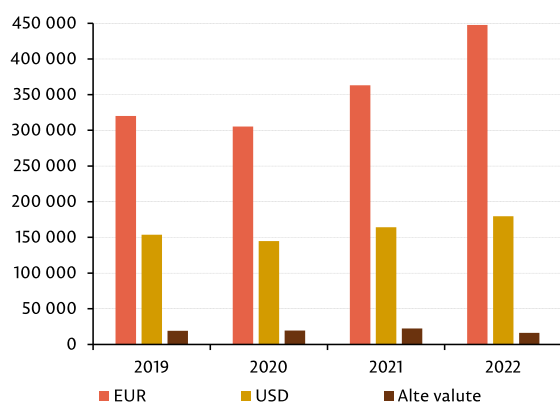
Sursa: BNM

Graficul 3.38: Structura valutară a rulajului total al tranzacțiilor valutare contra MDL efectuate pe piața valutară internă în anul 2022 (%)

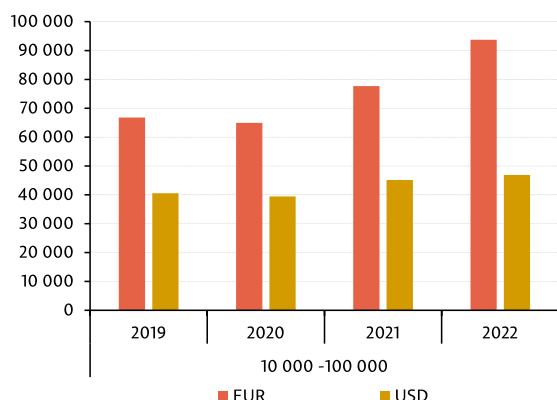
Sursa: BNM

Graficul 3.39: Numărul total al operațiunilor de schimb valutar cu persoanele juridice, pe valute

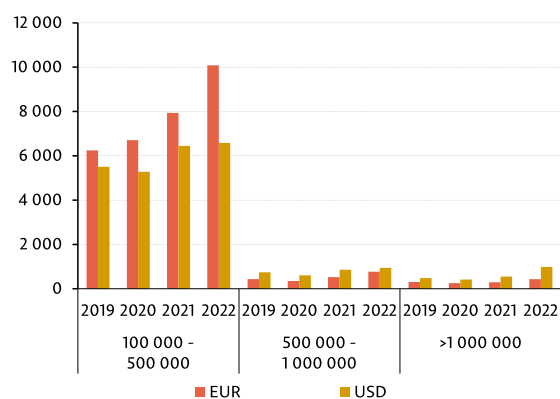
Sursa: BNM

Graficul 3.40: Numărul tranzacțiilor în euro și dolari SUA pe piața valutară intrabancară prin virament, structurate potrivit sumei tranzacționate (cu echivalentul de la 10 000 până la 100 000 dolari SUA)

Sursa: BNM

Graficul 3.41: Numărul tranzacțiilor în euro și dolari SUA pe piața valutară intrabancară prin virament, structurate potrivit sumei tranzacționate (mai mari de echivalentul a 100 000 dolari SUA)

Sursa: BNM

Rulajul operațiunilor efectuate cu persoanele juridice, care dețin ponderea majoră în operațiunile efectuate de băncile licențiate, a sporit cu 23,3 la sută. Procurările de la agenții economici au sporit în proporții mai mari (+32,3 la sută) comparativ cu vânzările către aceștia (+18,5 la sută), reflectând creșterea mai accelerată a exporturilor comparativ cu importurile, dar și intrările de granturi și credite externe pentru depășirea crizei energetice și gestiunea fluxului de refugiați din Ucraina. Totodată, rulajul operațiunilor cu persoanele fizice și casele de schimb valutar s-a majorat în proporții similare, cu 23,5 la sută, fiind observată o creștere mai accentuată a vânzărilor (+49,2 la sută) comparativ cu procurările (+16,7 la sută), evoluție care s-a evidențiat în perioada de agiotaj pe piața valutară (în trimestrul I).

O dinamică ascendentă s-a conturat și pe segmentul interbancar al pieței valutare interne, atât între băncile rezidente (+13,8 la sută), cât și cu cele nerezidente (+94,8 la sută), iar ponderea acestora în rulajul total al băncilor licențiate s-a cifrat la 5,2 la sută.

Per ansamblu, pe piața valutară internă s-a înregistrat un deficit de valută, procurările nete de valută de la persoane fizice, case de schimb valutar și din alte surse (2 750,8 milioane dolari SUA) fiind sub nivelul cererii nete de valută de la agenții economici (3 010,2 milioane dolari SUA³⁶). În aceste condiții, pe parcursul anului, BNM a intervenit prin vânzări nete de valută către băncile licențiate în sumă de 249,8 milioane dolari SUA³⁷. BNM a intervenit prin vânzări de valută, preponderent, în primul trimestru, când decalajul negativ între ofertă și cerere a înregistrat cele mai mari valori, iar procurările de valută ale BNM s-au produs, în mare parte, în trimestrul III, când oferta a depășit cererea, fiind impulsivă de factorii sezonieri și fenomenul de dedolarizare (Tabelul A.8).

Dinamica activelor și obligațiunilor valutare ale băncilor licențiate

Pe parcursul anului de raportare, **activele și obligațiunile valutare bilanțiere**³⁸ ale băncilor licențiate s-au diminuat, astfel la 31 decembrie 2022 soldurile acestora au constituit 2 359,4 milioane dolari SUA și, respectiv, 2 327,6 milioane dolari SUA, mai puțin cu 1,3 la sută și, respectiv, cu 2,7 la sută față de 31 decembrie 2021. Prin excluderea diferențelor de curs³⁹, s-a înregistrat o dinamică opusă, activele și obligațiunile valutare bilanțiere majorându-se cu 3,4 la sută și 1,9 la sută, respectiv. Ca pondere în totalul activelor și datoriilor băncilor, ambii indicatori au scăzut comparativ cu sfârșitul anului 2021. Astfel, activele valutare bilanțiere s-au cifrat la 34,4 la sută în totalul activelor (-1,4 puncte procentuale), iar obligațiunile valutare bilanțiere – la 41,2 la sută (-1,6 puncte procentuale) în totalul datoriilor.

³⁶Suma include și unele conversii valutare realizate de o bancă licențiată cu o bancă nerezidentă în numele unei companii locale cu capital străin.

³⁷Suma include doar operațiunile spot.

³⁸Ambii indicatori exclud poziția de reglare și includ activele și obligațiunile atașate la cursul valutei.

³⁹Care apar de la recalcularea în dolari SUA a valurilor în care sunt denumite activele și obligațiunile valutare.

Activele și obligațiunile valutare bilanțiere rămân a fi majoritar denuminate în euro. În anul 2022, cota monedei unice europene s-a redus ușor, revenindu-i peste 70,0 la sută în structura ambilor indicatori (Graficele 3.42 și 3.43).

În structura activelor pe elemente, s-au observat tendințele descendente ale disponibilităților în valută ale băncilor, în mare parte, pe fondul deciziilor BNM de a majora norma rezervelor obligatorii în valută cu 15,0 puncte procentuale pentru a descuraja intermedierea în valută. Astfel, la sfârșitul anului de raportare, disponibilitățile s-au cifrat la 396,0 milioane dolari SUA, reducându-se cu 54,3 la sută față de anul precedent, în principal cele păstrate în conturile „Nostro” și overnight în băncile din străinătate (Tabelele A.9 și A.10). La finele anului de raportare, disponibilitățile în valută au constituit 16,8 la sută în totalul activelor valutare bilanțiere.

Referitor la structura valutară a disponibilităților băncilor locale, la 31 decembrie 2022 ponderea majoră i-a revenit monedei unice europene – 53,3 la sută, urmată de dolarul SUA – 42,5 la sută, rubla rusească – 0,4 la sută și alte valute – 3,8 la sută.

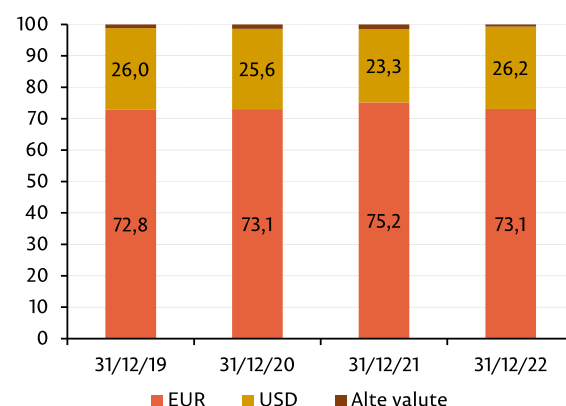
Majorarea normei rezervelor obligatorii în valută cu 15,0 puncte procentuale, până la 45,0 la sută din mijloacele atrase în valute liber convertibile supuse rezervării, a determinat o creștere a soldului *rezervelor obligatorii în valută* până la 917,2 milioane dolari SUA la situația din 31 decembrie 2022, cu 51,7 la sută mai mult față de finele anului 2021, constituind 38,9 la sută în totalul activelor valutare bilanțiere.

Pe parcursul anului 2022, per ansamblu, activitatea de creditare în valută a băncilor licențiate s-a intensificat, însă a evoluat diferit în funcție de moneda creditului. Astfel, portofoliul de credite acordate în euro (inclusiv cele acordate în lei atașate la cursul leului față de euro) a crescut cu 22,9 la sută⁴⁰, în timp ce portofoliul de credite acordate în dolari SUA (inclusiv cele acordate în lei atașate la cursul leului față de dolarul SUA) s-a contractat cu 4,9 la sută.

În aceste condiții, soldul creditelor în valută acordate a crescut cu 16,5 la sută⁴¹, până la 1 082,8 milioane dolari SUA (dintre care 131,5 milioane dolari SUA au fost atașate la cursul valutei). Soldul creditelor în valută acordate la finele anului de gestiune s-a cifrat la 45,9 la sută, cu circa 7,0 puncte procentuale mai mult decât în ultima zi a anului 2021.

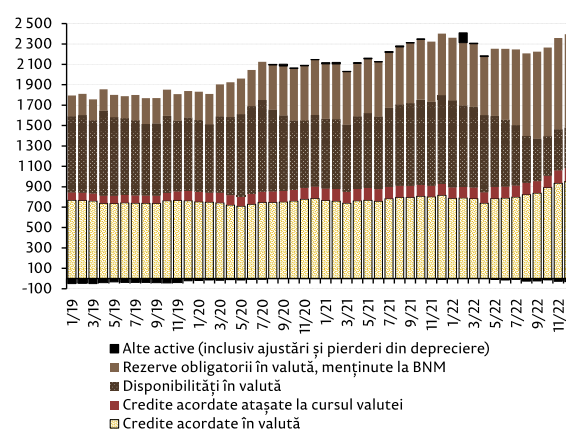
Cât despre partea de pasiv, s-a evidențiat o creștere a mijloacelor atrase de bănci în dolari SUA (+10,9 la sută), cele în euro reducându-se nesemnificativ, cu 0,5 la sută (fără diferențele de curs).

Graficul 3.42: Structura valutară a activelor valutare bilanțiere, curs efectiv (%)

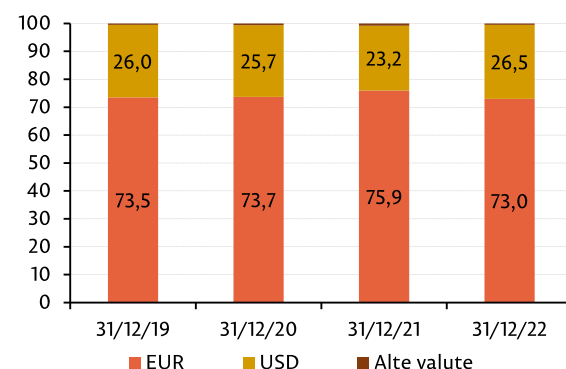
Sursa: BNM

Graficul 3.43: Activele valutare bilanțiere, la curs efectiv, în structură pe tip de activ (milioane dolari SUA)

Sursa: BNM

Graficul 3.44: Structura valutară a obligațiunilor valutare bilanțiere, curs efectiv (%)

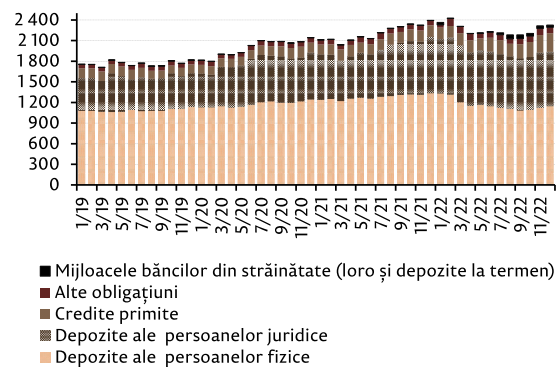

Sursa: BNM

⁴⁰Prin excluderea diferențelor de curs, s-a majorat cu 31,3 la sută la curs constant.

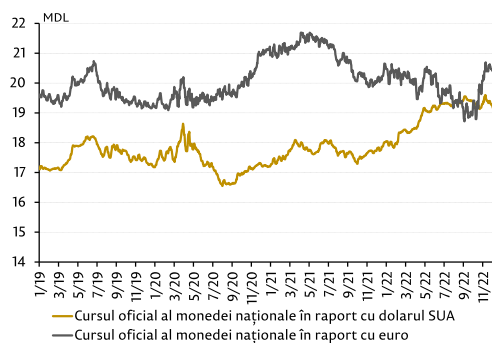
⁴¹Prin excluderea diferențelor de curs, activitatea de creditare în valută a crescut cu 21,9 la sută.

Graficul 3.45: Obligațiunile valutare bilanțiere, la curs efectiv, în structură pe tip de pasiv (milioane dolari SUA)

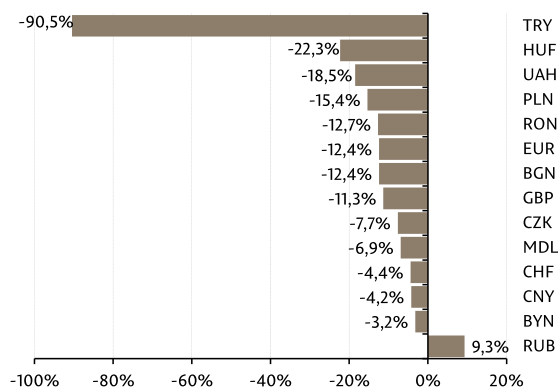
Sursa: BNM

Graficul 3.46: Fluctuațiile cursului oficial al monedei naționale în raport cu dolarul SUA și euro

Sursa: BNM

Graficul 3.47: Evoluția monedelor unor parteneri comerciali principali ai Republicii Moldova și ale unor țări din regiune față de dolarul SUA, 2022/2021 (%)

Sursa: BNM

În structura obligațiunilor valutare bilanțiere ale băncilor licențiate, 83,2 la sută au revenit celor tradiționale: depozitele la termen și la vedere ale clienților non-bancari (în continuare – conturi valutare). La finele anului 2022, soldul conturilor în valută a constituit 1 936,5 milioane dolari SUA, în descreștere cu 10,2 la sută, iar prin excluderea diferențelor de curs – cu 5,9 la sută în raport cu sfârșitul anului 2021 (Graficul 3.45, tabelele A.11 și A.12), ca urmare a retragerilor mijloacelor de către persoanele fizice pe durata agiotajului de pe piața valutară locală, ca reacție la războiul declanșat de Rusia împotriva Ucrainei.

În anul 2022, clienții băncilor persoane juridice au preferat să-și diminueze plasamentele în conturile la vedere în favoarea depozitelor la termen. Soldul mijloacelor în depozitele la termen ale persoanelor fizice s-a redus mai mult decât în conturile la vedere, scăderea celor din urmă fiind temperată de creșterea mijloacelor plasate, majoritar în dolari SUA, de persoanele fizice nerezidente (fără diferențe de curs +88,0 la sută sau circa 26,0 milioane dolari SUA).

Respectiv, soldul mijloacelor păstrate la vedere în conturile clienților s-a diminuat cu 9,9 la sută (cu 5,6 la sută fără diferențe de curs), până la 1 329,5 milioane dolari SUA, iar soldul celor la termen – cu 10,7 la sută (cu 6,7 la sută fără diferențe de curs), până la 607,0 milioane dolari SUA.

Depozitele la termen în valută atrase de la clienții non-bancari ai băncilor, majoritar de la persoanele fizice, au acoperit în proporții de 63,8 la sută creditele acordate în valută de băncile licențiate (fără cele atașate la cursul valutei) față de 83,2 la sută la sfârșitul anului 2021.

La situația din 31 decembrie 2022 față de 31 decembrie 2021, datoriile în valută ale băncilor în raport cu persoanele fizice s-au redus cu 6,5 puncte procentuale ca pondere în totalul obligațiunilor valutare bilanțiere, al căror sold s-a diminuat cu 14,1 la sută (-9,9 la sută, fără diferențele de curs), până la 1 146,4 milioane dolari SUA. În acest sens, la finele anului de raportare, soldul conturilor în valută ale persoanelor fizice și ale celor juridice non-bancare s-a cifrat la 49,3 la sută și, respectiv, la 33,9 la sută în totalul obligațiunilor valutare bilanțiere ale băncilor licențiate.

În anul 2022, nivelul de atragere de către bănci a creditelor în valută a crescut, preponderent a celor externe, tragerile de credite de către băncile licențiate depășind rambursările. Respectiv, soldul creditelor primite de bănci s-a majorat cu 63,4 la sută (fără diferențele de curs), până la 272,7 milioane dolari SUA.

La sfârșitul anului de raportare, 13,5 la sută din obligațiunile valutare bilanțiere ale băncilor licențiate au fost față de nerezidenți comparativ cu 7,3 la sută la situația din 31 decembrie 2021.

Activele și obligațiunile condiționale în valută, la sfârșitul anului 2022, au consemnat valori nesemnificative, de 12,2 milioane dolari SUA și 28,2 milioane dolari SUA, respectiv, reflectând angajamentele băncilor locale de a realiza conversii atât de tip valută/valută, cât și valută/lei (Tabelul A.13).

Evoluția cursului nominal și real efectiv

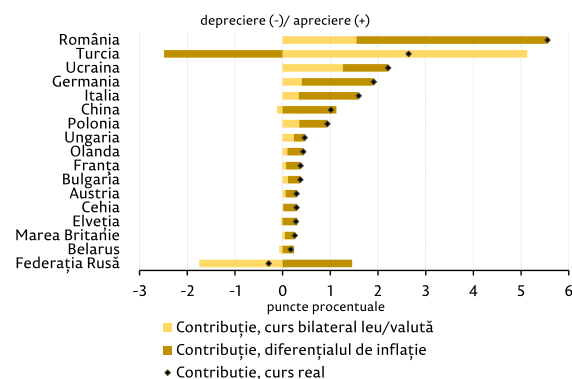
Potrivit cursului de la finele anului 2022, moneda națională s-a depreciat în raport cu dolarul SUA și moneda unică europeană, cu 8,1 la sută și 1,4 la sută, respectiv (Graficul 3.46). În valori medii, leul moldovenesc s-a depreciat față de dolarul SUA cu 6,9 la sută și a înregistrat o dinamică opusă față de euro, apreciindu-se cu 4,9 la sută.

Referitor la dinamica valurilor țărilor cu ponderi notabile în comerțul exterior al Republicii Moldova și, respectiv, incluse în coșul REER⁴², toate, cu excepția monedei Federației Ruse (au fost introduse măsuri de control privind ieșirile de capital), au pierdut poziții în raport cu dolarul SUA. Deprecieri mai mari decât cea a leului moldovenesc au înregistrat lira turcească, de 90,5 la sută, monedele statelor membre UE și lira sterlină (Graficul 3.47). În acest sens, în anul 2022, leul s-a apreciat, în medie, cu 7,7 la sută în termeni nominali și cu 18,5 la sută în termeni reali față de valutele țărilor – parteneri comerciali principali, aprecierea fiind determinată de toate valutele incluse în coșul REER, cu excepția rublei rusești (Graficele 3.48 și 3.49). Potrivit valorilor de la finele anului, leul s-a apreciat cu 10,9 la sută în termeni reali.

La începutul anului 2022 piața valutară locală a fost expusă unor dezechilibre majore provocate de sincronizarea unor șocuri exogene severe: adâncirea crizei energetice cauzată de prețurile înalte la importul de gaze naturale și produse petroliere și războiul declanșat de Rusia împotriva Ucrainei în data de 24.02.2022. Războiul din Ucraina a provocat agiotaj pe piața valutară locală care a durat până în data de 18.03.2022. Astfel, cu cerere netă de valută au venit atât agenții economici, cât și persoanele fizice care, tradițional, reprezintă o sursă de ofertă netă de valută. S-au intensificat și refluxurile de valută în străinătate din conturile persoanelor fizice, pe lângă tendința acestora de a acumula numerar în valută. În această perioadă, soldurile în conturile în valută și în moneda națională ale persoanelor fizice au scăzut cu circa 9,0 la sută și 8,8 la sută, respectiv. Majorarea cererii de valută din partea agenților economici a fost condiționată de preferința acestora de a-și migra mijloacele din conturile în lei moldovenești în cele în valută. Astfel, la situația din 18.03.2022 față de 23.02.2022, soldul în conturile în valută ale persoanelor juridice a crescut cu 8,1 la sută, într-o proporție similară reducându-se soldul conturilor în lei moldovenești ale acestora, cu 8,5 la sută. În aceste circumstanțe, pe perioada agiotajului, deficitul de valută s-a adâncit de 6,5 ori față de cel înregistrat la începutul lunii februarie, până la invazie. Respectiv, s-a majorat și necesitatea de intervenție a BNM pentru a liniști piața prin neadmiterea unei volatilități puternice a cursului leului, reziliența rezervelor valutare permițând acest lucru. În acest sens, intervențiile de vânzare de valută efectuate de BNM mai mult decât s-au triplat față de cele realizate de la începutul anului până la producerea conflictului, cifrându-se la 346,0 milioane dolari SUA (Graficul 3.50). Pe ansamblul trimestrului I 2022, BNM a intervenit prin vânzări nete de valută în sumă de 439,2 milioane dolari SUA.

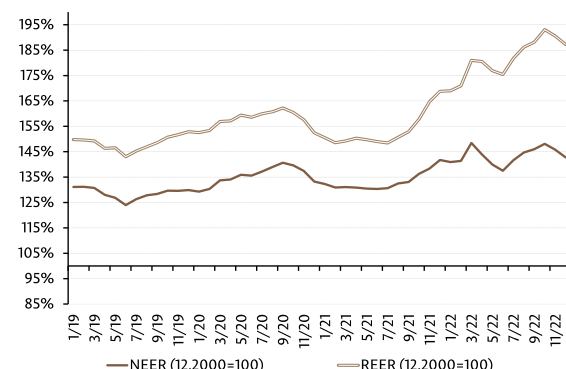
⁴²Potrivit ponderilor actualizate cu cele din anii 2020-2022 ale partenerilor comerciali principali în comerțul exterior al Republicii Moldova.

Graficul 3.48: Contribuția principalilor parteneri comerciali ai Republicii Moldova la modificarea cursului real efectiv în anul 2022

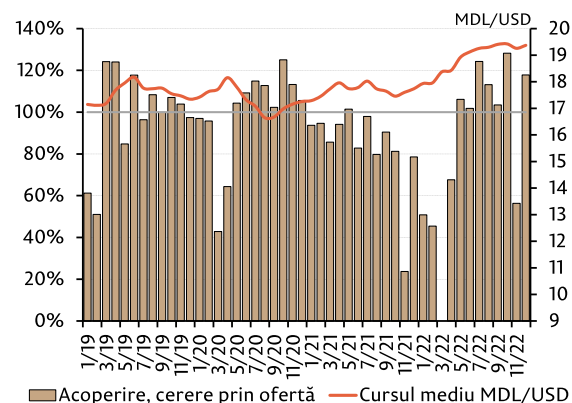
Sursa: BNM

Graficul 3.49: Dinamica cursului real efectiv al monedei naționale calculat pe baza ponderii principalilor parteneri comerciali pe parcursul perioadei 1/2019 – 12/2022

Sursa: BNM

Graficul 3.50: Gradul de acoperire a cererii nete prin oferta netă și dinamica cursului oficial

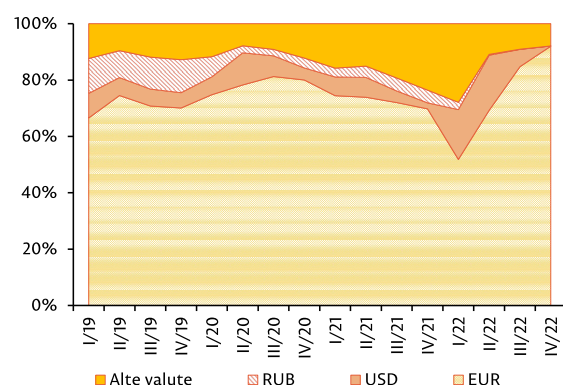
Sursa: BNM

După o depreciere de aproape 8,0 la sută de la începutul anului, cursul leului s-a stabilizat odată cu normalizarea situației pe piața valutară spre sfârșitul lunii mai. Pe fondul măsurilor BNM de înăsprire a politicii monetare pe piața valutară s-a format un surplus de valută care a permis BNM să recupereze o parte din valuta vândută pe perioada agiotajului. Excepție face doar luna noiembrie, când evoluțiile de pe piața energetică (condiționate de importul integral, dar temporar, de energie electrică de pe piețele europene, la prețuri înalte, și de necesitatea statului de a constitui rezerve strategice de gaze naturale) au determinat o insuficiență de valută. Gradul de acoperire a cererii prin ofertă a constituit 56,3 la sută, decalajul fiind suplinat de BNM prin intervenții de vânzare a 175,2 milioane dolari SUA.

În aceste circumstanțe, în perioada mai-decembrie 2022, oferta netă de valută de la persoanele fizice a crescut cu 32,9 la sută față de mai-decembrie 2021, datorită preferinței persoanelor fizice pentru economiile în moneda națională, având în vedere ratele înalte de dobândă la depozitele în lei și a revenirii transferurilor din străinătate în favoarea persoanelor fizice în palier pozitiv (+15,8 la sută), după o scădere de 6,5 la sută în primele patru luni ale anului.

În aceeași perioadă, exportul de mărfuri a crescut cu 28,3 la sută, iar importul – cu 26,6 la sută, cauzând o creștere a deficitului balanței comerciale cu 25,3 la sută. În pofida acestei deteriorări, cererea netă de valută de la agenții economici s-a majorat cu doar 1,1 la sută, la această dinamică contribuind, într-o oarecare măsură, și oferta de valută din partea reprezentanțelor organizațiilor internaționale ca urmare a finanțării externe debursate pentru gestiunea fluxului refugiaților din Ucraina, atenuarea efectelor crizei energetice și pentru derularea diferitelor proiecte de dezvoltare a țării.

Graficul 3.51: Structura valutară a ofertei nete de valută de la persoanele fizice (recalculată la un curs constant)

Sursa: BNM

Pe ansamblul anului 2022, oferta netă de valută de la persoanele fizice cifrându-se la 2 470,3 milioane dolari SUA a crescut cu 3,7 la sută față de anul precedent, iar cererea netă de valută de la agenții economici – cu 2,1 la sută, până la 3 010,2 milioane dolari SUA. În aceste condiții, gradul de acoperire a cererii prin ofertă s-a cifrat la 82,1 la sută comparativ cu 80,8 la sută în anul 2021, creând premise pentru intervențiile de vânzare netă de valută în sumă de 249,8 milioane dolari SUA.

Oferta netă de valută din partea persoanelor fizice a continuat să fie denominată majoritar în euro (80,8 la sută⁴³), evidențiindu-se și alte valute, preponderent lira sterlină (Graficul 3.51).

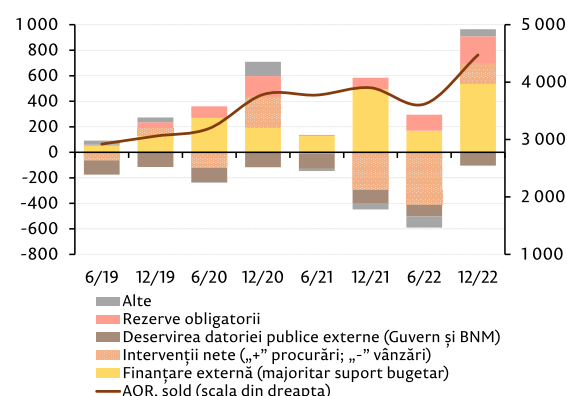
Activele oficiale de rezervă

Potrivit situației de la finele anului, activele oficiale de rezervă s-au cifrat la 4 474,2 milioane dolari SUA, consolidându-se cu 14,7 la sută în raport cu finele anului 2021, datorită asistenței financiare din partea partenerilor principali de dezvoltare ai Republicii Moldova, care a atins un nou maxim istoric. În acest sens, s-au remarcat următoarele intrări de credite și granturi externe:

⁴³Calculată prin aplicarea unui curs constant.

- FMI, ca urmare a misiunilor de evaluare a conformării autorităților la condiționalitățile stabilite prin programul de politici economice și financiare convenit cu Republica Moldova în decembrie 2021, a debursat cea de-a doua și a treia tranșă de împrumut (ECF/EFF) pentru suport bugetar, în sumă echivalentă cu 170,7 milioane dolari SUA;
- Banca Mondială, prin intermediul instituțiilor sale AID și BIRD a alocat pentru suport bugetar echivalentul a 207,1 milioane dolari SUA, dintre care 196,4 milioane dolari SUA în cadrul Programului de Operațiuni pentru Politici de Dezvoltare privind răspunsul la situații de urgență, reziliență și competitivitate a Republicii Moldova (inclusiv 53,0 milioane dolari SUA sub formă de grant), suma rămasă fiind debursată pentru susținerea reformelor în domeniul sănătății și al administrației fiscale. Totodată, Banca Mondială a acordat 22,7 milioane dolari SUA, în principal credite, pentru susținerea mai multor proiecte, în special, privind reabilitarea drumurilor locale și reforma educației;
- Comisia Europeană a acordat, în numele UE, suport bugetar în sumă de 124,6 milioane euro, dintre care 75,0 milioane euro drept cea de-a doua tranșă de grant pentru susținerea populației vulnerabile afectată de prețurile majorate la energie și pentru atenuarea presiunii economice asociate cu fluxul de refugiați din Ucraina și 49,6 milioane euro în cadrul noului program de asistență macrofinanciară (inclusiv 15,0 milioane euro sub formă de grant). Totodată, Comisia Europeană a acordat granturi pentru susținerea mai multor proiecte investiționale în sumă de circa 6,0 milioane euro;
- Agenția Franceză de Dezvoltare a debursat două împrumuturi pentru suport bugetar în sumă totală de 75,0 milioane euro, dintre care 60,0 milioane euro orientate către sectorul energiei durabile și cel feroviar și 15,0 milioane euro pentru finanțarea necesităților bugetului de stat, inclusiv pentru servicii de sănătate, educație, transferuri sociale etc.;
- Guvernul Germaniei a acordat un grant în sumă de 40,0 milioane euro, pentru promovarea securității energetice a grupurilor vulnerabile;
- Guvernul Republicii Poloneze a alocat 20,0 milioane euro, în calitate de împrumut fără dobândă, pentru finanțarea bugetului de stat, inclusiv pentru gestionarea crizei refugiaților din Ucraina;
- Guvernul României a alocat în două tranșe un grant în sumă de 10,5 milioane euro;
- Banca Europeană de Investiții a acordat credite în sumă echivalentă cu 47,6 milioane euro, dintre care 7,9 milioane euro sub formă de suport bugetar orientat spre dezvoltarea infrastructurii feroviare, suma rămasă fiind alocată pentru reabilitarea drumurilor, străzilor și modernizarea iluminatului public și susținerea proiectului „Livada Moldovei”.

Graficul 3.52: Activele oficiale de rezervă (AOR), pe tip de flux (milioane dolari SUA)

Sursa: Bloomberg

De menționat și ajutorul umanitar pentru refugiații din Ucraina în sumă echivalentă cu 15,6 milioane dolari SUA din partea mai multor donatori, inclusiv persoane fizice.

La finele anului 2022, activele oficiale de rezervă au acoperit în proporții suficiente importul efectiv de mărfuri și servicii, circa 5,3 luni de import.

Gestionarea rezervelor valutare

În conformitate cu art. 5, 16, 53 și 71 din Legea nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, BNM păstrează și gestionează rezervele valutare ale statului, efectuează operațiuni valutare folosind rezervele și le menține la un nivel adecvat pentru realizarea politicii monetare și valutare a statului. Rolul rezervelor valutare este de a asigura credibilitatea și stabilitatea macrofinanciară a țării, de a onora plățile aferente obligațiunilor externe ale statului și de a face față unor șocuri exogene imprevizibile.

În procesul de gestionare a rezervelor valutare, BNM asigură un grad înalt de siguranță și un nivel necesar de lichiditate a investițiilor. Politica investițională a BNM este prudentă, urmărind optimizarea profitabilității ca obiectiv secund, primordiale fiind siguranța și lichiditatea rezervelor, ceea ce denotă un apetit redus față de risc. Un element esențial al procesului de gestionare a rezervelor valutare îl constituie managementul riscului investițional, care se realizează prin impunerea unor constrângeri și limite de investiții.

În tabelul A.14 sunt prezentate principalele riscuri aferente gestionării rezervelor valutare și tehnicile aplicate pentru diminuarea expunerii.

Începând cu luna iulie 2013, în colaborare cu Banca Mondială, se implementează alocarea strategică a activelor (ASA), care implică o viziune de gestionare a activelor pe termen lung, orientată spre atingerea nivelului optim de rentabilitate și risc. În contextul ASA, rezervele internaționale sunt divizate în trei tranșe (curentă, de lichiditate și de investiții) în funcție de obiectivele și reglementările sale specifice, această abordare asigurând realizarea mai eficientă a obiectivului stabilit.

Pe ansamblul anului 2022, economia mondială continuă să sufere o serie de șocuri destabilizatoare. Presiunile inflaționiste induse de pandemie și amplificate de criza energetică s-au dovedit a fi persistente. Conflictul armat din Ucraina, creșterea vertiginoasă a prețurilor la alimente și resurse energetice și șocurile reînnoite ale aprovizionării nu numai că au alimentat o creștere a inflației, dar au dat amploare așteptărilor inflaționiste pe termen scurt și mediu. Astfel, inflația globală a înregistrat o creștere bruscă, fapt ce a generat o înăsprire a politicii monetare în economiile avansate și, pe cale de consecință, creșterea costurilor îndatorării.

Procesul de gestionare a rezervelor valutare este condiționat de evoluția economiei mondiale, de deciziile principalelor bănci centrale ale lumii, în special ale autorităților monetare din SUA, zona euro și Marea Britanie, considerând importanța monedelor acestor țări în structura activelor oficiale de rezervă.

Astfel, rata de referință a Rezervei Federale din SUA a evoluat de la 0-0,25 la sută la începutul anului, poziționându-se la finele lunii decembrie 2022 în intervalul de 4,25-4,50 la sută, iar cea a Băncii Angliei s-a majorat de la 0,25 la sută la 3,50 la sută la finele anului pe fondul înăsprii conduitei politicii monetare în scopul combaterii presiunilor inflaționiste. Totodată, pe parcursul trimestrelor III și IV 2022, potrivit deciziilor de politică monetară ale Băncii Centrale Europene s-a majorat succesiv rata de bază de la 0,0 la sută la 2,50 la sută (Graficul 3.53), reorientând ratele de remunerare în teritoriul pozitiv. Deciziile s-au transpus inclusiv în volatilitatea ratelor de schimb, din perspectiva vitezei de reacție, adaptării politicilor, transmisiei, efectului scontat etc.

Evoluția ratelor de politică monetară stabilite de către autoritățile monetare s-a reflectat, implicit, și în dinamica randamentelor instrumentelor financiare, cu impact semnificativ asupra performanței financiare a Băncii Naționale, sporind rentabilitatea rezervelor valutare.

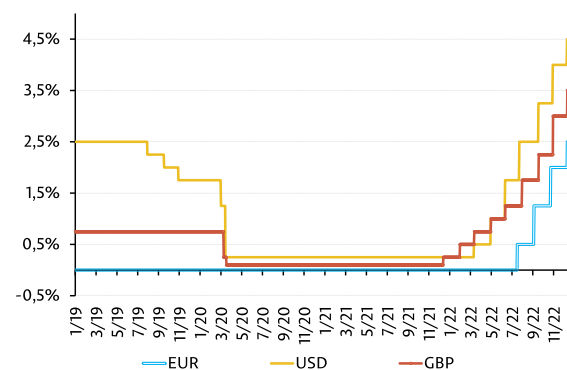
Activele oficiale de rezervă, la 31 decembrie 2022 față de 31 decembrie 2021, s-au majorat cu 14,7 la sută sau cu circa 572 milioane dolari SUA (de la 3 902 milioane dolari SUA până la 4 474 milioane dolari SUA). În cadrul gestionării rezervelor valutare, politica investițională a Băncii Naționale este una prudentă, activele fiind alocate în instrumente sigure, utilizate și de alte bănci centrale: plasamente pe conturi corespondente (de regulă la alte bănci centrale), plasamente la termen și valori mobiliare, care se clasifică în valori mobiliare supranaționale (emise de instituții supranaționale), guvernamentale (emise de guvernul SUA, guvernele țărilor membre ale Uniunii Europene și alți emitenți guvernamentali) și non-guvernamentale (emise de agenții).

O parte din rezervele valutare sunt gestionate extern de către Banca Mondială. În conformitate cu Acordul de consultanță și management investițional între Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BIRD) și Banca Națională a Moldovei, din 8 decembrie 2010 (prelungit prin HCE nr. 168 din 30 decembrie 2015), BIRD este consultantul și mandatarul BNM pentru administrarea unei părți a activelor externe, limitate la 20 la sută din rezervele valutare. La 31 decembrie 2022, ponderea activelor gestionate extern constituia 5,1 la sută din rezervele valutare.

În anul 2022, considerând anticipările cu privire la evoluția randamentelor pe fondul persistenței presiunilor inflaționiste, portofoliul valorilor mobiliare evaluate la cost amortizat (anterior portofoliul valorilor mobiliare păstrate până la scadență) nu a fost suplinit cu valori mobiliare noi. Valoarea acestui portofoliu, la 31 decembrie 2022, constituia circa 82,0 milioane dolari SUA sau 1,8 la sută din rezervele valutare.

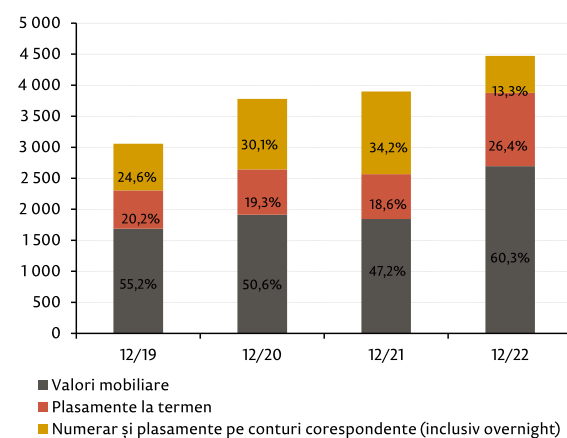
Potrivit situației din 31 decembrie 2022, 60,3 la sută din rezerve sunt investite în valori mobiliare, 26,4 la sută constituie plasamentele la termen, iar 13,3 la sută – menținute sub formă de numerar și disponibilități în conturi corespondente (Graficul 3.54).

Graficul 3.53: Ratele de politică monetară în SUA, UE, Marea Britanie

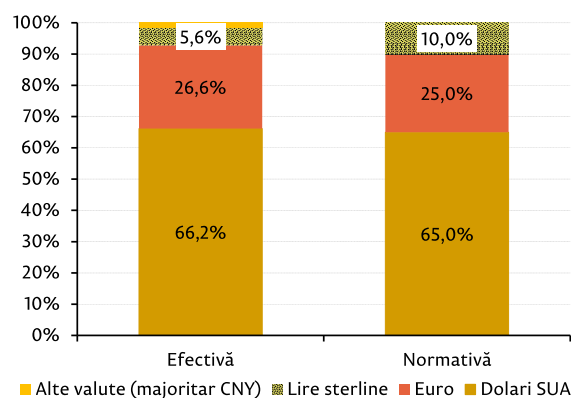
Sursa: BNM

Graficul 3.54: Structura rezervelor valutare pe instrumente investiționale la finele anilor 2019-2022 (milioane dolari SUA)

Sursa: BNM

Graficul 3.55: Structura valutară a rezervelor valutare la situația din 31.12.2022

Sursa: BNM

La finele anului 2022 s-a remarcat o scădere a deținerilor pe conturile corespundente în favoarea investițiilor în valori mobiliare, urmare constituirii portofoliului în EUR, dar și suplinirii portofoliului în dolari SUA gestionat intern. Majorarea cotei plasamentelor la termen a fost determinată, în principal, de plasarea depozitelor la Banca Reglementelor Internaționale.

Pe parcursul anului 2022, pe piețele valutare internaționale dolarul SUA s-a apreciat în raport cu majoritatea valutarilor de rezervă pe fondul divergențelor ciclurilor economice, consecvenței și magnitudinii deciziilor de politică monetară și, implicit, diferențialului înregistrat, dar și anticipat, al ratelor dobânzilor de politică monetară. Suplimentar, conflictul armat dintre Federația Rusă și Ucraina a sporit riscurile, ceea ce a contribuit și mai mult la atractivitatea dolarului SUA ca activ de refugiu.

În același timp, urmare extinderii agresiunii rusești asupra Ucrainei, statele au fost determinate să adopte un șir de sancțiuni împotriva Rusiei care au avut impact semnificativ asupra lanțurilor de aprovizionare, piețelor de mărfuri, piețelor energetice și, respectiv, perspectivelor de creștere economică, în special a zonei euro, fiind revizuită în scădere creșterea PIB prognozată, ce drept consecință a slăbit euro anterior robust. Moneda unică europeană a fost puternic afectată de riscurile geopolitice, iar începând cu a doua decadă a lunii august, în premieră pentru ultimii 20 ani, euro a scăzut sub paritate față de dolarul SUA, inversându-și trendul abia din a doua jumătate a lunii noiembrie. Această evoluție a fost cauzată de înrăutățirea situației macroeconomice în zona euro, având în vedere amenințările la securitatea energetică a Europei, contracția principalelor economii și, în acest sens, o reacție mai lentă de politică monetară la presiunile inflaționiste.

Evoluția mediului economic mondial și persistența incertitudinii sporite a determinat menținerea structurii valutare normative, devierea admisibilă de ± 10 puncte procentuale favorizând adoptarea unor decizii tactice de ajustare a compoziției valutare a rezervelor pe parcursul anului și adaptarea acestora potrivit anticipărilor pieței. Totodată, a fost adoptată decizia tactică de diversificare a portofoliului prin expunerea limitată în yuan renminbi chinezesc. Potrivit valorilor de la sfârșit de an, cota majoră în structura rezervelor valutare revine în continuare dolarului SUA – 66,16 la sută (Graficul 3.55).

Pornind de la evoluția economiei mondiale în anul 2022, în special SUA, UE și Marea Britanie, conjunctura piețelor financiare și evoluția ratelor de schimb față de dolarul SUA (valuta de raportare a rezervelor), gestionarea rezervelor valutare a generat un profit de 44,75 milioane dolari SUA, la o rată medie a profitabilității de 1,18 la sută.

Capitolul 4

Activitatea de supraveghere a BNM

4.1 Supravegherea bancară

Evoluția sectorului bancar

Indicatorii de bază ai sistemului bancar

La situația din 31.12.2022, în Republica Moldova funcționau 11 bănci licențiate de Banca Națională a Moldovei, inclusiv 5 filiale ale băncilor și grupurilor financiare străine.

Numărul total de subdiviziuni ale băncilor licențiate din Republica Moldova a constituit 579, dintre care 285 sucursale și 294 agenții.

În sectorul bancar la situația din 31.12.2022 activau 8 504 persoane. În medie fiecăruia angajat i-au revenit în gestiune active în valoare de 15,5 milioane lei, în creștere cu 1,2 milioane lei (8,4 la sută) comparativ cu finele anului 2021.

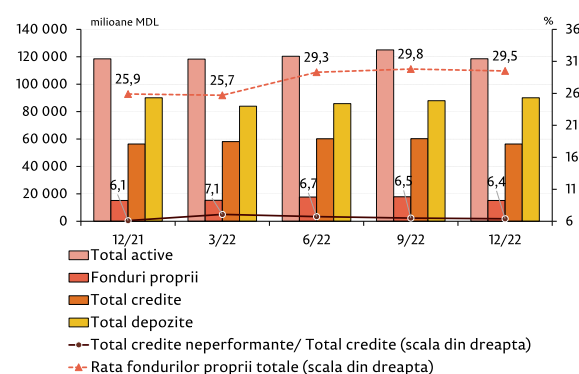
Situația financiară a sectorului bancar la 31.12.2022 era satisfăcătoare. Băncile sunt suficient capitalizate, fondurile proprii au constituit 18 394,7 milioane lei, fiind în creștere cu 3 215,9 milioane lei (21,2 la sută) față de anul precedent, iar rata fondurilor proprii totale rămâne a fi la un nivel înalt, înregistrând valoarea de 29,5 la sută, fiind în creștere cu 3,6 puncte procentuale față de 2021 din cauza majorării fondurilor proprii. Conform rapoartelor prezentate de bănci, toate băncile au respectat indicatorul „Rata fondurilor proprii totale” (limita pentru fiecare bancă ≥ 10 la sută) și cerințele suplimentare impuse prin măsuri de supraveghere.

Dinamica principalilor indicatori financiari este redată în graficul 4.1.

Profitul aferent exercițiului încheiat la 31.12.2022 a constituit 3 627,2 milioane lei pe sector, majorându-se față de anul precedent cu 1 304,4 milioane lei (58,6 la sută), ca urmare a majorării veniturilor din dobânzi cu 4 519,0 milioane lei (88,5 la sută), veniturilor din diferențe de curs valutar – cu 547,6 milioane lei (46,7 la sută) și a veniturilor din onorarii și comisioane – cu 480,1 milioane lei (19,1 la sută). Concomitent, s-au majorat cheltuielile neaferele dobânzilor cu 2 934,1 milioane lei (53,8 la sută) și cheltuielile cu dobânzi – cu 1 285,4 milioane lei (103,3 la sută).

Pentru anul 2022, rentabilitatea activelor⁴⁴ și a capitalului⁴⁵ băncilor a înregistrat valori de 2,9 la sută și, respectiv, 16,9 la

Graficul 4.1: Dinamica principalilor indicatori financiari pe sectorul bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2021* – 31.12.2022

Sursa: BNM

*Datele la situația din 31.12.2021 pe parcursul întregului text sunt ajustate conform rezultatelor auditului extern.

⁴⁴Rentabilitatea activelor = venitul net anualizat/ media activelor

⁴⁵Rentabilitatea capitalului = venitul net anualizat/ media capitalului

sută, fiind în creștere față de anul precedent cu 0,9 puncte procentuale și, respectiv, cu 4,6 puncte procentuale.

Activele totale au însumat 131 444,5 milioane lei, majorându-se pe parcursul anului 2022 cu 12 942,6 milioane lei (10,9 la sută).

La 31.12.2022, soldul portofoliului de credite brut (prudențial) a constituit 46,9 la sută din totalul activelor sau 61 627,2 milioane lei, majorându-se pe parcursul perioadei analizate cu 5 268,0 milioane lei (9,3 la sută). Concomitent, creditele neperformante s-au majorat cu 510,0 milioane lei (14,7 la sută) până la 3 970,4 milioane lei, iar ponderea creditelor neperformante în totalul creditelor s-a majorat cu 0,3 puncte procentuale, constituind 6,4 la sută.

Soldul depozitelor a sporit pe parcursul anului 2022 cu 4 886,7 milioane lei (5,4 la sută) până la 94 968,9 milioane lei.

Fondurile proprii

La situația din 31.12.2022, fondurile proprii pe sector, conform datelor prezentate de bănci, au constituit 18 394,7 milioane lei, înregistrând o creștere de 3 215,9 milioane lei (21,2 la sută) pe parcursul anului.

Creșterea fondurilor proprii a fost determinată de reflectarea de către bănci a profiturilor eligibile după desfășurarea adunărilor generale ale acționarilor și după obținerea permisiunii BNM privind includerea în fondurile proprii a profiturilor obținute. Concomitent, s-a micșorat diferența pozitivă dintre reducerile pentru pierderi la active și angajamentele condiționale (reducerile prudențiale) și reducerile pentru pierderi din deprecierea activelor și provizioanelor (reduceri IFRS) cu 760,9 milioane lei, alte rezerve cu 465,1 milioane lei (diferența prudențială și SIRF contabilizată la finele anului). De asemenea, s-au majorat datoriile subordonate cu 174,8 milioane lei și instrumentele de capital eligibile drept fonduri proprii de nivel 1 de bază (capital social) urmare efectuării tranzacției de răscumpărare a acțiunilor de tezaur ale unei bănci în valoare de 168,2 milioane lei și alte active necorporale cu 57,3 milioane lei.

În anul 2022, BNM, având în vedere situația actuală privind securitatea regională, precum și instituirea în legătură cu acest fapt în Republica Moldova a stării de urgență prin Hotărârea Parlamentului nr. 41/2022, în baza prevederilor art. 99 alin. (6) din Legea nr. 202/2017 privind activitatea băncilor, în scopul asigurării unui nivel adecvat al fondurilor proprii și al lichidității băncilor licențiate pentru asigurarea viabilității și stabilității acestora în situația de incertitudine privind evoluția din regiune, băncilor le-a fost recomandată abținerea pe parcursul anului 2022, până la atenuarea efectelor negative cauzate de situația curentă, de la distribuirile de dividende și răscumpărările de instrumente de fonduri proprii în sensul Regulamentului Băncii Naționale a Moldovei nr. 109/2018 cu privire la fondurile proprii ale băncilor și cerințele de capital.

Respectiv, luând în considerare recomandările menționate, pe parcursul anului de raportare, băncile nu au distribuit dividende.

Structura fondurilor proprii totale este formată integral la 9 bănci din fonduri proprii de nivel 1 de bază (total pe sector – 17 801,6 milioane lei), iar 2 bănci (BC „MOLDOVA – AGROINDBANK” S.A. și B.C. „ProCredit Bank” S.A.) dispun și de fonduri proprii de nivel 2 (împrumuturi subordonate în sumă de 499,6 milioane lei și, respectiv, în sumă de 93,4 milioane lei).

La situația din 31.12.2022, rata fondurilor proprii totale pe sectorul bancar a înregistrat valoarea de 29,5 la sută, fiind în majorare cu 3,6 puncte procentuale față de finele anului precedent. Indicatorul dat a fost respectat de către toate băncile (limita pentru fiecare bancă ≥ 10 la sută). Totodată, băncile au respectat și cerința aferentă indicatorului „Rata fondurilor proprii totale”, luând în considerare amortizoarele de capital. Astfel, suplimentar la cerința de fonduri proprii minime de 10 la sută, băncile sunt obligate să mențină fonduri proprii de nivel 1 de bază necesare pentru a îndeplini cerințele privind amortizorul de conservare a capitalului (2,5 la sută), amortizorul anticiclic de capital (0,0 la sută), amortizorul de risc sistemic (1 la sută/3 la sută) și, după caz, amortizorul aferent societății de importanță sistemică (0,5 la sută/1,0 la sută/1,5 la sută) (amortizorul O-SII) și amortizorul de risc sistemic suplimentar conform HCE nr. 98 din 12.05.2022 (pentru expunerile băncilor la riscul de credit aferent persoanelor fizice rezidente, cu excepția persoanelor fizice care practică activitate de întreprinzător, o rată a amortizorului de risc sistemic de 2 puncte procentuale în plus față de rata menținută de bănci (1 la sută/3 la sută)).

Concomitent, Comitetul executiv al BNM, urmare rezultatelor procesului de supraveghere și evaluare a activității băncilor, a impus cerințele specifice de capital fiecărei bănci, în funcție de profilul de risc individual, care, de asemenea, au fost respectate de toate băncile.

Dinamica fondurilor proprii de nivel 1 de bază și a fondurilor proprii totale în perioada analizată este reprezentată în graficul 4.2.

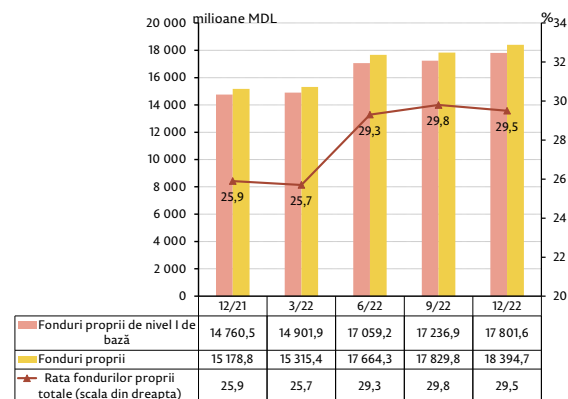
Modificarea structurii fondurilor proprii ale sectorului bancar, din punctul de vedere al concentrării pe grupuri de bănci, este redată în graficul 4.3.

Cota fondurilor proprii totale a băncilor mari în fondurile proprii totale ale sectorului bancar a constituit 77,2 la sută, fiind în creștere cu 1,7 puncte procentuale comparativ cu finele anului precedent.

Totodată, cota fondurilor proprii totale a băncilor medii și a băncilor mici a constituit 19,6 la sută și, corespunzător, 3,2 la sută, fiind în descreștere cu 1,2 puncte procentuale și, respectiv, cu 0,5 puncte procentuale.

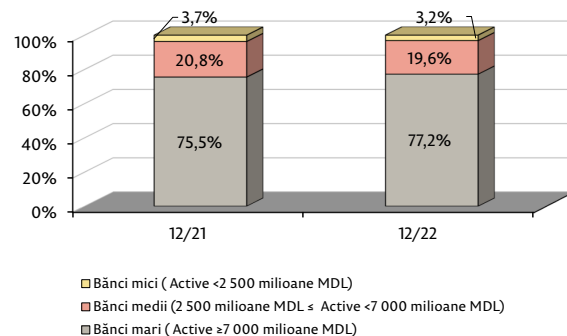
În perioada analizată s-a menținut cota semnificativă a investițiilor străine în capitalul băncilor, care la situația din 31.12.2022 a constituit 88,9 la sută (Graficul 4.4), fiind în majorare cu 2,3 puncte procentuale față de finele anului precedent ca urmare

Graficul 4.2: Dinamica fondurilor proprii (milioane lei) și a ratei fondurilor proprii totale (%) pe sectorul bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2021* – 31.12.2022

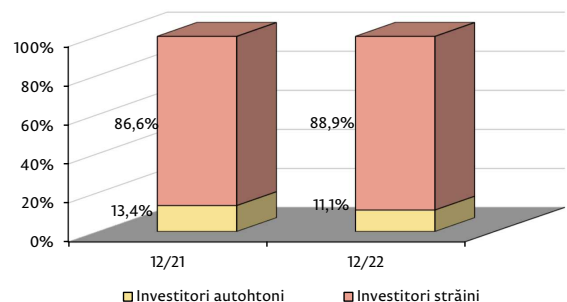
Sursa: BNM

Graficul 4.3: Dinamica concentrării fondurilor proprii totale ale sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci pentru perioada 31.12.2021* – 31.12.2022 (%)

Sursa: BNM

Graficul 4.4: Structura capitalului social al sectorului bancar din Republica Moldova, conform sursei de proveniență a investițiilor pentru perioada 31.12.2021* – 31.12.2022 (%)

Sursa: BNM

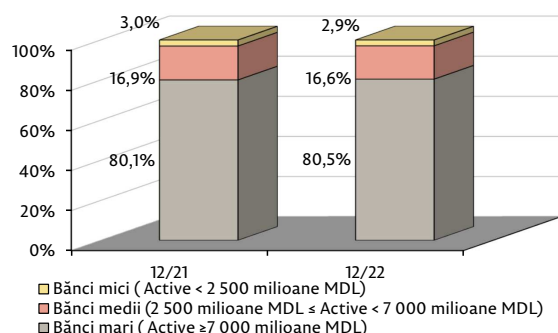
a răscumpărării efectuate de către AS „Iute Credit Europe” pe data de 14.02.2022 a acțiunilor de tezaur ale BC „ENERGBANK” S.A. (49,4 la sută), precum și a altor acțiuni de la acționarii băncii. Respectiv, a apărut un nou acționar, cu țara de reședință Estonia, cu cota de participare în capitalul social al băncii de 95,9 la sută.

Printre investitorii străini care participă la formarea capitalului băncilor din Republica Moldova sunt bănci din Italia, Ungaria, România, precum și Banca Europeană de Reconstrucții și Dezvoltare și investitori din Germania, Olanda, Bulgaria, Austria, Estonia, Regatul Unit al Marii Britanii, Grecia, Irak.

Din numărul total al băncilor, 4 bănci dispun de capital format complet din investiții străine (dintre care 3 filiale ale băncilor și grupurilor financiare străine: B.C. „EXIMBANK” S.A., BCR Chișinău S.A. și B.C. „ProCredit Bank” S.A.), 6 bănci – de capital format din investiții străine și autohtone și o bancă de capital format complet din investiții autohtone.

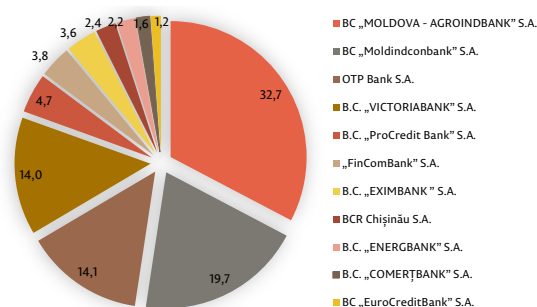
Activele și calitatea acestora

Graficul 4.5: Dinamica concentrării activelor sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci pentru perioada 31.12.2021* – 31.12.2022 (%)

Sursa: BNM

Graficul 4.6: Concentrarea activelor sectorului bancar la 31.12.2022 (%)

Sursa: BNM

Activele totale pe sector au constituit 131 444,5 milioane lei, majorându-se comparativ cu finele anului precedent cu 12 942,6 milioane lei (10,9 la sută). Sursa principală de finanțare a activelor sunt datoriile, care s-au majorat cu 9 074,9 milioane lei (9,2 la sută) până la 108 162,8 milioane lei, preponderent, din contul majorării depozitelor atrase cu 4 998,3 milioane lei (5,5 la sută) până la 95 144,1 milioane lei și a altor datorii financiare cu 3 176,2 milioane lei (46,7 la sută) până la 9 974,6 milioane lei. O altă sursă de finanțare a activelor este capitalul, care a crescut cu 3 867,8 milioane lei (19,9 la sută) până la 23 281,7 milioane lei, ca urmare a obținerii în perioada de referință a profitului.

Pe parcursul anului 2022, ponderea activelor în PIB s-a micșorat cu 0,8 puncte procentuale de la 49,0 la sută până la 48,2 la sută (Graficul 4.8).

Concentrarea activelor sectorului bancar este prezentată în graficul 4.5.

Activele sectorului bancar sunt concentrate în grupul băncilor mari (determinat astfel de către BNM). La finele anului 2022, în grupul băncilor mari intrau 4 bănci (BC „MOLDOVA – AGROINDBANK” S.A., BC „Moldindconbank” S.A., OTP Bank S.A., B.C. „VICTORIABANK” S.A.). Ponderea activelor băncilor din acest grup a constituit 80,5 la sută la 31.12.2022, fiind în creștere cu 0,4 puncte procentuale față de finele anului 2021. Ponderea activelor băncilor din grupul băncilor medii (BC „ProCredit Bank” S.A., „FinComBank” S.A., BC „EXIMBANK” S.A., BCR Chișinău S.A., BC „ENERGBANK” S.A.) s-a micșorat cu 0,3 puncte procentuale, constituind 16,6 la sută, iar ponderea activelor băncilor din grupul băncilor mici (BC „COMERTBANK” S.A., BC „EuroCreditBank” S.A.) s-a micșorat cu 0,1 puncte procentuale, constituind 2,9 la sută. Componenta grupelor la finele anului 2022 a rămas neschimbată față de finele anului 2021.

Este de menționat că limitele poziției dominante pe piața bancară după mărimea activelor au fost respectate. Cea mai mare pondere a activelor totale ale băncii în raport cu activele totale pe sectorul bancar a revenit BC „MOLDOVA – AGROINDBANK” S.A., constituind 32,7 la sută (limita ≤ 35 la sută), fiind urmată de BC „Moldindconbank” S.A. – 19,7 la sută (Graficul 4.6).

În urma analizei concentrării sectorului bancar al Republicii Moldova, a fost calculat indicele Herfindahl-Hirschmann (valoarea căruia nu depășește 10 000), în baza cotei activelor băncii în totalul activelor pe sectorul bancar. Indicatorul dat se calculează ca suma pătratelor cotelor de piață ale tuturor băncilor din sector. În practica internațională se folosește următoarea divizare:

- HHI sub 100 indică o piață cu concurență perfectă;
- HHI între 100 și 1 500 indică o piață neconcentrată;
- HHI între 1 500 și 2 500 indică o concentrație moderată;
- HHI peste 2 500 indică o concentrație ridicată.

Astfel, în urma calculelor efectuate, obținând $HHI=1\ 917,9$ concludem că sectorul bancar al Republicii Moldova prezintă o concentrație moderată.

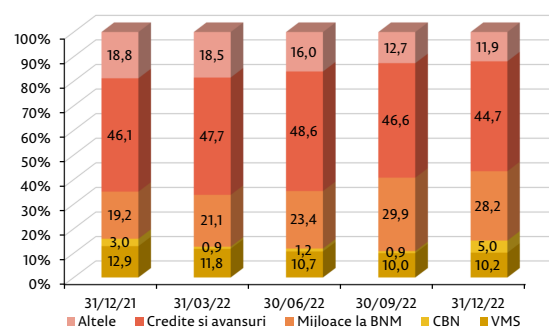
În structura activelor, ponderea cea mai mare a revenit articolului din bilanț „Credite și avansuri la cost amortizat”, care a constituit 44,7 la sută (58 705,7 milioane lei), fiind în descreștere cu 1,4 puncte procentuale față de finele anului precedent. Ponderea mijloacelor la BNM a constituit 28,2 la sută (37 109,2 milioane lei), fiind în creștere cu 9,0 puncte procentuale. Ponderea investițiilor băncilor în valorile mobiliare de stat (VMS) și certificatele Băncii Naționale (CBN) a constituit 15,2 la sută (19 893,0 milioane lei), fiind în descreștere cu 0,7 puncte procentuale. Restul activelor, care constituie 11,9 la sută (15 736,6 milioane lei), sunt menținute de către bănci în alte bănci, în numerar, imobilizări corporale, imobilizări necorporale etc. Ponderea acestora s-a micșorat cu 6,8 puncte procentuale.

Structura activelor sectorului bancar, conform principalelor componente, este redată în graficul 4.7.

Portofoliul de credite brut (conform rapoartelor prudențiale) la 31.12.2022 a constituit 61 627,2 milioane lei, majorându-se pe parcursul anului cu 5 268,0 milioane lei (9,3 la sută). Creșterea portofoliului de credite a fost înregistrată lunar, cu excepția lunii ianuarie, aprilie, iulie și decembrie.

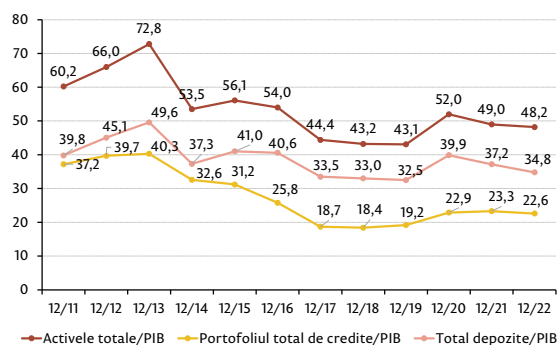
Concomitent, ponderea în PIB a portofoliului de credite brut s-a micșorat cu 0,7 puncte procentuale, constituind 22,6 la sută la 31.12.2022 (Graficul 4.8). De menționat, că micșorarea ponderii în PIB a indicatorului menționat s-a realizat pe fundalul ritmului de creștere a portofoliului de credite mai mic (9,3 la sută) față de creșterea PIB-ului⁴⁶ (12,7 la sută).

Graficul 4.7: Dinamica structurii activelor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2021* – 31.12.2022 (%)

Sursa: BNM

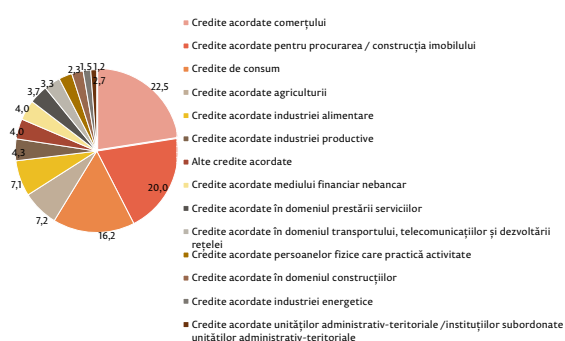
Graficul 4.8: Dinamica activelor, creditelor și depozitelor raportate la PIB (%)*

Sursa: BNM

*Pentru anul 2014 din calcul au fost excluse B.C. „BANCA SOCIALĂ” S.A., Banca de Economii S.A. și B.C. „UNIBANK” S.A.

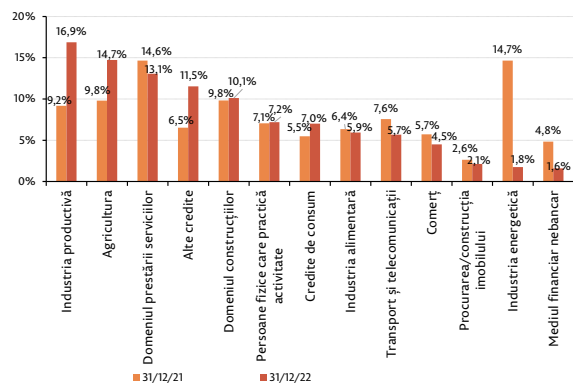
Graficul 4.9: Distribuția pe ramuri a creditelor la 31.12.2022 (%)

Sursa: BNM

⁴⁶PIB în prețuri curente

Graficul 4.10: Distribuirea creditelor neperformante pe ramuri la 31.12.2022 (%)

Sursa: BNM

În contextul distribuirii riscurilor pe ramuri, ponderea cea mai mare în portofoliul total de credite au deținut-o creditele acordate comerțului – 22,5 la sută (13 880,3 milioane lei), creditele acordate pentru procurarea/ construcția imobilului – 20,0 la sută (12 293,2 milioane lei), urmate de creditele de consum – 16,2 la sută (10 009,5 milioane lei).

Structura detaliată a portofoliului de credite al sectorului bancar din Republica Moldova, conform ramurii în care activează debitorul, este reflectată în graficul 4.9.

Cea mai mare creștere în anul 2022 a fost înregistrată la creditele acordate comerțului, cu 1 743,7 milioane lei (14,4 la sută) până la 13 880,3 milioane lei, la creditele acordate industriei alimentare – cu 978,9 milioane lei (28,6 la sută) până la 4 399,8 milioane lei, pentru procurarea/ construcția imobilului – cu 865,7 milioane lei (7,6 la sută) până la 12 293,2 milioane lei, la creditele acordate mediului financiar nebanca – cu 665,0 milioane lei (36,9 la sută) până la 2 469,3 milioane lei, la creditele acordate persoanelor fizice care practică activitate – cu 485,0 milioane lei (42,3 la sută) până la 1 632,3 milioane lei, la creditele acordate în domeniul construcțiilor – cu 330,7 milioane lei (30,4 la sută) până la 1 417,3 milioane lei, la creditele acordate agriculturii – cu 313,4 milioane lei (7,5 la sută) până la 4 465,6 milioane lei și la creditele acordate în domeniul prestării serviciilor – cu 309,1 milioane lei (15,6 la sută) până la 2 287,2 milioane lei.

Totodată, cea mai mare descreștere a fost înregistrată la creditele de consum, care a constituit 474,4 milioane lei (4,5 la sută) până la 10 009,5 milioane lei și la creditele acordate industriei productive cu 161,6 milioane lei (5,7 la sută) până la 2 659,5 milioane lei.

Pe parcursul anului 2022, creditele neperformante (substandard, dubioase și compromise) în valoare absolută s-au majorat cu 510,0 milioane lei (14,7 la sută), constituind 3 970,4 milioane lei. Totodată, ponderea creditelor neperformante în totalul creditelor s-a majorat cu 0,3 puncte procentuale față de finele anului 2021, constituind 6,4 la sută la 31.12.2022. Înrautățirea indicatorului calității portofoliului de credite a fost cauzată de ritmul de creștere a creditelor neperformante mai mare decât creșterea portofoliului de credite.

După distribuția creditelor neperformante pe ramuri constatăm că la situația din 31.12.2022 cele mai mari ponderi se înregistrează la: creditele acordate industriei productive – 16,9 la sută, creditele acordate agriculturii – 14,7 la sută, creditele în domeniul prestării serviciilor – 13,1 la sută, alte credite – 11,5 la sută, creditele în domeniul construcțiilor – 10,1 la sută.

Totodată, este de menționat că, creditele acordate pentru procurarea/ construcția imobilului, creditele acordate industriei energetice și creditele acordate mediului financiar nebanca înregistrează ponderi relativ mici la nivelul creditelor neperformante, în totalul creditelor pe sector acestea fiind de 2,1 la sută, 1,8 la sută și, respectiv, 1,6 la sută.

Distribuția creditelor neperformante pe ramuri pe sectorul bancar este prezentată în graficul 4.10.

Ponderea creditelor neperformante nete⁴⁷ în fondurile proprii s-a majorat cu 0,6 puncte procentuale, constituind 8,7 la sută la 31.12.2022.

Comparativ cu finele anului precedent a fost înregistrată următoarea migrare a portofoliului de credite pe categorii de clasificare, care este reflectată în graficul 4.12:

- ponderea creditelor clasificate „standard” (categoria de risc 2 la sută) s-a micșorat cu 2,2 puncte procentuale până la 65,2 la sută;
- ponderea creditelor clasificate „supravegheate” (categoria de risc 5,0 la sută) s-a majorat cu 1,9 puncte procentuale până la 27,9 la sută;
- ponderea creditelor clasificate „substandard” (categoria de risc 30,0 la sută) s-a majorat cu 0,3 puncte procentuale până la 3,0 la sută;
- ponderea creditelor clasificate „dubioase” (categoria de risc 60,0 la sută) s-a majorat cu 0,4 puncte procentuale până la 1,3 la sută;
- ponderea creditelor clasificate „compromise” (categoria de risc 100,0 la sută) s-a micșorat cu 0,4 puncte procentuale până la 2,1 la sută;
- ponderea creditelor nesupuse clasificării a rămas neschimbată, fiind nesemnificativă – 0,5 la sută.

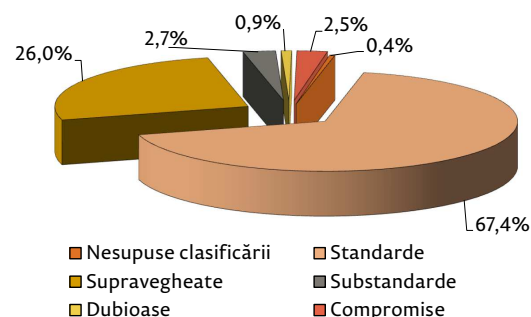
Nivelul de provizionare a creditelor neperformante (ponderea reducerilor calculate la credite neperformante în totalul creditelor neperformante) a fost înalt, constituind 57,9 la sută, variind în bănci de la 30,7 la sută până la 96,5 la sută și fiind în micșorare cu 4,6 puncte procentuale față de anul precedent.

Ponderea reducerilor calculate pentru pierderi la credite în totalul creditelor la 31.12.2022 a constituit 6,3 la sută, micșorându-se nesemnificativ cu 0,1 puncte procentuale comparativ cu finele anului 2021.

E de menționat că, reducerile calculate (reduceri prudențiale) la toate activele și angajamentele condiționale la 31.12.2022 au constituit 4 696,7 milioane lei, micșorându-se comparativ cu 31.12.2021 cu 91,8 milioane lei (1,9 la sută), iar reducerile pentru pierderi din deprecieri formate (reduceri IFRS) au constituit 4 330,3 milioane lei, fiind în majorarea semnificativă cu 1 092,5 milioane lei (33,7 la sută), diferența înregistrată – 366,4 milioane lei.

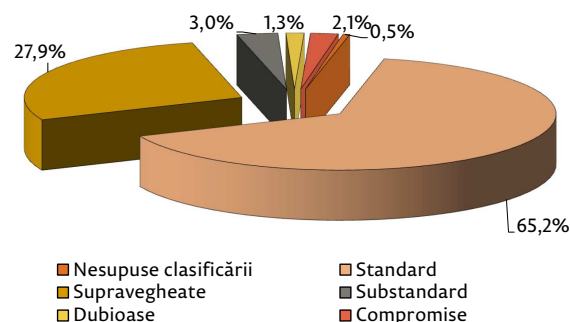
Astfel, ponderea reducerilor pentru pierderi din deprecieri formate la credite (reduceri IFRS) în reducerile calculate la credite (reduceri prudențiale) pe sectorul bancar s-a majorat cu 21,8 puncte procentuale până la 95,3 la sută, variind de la 15,9 la sută până la 183,1 la sută.

Graficul 4.11: Dinamica structurii portofoliului de credite al sectorului bancar din Republica Moldova conform categoriilor de clasificare la 31.12.2021* (%)

Sursa: BNM

Graficul 4.12: Dinamica structurii portofoliului de credite al sectorului bancar din Republica Moldova conform categoriilor de clasificare la 31.12.2022 (%)

Sursa: BNM

⁴⁷Credite neperformante nete=suma supusă clasificării la creditele neperformante minus reducerile la acestea.

Expunerile băncilor față de persoanele afiliate înregistrează ponderi ne semnificative în totalul creditelor – 2,0 la sută (media pe sectorul bancar). Indicatorul „Raportul dintre expunerile față de persoanele afiliate și capitalul eligibil” (limita pentru fiecare bancă ≤ 20 la sută din capitalul eligibil) la 31.12.2022 era respectat de toate băncile (media pe sectorul bancar – 6,6 la sută).

La 31.12.2022, indicatorul „Raportul dintre suma celor mai mari zece datorii nete și portofoliul total al creditelor și angajamentelor condiționale (limita maximă pentru fiecare bancă – 30 la sută din totalul creditelor nete) a fost respectat de către toate băncile (media pe sectorul bancar – 19,7 la sută). Totodată, doar la o bancă a fost înregistrată depășirea indicatorului sus-menționat care, conform capitolului IV pct. 26 din Regulamentul cu privire la expunerile mari nr. 109 din 5 aprilie 2019, nu se consideră încălcare în cazul când banca menține o cerință suplimentară de fonduri proprii privind excedentul respectiv.

Indicatorul privind suma totală a expunerilor nete ale băncii în lei moldovenești atașate la cursul valutei față de persoanele fizice, inclusiv cele care practică activitate de întreprinzător sau alt tip de activitate (limita pentru fiecare bancă ≤ 30 la sută din capitalul eligibil) a fost respectat de către toate băncile. Media pe sector a indicatorului nominalizat a constituit 4,1 la sută.

Raportul dintre suma totală a expunerilor nete, altele decât cele ipotecare, față de persoanele fizice, atașate la cursul valutei și capitalul normativ total (limita pentru fiecare bancă ≤ 10 la sută din capitalul eligibil), de asemenea, a fost respectat de către toate băncile. Media pe sector a indicatorului nominalizat a constituit 0,4 la sută.

Raportul dintre valoarea totală a investițiilor în imobil și fondurile proprii totale pe sector a constituit 18,4 la sută (limita pentru fiecare bancă ≤ 50 la sută) și a fost respectat de către toate băncile.

Veniturile și evoluția profitabilității

La situația din 31.12.2022, profitul aferent exercițiului pe sectorul bancar a constituit 3 627,2 milioane lei. Comparativ cu finele anului precedent, profitul s-a majorat cu 1 340,4 milioane lei (58,6 la sută), în special urmare majorării veniturilor din dobânzi cu 4 519,0 milioane lei (88,5 la sută), veniturilor din diferențe de curs de schimb – cu 547,6 milioane lei (46,7 la sută), veniturilor din onorarii și comisioane cu 480,1 milioane lei (19,1 la sută).

Veniturile din dobânzi s-au majorat cu 4 519,0 milioane lei (88,5 la sută) până la 9 626,0 milioane lei. Cele mai mari venituri sunt obținute din investițiile efectuate în credite, care au constituit 5 570,7 milioane lei (57,9 la sută din totalul veniturilor din dobânzi), majorându-se cu 1 522,3 milioane lei (37,6 la sută). De asemenea, s-au majorat veniturile obținute din mijloacele plasate la BNM (rezerve obligatorii) cu 2 025,4 milioane lei (16,6 ori) până la 2 155,1 milioane lei (22,4 la sută din totalul veniturilor din dobânzi), urmare majorării normei rezervelor obligatorii deținute de bănci de la 26,0 la sută la 31.12.2021 până la 37,0 la sută la 31.12.2022.

Veniturile din titluri de datorii (VMS, CBN) s-au majorat cu 971,9 milioane lei (104,7 la sută), constituind 1 900,1 milioane lei (19,7 la sută din totalul veniturilor din dobânzi).

Veniturile neaferte dobânzilor s-au majorat cu 1 040,4 milioane lei (26,8 la sută) până la 4 915,9 milioane lei, în principal ca urmare a majorării veniturilor din diferențe de curs de schimb cu 547,6 milioane lei (46,7 la sută) până la 1 719,4 milioane lei și veniturilor din onorarii și comisioane cu 480,1 milioane lei (19,1 la sută) până la 2 999,3 milioane lei.

Concomitent, s-au majorat și cheltuielile cu dobânzi cu 1 285,4 milioane lei (103,3 la sută) până la 2 529,4 milioane lei, ca urmare a majorării ratei medii la depozitele în moneda națională de la 3,74 la sută la 31.12.2021 până la 11,06 la sută la 31.12.2022 și a ratei medii la depozitele în valută de la 0,43 la sută la 31.12.2021 până la 1,05 la sută la 31.12.2022. Dinamica veniturilor și a cheltuielilor băncilor este prezentată în graficul 4.13.

Totodată, a fost înregistrată majorarea cheltuielilor neaferte dobânzilor cu 2 934,1 milioane lei (53,8 la sută) până la 8 385,3 milioane lei, preponderent, ca urmare a majorării pierderilor cauzate de deprecierea activelor financiare cu 1 323,0 milioane lei (909,1 la sută), cheltuielilor administrative cu 587,1 milioane lei (20,7 la sută) până la 3 418,1 milioane lei și a cheltuielilor privind onorarii și comisioane cu 438,8 milioane lei (40,6 la sută) până la 1 519,5 milioane lei.

Veniturile totale au constituit 14 541,9 milioane lei, majorându-se comparativ cu finele anului precedent cu 5 559,4 milioane lei (61,9 la sută), dintre care veniturile din dobânzi au constituit 66,2 la sută (9 626,0 milioane lei), iar veniturile neaferte dobânzilor – 33,8 la sută (4 915,9 milioane lei).

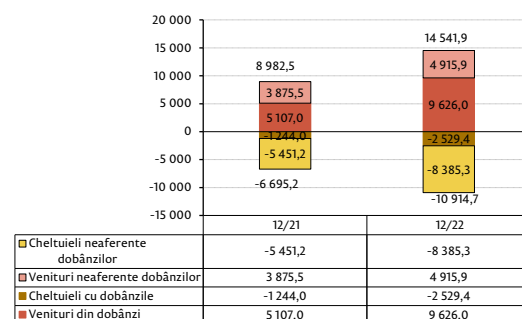
Concomitent, cheltuielile totale au constituit 10 914,7 milioane lei, majorându-se comparativ cu anul precedent cu 4 219,5 milioane lei (63,0 la sută), dintre care cheltuielile cu dobânzile au constituit 23,2 la sută (2 529,4 milioane lei) din totalul cheltuielilor, iar cheltuielile neaferte dobânzilor – 76,8 la sută (8 385,3 milioane lei) din totalul cheltuielilor. Ponderi semnificative în cheltuielile neaferte dobânzilor ocupă cheltuielile administrative – 40,8 la sută (3 418,1 milioane lei) și cheltuielile privind onorariile și comisioanele – 18,1 la sută (1 519,5 milioane lei).

Structura veniturilor și cheltuielilor sectorului bancar pentru anul 2022 este redată în graficele 4.14 și 4.15.

Pentru anul 2022, rentabilitatea activelor⁴⁸ și a capitalului⁴⁹ băncilor a înregistrat valori de 2,9 la sută și corespunzător 16,9 la sută, fiind în creștere, respectiv, cu 0,9 puncte procentuale și 4,6 puncte procentuale față de finele anului precedent.

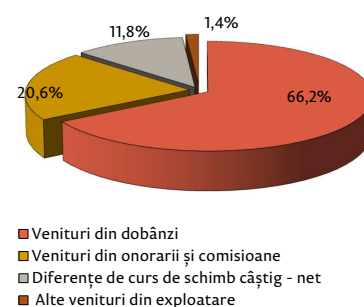
Marja netă a dobânzii⁵⁰ a constituit 6,7 la sută la 31.12.2022, fiind în creștere cu 2,6 puncte procentuale față de finele anului precedent.

Graficul 4.13: Dinamica veniturilor și a cheltuielilor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru anii 2021* – 2022 (milioane lei)

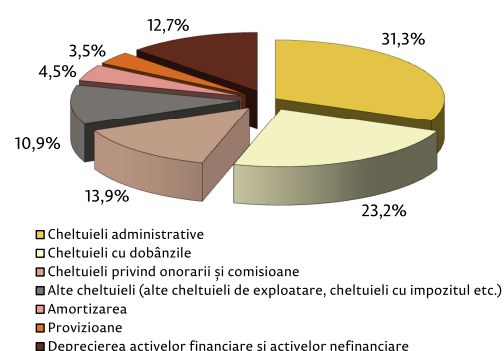
Sursa: BNM

Graficul 4.14: Structura veniturilor sectorului bancar al Republicii Moldova în anul 2022 (%)

Sursa: BNM

Graficul 4.15: Structura cheltuielilor sectorului bancar al Republicii Moldova în anul 2022 (%)

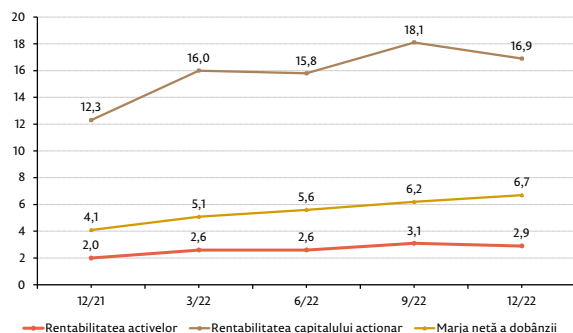
Sursa: BNM

⁴⁸Rentabilitatea activelor = venitul net anualizat/ media activelor

⁴⁹Rentabilitatea capitalului = venitul net anualizat/ media capitalului acționar

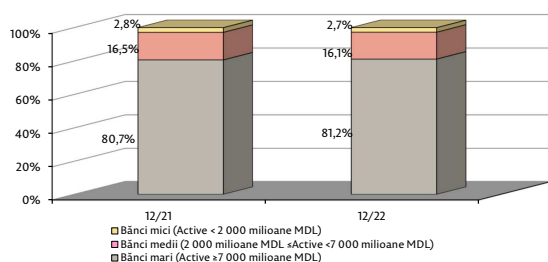
⁵⁰Marja netă a dobânzii = venitul net aferent dobânzilor anualizat/ media activelor generatoare de dobândă

Graficul 4.16: Dinamica marjei nete a dobânzii, rentabilității activelor și capitalului sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2021* – 31.12.2022 (%)

Sursa: BNM

Graficul 4.17: Dinamica concentrării datoriilor sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci pentru perioada 31.12.2021* – 31.12.2022 (%)

Sursa: BNM

Dinamica marjei nete a dobânzii, rentabilității activelor și capitalului sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2021 – 31.12.2022 este redată în graficul 4.16.

Valoarea medie lunară a activelor generatoare de dobândă s-a majorat pe parcursul anului 2022 cu 15 559,2 milioane lei sau 15,4 la sută, constituind 116 738,9 milioane lei la 31.12.2022. Ponderea semnificativă a activelor generatoare de dobândă în totalul activelor sectorului bancar, care a constituit 88,8 la sută, indică abilitatea băncilor de a genera venituri în viitor.

Datorii, lichiditatea și respectarea cerințelor legale

Datoriile băncilor la situația din 31.12.2022 au constituit 108 162,8 milioane lei, majorându-se cu 9 074,9 milioane lei (9,2 la sută) comparativ cu 31.12.2021. Ponderea cea mai mare în totalul datoriilor la situația din 31.12.2022 este deținută de datoriile financiare evaluate la cost amortizat (depozitele clienților, alte datorii financiare) – 97,2 la sută (105 118,7 milioane lei), acestea majorându-se în valoare absolută cu 8 174,5 milioane lei (8,4 la sută) comparativ cu sfârșitul anului precedent.

Depozitele clienților au constituit 95 144,1 milioane lei sau 88,0 la sută din totalul datoriilor, valoarea absolută a depozitelor clienților fiind în creștere comparativ cu 31.12.2021 cu 4 998,3 milioane lei (5,5 la sută). De asemenea, s-au majorat alte datorii financiare cu 3 176,2 milioane lei (46,7 la sută) până la 9 974,6 milioane lei (inclusiv împrumuturile (overnight, pe termen scurt și mediu) de la BNM, de la Guvern, de la organizații financiare internaționale etc.), alte datorii – cu 706,6 milioane lei (51,6 la sută) până la 2 075,9 milioane lei (se includ sumele de tranzit și clearing, operațiuni cu carduri de plată, decontări cu salariații băncii, cu alte persoane fizice și juridice, decontări cu bugetul, decontări privind procurarea/vânzarea valorilor mobiliare și a valutei etc.), provizioanele – cu 141,5 milioane lei (23,9 la sută) până la 733,5 milioane lei (se includ provizioanele pentru restructurarea afacerii, datoriile aferente pensiilor și beneficiilor angajaților, provizioanele aferente cheltuielilor cu daunele care pot rezulta din procese intentate băncii, angajamentele de finanțare, alte provizioane), datoriile privind impozitele – cu 53,3 milioane lei (34,3 la sută) până la 208,5 milioane lei, datorii financiare desemnate la valoarea justă prin profit sau pierdere – cu 1,8 milioane lei (7,1 la sută) până la 27,8 milioane lei. Concomitent, s-au micșorat datoriile financiare deținute în vederea tranzacționării cu 3,0 milioane lei (222,8 la sută), constituind – 1,6 milioane lei (Tabelul A.15).

Ponderea datoriilor băncilor mari în totalul datoriilor sectorului bancar la 31.12.2022 constituia 81,2 la sută, fiind în majorare cu 0,5 puncte procentuale față de 31.12.2021. Respectiv, ponderea datoriilor băncilor medii s-a micșorat cu 0,4 puncte procentuale, alcătuind 16,1 la sută la 31.12.2022, iar ponderea datoriilor băncilor mici s-a micșorat nesemnificativ cu 0,1 puncte procentuale, constituind 2,7 la sută în totalul datoriilor pe sector.

Concentrarea datoriilor sectorului bancar este prezentată în graficul 4.17.

Soldul depozitelor, conform rapoartelor prudențiale la 31.12.2022, a constituit 94 968,6 milioane lei, majorându-se comparativ cu 31.12.2021 cu 4 886,7 milioane lei (5,4 la sută), în urma creșterii depozitelor persoanelor fizice cu 3 099,4 milioane lei (5,5 la sută) până la 59 017,8 milioane lei, depozitelor persoanelor juridice cu 1 168,4 milioane lei (3,4 la sută) până la 35 183,9 milioane lei și a depozitelor băncilor cu 618,8 milioane lei (5,2 ori) până la 766,9 milioane lei.

Ponderea totală a depozitelor în PIB a descrescut de la 37,2 la sută în anul 2021 până la 34,8 la sută în anul 2022.

La situația din 31.12.2022, în totalul depozitelor, 40,0 la sută (echivalentul a 37 948,1 milioane lei) sunt depozite în valută, a căror valoare absolută a descrescut comparativ cu sfârșitul anului precedent cu 438,3 milioane lei (1,1 la sută) din contul retragerii mijloacelor – cu 1 667,9 milioane lei, iar din contul reevaluării ca rezultat al fluctuației cursului valutar acestea s-au majorat cu 1 178,1 milioane lei (calculul din reevaluarea depozitelor a fost efectuat în baza EUR, USD, rublei rusești, leului românesc și hrivnei ucrainene, ponderea celorlalte valute fiind nesemnificativă). Depozitele în lei moldovenești au consemnat 60,0 la sută din totalul depozitelor sau 57 020,5 milioane lei, majorându-se față de anul precedent cu 5 325,0 milioane lei (10,3 la sută).

Valoarea indicatorului lichidității pe termen lung pe sectorul bancar (principiul I al lichidității, active cu termenul de rambursare mai mare de doi ani/ resurse financiare cu termenul potențial de retragere mai mare de doi ani) a constituit 0,67 (media pe sector), variind de la 0,33 până la 0,80, fiind în micșorare nesemnificativă cu 0,1 puncte procentuale comparativ cu finele anului precedent. Indicatorul dat a fost respectat de către toate băncile (limita pentru fiecare bancă ≤ 1).

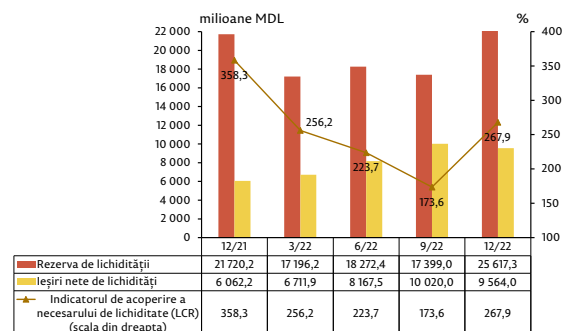
La situația din 31.12.2022, principiul III al lichidității, care prezintă raportul dintre lichiditatea efectivă ajustată și lichiditatea necesară pe fiecare bandă de scadență (limita ≥ 1), a fost respectat de către toate băncile, variind de la 1,58 pe banda de scadență până la o lună inclusiv până la 182,33 pe banda de scadență între o lună și 3 luni inclusiv.

Indicatorul privind acoperirea necesarului de lichiditate (LCR) pe sector a constituit 267,9 la sută și a variat de la 182,8 la sută până la 571,1 la sută, fiind în micșorare cu 90,4 puncte procentuale comparativ cu finele anului precedent. Indicatorul dat, de asemenea, a fost respectat de către toate băncile (limita ≥ 80 la sută – începând cu 1 ianuarie 2022 până la 1 ianuarie 2023).

Rezerva de lichidități la 31.12.2022 a constituit 25 617,3 milioane lei, fiind în majorare cu 3 897,1 milioane lei (17,9 la sută) comparativ cu 31.12.2021. Concomitent, ieșirile nete de lichidități în perioada analizată s-au majorat cu 3 501,8 milioane lei (57,8 la sută), constituind 9 564,0 milioane lei. Detaliile sunt prezentate în graficul 4.18.

Astfel, indicatorii lichidității relevă existența surselor adecvate de finanțare pentru acoperirea necesităților de lichidități atât pe termen scurt, cât și pe termen lung.

Graficul 4.18: Indicatorul privind acoperirea necesarului de lichiditate (LCR) pe componente și LCR

Sursa: BNM

Sensibilitatea la riscul de piață

Ponderea activelor bilanțiere în valută cumulate cu activele atașate la cursul valutei în totalul activelor la 31.12.2022 a constituit 34,4 la sută, fiind cu 0,5 puncte procentuale mai mare decât ponderea obligațiunilor bilanțiere în valută și a obligațiunilor atașate la cursul valutei în totalul activelor, care a alcătuit 33,9 la sută. Diferența nesemnificativă între ponderile activelor și obligațiunilor în valută denotă faptul că riscul cursului de schimb valutar este bine gestionat de către bănci și, respectiv, este minim.

Plasările în străinătate ale băncilor din Republica Moldova la 31.12.2022, conform datelor prezentate de bănci, au constituit 4 254,1 milioane lei, micșorându-se cu 8 168,1 milioane lei (65,8 la sută) comparativ cu finele anului precedent și reprezintă 3,2 la sută din totalul activelor (la 31.12.2021 – 10,5 la sută) și 23,1 la sută din fondurile proprii (la 31.12.2021 – 81,8 la sută). Cel mai mult s-au micșorat plasările în Germania – cu 5 715,0 milioane lei (89,4 la sută), în Austria – cu 1 618,4 milioane lei (73,1 la sută), în SUA – cu 481,6 milioane lei (29,6 la sută), în Italia – cu 259,9 milioane lei (38,0 la sută). Totodată, cel mai mult s-au majorat plasările în Regatul Unit cu 55,0 milioane lei (34,8 la sută). Detaliile sunt prezentate în tabelul A.16.

La situația din 31.12.2022, cea mai mare pondere în totalul plasărilor pe sector a revenit SUA – 26,9 la sută, fiind urmată de Franța – 19,7 la sută, Germania – 16,0 la sută, Austria – 14,0 la sută. Plasările sunt efectuate, preponderent, în țările și băncile cu un rating înalt, ceea ce denotă o activitate prudentă. Conform Regulamentului cu privire la clasificarea activelor și angajamentelor condiționale, băncile micșorează fondurile proprii cu mărimea reducerilor formate, luând în considerare ratingul atribuit de agențiile internaționale pe țări și bănci.

Supravegherea prudentială a băncilor

În scopul protejării intereselor deponenților, precum și al asigurării stabilității și viabilității sistemului bancar, Banca Națională a Moldovei efectuează supravegherea prudentială a băncilor din Republica Moldova, urmărind respectarea cerințelor legale pentru prevenirea și limitarea riscurilor specifice activității bancare.

Multiplele șocuri la care a fost expusă Republica Moldova pe parcursul anului 2022 au condus la creșterea incertitudinilor cu privire la evoluția economiei, precum și au amplificat riscurile în sistemul bancar.

Gestionarea eficientă a efectelor imediate ale războiului din Ucraina și ale celor cauzate de inflație și de pandemia COVID-19 a fost una din preocupările de bază ale Băncii Naționale pe parcursul anului 2022. Astfel, în pofida factorilor externi negativi, indicatorii sectorului bancar s-au încadrat în limitele reglementate, reflectând, în acest mod, reziliența sectorului ca urmare a reformelor din ultimii ani.

Domeniile principale pe care a fost axat procesul de supraveghere bancară în anul 2022, conform priorităților setate, au fost: riscul de credit, riscul asociat tehnologiilor informațiilor și comunicațiilor (TIC), guvernanța internă, managementul riscului și procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri (ICAAP), procesul de evaluare a adecvării lichidității interne (ILAAP), combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, sistemele de plăți.

În anul 2022, BNM a continuat supravegherea băncilor în baza procesului de supraveghere și evaluare SREP. Astfel, au fost elaborate și expediate rezultatele procesului de supraveghere și evaluare a activității (SREP) pentru anul 2020 la toate cele 11 bănci. De asemenea, au fost elaborate și expediate rezultatele procesului de supraveghere și evaluare a activității (SREP) pentru anul 2021 la 6 bănci.

Controale din oficiu

Banca Națională realizează supravegherea din oficiu în baza programului anual de supraveghere prudențială. Pentru anul 2022, programul de supraveghere prudențială a inclus diverse acțiuni cu caracter curent (monitorizarea indicatorilor-cheie, analiza rapoartelor financiare prezentate de bănci, a rapoartelor auditului extern, monitorizarea planurilor de remediere ca urmare a controalelor pe teren), precum și acțiuni în vederea elaborării raportului SREP (evaluarea modelului de afaceri, analiza guvernanței și a controlului intern, evaluarea riscurilor pentru capital și lichiditate, analiza rapoartelor ICAAP etc.).

Banca Națională va acționa în continuare în conformitate cu legislația în vigoare și cu cele mai bune practici internaționale, aplicând toate instrumentele atribuite prin lege și statut, în vederea sporirii nivelului de transparență a structurii de proprietate și asigurării unui management prudent și sănătos al băncilor licențiate

Controale pe teren

Pe parcursul anului 2022 au fost efectuate 4 controale tematice la băncile licențiate, dintre care 3 controale planificate și un control inopinat.

De asemenea, au fost aprobate Hotărâri ale Comitetului executiv al BNM aferent controalelor tematice asupra activității la 6 bănci licențiate.

Ca urmare au fost aplicate:

- avertismente la 3 bănci, la 8 membri ai Consiliului băncii, la 3 membri ai Organului executiv al băncii și la 1 șef al secției audit intern;
- amenzi la 2 bănci, la 1 membru al Consiliului băncii, la 5 membri ai Organului executiv al băncii, la 2 șefi ai funcțiilor de control intern.

În general, încălcările și deficiențele identificate în cadrul controalelor tematice se referă la cadrul de administrare a activității băncii, inclusiv aspecte legate de guvernanta internă, inclusiv delegarea unor atribuții ale unui membru al organului executiv altei persoane, asigurarea independenței și organizarea activității funcțiilor de control intern, inclusiv reacția insuficientă și tardivă din partea funcțiilor de control intern la unele evenimente de risc, asigurarea mecanismului de control intern în domeniul acționariatului băncii, unele deficiențe în evaluarea riscului de credit, încălcarea cerințelor minime pentru Sisteme Informaționale și de Comunicare ale băncilor, inclusiv cu privire la gestiunea riscurilor TIC, controlul accesului, gestiunea vulnerabilităților și a incidentelor, asigurarea continuității activității, nerespectarea măsurilor prevăzute privind controlul precedent.

Intervenția timpurie și acțiuni de transparentizare a acționariatului

La situația din 31.12.2022, B.C. „ENERGBANK” S.A. era supravegheată în cadrul regimului de intervenție timpurie aplicat la data de 11.01.2019, ca urmare a constatării activității concertate a unui grup de acționari cu deținere calificată în mărime de 52,55 la sută în capitalul băncii, fără permisiunea prealabilă scrisă a BNM, devenind incidente efectele legii privind suspendarea exercițiului unor drepturi ale acționarilor.

Ulterior, în luna ianuarie 2023, Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a decis, cu vot unanim, ridicarea regimului de intervenție timpurie la B.C. „ENERGBANK” S.A. Decizia a fost luată odată cu restabilirea funcționalității Consiliului și Comitetului de Conducere din cadrul băncii, prin asigurarea cvorumului necesar pentru ținerea ședințelor și luarea deciziilor conform actelor normative și actelor interne ale B.C. „ENERGBANK” S.A.

Pe parcursul anului 2022, AS „IuteCredit Europe” a achiziționat deținerea calificată în mărime ce atinge și depășește nivelul de 50,0 la sută din capitalul social al B.C. „ENERGBANK” S.A., devenind acționarul majoritar al băncii.

Băncile aflate în proces de lichidare

La situația din 31.12.2022, în proces de lichidare silită erau 4 bănci.

Cu privire la procesul de lichidare a Băncii de Economii S.A., B.C. „BANCA SOCIALĂ” S.A. și B.C. „UNIBANK” S.A., inițiat în anul 2015, menționez că, având ca scop recuperarea mijloacelor bănești ale acestor bănci, pe parcursul anului 2022, lichidatorii au raportat că au conlucrat cu organele de urmărire penală, au întreprins măsuri organizatorice privind comercializarea activelor aflate în proprietatea și posesia băncilor și au continuat lucrul cu debitorii băncilor.

În activitatea sa lichidatorul băncii are atribuții depline și exclusive de a conduce, a gestiona și a controla banca și de a lua orice

masuri în vederea lichidării ei eficiente și obținerii sumei maxime din vânzarea activelor.

Ca urmare, la sfârșitul anului 2022, erau în derulare 43 de acțiuni în instanțele de judecată, în vederea recuperării mijloacelor acordate anterior de bănci, în valoare totală de 3 884,2 milioane lei. Totodată, în gestiunea organelor de urmărire penală erau 73 de cauze penale intentate în baza sesizărilor lichidatorilor.

Ca rezultat al acțiunilor întreprinse de lichidatori pe parcursul procesului de lichidare a celor trei bănci, au fost încasate mijloace bănești în sumă totală de 2 821,6 milioane lei, inclusiv în anul 2022 – 75,9 milioane lei (Banca de Economii S.A. – 22,2 milioane lei, B.C. „BANCA SOCIALĂ” S.A. – 48,6 milioane lei și B.C. „UNIBANK” S.A. – 5,1 milioane lei).

Mijloacele obținute în procesul de lichidare a băncilor au fost utilizate pentru efectuarea cheltuielilor aferente procesului de lichidare, precum și pentru onorarea creanțelor aferente creditelor de urgență acordate Băncii de Economii S.A., B.C. „BANCA SOCIALĂ” S.A. și B.C. „UNIBANK” S.A., până la numirea lichidatorilor băncilor respective. Astfel, până la data de 31.12.2022, au fost rambursate mijloace în mărime de 2 729,5 milioane lei, inclusiv în anul 2022 – 63,5 milioane lei (Banca de Economii S.A. – 12,0 milioane lei, B.C. „BANCA SOCIALĂ” S.A. – 45,0 milioane lei și B.C. „UNIBANK” S.A. – 6,5 milioane lei).

Mecanisme de finanțare a rezoluției

În anul 2020 a devenit funcțional fondul de rezoluție bancară. Acesta a fost constituit pentru acoperirea necesităților legate de aplicarea eficace a instrumentelor de rezoluție în conformitate cu prevederile Legii nr. 232/2016 privind redresarea și rezoluția băncilor.

Fondul de rezoluție bancară se constituie din:

- contribuții anuale, în vederea atingerii nivelului-țintă stabilit în lege;
- contribuții extraordinare, în cazul în care contribuțiile anuale sunt insuficiente în opinia autorității de rezoluție;
- împrumuturi și alte forme de sprijin.

Resursele fondului de rezoluție bancară sunt administrate de către Fondul de Garantare a Depozitelor în Sistemul Bancar, care, în calitate de administrator al fondului de rezoluție bancară, are obligația de a investi resursele financiare disponibile ale fondului în active cu risc redus. Utilizarea resurselor fondului de rezoluție bancară se decide de BNM, în calitate de autoritate de rezoluție, pentru scopurile descrise în Legea nr. 232/2016, iar calculul și plata contribuțiilor de către bănci este efectuată în conformitate cu Regulamentul privind modul de calcul și de plată a contribuțiilor la fondul de rezoluție bancară, aprobat la 30.04.2020.

Potrivit legii, resursele financiare ale fondului de rezoluție bancară urmează să atingă 3,0 la sută din suma depozitelor garantate ale tuturor băncilor licențiate pe teritoriul Republicii Moldova. La momentul calculării ultimelor contribuții anuale, pentru 2023, această sumă constituia aproximativ 507,8 milioane lei. La situația din 31.12.2022, băncile au achitat integral contribuțiile anuale calculate de BNM pentru anii 2020, 2021 și 2022. Astfel, la sfârșitul anului 2022, resursele fondului de rezoluție constituiau 350,7 milioane lei. Pe parcursul anului 2023 băncile urmează să achite la fondul de rezoluție contribuții în mărime de 117,8 milioane lei.

Constituirea fondului de rezoluție contribuie la consolidarea sectorului bancar și a credibilității acestuia, în sprijinul intereselor deponenților.

Evaluarea riscurilor sectorului bancar

Supravegherea macroprudențială

Pe parcursul anului 2022, Banca Națională a Moldovei a promovat supravegherea macroprudențială determinată de evoluțiile sectorului financiar autohton, în contextul macroeconomic din Republica Moldova și din regiune, precum și al prognozelor nefavorabile și al incertitudinilor generate de conflictul geopolitic regional.

Pentru neadmiterea acumulării excesive de risc sistemic și în vederea asigurării stabilității sectorului bancar în condițiile economice regionale nefavorabile, pe parcursul anului 2022, Banca Națională a Moldovei a continuat efectuarea periodică a testărilor la stres și a studiilor de sensibilitate a sectorului bancar. Aceste instrumente de analiză macroprudențială au contribuit la evaluarea rezilienței băncilor din Republica Moldova în raport cu potențialele șocuri generate de incertitudinea evoluțiilor macroeconomice din perioada de raportare.

Testările la stres utilizate de Banca Națională se axează pe scenarii privind riscul de credit, riscul de lichiditate, riscul ratei dobânzii, riscul ratei de schimb valutar și riscul de contagiune, precum și combinațiile dintre acestea. Testările la stres se efectuează în baza informațiilor raportate de bănci și estimează impactul șocurilor simulate la nivel de sector bancar și la nivelul băncilor individuale.

Rezultatele testărilor la stres privind riscul de credit efectuate la nivelul sectorului bancar nu indică asupra acumulării unor vulnerabilități sistemice semnificative. Totodată, simularea șocurilor la nivel de bănci individuale indică asupra unui nivel suficient al fondurilor proprii ale băncilor, iar majoritatea șocurilor simulate nu au condus la încălcări ale nivelurilor minime prudențiale stabilite pentru capitalul băncilor.

În anul 2022, rezultatele testărilor la stres au confirmat nivelul înalt de lichiditate a sectorului bancar, băncile fiind capabile să reziste în scenarii care simulează retrageri de depozite la rate maxime istorice, iar deficite de lichiditate sau încălcări ale

cerințelor prudențiale, pentru scenariile de stres aplicate, nu au fost înregistrate.

De asemenea, în scopul evaluării potențialelor riscuri care ar putea afecta stabilitatea sectorului și a fiecărei bănci, Banca Națională realizează studiul privind identificarea vulnerabilităților sectorului bancar. Pe parcursul anului 2022, rezultatele studiului au indicat o evoluție favorabilă a gradului de vulnerabilitate a sectorului bancar. La nivel individual, majoritatea băncilor au continuat procesul de consolidare și îmbunătățire a gradului de reziliență. Deși unele bănci au înregistrat acumulări nesemnificative de vulnerabilități pentru anumite elemente bilanțiere, indicii generali de vulnerabilitate se mențin sub pragul de alertă.

Pentru sondarea opiniei managerilor de riscuri din cadrul băncilor, Banca Națională a Moldovei realizează semestrial sondajul privind riscul sistemic. Conform opiniei respondenților, în sistemul financiar persistă atât riscurile-cheie tradiționale (macroeconomice, suverane), cât și riscuri specifice (geopolitice). În același timp, la finele anului 2022, băncile au estimat cu un nivel mediu spre înalt probabilitatea de apariție în următoarele 12 luni a unui eveniment cu impact ridicat asupra sistemului financiar. Așteptările pe termen mediu (1-3 ani) privind producerea unui eveniment advers se estimează la nivelul mediu.

În scopul determinării condițiilor de finanțare și a profilului de risc al sectoarelor finanțate de către băncile din Republica Moldova, BNM efectuează trimestrial sondajul privind creditarea bancară. La finele anului 2022, rezultatele sondajului au indicat o înăsprire a standardelor de creditare atât pentru persoanele juridice, cât și pentru persoanele fizice. Anticipările pe termen scurt ale băncilor s-au referit la o înăsprire a standardelor de creditare pentru persoanele juridice și o înăsprire ușoară a standardelor de creditare pentru persoanele fizice.

Instrumente de politică macroprudențială

În vederea creșterii rezilienței băncilor la eventuale evoluții adverse, în cadrul obiectivului strategic de consolidare a funcției de stabilitate financiară și supraveghere macroprudențială, Banca Națională a Moldovei, în calitate de autoritate de supraveghere, aplică setul de instrumente de supraveghere macroprudențială pentru băncile din Republica Moldova.

Astfel, Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a stabilit ratele amortizoarelor de capital aplicate băncilor din Republica Moldova la situația de la finele anului 2022, după cum urmează:

- Rata amortizorului de conservare a capitalului, aplicată tuturor băncilor, a fost menținută la nivelul de 2,5 la sută din cuantumul total al expunerii la risc a băncilor.
- Rata amortizorului anticiclic pentru expunerile situate în Republica Moldova a fost menținută la nivelul de 0 la sută din cuantumul expunerii la risc a băncilor.

- Rata amortizorului de risc sistemic pentru expunerile situate în Republica Moldova a fost menținută la nivelul de 1,0 la sută sau 3,0 la sută din cuantumul expunerii la risc a băncilor, în funcție de structura acționariatului băncii respective.
- Rata amortizorului de risc sistemic pentru expunerile băncilor la riscul de credit aferent persoanelor fizice rezidente, cu excepția persoanelor fizice care practică activitate de întreprinzător, a fost stabilită la nivelul de 2,0 la sută și a fost menținută de către toate băncile în plus față de rata amortizorului pentru risc sistemic.
- În vederea asigurării unei tratări adecvate a riscurilor structurale ale sectorului bancar din Republica Moldova, Banca Națională stabilește băncile care sunt societăți de importanță sistemică (O-SII). În baza rezultatelor studiului de identificare a băncilor care sunt societăți de tipul O-SII și în conformitate cu punctul 53 din Regulamentul nr. 110/2018 cu privire la amortizoarele de capital ale băncilor, Banca Națională a stabilit ratele amortizorului de capital aferent societăților de importanță sistemică, pentru băncile identificate ca societăți de tip O-SII din Republica Moldova, după cum urmează:
 1. 1,5 la sută pentru BC „MOLDOVA – AGROINDBANK” S.A.
 2. 1,0 la sută pentru BC „Moldindconbank” S.A.
 3. 1,0 la sută pentru B.C. „VICTORIABANK” S.A.
 4. 0,5 la sută pentru OTP Bank S.A.

Prin urmare, la finele anului 2022 cerința totală aferentă amortizoarelor de capital aplicate băncilor din Republica Moldova a variat între 3,6 la sută și 7,4 la sută, în funcție de importanța sistemică a băncii.

Suplimentar amortizoarelor de capital, prin Regulamentul nr. 101/2022 cu privire la creditarea responsabilă a consumatorilor de către bănci, au fost introduse cerințe față de anumiți indicatori individuali, la nivelul consumatorului, pentru a asigura o creditare responsabilă în cadrul căreia băncile efectuează o evaluare a bonității consumatorului și nu îi permit acestuia să-și asume obligații financiare care depășesc capacitatea sa de plată, acumulând astfel un grad excesiv de îndatorare.

Astfel, raportul dintre credit și garanții se aplică creditelor pentru investiții imobiliare și nu poate depăși 80 la sută din valoarea imobilelor gajate, iar raportul dintre serviciul datoriei și venituri se aplică creditelor acordate consumatorilor și nu trebuie să depășească 40 la sută din veniturile confirmate ale consumatorului. În același timp, a fost limitată și scadența maximă a creditului acordat consumatorului – 5 ani pentru creditele de consum și 30 ani pentru creditele aferente investițiilor imobiliare. De menționat că Regulamentul nr. 101/2022 prevede anumite excepții sau cerințe mai severe pentru unele cazuri specifice, totodată, descrie modul de calcul al indicatorilor menționați.

4.2 Supravegherea prestatorilor serviciilor de plată nebancari și controlul unităților de schimb valutar

Supravegherea prestatorilor serviciilor de plată nebancari

În conformitate cu art. 93 alin. (2) lit. b) din Legea nr. 114/2012 cu privire la serviciile de plată și moneda electronică, Banca Națională supraveghează activitatea societăților de plată, a societăților emitente de monedă electronică, a furnizorilor de servicii poștale în calitate de prestatori de servicii de plată, a băncilor în calitate de prestatori de servicii de plată și de emitenți de monedă electronică.

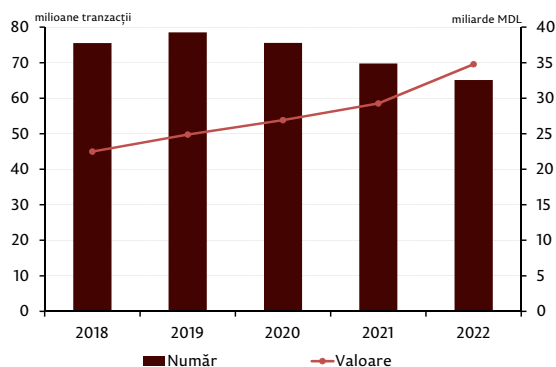
În anul 2022 au fost efectuate controale tematice la 4 prestatori de servicii de plată nebancari, în cadrul cărora a fost verificată respectarea de către aceștia a cerințelor legislației aferente sistemelor de plăți și prestarea serviciilor de plată, urmare cărora au fost constatate încălcări precum:

- desfășurarea activității prin agenți de plată neînregistrați la BNM;
- neinformarea/ informarea cu întârziere a BNM privind modificările survenite la informația cu privire la administratorii unor agenți de plată;
- perceperea dublă a comisioanelor atât de la utilizatorii serviciilor de plată, cât și de la furnizorul de utilități publice;
- contractele-cadru încheiate cu utilizatorii serviciilor de plată conțin prevederi contrare legislației în vigoare;
- lipsa procedurilor interne privind identificarea utilizării frauduloase a cardurilor emise și/ sau acceptate și privind depunerea și soluționarea reclamațiilor;
- lipsa evaluării riscurilor pentru activitatea în sistemele de remitere de bani;
- lipsa raportării lunare către BNM a remiterilor de bani locale efectuate la ordinul persoanelor fizice;
- lipsa notificării BNM, privind modificarea datelor din documentele anexate la declarația de eliberare a licenței etc.

Urmare controalelor efectuate au fost înaintate propuneri și recomandări privind acțiunile necesare a fi întreprinse în scopul înlăturării încălcărilor și neajunsurilor depistate și, după caz, au fost dispuse măsuri de remediere și aplicate sancțiuni. Astfel, în anul 2022 au fost aplicate sancțiuni sub formă de avertisment pentru 2 prestatori și amendă la 1 prestator de servicii de plată nebancar.

De asemenea, BNM a efectuat monitorizarea din oficiu a activității desfășurate de către prestatorii de servicii de plată, inclusiv prin

Graficul 4.19: Numărul și valoarea plăților efectuate prin intermediul prestatorilor de servicii de plată nebancari, 2018-2022

Sursa: BNM

monitorizarea continuă a activității acestora, analiza rapoartelor trimestriale prezentate la BNM, examinarea sesizărilor (reclamațiilor) ce țin de activitatea prestatorilor de servicii de plată, examinarea informațiilor publicate pe paginile web etc.

Pe parcursul anului 2022, prin intermediul prestatorilor de servicii de plată nebancari, au fost efectuate 65,1 milioane de operațiuni de plată, în scădere cu 6,6 la sută față de 2021, în valoarea totală de 34,8 miliarde lei, cu 18,8 la sută mai mult față de 2021 (Graficul 4.19).

Controlul unităților de schimb valutar

În conformitate cu prevederile art. 62 din Legea nr. 62/2008 privind reglementarea valutară, BNM efectuează controlul asupra respectării de către unitățile de schimb valutar a prevederilor legislației valutare.

Pe parcursul anului 2022 au fost efectuate 62 controale la unitățile de schimb valutar (dintre care 49 – planificate și 13 – inopinate), urmare cărora au fost constatate încălcări precum:

- neasigurarea menținerii/ păstrării mijloacelor bănești circulante, formate din aporturile bănești în capitalul social la nivelul stabilit de legislație;
- raportarea cu întârziere la BNM a raportului lunar privind tranzacțiile efectuate;
- raportarea cu erori/ neraportarea/ modificarea informației privind cursurile zilnice de cumpărare și vânzare a principalelor valute străine;
- lipsa procedurilor interne care reglementează modalitatea de modificare a cursurilor de cumpărare și vânzare a valutilor străine;
- neafișarea informației necesare la loc vizibil pentru persoane fizice;
- utilizarea formularelor neactualizate/ neconforme;
- încălcări aferente neînștiințării BNM cu privire la modificarea datelor prezentate la licențiere.

Ca rezultat al încălcărilor și deficiențelor constatate în cadrul controalelor pe teren efectuate la unitățile de schimb valutar, au fost adoptate următoarele hotărâri ale Comitetului executiv privind aplicarea sancțiunilor, și anume:

- 2 hotărâri privind retragerea licenței unității de schimb valutar;
- 7 hotărâri privind suspendarea activității unității de schimb valutar;
- 21 hotărâri privind aplicarea sancțiunii de amendă unității de schimb valutar;
- 24 avertismente în scris.

4.3 Combaterea spălării banilor și finanțării terorismului

Unul din obiectivele strategice ale Băncii Naționale a Moldovei este asigurarea unui sistem financiar sigur, stabil și rezistent. Realizarea acestui obiectiv presupune activități de reglementare și supraveghere bazată pe risc, inclusiv pe domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului. În virtutea prevederilor Legii nr. 308/2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, Banca Națională reprezintă organul cu funcții de supraveghere pentru următoarele categorii de entități raportoare: i) băncile specificate în Legea nr. 202/2017 privind activitatea băncilor; ii) unitățile de schimb valutar (altele decât băncile); iii) societățile de plată, societățile emitente de monedă electronică și furnizorii de servicii poștale care activează în conformitate cu Legea nr. 114/2012 cu privire la serviciile de plată și moneda electronică.

În cursul anului 2022, Banca Națională a Moldovei a întreprins mai multe acțiuni proactive de reglementare și supraveghere a entităților raportoare, orientate atât spre îmbunătățirea conformității entităților supravegheate pe domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului și creșterea eficacității mecanismelor de control intern al acestora, cât și spre detectarea și descurajarea utilizării serviciilor și canalelor de livrare ale entităților relevante în scopuri ilicite.

Unul din aspectele importante ale activității pe domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului este reprezentat de procesul legislativ, în care Banca Națională participă prin emiterea avizelor asupra actelor normative primare tangente domeniului, inițierea sau avizarea amendamentelor pentru îmbunătățirea cadrului de reglementare relevant. Astfel, cele mai importante proiecte legislative relevante acestui domeniu care au constituit obiectul analizei de specialitate și pentru care au fost emise avize de către BNM au fost: proiectul de Lege privind modificarea și completarea Legii nr. 308/2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, cu modificările și completările ulterioare; proiectul de Lege privind modificarea și completarea Legii nr. 75/2020 privind procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor; proiectul de Lege privind serviciile de finanțare participativă; proiectul de Lege privind implementarea măsurilor restrictive internaționale împotriva persoanelor implicate în fapte ce au atentat la drepturile fundamentale ale omului, la democrație și la statul de drept; proiectul de Lege cu privire la transparentizarea beneficiarilor activelor de pe teritoriul Republicii Moldova. Concomitent, Banca Națională a examinat și a emis avizul de rigoare asupra proiectului de hotărâre pentru modificarea și completarea Hotărârii Parlamentului nr. 239/2020 pentru aprobarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului pentru anii 2020-2025 și a Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei naționale de

prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului pentru anii 2020-2025.

În contextul atribuțiilor de reglementare deținute de BNM pe domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului și în acord cu recomandările Comitetului MONEYVAL al Consiliului Europei, au fost elaborate mai multe proiecte de acte normative, menite să consolideze cadrul de reglementare secundar cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului în sectoarele supravegheate, și anume: *proiectul Regulamentului privind modul de individualizare și stabilire a sancțiunilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului; proiectul recomandărilor cu privire la abordarea bazată pe risc a clienților de către bănci și prestatorii de servicii de plată nebancați în vederea prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului; proiectul Instrucțiunii privind procedura de identificare prin mijloace electronice a clienților, proiectul recomandărilor cu privire la monitorizarea de către bănci și prestatorii de servicii de plată nebancați a tranzacțiilor și activităților clienților în vederea prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului; proiectul Recomandărilor cu privire la stabilirea relațiilor transfrontaliere în contextul legislației cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului.* Proiectele elaborate urmează a fi definitive și supuse procedurilor de aprobare în conformitate cu legislația în vigoare.

Reprezentativă pentru activitatea din prima parte a anului 2022 a fost aprobarea Raportului național de evaluare a riscurilor de spălare de bani și finanțare a terorismului. Acest proces complex, la care Banca Națională a Moldovei a participat activ, alături de alte autorități și instituții din cadrul sistemului național de prevenire și combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului, a fost înfăptuit în conformitate cu standardele internaționale în domeniu, cu considerarea recomandărilor Comitetului MONEYVAL al Consiliului Europei și în scopul realizării obiectivelor stabilite în Strategia națională de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului pentru anii 2020-2025⁵¹. Din punctul de vedere al atribuțiilor Băncii Naționale a Moldovei pe domeniul de referință, Raportul național de evaluare a riscurilor de spălare de bani și finanțare a terorismului constituie unul dintre elementele-cheie pentru gestionarea adecvată a acestor riscuri în fiecare din sectoarele supravegheate, inclusiv, pentru desfășurarea activităților de verificare și control asupra entităților raportoare.

Considerând rezultatele evaluării naționale a riscurilor de spălare a banilor și finanțare a terorismului, conform cărora sectorul bancar este expus unui nivel de risc mediu-înalt de spălare a banilor și finanțare a terorismului, sectorul prestatorilor de servicii de plată nebancați – unui nivel de risc mediu, iar sectorul caselor de schimb valutar – unui nivel de risc mediu-ridicat, au fost desfășurate un șir de inspecții și verificări care au vizat, atât problemele legate de conformitatea entităților raportoare supravegheate pe domeniul de referință, inclusiv evaluarea programelor și sistemelor de control intern dedicate prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, cât și

⁵¹Aprobată prin Hotărârea Parlamentului nr. 239 din 16.12.2020.

verificarea operațiunilor cu risc sporit, cum ar fi transferuri externe, operațiuni derulate prin intermediul sistemelor de plăți cu carduri și al aplicațiilor digitale etc. (peste 29 de verificări efectuate la distanță, în urma cărora au fost informate autoritățile competente (13 diseminări de informație). Suplimentar, în cursul anului 2022 au fost desfășurate 39 de inspecții, dintre care 1 control complex din oficiu la o bancă licențiată (alte 2 controale complexe la 2 bănci au fost inițiate, fiind în derulare), 3 controale la prestatorii de servicii de plată nebankari și 35 de controale la unitățile de schimb valutar (altele decât băncile). Ca rezultat al controalelor desfășurate au fost identificate deficiențe ale programelor proprii de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului și situații de neconformitate cu prevederile legislației din domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului. Consecvent, în baza constatărilor consemnate în actele de control, au fost dispuse sancțiuni și/sau măsuri de remediere a deficiențelor în conformitate cu prevederile Legii nr. 75/2020 privind procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor, și anume 2 amenzi și 9 prescripții. Pentru remedierea deficiențelor și neconformităților constatate, precum și în scopul îmbunătățirii sistemelor de control intern, fiecare entitate raportoare vizată în inspecțiile desfășurate a elaborat planuri de măsuri/ acțiuni.

Activitățile de supraveghere pe domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului ale sectoarelor relevante au inclus, de asemenea, fluxuri informaționale continue între Banca Națională și entitățile supravegheate. Cantitatea, complexitatea și intensitatea acestor fluxuri informaționale au fost determinate, atât de tipul entității supravegheate, modelul de afaceri, guvernanta internă, nivelul de risc de spălare a banilor și de finanțare a terorismului, cât și de circumstanțele globale și regionale caracteristice perioadei în cauză.

În anul 2022, cu participarea BNM, au fost demarate și continuate o serie de proiecte tangente domeniului prevenirii și combaterii spălării banilor. Astfel, în contextul prevederilor Legii nr. 178/2020 pentru modificarea unor acte normative, dar și ținând cont de prevederile art. 4 din Legea nr. 308/2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, au fost stabilite măsurile necesare pentru preluarea supravegherii entităților raportoare din domeniul asigurărilor și instituțiilor de credit nebankare. În acest sens, au fost analizate riscurile de spălare a banilor și de finanțare a terorismului asociate sectorului nebankar, a fost realizat studiul practicilor internaționale de domeniu, a fost efectuată analiza și documentarea sumară a proceselor din cadrul perimetrului de transfer, precum și stabilite instrumentele și mecanismele de transfer a competențelor aferente domeniului prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului.

De asemenea, cu susținerea USAID, Banca Națională a Moldovei a continuat procesul de implementare a soluției informatice cu privire la monitorizarea transparenței acționarilor în bănci și analiza la distanță în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului.

În paralel cu acțiunile de supraveghere, a fost menținut un ritm intens al schimbului de informații relevante acestui domeniu cu

autoritățile naționale, dar și cu organismele internaționale cu competență în materie.

În acest sens, au fost transmise către Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor informații cu privire la aspectele identificate în urma analizelor de profil în raport cu activitățile desfășurate de către entitățile raportoare supravegheate și/sau aferente operațiunilor cu risc sporit, cum ar fi transferuri externe, operațiuni derulate prin intermediul sistemelor de plăți cu carduri și al aplicațiilor digitale etc.

În plan extern, a fost asigurată participarea Băncii Naționale a Moldovei la reuniunile Comitetului MONEYVAL din structura Consiliului Europei, sub aspectul evaluării progreselor realizate de către Republica Moldova în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului.

Având în vedere obiectivele și acțiunile setate în Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului pentru anii 2020-2025, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 239 din 16.12.2020, cu referire la desfășurarea acțiunilor de instruire/informare a entităților raportoare, cu considerarea profilului de risc al fiecăruia dintre sectoarele supravegheate, în cursul anului 2022, Banca Națională a Moldovei a expediat scrisori de informare a entităților raportoare despre riscurile identificate drept urmare a evaluării naționale a riscurilor de spălare a banilor și de finanțare a terorismului și a participat la organizarea mai multor instruirii, ateliere de lucru și conferințe dedicate identificării și evaluării riscurilor asociate sectorului financiar, tipologiilor de operațiuni care pot fi circumscrise operațiunilor suspecte de spălarea banilor/ finanțarea terorismului, monitorizării activităților/ tranzacțiilor clientului, prevenirii proliferării armelor de distrugere în masă etc.

Capitolul 5

Infrastructurile pieței financiare

5.1 Reglementarea, monitorizarea și supravegherea infrastructurilor pieței financiare

În conformitate cu *Legea nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei*, reglementarea, monitorizarea și supravegherea infrastructurilor pieței financiare în Republica Moldova este una din atribuțiile de bază ale Băncii Naționale.

Această atribuție este realizată în corespundere cu cele mai bune practici internaționale, cu recomandările, principiile, standardele din acest domeniu emise de Banca Reglementelor Internaționale, Banca Centrală Europeană, Fondul Monetar Internațional și Banca Mondială.

În vederea modernizării sistemului automatizat de plăți interbancare (SAPI) al BNM și implementării schemei de plăți instant, prevăzute în Conceptul privind dezvoltarea domeniului de plăți din Republica Moldova, pe parcursul anului 2022 a continuat realizarea a două proiecte de implementare.

Aceste proiecte sunt orientate spre dezvoltarea sistemului de plăți din Republica Moldova și modernizarea serviciilor de plată, pentru a oferi comunității financiare din țara noastră un sistem de plăți cu infrastructuri de o performanță potrivită așteptărilor și solicitărilor prestatorilor de servicii de plată, dar și instrumente de plată moderne, care ar corespunde necesităților consumatorilor individuali și corporativi.

Primul proiect de implementare este dedicat modernizării SAPI și include separarea logică a modulelor DBTR (sistemul de decontare pe bază brută în timp real) și CDN (sistemul de compensare cu decontare pe bază netă) ale SAPI, trecerea la un format mai avansat al mesajelor de plată (ISO 20022), crearea unui model funcțional de gestiune a limitelor de lichiditate de către participanții SAPI. Lucrările de modernizare s-au desfășurat pe parcursul anului 2022 cu succes, fără abateri de la termenele stabilite în planul proiectului, noul sistem fiind lansat în mediul de producție în data de 23.05.2022.

Al doilea proiect este dedicat implementării unei noi scheme de plată (plăți instant). Pe parcursul anului 2022 a fost semnat Contractul de achiziție cu furnizorul responsabil de implementarea soluției și aprobat Planul de management al proiectului. Conform acestui plan lansarea sistemului se preconizează a fi în luna februarie al anului 2024.

Măsurile vizate vor consolida sistemul de plăți din Republica Moldova, vor îmbunătăți administrarea riscurilor operaționale și de lichiditate și vor facilita implementarea unor noi instrumente de plată. De asemenea, vor fi create premise pentru dezvoltarea eficientă a plăților inovative, inclusiv a celor mobile, cu decontarea finală imediată și posibilitatea reutilizării imediate a mijloacelor bănești primite. Ca urmare, circuitul fluxurilor economice va deveni mai facil, sectorul plăților inovative va avea o capacitate mai bună de atragere a investițiilor și va crește viteza de circulație a banilor în economie. Acestea vor aduce beneficii la mai multe niveluri – prestatorilor de servicii de plată și consumatorilor finali (persoane fizice), de asemenea, operatorilor economici și autorităților.

Conform art. 5 din *Legea nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei*, BNM monitorizează și supraveghează infrastructurile pieței financiare, în condițiile stabilite de lege, și promovează funcționarea stabilă și eficientă a acestora. În contextul obiectivului de bază, sunt supuse monitorizării de către Banca Națională sistemele de plăți și decontări din Republica Moldova, a căror funcționare stabilă și eficientă este esențială pentru stabilitatea financiară, implementarea politicii monetare și promovarea încrederii publicului în efectuarea plăților fără numerar.

În domeniul monitorizării sistemelor de plăți și de decontări, monitorizării sunt supuse:

1. Sistemele de plăți și decontări (sistemele de plăți de mare valoare și sistemele de plăți de mare volum și mică valoare);
2. Sistemele de compensări și decontări ale valorilor mobiliare;
3. Remiterile de bani;
4. Instrumentele de plată;
5. Sistemele automatizate de deservire la distanță.

La exercitarea funcției de monitorizare, BNM acordă o atenție sporită sistemelor care procesează, compensează și decontează plăți de mare valoare și prezintă un risc substanțial în cazul unui eșec operațional sau de decontare. Totodată, BNM asigură atenția corespunzătoare tuturor componentelor sistemelor de plăți supuse supravegherii.

5.2 Licențierea, reglementarea și supravegherea activității de prestare a serviciilor de plată și de emitere a monedei electronice

Conform *Legii nr. 114/2012 cu privire la serviciile de plată și moneda electronică*, BNM licențiază, reglementează și supraveghează activitatea prestatorilor de servicii de plată și a emitenților de monedă electronică.

Procesul de licențiere a prestatorilor de servicii de plată nebancari (societățile de plată, societățile emitente de monedă electronică și furnizorii de servicii poștale) și cel de înregistrare a agenților de plată are loc cu respectarea unui set de cerințe, ce asigură o abordare uniformă și competitivă de acces la activitatea de prestare a serviciilor de plată și de desfășurare a acestora pe teritoriul Republicii Moldova.

La situația din 31.12.2022, în Republica Moldova activau nouă prestatori de servicii de plată nebancari: două societăți de plată, un furnizor de servicii poștale și șase societăți emitente de monedă electronică, dintre care, în anul 2022 au fost licențiați ÎM „Moldcell” S.A. în calitate de societate emitentă de monedă electronică și „Nova Pay” S.R.L. în calitate de societate de plată pentru servicii de remiteri de bani.

Cadrul normativ elaborat de BNM, în contextul activității de prestare a serviciilor de plată, vine să alinieze reglementările interne de profil la regulile europene, concretizându-se în adoptarea actelor normative necesare desfășurării activității pe piața de prestare a serviciilor de plată. Acest cadru reprezintă un sprijin esențial pentru sporirea numărului serviciilor de plată moderne și sigure, creșterea gradului de concurență pe piața serviciilor de plată datorită accesului pe piață a prestatorilor nebancari, favorizând astfel eficiența și o calitate mai bună, reducerea costurilor serviciilor, precum și atingerea unui nivel înalt de efectuare a plăților fără numerar și reducerea numerarului în circulație.

În anul 2022, Banca Națională a Moldovei, în comun cu Ministerul Finanțelor, a parcurs o serie de etape ale procesului de legiferare a proiectului de lege aferent transpunerii în legislația națională a prevederilor Directivei (UE) 2015/2366 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne (conform uzanțelor internaționale – PSD2), precum ar fi: definitivarea urmare avizării, participarea la discuțiile organizate de comisiile parlamentare. În acest context, Legea pentru modificarea unor acte normative nr. 209 din 15.07.2022 (în continuare – Legea nr. 209/2022) care transpune Directiva (UE) 2015/2366 a fost adoptată și publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Transpunerea directivei europene (PSD2) în legislația națională reprezintă un exercițiu de continuare a alinierii cadrului de reglementare aferent serviciilor de plată la noile reglementări UE în domeniu și constituie un act important pentru inovațiile în domeniul serviciilor de plată, urmând cele mai bune practici și experiențe din regiune.

Printre principalele modificări ale Legii nr. 209/2022, enumerăm următoarele: noi metode și soluții în materie de plăți, mai multă claritate juridică a cadrului legal actual cu privire la serviciile de plată, setarea noilor reguli atât pentru prestatorii de servicii de plată existenți, cât și pentru cei care urmează să apară și, nu în ultimul rând, mai multă protecție utilizatorilor serviciilor de plată. Modificările sunt majore și necesită suficient timp pentru a fi implementate, iar din acest considerent, au fost prevăzute mai multe etape de intrare în vigoare a modificărilor aduse prin Legea nr. 209/2022.

Totodată, începând cu anul 2022, Banca Națională a Moldovei a devenit unul dintre beneficiarii proiectului de asistență tehnică Twinning, intitulat: „Consolidarea supravegherii, guvernantei corporative și gestionării riscurilor în sectorul financiar”, implementat în Republica Moldova cu suportul Uniunii Europene, iar una dintre componentele acestui proiect este cel de asigurare a premiselor necesare aderării comunității prestatorilor de servicii de plată din Republica Moldova la Zona Unică de Plăți în Euro (SEPA).

Astfel, prin intermediul acestui proiect, Banca Națională a Moldovei beneficiază de suport în vederea alinierii legislației și a cadrului de reglementare la regulile SEPA, precum și asistență în sensul pregătirii dosarului de aderare la SEPA (care să demonstreze conformarea Republicii Moldova la criteriile de extindere a ariei geografice SEPA) în calitate de stat membru non-SEE (Spațiul Economic European). Se estimează că solicitarea vizată va fi remisă către autoritățile responsabile din cadrul UE în a doua jumătate a anului 2023.

Totodată, la data de 17.11.2022, Banca Națională a Moldovei, în cadrul proiectului Twinning al UE, a desfășurat un eveniment cu genericul „Aderarea Republicii Moldova la Zona Unică de Plăți în Euro – realizări și perspective”. Conferința a avut drept scop informarea societății, dar și a mediului de afaceri privat privind principalele beneficii ale aderării Republicii Moldova la SEPA, precum și strategia de conformare la criteriile Consiliului European al Plăților de aderare la SEPA, eforturile și progresele realizate în acest sens de către autoritățile țării, precum și etapele care urmează a fi întreprinse în asumarea acestui angajament. La conferință au participat reprezentanți de rang înalt ai partenerilor Băncii Naționale a Moldovei din cadrul proiectului Twinning al UE, directorul general al Consiliului European al Plăților, reprezentanți ai autorităților din Republica Moldova, în sarcina cărora le revine realizarea unor cerințe din criteriile de aderare la SEPA, precum și comunitatea prestatorilor de servicii de plată din Republica Moldova (bancari și nebancari).

La fel, pe parcursul anului 2022 au fost operate următoarele modificări asupra cadrului normativ secundar relevant sistemelor de plăți și participanților acestora:

1. la data de 20.01.2022 a fost aprobată Hotărârea Comitetului executiv al BNM nr. 4 „Pentru modificarea Regulamentului cu privire la activitatea prestatorilor de servicii de plată nebancari nr. 217/2019” care a intrat în vigoare la data de 04.04.2022. Aprobarea Hotărârii Comitetului executiv al BNM nr. 4 din 20.01.2022 a fost dictată de necesitatea optimizării cadrului normativ aplicabil activității prestatorilor de servicii de plată nebancari. Au fost adoptate și îmbunătățite normele ce se referă la procesul de licențiere/înregistrare, prin intermediul Sistemului informatic al Băncii Naționale a Moldovei cu privire la licențiere, autorizare și notificare, înscrierea agenților în Registrul societăților de plată/furnizorilor de servicii poștale/Registrul societăților emitente de monedă electronică și gestionarea eficientă a capitalului;

2. la data de 07.04.2022 a fost aprobată Hotărârea Comitetului executiv al BNM nr. 65 „Pentru modificarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei”, care a intrat în vigoare la data de 20.05.2022. Aprobarea Hotărârii nr. 65 din 07.04.2022 derivă din contextul implementării Proiectului de modernizare a sistemului automatizat de plăți interbancare (care este parte componentă a Conceptului privind dezvoltarea domeniului de plăți din Republica Moldova) ce presupune: separarea logică a modulelor DBTR (sistemul de decontare pe bază brută în timp real) și CDN (sistemul de compensare cu decontare pe bază netă) ale sistemului automatizat de plăți interbancare (SAPI), trecerea la un format mai avansat al mesajelor de plată (ISO 20022), crearea unui model mai avansat de gestiune a limitelor de lichiditate de către participanții SAPI.

5.3 Sistemul automatizat de plăți interbancare

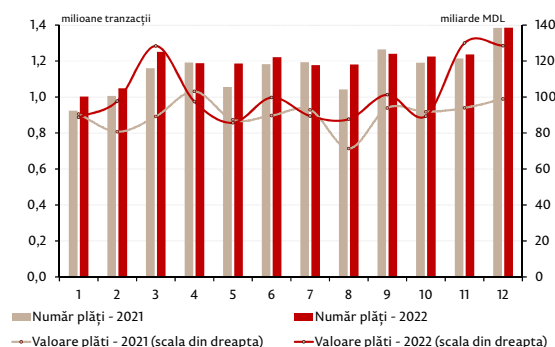
Sistemul automatizat de plăți interbancare (SAPI) reprezintă sistemul prin intermediul căruia sunt efectuate în mod automatizat plățile în lei moldovenesti ale/prin intermediul participanților pe teritoriul Republicii Moldova. SAPI este compus din sistemul de decontare pe bază brută în timp real (sistemul DBTR) și sistemul de compensare cu decontare pe bază netă (sistemul CDN). Sistemul DBTR este destinat prelucrării plăților urgente și de mare valoare, iar sistemul CDN este destinat procesării plăților de mică valoare.

La finele anului 2022, în SAPI erau înregistrați 20 participanți și anume:

- Banca Națională a Moldovei;
- 11 bănci licențiate de Banca Națională a Moldovei;
- Centrul de casă și decontări din or. Tiraspol;
- 3 prestatori de servicii de plată nebancari;
- Trezoreria de Stat din cadrul Ministerului Finanțelor, inclusiv în calitate de participant mandatat;
- Depozitarul central unic al valorilor mobiliare S.A.;
- Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar.

În anul 2022, prin intermediul SAPI a fost procesat un volum total de 14,3 milioane tranzacții în valoare de 1,2 bilioane lei, majorându-se atât ca număr (3,8 la sută), cât și ca valoare (13,0 la sută) comparativ cu anul 2021. Volumul mediu zilnic⁵² al operațiunilor a constituit 56,5 mii de tranzacții în valoare de 4,8 miliarde lei. Volumul maxim al plăților decontate zilnic în SAPI a fost atins pe 25 iulie 2022, fiind decontate 101,5 mii plăți.

Graficul 5.1: Numărul și valoarea plăților procesate în SAPI, 2021-2022

Sursa: BNM

⁵²În anul 2022 au fost 254 zile operaționale.

În medie pe zi, prin intermediul sistemului DBTR au fost decontate 4,7 mii de plăți, în valoare de 4,1 miliarde lei, iar prin sistemul CDN 51,8 mii plăți, în valoare de 755,9 milioane lei. Valoarea medie a unei plăți decontate în sistemul DBTR a constituit 868,7 mii lei, iar a unei plăți decontate în sistemul CDN – 14,6 mii lei (Tabelul A.17).

În ceea ce privește structura plăților efectuate prin SAPI în anul 2022, s-a constatat că tranzacțiile de plată efectuate de către participanți *în numele clienților* au fost preponderante (99,8 la sută din numărul tranzacțiilor decontate), însă valoarea totală a acestora rămâne a fi relativ scăzută (doar 44,4 la sută din valoarea tranzacțiilor decontate).

Din punctul de vedere al structurii plăților efectuate *în numele clienților* de către participanții la SAPI, constatăm următoarea reprezentare:

- transferuri ordinare ale clienților – 59,1 la sută din numărul total al plăților;
- transferurile aferente plăților bugetare – 37,9 la sută;
- alte tipuri de plăți – 3,0 la sută.

Sub aspect valoric, tranzacțiile în SAPI efectuate *în numele clienților* au următoarea structură:

- transferuri ordinare ale clienților – 63,1 la sută din valoarea totală a plăților;
- transferurile bugetare – 29,1 la sută;
- alte tipuri de plăți – 7,8 la sută.

Pe parcursul anului 2022, disponibilitatea medie a sistemului pentru participanți a constituit 99,9 la sută, un indicator ce confirmă capacitatea participanților de a utiliza SAPI, fără discontinuități sau incidente, pe durata programului de funcționare.

5.4 Sistemul Depozitarului central unic al valorilor mobiliare

Sistemul Depozitarului central unic al valorilor mobiliare (DCU) este operațional din 31 iulie 2018 și este administrat (gestionat și operat) de către S.A. Depozitarul central unic al valorilor mobiliare.

Sistemul DCU reprezintă un sistem de decontare a valorilor mobiliare, care asigură prestarea de către Depozitarul central a serviciilor de înregistrare a valorilor mobiliare, de administrare centralizată, de decontare și, după caz, a serviciilor auxiliare. Sistemul DCU se bazează pe o tehnologie modernă de procesare directă, conectată la SAPI și oferă o infrastructură și servicii eficiente pentru decontarea tranzacțiilor cu valori mobiliare și înregistrarea drepturilor de proprietate asupra valorilor mobiliare.

La finele anului 2022, în cadrul sistemului DCU erau înregistrați 20 de participanți, dintre care:

- Banca Națională a Moldovei;
- 11 bănci licențiate de Banca Națională a Moldovei;
- Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar;
- 7 societăți de investiții nebancale.

Servicii de înregistrare a valorilor mobiliare prestate de DCU

La finele anului 2022, în sistemul DCU erau înregistrate 351,6 milioane valori mobiliare de tip VMS și CBN la valoarea nominală de 41,1 miliarde lei.

Totodată, conform datelor prezentate de DCU la finele anului 2022, în sistemul DCU erau înregistrate 913,4 milioane valori mobiliare corporative (VMC), dintre care 910,9 milioane acțiuni ordinare, 2,3 milioane acțiuni preferențiale și 7,5 mii obligațiuni municipale. Valoarea totală a VMC a constituit pentru perioada de referință 14,6 miliarde lei, dintre care 99,5 la sută din valoarea totală a VMC reprezentau acțiunile ordinare.

Servicii de decontare

Pe parcursul anului 2022, în sistemul DCU au fost decontate 9,2 mii ordine de transfer în valoare de 318,8 miliarde lei.

Supravegherea activității DCU

În anul de raportare a fost efectuat controlul tematic asupra activității DCU, în cadrul căruia au fost supuse verificării sistemul de control intern și acordurile încheiate de către DCU, fiind constatate unele încălcări și înaintate propuneri privind acțiunile necesare a fi întreprinse în scopul înlăturării acestora.

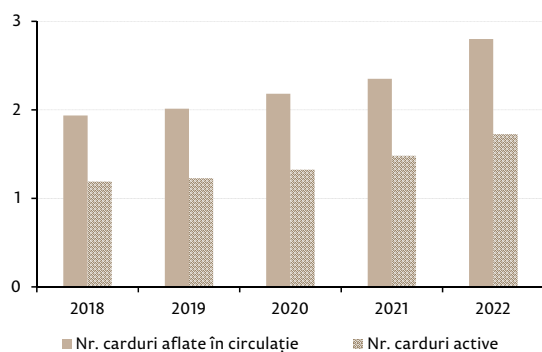
5.5 Instrumentele de plată fără numerar

Instrumentele de plată fără numerar sunt componente esențiale ale sistemelor de plăți, iar Banca Națională efectuează supravegherea lor în scopul asigurării eficienței și siguranței utilizării acestora.

Din ansamblul instrumentelor de plată, cele mai utilizate de către populație (persoane fizice) sunt cardurile de plată. De menționat că BNM întreprinde măsuri relevante, de comun acord cu alte autorități și instituții naționale, în vederea promovării utilizării instrumentelor de plată fără numerar și transparentizării circulației mijloacelor bănești.

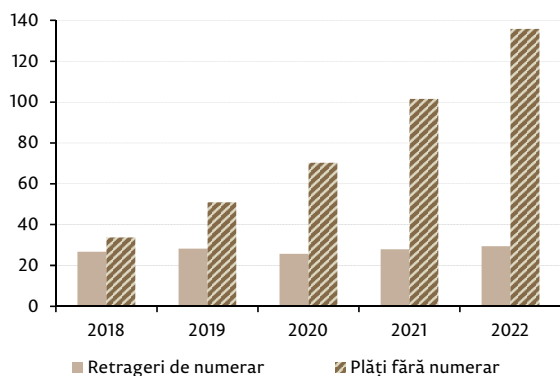
Cardurile de plată

Graficul 5.2: Numărul cardurilor de plată aflate în circulație, anii 2018-2022 (milioane unități)

Sursa: BNM

Graficul 5.3: Numărul operațiunilor efectuate cu cardurile de plată emise în Republica Moldova, anii 2018-2022 (milioane operațiuni)

Sursa: BNM

Numărul cardurilor⁵³ aflate în circulație la finele anului 2022 a constituit 2,80 milioane unități și a înregistrat o creștere de 19,2 la sută comparativ cu finele anului 2021 (Graficul 5.2).

Pe fundalul majorării numărului cardurilor aflate în circulație, numărul cardurilor *active*⁵⁴ a crescut cu 16,5 la sută față de finele anului 2021, iar ponderea cardurilor active din numărul total de carduri aflate în circulație nu a suferit modificări semnificative, constituind 61,6 la sută. De menționat că această rată a utilizării cardurilor se menține la același nivel pe parcursul ultimilor ani.

Referitor la soluția tehnică a cardurilor de plată, numărul cardurilor de proximitate (contactless) a înregistrat o creștere de 25,5 la sută față de anul 2021. Creșterea rapidă a ponderii acestor tipuri de carduri în numărul total de carduri în circulație a contribuit la înlocuirea treptată a cardurilor hibride care, la rândul lor, au substituit anterior cardurile cu bandă magnetică. Astfel, la sfârșitul anului 2022, *cardurile contactless* au deținut ponderea majoră (97,6 la sută) din totalul cardurilor aflate în circulație în Republica Moldova. *Cardurile hibride* (card cu microprocesor și bandă magnetică), al căror număr a înregistrat o scădere de 63,7 la sută față de finele anului 2021, au deținut o pondere de 2,2 la sută din totalul cardurilor aflate în circulație în Republica Moldova. La finele anului 2022, *cardurile cu bandă magnetică* nu mai erau în circulație, cu toate că la finele anului 2014 acest tip de carduri avea o pondere majoră (55,1 la sută). *Cardurile virtuale* au deținut o cotă modestă, de 0,2 la sută, fără variații semnificative pe parcursul ultimilor ani.

Pe parcursul anului 2022, prin intermediul cardurilor de plată emise de prestatorii de servicii de plată din Republica Moldova au fost efectuate, atât în țară, cât și peste hotare, 165,3 milioane operațiuni în valoare de 124,9 miliarde lei, în creștere față de anul 2021 cu 27,6 la sută ca număr și cu 26,5 la sută ca valoare.

Din volumul total al operațiunilor efectuate cu cardurile emise în țară, 82,2 la sută au reprezentat plăți fără numerar, iar 17,8 la sută – retrageri de numerar. Numărul plăților fără numerar a înregistrat o creștere de 33,8 la sută față de anul precedent, în timp ce numărul retragerilor de numerar s-a majorat cu 5,3 la sută față de aceeași perioadă.

Zilnic, cu cardurile de plată emise în Republica Moldova sunt efectuate în medie 80,7 mii retrageri de numerar și circa 372,2 mii plăți fără numerar. Valoarea medie a unei retrageri de numerar a atins cifra de 2 681 lei, în creștere cu 12,8 la sută față de anul 2021. Totodată, o plată fără numerar a avut în medie valoarea de 338 lei, majorându-se cu 6,7 la sută față de anul 2021.

⁵³Suport de informație standardizat și, după caz, personalizat prin intermediul căruia deținătorul, de regulă, cu utilizarea numărului personal de identificare și/sau a unor alte coduri care permit identificarea sa, în funcție de tipul cardului de plată, are acces la distanță la contul de plăți la care este atașat cardul de plată în vederea efectuării operațiunilor de plată.

⁵⁴Card de plată prin care s-a efectuat cel puțin o operațiune financiară pe parcursul perioadei de gestiune.

Operațiunile domestice⁵⁵ efectuate cu cardurile de plată emise de prestatorii de servicii de plată reprezintă 86,9 la sută (143,6 milioane operațiuni) din numărul total al tranzacțiilor efectuate cu cardurile emise în Republica Moldova.

Din totalul operațiunilor domestice, ponderea plăților fără numerar a constituit ca număr 79,7 la sută (75,2 la sută pentru anul 2021) și ca valoare 30,8 la sută (26,9 la sută pentru anul 2021).

Zilnic, pe teritoriul Republicii Moldova sunt efectuate cu cardurile de plată autohtone în medie 80,0 mii retrageri de numerar și circa 313,4 mii plăți fără numerar. Valoarea medie a unei operațiuni domestice de retragere de numerar a atins cifra de 2 673 lei, în creștere cu 12,8 la sută față de anul 2021. Totodată, o plată fără numerar, în medie, a avut o valoare de 303 lei, majorându-se cu 5,6 la sută față de 2021.

Din numărul total de operațiuni domestice, 62,3 la sută au constituit plățile fără numerar efectuate cu prezența fizică a cardului și 17,4 la sută fără prezența fizică a cardului (CNP) (Graficul 5.4).

Numărul de operațiuni cu carduri emise în Republica Moldova și efectuate în străinătate pe parcursul anului 2022 (21,7 milioane de operațiuni) a indicat o majorare de 26,2 la sută comparativ cu anul precedent. Totuși, numărul operațiunilor efectuate în străinătate este de aproximativ 6 ori mai mic decât numărul de operațiuni efectuate domestic cu cardurile emise în Republica Moldova. Din numărul total de operațiuni efectuate peste hotare, 98,9 la sută reprezintă plăți fără numerar, în creștere față de cele efectuate pe parcursul anului 2021 cu 26,3 la sută. De menționat că 63,7 la sută din numărul total de operațiuni realizate peste hotare reprezintă plăți fără numerar efectuate fără prezența fizică a cardului, iar 35,2 la sută sunt plăți fără numerar efectuate cu prezența fizică a cardului (Graficul 5.5). Aceste cifre indică faptul că aproximativ 3 din 4 operațiuni efectuate peste hotarele țării cu cardurile emise în Republica Moldova reprezintă cumpărături online, iar creșterea volumului acestora denotă comoditatea și încrederea consumatorilor în utilizarea electronică a acestui instrument de plată.

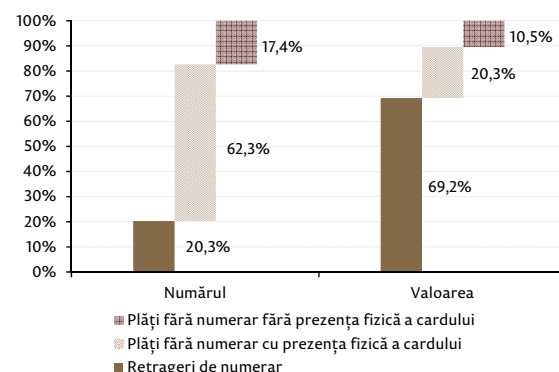
În ceea ce privește evaluarea situației privind fraudele cu cardurile de plată, indicatorul de bază aplicat este ponderea valorii totale a fraudelor comise, în valoarea totală a tranzacțiilor efectuate atât în țară, cât și în străinătate cu cardurile de plată emise de prestatorii locali. În Republica Moldova, acest indicator a constituit 0,0086 la sută pentru anul 2022, fiind de circa 4,2 ori mai mic față de nivelul mediei europene (0,036 la sută pentru anul 2019⁵⁶).

Tendențele pozitive care s-au evidențiat pe piața cardurilor din Republica Moldova pe parcursul anului 2022 au fost următoarele:

⁵⁵Operațiune de plată efectuată la un prestator acceptant din Republica Moldova cu cardurile emise de prestatorii de servicii de plată din Republica Moldova.

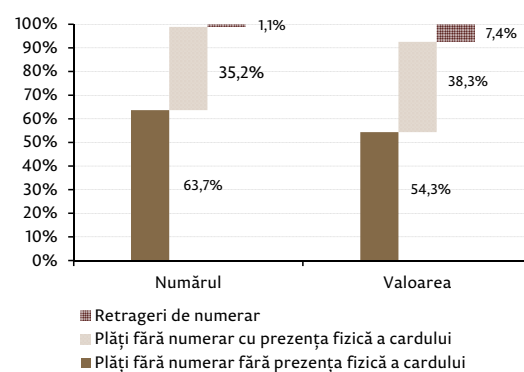
⁵⁶Raportul privind fraudele cu cardurile de plată, publicat de Banca Centrală Europeană în anul 2021 https://www.ecb.europa.eu/pub/cardfraud/html/ecb_cardfraudreport202110~cac4c418e8.en.html

Graficul 5.4: Structura operațiunilor domestice, anul 2022

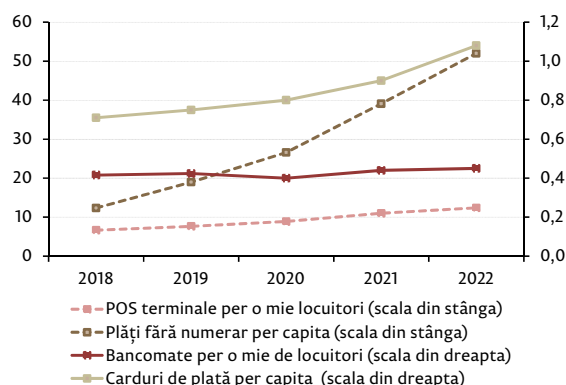
Sursa: BNM

Graficul 5.5: Ponderea operațiunilor efectuate în străinătate cu cardurile emise în Republica Moldova, anul 2022

Sursa: BNM

Graficul 5.6: Indicatori de dezvoltare a pieței cardurilor de plată din Republica Moldova, anii 2018-2022

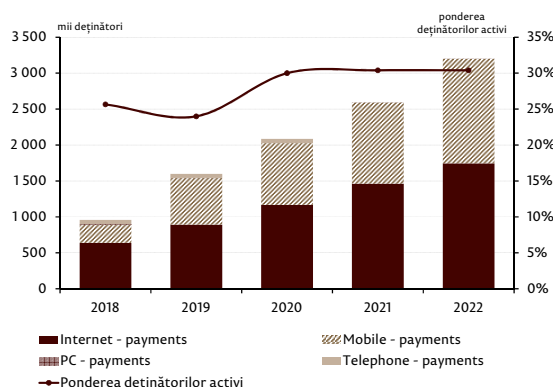

Sursa: BNM

- Numărul și valoarea plăților cu carduri emise în Republica Moldova efectuate la locațiile fizice ale comercianților autohtoni au înregistrat o creștere de 37,8 la sută și, respectiv, de 36,6 la sută față de anul precedent;
- Numărul și valoarea plăților domestice cu cardul efectuate fără utilizarea fizică a acestuia (în cadrul platformelor de comerț electronic, sistemelor automatizate de deservire la distanță etc.) au crescut cu 27,2 la sută și, respectiv, cu 56,4 la sută față de anul 2021;
- 55,2 la sută din numărul operațiunilor fără numerar efectuate în străinătate cu cardurile de plată emise în Republica Moldova reprezintă operațiuni de plată în cadrul comerțului electronic;
- Reteaua de acceptare a cardurilor de plată din Republica Moldova s-a extins pe parcursul anului 2022, numărul POS terminalelor a crescut cu 3,8 mii de unități față de anul precedent, constituind la finele anului de raportare 32 318 POS terminale;
- Ponderea cardurilor *contactless* aflate în circulație a înregistrat o creștere continuă, de la 92,7 la sută la finele anului 2021 la 97,6 la sută la finele anului 2022, datorită înlocuirii treptate a cardurilor *hibride* cu cele de tip *contactless*.

Sistemele automatizate de deservire la distanță

Graficul 5.7: Numărul utilizatorilor SADD după tipul sistemelor, finele anilor 2018-2022

Sursa: BNM

Sistemele automatizate de deservire la distanță (SADD) reprezintă soluții informatice și/sau echipamente, puse la dispoziția deținătorilor de către prestatorii de servicii de plată, ce permit acestora prin intermediul unei aplicații informatice, a unei metode de autentificare și al unui mijloc de comunicație să aibă acces de la distanță la mijloacele aflate în contul de plăți în scopul obținerii de informații privind starea contului de plăți și a tranzacțiilor realizate, efectuării tranzacțiilor în numele și la ordinul deținătorului din contul mijloacelor aflate în contul de plăți.

Numărul total al deținătorilor SADD a constituit 3 201,9 mii la finele anului 2022, majorându-se cu 23,4 la sută față de anul 2021. Numărul deținătorilor activi⁵⁷, de asemenea, a consemnat o tendință de creștere de 23,6 la sută, ajungând la cifra de 974,7 mii, ceea ce denotă interesul și încrederea tot mai mare a clienților prestatorilor de servicii de plată de a utiliza SADD. Din totalul deținătorilor SADD, cei activi dețin o pondere de 30,4 la sută (Graficul 5.7).

Distribuția deținătorilor SADD după tipul sistemelor utilizate relevă că 54,5 la sută dintre ei sunt înregistrați în sistemele internet-payments (cu 2,0 puncte procentuale mai mult față de finele anului 2021); 45,5 la sută din numărul lor total sunt deținători de mobile-payments (cu 2,0 puncte procentuale mai mult față de finele anului 2021); 0,05 la sută utilizează PC-payments (deținători

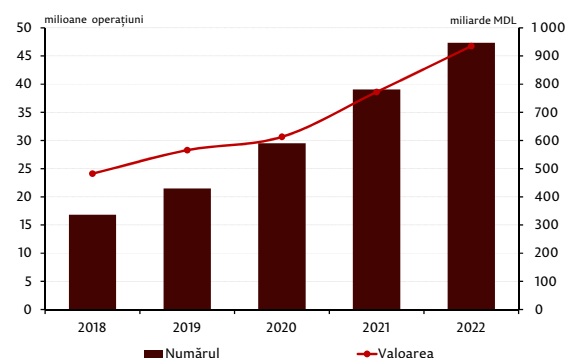
⁵⁷Deținător SADD care a efectuat cel puțin o operațiune financiară pe parcursul perioadei de gestiune printr-un sistem automatizat de deservire la distanță.

ai PC-payments sunt doar persoane juridice), această cotă a rămas la același nivel ca și în anul 2021. Totodată, atât în anul 2021, cât și pe parcursul anului 2022 s-a constatat că prestatorii de servicii de plată au sistat oferirea sistemelor de telephone-payments.

În anul 2022, prin intermediul SADD, au fost efectuate 47,3 milioane tranzacții, cu 21,2 la sută mai multe față de 2021. Creșterea numărului operațiunilor prin intermediul SADD poate fi argumentată prin faptul că, clienții prestatorilor de servicii de plată achită, tot mai des, diverse servicii/ bunuri prin intermediul SADD, datorită comodității pe care o oferă, fenomen care a luat o amploare mai mare în perioada pandemiei de COVID-19.

Valoarea tuturor tranzacțiilor efectuate prin intermediul SADD de către persoanele fizice și juridice a însumat 935,1 miliarde lei pe parcursul anului 2022, fiind în creștere cu 21,1 la sută față de anul precedent, ceea ce indică o sporire a încrederii clienților de a efectua tranzacții prin intermediul SADD (Graficul 5.8). Circa 94,8 la sută din valoarea operațiunilor efectuate prin SADD au fost efectuate de către persoanele juridice.

Graficul 5.8: Numărul și valoarea operațiunilor efectuate prin intermediul SADD, 2018-2022

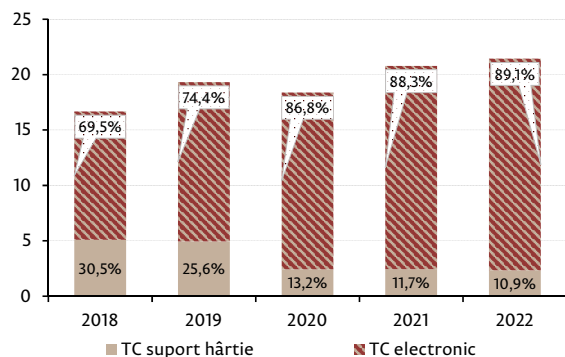

Sursa: BNM

Transferul de credit

Din numărul total de operațiuni de plată efectuate prin intermediul transferului de credit inițiate de clienții băncilor (21,4 milioane operațiuni), 89,1 la sută au fost în format electronic prin intermediul SADD. Pe parcursul ultimilor 5 ani se înregistrează o îmbunătățire a acestui indicator, de la 69,5 la sută pentru anul 2018 la 89,1 la sută pentru anul 2022, ceea ce indică o majorare a gradului de digitalizare a serviciilor de plată în Republica Moldova. De asemenea, în termeni relativi, numărul transferurilor de credit inițiate electronic a crescut comparativ cu anul precedent cu 4,1 la sută, iar numărul celor pe suport hârtie a înregistrat o scădere de 4,4 la sută față de 2021. Totodată, valoarea operațiunilor efectuate prin intermediul transferului de credit inițiate de clienții prestatorilor a atins cifra de 648,6 miliarde lei, dintre care 89,1 la sută au fost efectuate în format electronic, iar 10,9 la sută pe suport hârtie.

Graficul 5.9: Numărul operațiunilor efectuate de transfer de credit, 2018-2022 (milioane operațiuni)

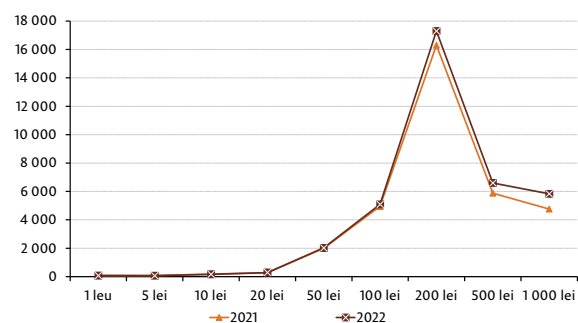
Sursa: BNM

Debitarea directă

Pe parcursul anului 2022, prin intermediul debitării directe, au fost efectuate 174,1 mii tranzacții în sumă totală de 172,4 milioane lei, micșorându-se ca număr cu 10,2 la sută, însă majorându-se ca valoare cu 14,1 la sută față de anul 2021. Numărul total al utilizatorilor acestui instrument a constituit la finele anului 2022 circa 4,7 mii, cu 49,0 la sută mai puțin comparativ cu anul precedent.

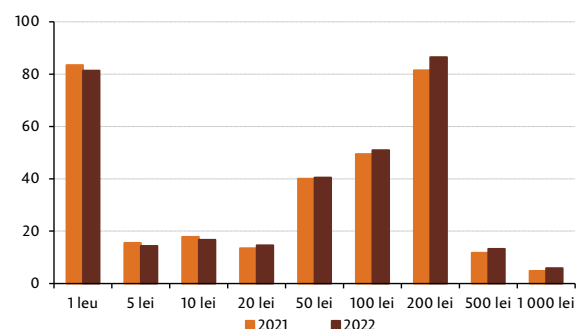
Capitolul 6

Graficul 6.1: Evoluția pe valori nominale a bancnotelor în circulația monetară din punct de vedere valoric (milioane lei)

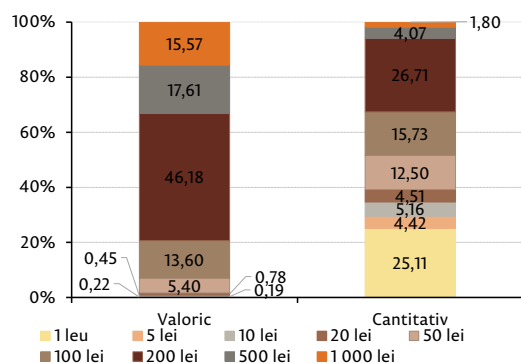
Sursa: BNM

Graficul 6.2: Evoluția pe valori nominale a bancnotelor în circulația monetară din punct de vedere cantitativ (milioane bancnote)

Sursa: BNM

Graficul 6.3: Structura pe valori nominale a bancnotelor aflate în circulație la finele anului 2022

Sursa: BNM

Emisiunea de numerar

În anul 2022, numerarul aflat în circulație și-a continuat trendul ascendent (+8,7 la sută, până la o valoare de 37 788,4 milioane lei⁵⁸), cu un ritm de creștere superior cu 3,6 puncte procentuale față de cel înregistrat în anul 2021.

6.1 Evoluția numerarului (bancnote și monede) în circulație

Bancnotele în circulație, la sfârșitul anului 2022, au constituit din punct de vedere valoric 37 455,3 milioane lei, cu circa 8,6 la sută mai mult față de finele anului anterior. Evoluția valorică a bancnotelor în circulația monetară conform structurii pe valori nominale este prezentată în graficul 6.1.

La finele anului 2022 în circulație se aflau circa 323,8 milioane bancnote, în creștere cu 1,9 la sută comparativ cu sfârșitul anului 2021. Evoluția pe valori nominale a bancnotelor în circulația monetară din punct de vedere cantitativ este reprezentată în graficul 6.2.

Bancnota cu valoarea nominală de 200 lei a constituit cea mai semnificativă pondere, de 26,7 la sută, în numărul total de bancnote aflate în circulație, urmată de bancnota cu valoarea nominală de 1 lei, cu o pondere de 25,1 la sută (mai puțin cu 1,2 puncte procentuale față de anul 2021, în legătură cu retragerea naturală din circulație pe măsura uzurii) și de 100 lei, cu o pondere de 15,7 la sută. Cea mai mică pondere în numărul total de bancnote aflate în circulație a revenit bancnotelor cu valoarea nominală de 500 lei (4,1 la sută) și de 1 000 lei (1,8 la sută).

Conform structurii pe valori nominale, la sfârșitul perioadei de raportare, cantitatea bancnotelor aflate în circulație constituia circa: pentru 1 lei – 81,3 milioane bancnote, 5 lei – 14,3 milioane bancnote, 10 lei – 16,7 milioane bancnote, 20 lei – 14,6 milioane bancnote, 50 lei – 40,5 milioane bancnote, 100 lei – 50,9 milioane bancnote, 200 lei – 86,5 milioane bancnote, 500 lei – 13,2 milioane bancnote și 1 000 lei – 5,8 milioane bancnote.

Structura pe valori nominale a bancnotelor aflate în circulație la finele anului 2022 este reprezentată cantitativ și valoric în graficul 6.3.

La sfârșitul anului 2022, în circulație se aflau 937,3 milioane monede metalice divizionare, echivalentul a 137,0 milioane lei,

⁵⁸Inclusiv soldul numerarului în casa centrală.

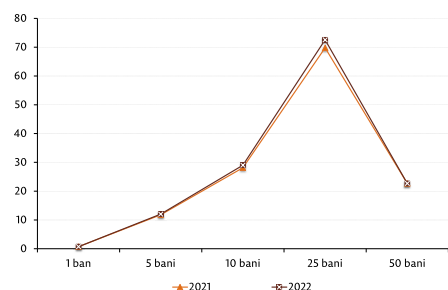
valoarea cantitativă majorându-se cu 2,7 la sută și cea valorică – cu 2,9 la sută comparativ cu anul precedent (Graficele 6.4 și 6.5).

Creșterea cantitativă a monedelor metalice divizionare în circulație rezultă din majorarea preponderentă a numărului monedelor cu valoarea nominală de 5 bani, 10 bani și 25 bani. Conform structurii pe valori nominale din punct de vedere cantitativ, la finele anului de raportare, moneda de 1 ban deținea o pondere de 7,6 la sută, 5 bani – 25,7 la sută, 10 bani – 30,9 la sută, 25 bani – 31,0 la sută și 50 bani – 4,8 la sută, iar din punct de vedere valoric, respectiv de 0,5 la sută, 8,8 la sută, 21,2 la sută, 53,0 la sută și 16,5 la sută (Graficul 6.6).

La sfârșitul anului 2022, în circulație se aflau 85,7 milioane de monede metalice lei, valoarea acestora constituind în total 179,4 milioane lei, atât coeficientul cantitativ cât și cel valoric fiind în creștere de circa 1,5 ori (+ 48,4 la sută și, respectiv + 54,2 la sută) față de anul 2021 (Graficele 6.7 și 6.8).

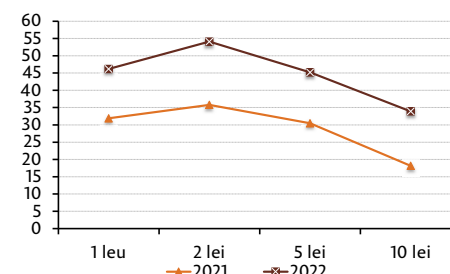
Creșterea cantitativă a monedelor metalice lei în circulație rezultă din majorarea preponderentă a numărului monedelor cu valoarea nominală de 1 leu, 2 lei și 5 lei, ca rezultat al înlocuirii bancnotelor cu valoarea nominală de 1 leu și 5 lei, retrase din circulație pe măsura uzurii acestora. Conform structurii pe valori nominale, la sfârșitul perioadei de raportare, moneda de 1 leu deținea din punct de vedere cantitativ o pondere dominantă de 53,9 la sută din totalul monedelor lei aflate în circulație, moneda de 2 lei – 31,6 la sută, 5 lei – 10,5 la sută și 10 lei, inclusiv cele cu caracter comemorativ – 4,0 la sută, iar din punct de vedere valoric, respectiv de 25,7 la sută, 30,2 la sută, 25,2 la sută și 18,9 la sută (Graficul 6.9).

Graficul 6.4: Evoluția pe valori nominale a monedelor divizionare în circulația monetară din punct de vedere valoric (milioane lei)

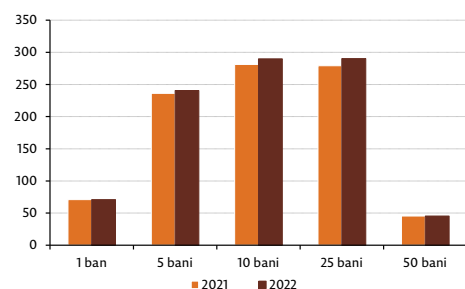
Sursa: BNM

Graficul 6.7: Evoluția pe valori nominale a monedelor metalice lei în circulația monetară din punct de vedere valoric (milioane lei)

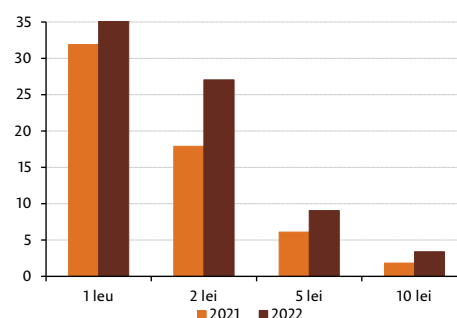
Sursa: BNM

Graficul 6.5: Evoluția pe valori nominale a monedelor divizionare în circulația monetară din punct de vedere cantitativ (milioane monede)

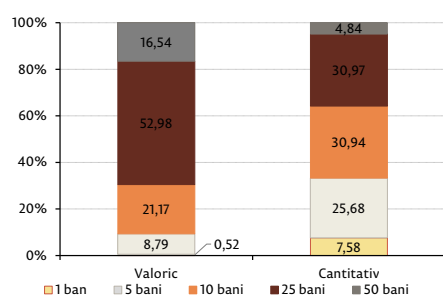
Sursa: BNM

Graficul 6.8: Evoluția pe valori nominale a monedelor metalice lei în circulația monetară din punct de vedere cantitativ (milioane monede)

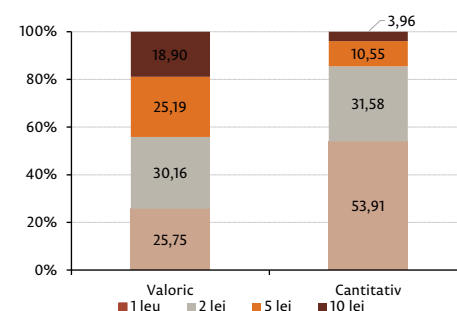
Sursa: BNM

Graficul 6.6: Structura pe valori nominale a monedelor divizionare aflate în circulație la finele anului 2022

Sursa: BNM

Graficul 6.9: Structura pe valori nominale a monedelor metalice lei aflate în circulație la finele anului 2022

Sursa: BNM

6.2 Emisiunea, retragerea și procesarea numerarului

Pe parcursul anului 2022, Banca Națională a Moldovei a pus în circulație numerar în valoare totală de 10 536,7 milioane lei, cu circa 92,7 la sută mai mult comparativ cu anul 2021.

Bancnotele emise în anul 2022 au constituit valoric 10 469,8 milioane lei (dintre care 8 333,1 milioane lei constituie bancnotele modernizate), iar cantitativ – 78,6 milioane bancnote, ceea ce reprezintă o creștere cu circa 93,5 la sută și, respectiv, cu 80,2 la sută în comparație cu anul precedent.

Numărul de bancnote aflate în circulație a înregistrat în continuare o scădere în cazul valorilor nominale de 1 leu, 5 lei și 10 lei, ca urmare a circulației în paralel cu monedele metalice cu aceleași valori nominale. Conform structurii pe valori nominale, cantitatea de bancnote puse în circulație a constituit pentru: 10 lei – 1,9 milioane bancnote, 20 lei – 6,3 milioane bancnote, 50 lei – 21,2 milioane bancnote, 100 lei – 21,6 milioane bancnote, 200 lei – 24,4 milioane bancnote, 500 lei – 2,0 milioane bancnote și 1 000 lei – 1,2 milioane bancnote.

Structura pe valori nominale a bancnotelor puse în circulație este prezentată din punct de vedere cantitativ și valoric în graficul 6.10 și, respectiv, în graficul 6.11.

Monedele metalice divizionare emise în anul 2022 au constituit valoric 3,9 milioane lei, iar cantitativ – 24,5 milioane monede, cu circa 11,6 la sută și, respectiv, cu 9,7 la sută mai puțin față de anul 2021.

Structura pe valori nominale a monedelor divizionare emise s-a modificat cantitativ față de anul 2021 și indică: pentru 5 bani – 4,6 milioane monede, 10 bani – 8,8 milioane monede, 25 bani – 11,1 milioane monede.

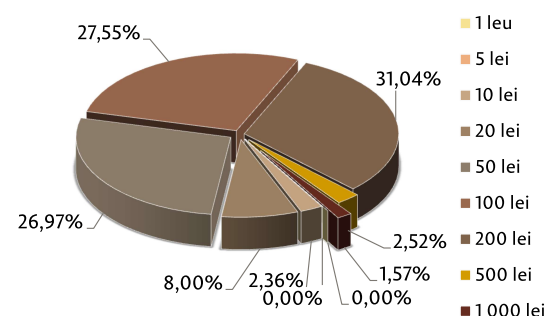
Ponderea pe fiecare valoare nominală a monedelor divizionare emise este prezentată, din punct de vedere cantitativ și valoric, în graficul 6.12 și, respectiv, în graficul 6.13.

Monedele metalice lei, inclusiv cele cu caracter comemorativ, emise în anul 2022, au constituit valoric 63,0 milioane lei, cu circa 20,7 la sută mai mult față de anul 2021, iar cantitativ – 27,9 milioane monede, cu circa 40,3 la sută mai mult față de anul 2021.

Structura cantitativă pe valori nominale a monedelor metalice lei emise în anul 2022 indică: pentru 1 leu – 14,3 milioane monede, 2 lei – 9,1 milioane monede, 5 lei – 2,9 milioane monede, 10 lei – 1,5 milioane monede, iar pentru monedele cu caracter comemorativ – 0,1 milioane monede.

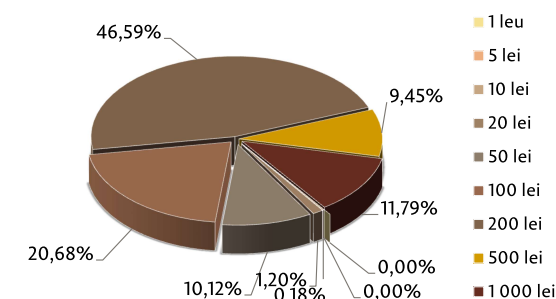
Ponderea pe fiecare valoare nominală a monedelor lei emise este prezentată din punct de vedere cantitativ și valoric în graficul 6.14 și, respectiv, în graficul 6.17.

Graficul 6.10: Bancnote emise în anul 2022 din punct de vedere cantitativ

Sursa: BNM

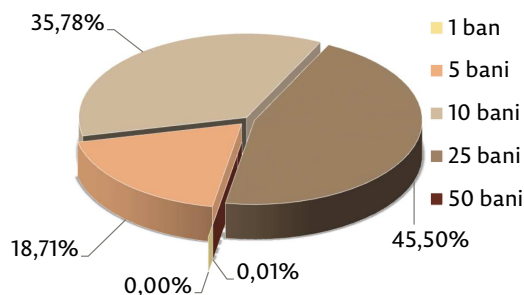
Graficul 6.11: Bancnote emise în anul 2022 din punct de vedere valoric

Sursa: BNM

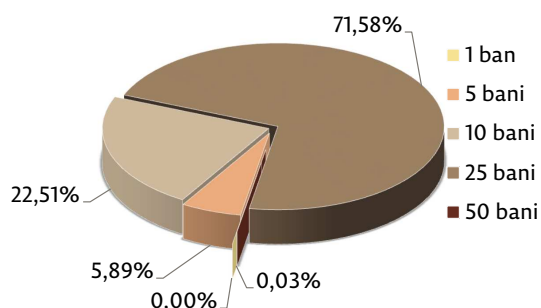
Pe parcursul anului 2022, prin intermediul depunerilor efectuate de către băncile licențiate, Banca Națională a Moldovei a retras din circulație bancnote în sumă de 7 509,5 milioane lei (cu circa 99,1 la sută mai mult față de anul 2021), ceea ce a constituit cantitativ 72,7 milioane bancnote (cu circa 27,4 la sută mai mult față de anul 2021). Ponderea cantitativă și valorică a bancnotelor pe valori nominale retrase din circulație este prezentată în graficul 6.15 și, respectiv, graficul 6.18.

Graficul 6.12: Monede metalice divizionare emise în anul 2022 din punct de vedere cantitativ

Sursa: BNM

Graficul 6.13: Monede metalice divizionare emise în anul 2022 din punct de vedere valoric

Sursa: BNM

Mentținerea calității bancnotelor aflate în circulație, în corespundere cu criteriile stabilite, este unul din obiectivele principale ale Băncii Naționale a Moldovei în domeniul operațiunilor cu numerar. Respectiv, în anul 2022, în cadrul băncii centrale au fost procesate 76,0 milioane bancnote (cu 14,2 milioane bancnote mai mult față de anul 2021), prin verificare atât din punctul de vedere al autenticității, cât și al calității. Urmare procesării, circa 29,4 milioane bancnote au fost sortate ca fiind necorespunzătoare circulației monetare.

Falsurile înregistrate în cazul monedei naționale

Pe parcursul anului 2022, falsurile de bancnote lei moldovenesti înregistrate în sistemul bancar au totalizat 0,54 mii bucăți, în creștere cu circa 19,4 la sută față de anul 2021. Raportat la numărul total al bancnotelor autentice aflate în circulație la finele perioadei de referință, care constituia 323,8 milioane bancnote, numărul de falsuri s-a menținut la un nivel foarte scăzut, reprezentând circa 1,7 bucăți la 1 milion de bancnote autentice în circulație.

Cele mai multe falsuri au fost înregistrate în cazul bancnotei cu valoarea nominală de 100 lei, cu un număr de 309 bucăți, urmată de bancnota cu valoarea nominală de 20 lei, cu un număr de 186 falsuri, bancnota de 200 lei, cu un număr de 29 falsuri, bancnota de 50 lei, cu un număr de 13 falsuri și bancnota de 1 000 lei, cu un număr de 6 falsuri.

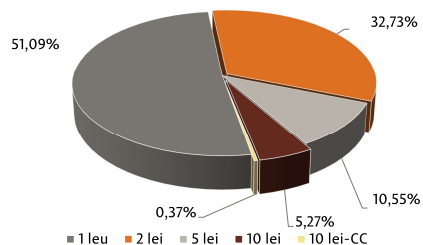
Ca bază de comparație, în anul 2021 numărul falsurilor de monedă națională a totalizat 0,46 mii bancnote, iar cel mai mare număr de falsuri a fost înregistrat, de asemenea, pentru bancnota de 100 lei, totalizând 251 bucăți și 20 lei – 150 bucăți, urmată de bancnota de 50 lei – 22 falsuri, 200 lei – 18 falsuri și 1 000 lei – 11 falsuri⁵⁹.

Ponderea falsurilor pe valori nominale, identificate în cursul anilor 2022 și 2021, este prezentată în graficul 6.16 și, respectiv, în graficul 6.19.

În scopul combaterii falsificării însemnelor monetare, Banca Națională a Moldovei recomandă în continuare publicului să studieze elementele de siguranță ale bancnotelor descrise pe pagina-web oficială a BNM (accesați link-ul aici <https://www.bnm.md/ro/content/elementele-de-siguranța-pe-leul-moldovenesc>) și la efectuarea plăților zilnice în numerar să fie vigilenți în privința fenomenului contrafacerii, verificând autenticitatea bancnotelor și monedelor, iar în cazul unor suspiciuni, să informeze imediat Ministerul Afacerilor Interne.

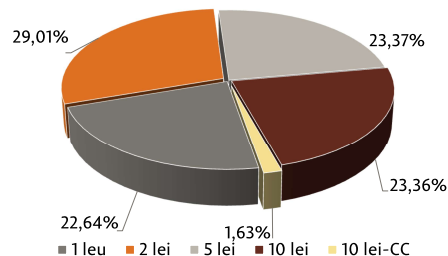
⁵⁹Conform datelor rectificate raportate de bănci.

Graficul 6.14: Monede metalice lei emise în anul 2022 din punct de vedere cantitativ

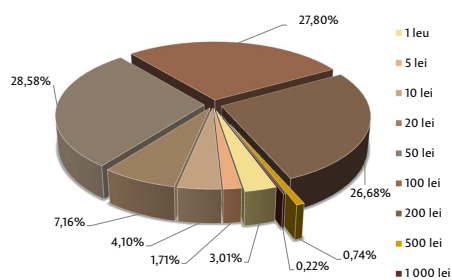
Sursa: BNM
*cu caracter comemorativ

Graficul 6.17: Monede metalice lei emise în anul 2022 din punct de vedere valoric

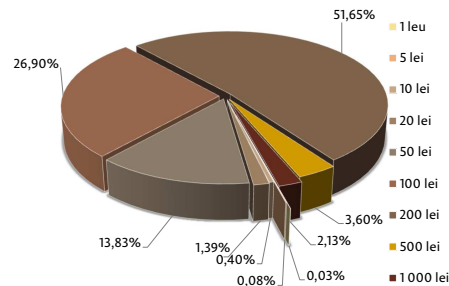
Sursa: BNM
*cu caracter comemorativ

Graficul 6.15: Bancnote retrase din circulație în anul 2022 din punct de vedere cantitativ

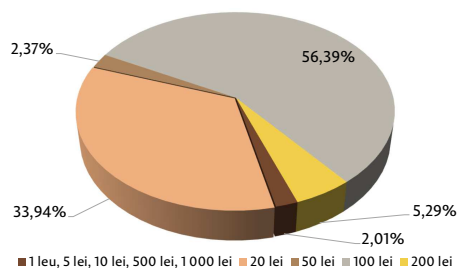
Sursa: BNM

Graficul 6.18: Bancnote retrase din circulație în anul 2022 din punct de vedere valoric

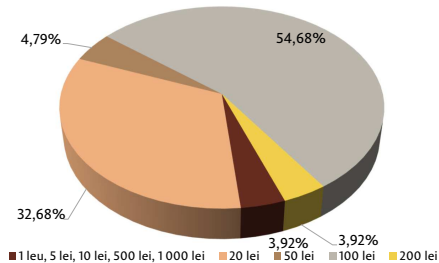
Sursa: BNM

Graficul 6.16: Structura pe valori nominale a falsurilor constatate în anul 2022 din punct de vedere cantitativ

Sursa: BNM

Graficul 6.19: Structura pe valori nominale a falsurilor constatate în anul 2021 din punct de vedere cantitativ

Sursa: BNM

În același timp, BNM cooperează în mod regulat cu Ministerul Afacerilor Interne în ceea ce privește retragerea din circulație a bancnotelor false, descurajarea și menținerea fenomenului contrafacerii la un nivel cât mai scăzut și asigură informarea operativă a mediului bancar despre metodele de constatare și extragere din circulație a falsurilor.

6.3 Emisiunea numismatică

La finele anului 2022, în circulație se aflau 46,85 mii de bancnote comemorative și 118,86 mii de monede jubiliare și comemorative.

În temeiul Legii nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, Banca Națională a Moldovei a lansat în anul 2022 o nouă emisiune numismatică de 7 monede jubiliare și comemorative cu diverse tematici, dintre care 6 monede confecționate din argint și o monedă din tombac argintat. Tirajele variază în funcție de tematică și metalul din care au fost confecționate monedele, în total fiind emise 3 150 monede din argint și 300 monede din tombac argintat.

Tabelul A.18 include detalii cu privire la monedele jubiliare și comemorative aferente emisiei anului 2022.

Capitolul 7

Activitatea de dezvoltare a cadrului legal și de reglementare

7.1 Reglementarea prudențială, reglementarea evidenței contabile în bănci

Pe parcursul anului 2022, în vederea aplicării Legii nr. 202/2017 privind activitatea băncilor și în vederea aducerii în concordanță a unor acte normative prin prisma cadrului european, Banca Națională a Moldovei a operat modificări:

- la Regulamentul nr. 109/2018 cu privire la fondurile proprii ale băncilor și cerințele de capital. Astfel, regulamentul a fost completat cu cerințe privind includerea în calculul fondurilor proprii, la nivel consolidat, a instrumentelor de fonduri proprii de nivel 1 de bază aferente unei filiale deținute de alte persoane, decât întreprinderile incluse în consolidare (interese minoritare), a instrumentelor de fonduri proprii de nivelul 1 suplimentar și de nivelul 2, emise de filialele băncii, precum și cu cerințe de fonduri proprii pentru riscul aferent ajustărilor de credit și riscul contrapărții.

Concomitent, în contextul aprobării prealabile pentru distribuirea profiturilor către acționari, includerea opțiunii emiterii unei aprobări pentru o sumă mai mică decât cea solicitată de bancă, în cazul în care suma solicitată poate conduce la nerespectarea cerințelor aferente fondurilor proprii sau a altor indicatori prudențiali, sau la periclitarea stabilității băncii;

- la Regulamentul nr. 109/2019 privind expunerile mari. Scopul modificărilor a fost concretizarea unor particularități aferente calculului valorii expunerii, ce țin de tratamentul riscului de credit al contrapărții pentru bănci, în contextul expunerilor mari ale băncii. Totodată, au fost stabilite cerințe privind raportarea, pe bază consolidată, a informațiilor privind cele mai mari zece expuneri față de bănci și cele mai mari zece expuneri față de entitățile din sectorul financiar, altele decât băncile;
- la Regulamentul nr. 111/2018 privind tratamentul riscului de credit pentru bănci. Modificările prevăd actualizarea listei societăților de evaluare externă a creditului, a listei țărilor cu regim de reglementare echivalente, precum și elucidarea unor aspecte aferente cerinței de reevaluare a bunurilor imobile prin excluderea unei prevederi redundante;
- la Instrucțiunea nr. 117/2018 cu privire la prezentarea de către bănci a rapoartelor COREP în scopuri de supraveghere. Modificările au fost efectuate în scopul concretizării modului

de completare a raportului ce ține de riscul de credit, riscul de credit al contrapartidei și tranzacțiile incomplete: abordarea standardizată privind cerințele de capital.

Instrucțiunea a fost completată și cu prevederi privind termenele și modul de raportare a informației aferente fondurilor proprii și expunerilor mari pe bază consolidată.

De asemenea, a fost determinată obligativitatea băncilor de a respecta cerințele față de fondurile proprii ale băncilor, precum și obligațiile aferente tratamentului riscului de credit, operațional și al celui de piață nu numai pe bază individuală, dar și pe baza situației consolidate;

- la Regulamentul nr. 292/2018 cu privire la cerințele față de membrii organului de conducere al băncii, al societății financiare holding sau holding mixte, conducătorii sucursalei unei bănci din alt stat, persoanele care dețin funcții-cheie și față de lichidatorul băncii în proces de lichidare. Regulamentul a fost modificat în scopul stabilirii obligativității realizării de către BNM a interviului cu membrii organului de conducere, precum și completarea dispozițiilor ce țin de evaluarea persoanelor înaintate în anumite funcții de conducere și funcții-cheie;
- la Regulamentul nr. 322/2018 privind cadrul de administrare a activității băncilor. Modificările țin de crearea cadrului de reglementare secundar aferent planului de redresare al băncii, care este parte integrantă a cadrului de administrare a activității băncilor. Astfel, au fost stabilite cerințe privind elaborarea planului de redresare, precum și criteriile de evaluare de către BNM a exhaustivității planurilor de redresare ale băncilor. Elementele principale ale planului de redresare includ: rezumatul elementelor-cheie, informații privind guvernanta, analiza strategică, un plan de comunicare și informare, o analiză a măsurilor pregătitoare, o descriere a indicatorilor de redresare, informații cu privire la scenariile utilizate. Prin amendamentele respective a fost prevăzută obligativitatea notificării BNM cu privire la încălcarea pragului indicatorilor și decizia organului de conducere aferentă acțiunilor de redresare aplicate.

Adițional, au fost incluse prevederi ce țin de aspectele care urmează a fi examinate în procesul evaluării gândirii independente, și anume abilitățile comportamentale ale membrului organului de conducere, precum și conflictele de interese care ar împiedica capacitatea persoanei de a-și îndeplini sarcinile în mod independent și obiectiv. Scopul prevederilor este sporirea clarității din perspectiva aspectelor privind evaluarea gândirii independente de care trebuie să dispună membrii organului de conducere.

Au fost incluse modificări în vederea creării cadrului de reglementare secundar aferent administrării riscului asociat folosirii excesive a efectului de levier, care este parte integrantă a cadrului de administrare a activității băncilor.

Suplimentar, pentru a nu admite asumarea riscurilor excesive aferente activității de creditare, au fost introduse ajustări la cerințele față de politicile băncilor de administrare a riscului de credit. De asemenea, în scopul evitării decalajului privind fluxul de numerar din perspectiva stabilirii unor grafice cu rambursări doar la scadența creditelor, ceea

ce poate influența negativ asupra lichidității băncii, politicile menționate au fost completate cu cerințe față de modul în care băncile trebuie să stabilească graficele respective;

- la Regulamentul nr. 158/2020 cu privire la cerințele de publicare a informațiilor de către bănci. Modificările țin de actualizarea listei indicatorilor aferenți situației economico-financiare a băncii, și anume a indicatorilor aferenți lichidității băncii. De asemenea, au fost extinse cerințele pentru publicarea informației cu referire la indicatorul efectului de levier;
- la Regulamentul nr. 118/2018 cu privire la auditul situațiilor financiare și auditul în alte scopuri al băncilor, fiind exclusă prevederea ce ține de limitarea societăților de audit care desfășoară auditul situațiilor financiare anuale ale băncii de a încheia cu banca alte contracte, și anume în ceea ce privește auditul în alte scopuri;
- la Regulamentul nr. 240/2013 privind tranzacțiile băncii cu persoanele sale afiliate. A fost revizuită și completată lista tranzacțiilor cu persoanele afiliate în vederea exceptării celor care nu se vor considera tranzacții cu persoanele afiliate. Concomitent, a fost inclusă cumularea valorii tranzacției persoanei afiliate băncii (care formează expunere) cu valoarea tranzacțiilor clienților aflați în legătură cu acestea, având ca scop determinarea pragului în cadrul procesului de aprobare a tranzacției. De asemenea, au fost completate normele privind exceptările de la aprobarea prealabilă a tranzacțiilor cu persoanele afiliate de către organele de conducere ale băncii.

De asemenea, pe parcursul anului 2022, Banca Națională a Moldovei:

- a stabilit Criteriile aplicabile societății de audit în scopul calificării acesteia drept o societate cu renume internațional (HCE al BNM nr. 138 din 30.06.2022). Prin această hotărâre s-au stabilit criteriile față de societatea de audit care va evalua mărimea prejudiciului cauzat și/sau prețul acțiunilor, pentru asigurarea obiectivității maxime a acesteia;
- a aprobat în redacție nouă Regulamentul nr. 114/2022 cu privire la investițiile băncilor în imobil, având drept scop implementarea prevederilor Legii nr. 202/2017, alinierea terminologiei la cadrul Basel III și la Standardele Internaționale de Raportare Financiară;
- a aprobat în redacție nouă Regulamentul nr. 113/2022 cu privire la deținerile calificate ale băncilor. Regulamentul cuprinde prevederi referitor la deținerile calificate ale băncilor în capitalul întreprinderilor, inclusiv limitele acceptate pentru aceste dețineri și specifică o listă de întreprinderi în capitalul cărora banca poate avea dețineri calificate, inclusiv poate exercita controlul asupra întreprinderii și procedura de obținere a aprobării prelabile emise de BNM pentru deținerile calificate.

Alinierea legislației bancare a Republicii Moldova la standardele internaționale prin perfecționarea mecanismelor cantitative și calitative de administrare a băncilor va contribui la promovarea unui sector bancar sigur și stabil, la creșterea transparenței, încrederii și atractivității sectorului bancar autohton pentru potențiali investitori și creditori ai băncilor, precum și pentru deponenți și clienți, la dezvoltarea noilor produse și servicii financiare.

7.2 Reglementarea valutară

În anul 2022, Banca Națională a Moldovei (BNM) a promovat un șir de amendamente importante aferente reglementării valutare, care au drept scop îmbunătățirea cadrului legal aferent domeniului valutar.

- Amendamentele la *Legea privind reglementarea valutară* (Legea nr. 363/2022 pentru modificarea unor acte normative) au fost operate în vederea realizării măsurilor din Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană în perioada 2017-2019, ajustării prevederilor legii cu prevederile cadrului legal modificat, precum și completării altor norme.

Amendamentele de bază operate la *Legea privind reglementarea valutară* se referă la următoarele aspecte:

- implementarea de către BNM a soluției pentru eficientizarea procesului de licențiere, autorizare și notificare, fapt care va permite utilizarea tehnologiilor digitale și automatizarea procesului de licențiere a activității de schimb valutar a caselor de schimb valutar și a hotelurilor;
- consolidarea procesului de licențiere și supraveghere a unităților de schimb valutar;
- instituirea dreptului băncilor licențiate de a acorda credite în valută străină rezidenților în scopul rambursării creditelor obținute în valută străină de la băncile licențiate;
- precizarea și completarea unor norme aferente autorizării operațiunilor valutare de către BNM;
- ajustarea la prevederile Legii cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului în vederea prevenirii instituirii controlului ori deținerii funcțiilor de conducere de către infractori și grupuri criminale organizate, de complicități acestora în cadrul casei de schimb valutar/ hotelului;
- ajustarea la prevederile Codului administrativ, Codului fiscal și Codului civil;
- instituirea cerinței privind dispunerea de către unitățile de schimb valutar de sisteme de supraveghere și înregistrare video a activității lor, precum și a unei noi modalități de control – efectuarea cumpărăturii de control, asigurând neadmiterea încălcării drepturilor

clienților unităților de schimb valutar, în particular în partea ce se referă la revocarea operațiunilor de schimb valutar;

- diminuarea plafonului de notificare a unor împrumuturi/credite primite de către rezidenți de la nerezidenți (de la echivalentul a 50 000 euro la echivalentul a 10 000 euro), precum și excluderea aplicării regimului de notificare a operațiunilor de primire de către rezidenți de la nerezidenți a garanțiilor.
- Amendamentele operate la *Instrucțiunea privind notificarea angajamentelor externe* au drept scop excluderea temeiului de refuz de luare la evidență de către BNM a angajamentului extern (și anume, dacă autoritățile competente au prezentat informația privind caracterul suspect al operațiunii supuse notificării și/sau a activității rezidentului), având în vedere că notificarea este o procedură statistică, care are scopul de informare a BNM privind angajamentele externe primite de către rezidenți de la nerezidenți. De asemenea, având în vedere caracterul statistic al procedurii de notificare a angajamentelor externe se precizează scopul luării la evidență de către BNM a acestora, precum și scopul ținerii evidenței a angajamentelor externe și a operațiunilor efectuate în cadrul acestora.
- Amendamentele operate la *Regulamentul privind licențierea, controlul și sancționarea unităților de schimb valutar și la Instrucțiunea privind modul de prezentare a rapoartelor în formă electronică la Banca Națională a Moldovei* au drept scop modificarea modului de prezentare la BNM de către băncile licențiate a informațiilor aferente deschiderii birourilor de schimb valutar și instalării aparatelor de schimb valutar, în legătură cu încetarea utilizării componentei de transport a SAPI pentru prezentarea raportărilor/ informațiilor, precum și având în vedere implementarea soluției pentru eficientizarea procesului de licențiere, autorizare și notificare al BNM.

Capitolul 8

Relații internaționale

8.1 Colaborarea internațională

Fondul Monetar Internațional (FMI)⁶⁰

Fondul Monetar Internațional are un rol semnificativ pentru economia Republicii Moldova, abordând provocările cu care se confruntă țara noastră și sprijinind crearea unui sector financiar puternic și dezvoltarea economică durabilă.

Pe parcursul anului 2022, cooperarea între Republica Moldova și FMI a avut loc în cadrul vizitelor de monitorizare și evaluare a progreselor de implementare a reformelor din programul FMI.

În luna mai 2022, urmare unei misiuni a experților FMI derulate în perioada 4-11 aprilie 2022, Consiliul Directorilor Executivi al FMI⁶¹ a finalizat evaluarea ad-hoc⁶² a programului de 40 de luni, încheiat cu Republica Moldova, susținut prin Mecanismul extins de creditare (ECF)⁶³ și Mecanismul de finanțare extinsă (EFF)⁶⁴, aprobat în decembrie 2021. În același timp, urmare solicitării autorităților din țara noastră de majorare a finanțării pentru a răspunde impactului războiului din Ucraina și crizei energetice, FMI a aprobat majorarea sumei totale a debursărilor cu circa 260,11

⁶⁰<http://bnm.md/ro/content/relatia-republicii-moldova-cu-fondul-monetar-international-fmi>

⁶¹Consiliul Directorilor Executivi al FMI este unul din organele FMI, fiind compus din 24 de directori executivi (aleși de țările membre) și directorul general al FMI, care prezidează întrunirile acestui consiliu. Consiliul Executiv este responsabil pentru desfășurarea activității de zi cu zi a FMI și se întrunește, de obicei, de mai multe ori în fiecare săptămână și își desfășoară activitatea, în mare parte, pe baza documentelor pregătite de conducerea și personalul FMI.
<https://www.imf.org/external/np/sec/memdir/eds.aspx>

⁶²Evaluările ad-hoc în afara graficului convenit pot fi solicitate de autoritățile unui stat care implementează un program susținut de FMI atunci când se confruntă cu probleme urgente legate de balanța de plăți care trebuie soluționate cât mai rapid, mai devreme de evaluarea programată. În cazul evaluărilor ad-hoc, Consiliul Directorilor Executivi al FMI analizează dacă programul se realizează conform planurilor convenite și dacă autoritățile vor fi capabile să-și atingă obiectivele.

⁶³Mecanismul extins de creditare (Extended Credit Facility – ECF) este un instrument de finanțare al FMI prin intermediul căruia țările eligibile (cu venituri mici) pot beneficia de asistență financiară în condiții concesionale, într-o formă mai flexibilă și mai bine ajustată la diversele lor necesități, inclusiv în timpul crizelor (de exemplu, în cazul problemelor de durată legate de balanța de plăți).
<https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2016/08/02/21/04/Extended-Credit-Facility>

⁶⁴Mecanismul de finanțare extinsă (Extended Fund Facility – EFF) este un instrument de finanțare al FMI destinat statelor cu dezechilibre mari în balanța de plăți cauzate de unele impedimente de ordin structural sau de ritmul lent al creșterii economice și de anumite stări inerent precare ale balanței de plăți.
<https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2016/08/01/20/56/Extended-Fund-Facility>

milioane de dolari SUA (194,26 milioane de drepturi speciale de tragere (DST⁶⁵), în cadrul programului respectiv care a atins un volum de circa 795,72 milioane de dolari SUA (594,26 milioane de DST).

În perioada 12-15 iunie 2022, o delegație oficială a FMI, condusă de dl Kenji Okamura, directorul general adjunct al FMI, s-a aflat într-o vizită oficială în Republica Moldova. În cadrul acestei vizite a avut loc și o întrevvedere între reprezentanții BNM și delegația FMI unde s-a discutat despre evoluția realizării angajamentelor BNM asumate în cadrul programului de reforme susținut financiar de FMI. La încheierea vizitei sale în Republica Moldova, dl Kenji Okamura a menționat că aceasta a fost foarte productivă și a apreciat realizările BNM în domeniul politicii monetare și reacția rapidă la creșterea inflației.

Urmare unei misiuni a experților FMI desfășurate în țara noastră în perioada 20 iulie – 10 august 2022, Consiliul Directorilor Executivi al FMI a încheiat în luna septembrie 2022 prima evaluare a programului menționat mai sus. Astfel, Republica Moldova a obținut acces la 20,65 milioane de DST (circa 27 milioane de dolari SUA), destinați pentru suportul bugetar.

În cadrul ambelor evaluări a fost apreciată implementarea de către autoritățile țării noastre a programului susținut de FMI, prin îndeplinirea criteriilor de performanță structurală privind guvernanta bugetar-fiscală, supravegherea sectorului financiar și consolidarea legislației anticorupție. De asemenea, a fost subliniată importanța adoptării legislației necesare consolidării independenței BNM, precum și supravegherii și reglementării în sectorul financiar-bancar.

Având în vedere că Republica Moldova este reprezentată în Consiliul Guvernatorilor FMI de membrii Comitetului Executiv al BNM, care dețin în acest Consiliu funcțiile de guvernator și, respectiv, guvernator supleant, reprezentanții BNM au participat la reuniunile de primăvară și cele anuale ale FMI și Grupului Băncii Mondiale care s-au desfășurat la Washington, SUA, în perioada 19-24 aprilie 2022 și 10-16 octombrie 2022, respectiv. În cadrul acestor reuniuni au fost abordate subiecte privind crizele globale, războiul din Ucraina, securitatea energetică, inflația, datoria globală, schimbările actuale pe piața valutară, rolul globalizării și schimbările climatice, perspectivele incluziunii financiare, dar și alte subiecte de interes global.

De asemenea, guvernatorul BNM a participat la ședința Constituentei FMI⁶⁶, care a avut loc în perioada 14-17 septembrie 2022, la Sarajevo, Bosnia și Herțegovina și în cadrul căreia au fost

⁶⁵Dreptul Special de Tragere (DST) este un activ internațional de rezervă creat de FMI. Valoarea DST se determină pe baza unui coș valutar format din 5 valute: dolarul SUA, euro, lira sterlină, yuanul Renminbi chinezesc și yenul japonez. <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2016/08/01/14/51/Special-Drawing-Right-SDR>

⁶⁶În cadrul FMI, Republica Moldova face parte din grupa de țări (constituentă) care include: Andora, Armenia, Belgia, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Cipru, Croația, Georgia, Israel, Luxemburg, Republica Macedonia de Nord, Muntenegru, Regatul Țărilor de Jos, România, Republica Moldova și Ucraina. Directorul Executiv în cadrul FMI, care reprezintă țările din acest grup, din luna noiembrie a anului 2020, este Paul Hilbers, ales pentru o perioadă de 4 ani.

discutate politici privind inflația, securitatea energetică și cooperarea etc.

În anul 2022, plățile totale aferente deservirii creditelor acordate BNM de către FMI au constituit 18,8 milioane DST (echivalentul a 25,3 milioane de dolari SUA), dintre care plățile pentru suma principală a creditului au constituit 17,9 milioane DST (echivalentul a 24,2 milioane de dolari SUA), iar plățile pentru dobânzile la credite au constituit 0,9 milioane DST (echivalentul a 1,1 milioane de dolari SUA).

La 31 decembrie 2022, soldul angajamentelor financiare ale BNM față de FMI a constituit 48,1 milioane de DST (echivalentul a 64 milioane de dolari SUA) dintre care: angajamente aferente EFF – 41,7 milioane de DST (echivalentul a 55,5 milioane de dolari SUA) și angajamente aferente ECF – 6,4 milioane de DST (echivalentul a 8,5 milioane de dolari SUA).

Uniunea Europeană (UE)⁶⁷

În vederea implementării obiectivelor comune stabilite de Republica Moldova și UE în cadrul Acordului de Asociere RM-UE, la 4 martie 2022, Republica Moldova a depus oficial cererea de aderare la UE. Consiliul UE a invitat Comisia Europeană să prezinte avizul său privind cererea Republicii Moldova, ca prim pas în procesul de aderare.

Pentru a putea redacta un astfel de aviz, la 11 și la 19 aprilie 2022, Comisia Europeană a transmis autorităților de la Chișinău două părți ale Chestionarului cu privire la cererea de aderare la UE a Republicii Moldova.

Este important de remarcat că BNM a participat în cadrul exercițiului complex de completare a chestionarului sus-menționat, prezentând informații cuprinzătoare pentru o serie de capitole aferente procesului de aderare la UE, dintre care menționăm: capitolul privind criteriile economice pentru aderare la UE, Capitolul 4 (Libera circulație a capitalului), Capitolul 9 (Servicii financiare), Capitolul 17 (Politică economică și monetară), Capitolul 18 (Statistici), Capitolul 24 (Justiție, libertate și securitate), Capitolul 32 (Control financiar). Informațiile prezentate de BNM vizează diverse domenii din aria sa de competență, de exemplu: evoluții macroeconomice, politica monetară și valutară, activitatea și independența băncii centrale, sectorul bancar, stabilitatea financiară, infrastructurile piețelor financiare și serviciile de plată, prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, operațiunile cu numerar, statistica etc.

În opinia Comisiei Europene din 17 iunie 2022⁶⁸ cu privire la cererea de aderare a Republicii Moldova la UE, emisă ca urmare a

⁶⁷ Relațiile de colaborare dintre Republica Moldova și UE se dezvoltă în baza Acordului de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte, semnat la Bruxelles, pe data de 27 iunie 2014, în vigoare din 1 iulie 2016 (fiind aplicat cu titlu provizoriu începând cu 1 septembrie 2014).

⁶⁸ https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/opinion-moldovas-application-membership-european-union_ro

evaluării răspunsurilor la chestionarul sus-numit, au fost remarcate progresele Republicii Moldova în mai multe domenii, printre care fortificarea semnificativă a stabilității sectorului financiar și consolidarea politicilor macroeconomice. De asemenea, Comisia Europeană a menționat că înainte de manifestarea presiunilor inflaționiste globale alimentate de războiul din Ucraina, BNM a reușit cu succes, în general, să mențină inflația în intervalul de țintă stabilit de 5,0 la sută anual cu o posibilă deviere de $\pm 1,5$ puncte procentuale și a susținut moneda națională stabilă.

Printre progresele enumerate de Comisia Europeană au mai fost menționate: sectorul bancar bine capitalizat, toate băncile respectând cerințele privind rata fondurilor proprii; scăderea substanțială a ponderii creditelor neperformante și îmbunătățirea accesului la finanțare, în special pentru întreprinderile mici și mijlocii, datorită reformelor de succes din sectorul bancar.

Astfel, la 17 iunie 2022, Comisia Europeană a emis avizul cu privire la cererea de aderare, prin care a recomandat Consiliului UE să i se acorde Republicii Moldova statutul de țară candidată pentru aderare la UE, având, totodată, înțelegerea că Republica Moldova va întreprinde anumite măsuri în câteva domenii.

Ulterior, la 23 iunie 2022, Consiliul European a recunoscut perspectiva europeană a Republicii Moldova și a decis să-i acorde acesteia statutul de țară candidat pentru aderare la UE.

În contextul pregătirii pentru aderarea Republicii Moldova la UE, BNM participă în cadrul Mecanismului de coordonare a procesului de integrare europeană a Republicii Moldova, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 868/2022⁶⁹. Scopul acestui mecanism național este organizarea proceselor de coordonare interinstituțională conform criteriilor de aderare la UE și de pregătire graduală a Republicii Moldova pentru deschiderea negocierilor de aderare la UE. Totodată, hotărârea Guvernului stabilește componența instituțională a grupurilor de lucru implicate în asigurarea implementării mecanismului. Aceste grupuri sunt instituite pentru fiecare din cele 33 de capitole de negociere aferente aderării la UE și au ca sarcină generală de a contribui în mod organizat la pregătirea Republicii Moldova pentru a avansa în procesul de aderare la UE.

În acest context, reprezentatii BNM au fost delegați în 12 grupuri de lucru instituite la nivel național în temeiul Hotărârii Guvernului nr. 868/2022, după cum urmează: Grupul de lucru responsabil de monitorizarea criteriului economic; Grupul de lucru pentru Clusterul nr. 2 „Piața internă”; Grupul de lucru pentru Clusterul nr. 3 „Competitivitate și creșterea incluzivă”; Grupul de lucru nr. 3 „Dreptul de stabilire și libertatea de a presta servicii”; Grupul de lucru nr. 4 „Libera circulație a capitalului”; Grupul de lucru nr. 5 „Achiziții publice”; Grupul de lucru nr. 9 „Servicii financiare”;

⁶⁹Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Mecanismului de coordonare a procesului de integrare europeană a Republicii Moldova și a componenței grupurilor de lucru implicate în asigurarea implementării Mecanismului de coordonare a procesului de integrare europeană a Republicii Moldova și la modificarea Hotărârii Guvernului nr. 679/2009 privind aprobarea componenței nominale a Comisiei guvernamentale pentru integrare europeană a Republicii Moldova, nr. 868/2022. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134494&lang=ro

Grupul de lucru nr. 17 „Politica economică și monetară”; Grupul de lucru nr. 18 „Statistici”; Grupul de lucru nr. 24 „Justiție, libertate și securitate”; Grupul de lucru nr. 32 „Control financiar”; Grupul de lucru nr. 33 „Prevederi financiare și bugetare”.

Este de remarcat faptul că BNM îi revine un rol important în procesul de integrare europeană a Republicii Moldova, având în vedere atribuțiile sale și legătura acestora cu criteriile de aderare la UE. Prin urmare, BNM, în calitate de bancă centrală a Republicii Moldova, promovează continuu alinierea cadrului normativ și a activităților sale la legislația și la cele mai bune practici ale UE și participă în mod activ la schimbările interne de ordin legislativ, instituțional și funcțional menite să contribuie eficient la realizarea criteriului economic de aderare la UE, asigurând, astfel, o apropiere tot mai mare a Republicii Moldova de UE.

Luând în considerare activitățile Guvernului Republicii Moldova de coordonare și monitorizare la nivel național a procesului de integrare europeană, pe parcursul anului 2022 reprezentanții BNM au participat la reuniunile Comisiei Guvernamentale pentru Integrare Europeană, instituită prin Hotărârea Guvernului nr. 679/2009. În cadrul acestor reuniuni au fost abordate subiecte privind Agenda de Asociere RM-UE pentru perioada 2021-2027, pregătirea unui nou Plan național de implementare a Acordului de Asociere RM-UE și progresele în realizarea Planului de acțiuni pentru implementarea măsurilor propuse de către Comisia Europeană în avizul său privind cererea de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană.

La 17 iunie 2022, reprezentanții BNM au participat la reuniunea Comitetului de Asociere RM-UE. În cadrul acesteia au fost prezentate progresele înregistrate în ceea ce privește punerea în aplicare a Acordului de Asociere RM-UE, printre care evoluțiile privind menținerea stabilității sectorului financiar și consolidarea independenței BNM.

În contextul asigurării unei comunicări eficiente dintre Republica Moldova și UE privind progresele aferente realizării angajamentelor asumate în cadrul Acordului de Asociere, reprezentanții BNM au participat la reuniunile platformelor instituționale de cooperare – Subcomitetul RM-UE pentru cooperare economică și în alte sectoare (Cluster I) (10-11 martie 2022) și Comitetul de asociere RM-UE în configurația comerț (29 noiembrie 2022). În cadrul acestor reuniuni au fost examinate o serie de subiecte referitoare la asistența donatorilor internaționali, situația și perspectivele macroeconomice în RM și UE, progresele aferente reformelor structurale, reformele și stabilitatea sectorului financiar, cooperarea financiară, comerțul cu bunuri și servicii etc.

De asemenea, pe parcursul anului 2022 BNM a continuat consolidarea relațiilor de cooperare cu băncile centrale din UE care sunt responsabile de supravegherea instituțiilor de credit din UE ce au filiale în Republica Moldova.

Banca Mondială

Banca Mondială rămâne un partener valoros pentru Republica Moldova care acordă suport continuu țării noastre în vederea dezvoltării economice și reducerii sărăciei.

În anul 2022, BNM a menținut dialogul cu Banca Mondială, în cadrul căruia a fost prezentată informația necesară pentru evaluarea obiectivă a situației din sistemul financiar autohton, în vederea facilitării luării deciziilor de către această instituție financiară internațională de a acorda în continuare finanțare în diferite domenii prioritare pentru Republica Moldova.

La solicitarea Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova, BNM a prezentat poziția față de „Cadrul de Parteneriat cu Țara pentru perioada 2023-2027”, elaborat de Banca Mondială. Astfel, BNM a prezentat, conform competențelor sale, informația aferentă dezvoltării economice actuale, indicatorilor macroeconomici-cheie, precum și acțiunile întreprinse pentru îmbunătățirea regimului de supraveghere a sectorului bancar.

Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD)⁷⁰

În Republica Moldova BERD se numără printre investitorii instituționali de top.

Este de menționat faptul că prezența BERD în calitate de acționar în sectorul bancar al Republicii Moldova contribuie la îmbunătățirea guvernancei corporative, ceea ce completează eforturile BNM de admitere în sector doar a acționarilor de calitate, care corespund în totalitate criteriilor de onorabilitate și profesionalism.

În anul 2022, BNM a cooperat cu BERD în vederea implementării Strategiei de țară a BERD pentru Republica Moldova pentru perioada 2017-2022, aprobată de Consiliul de Administrație BERD în 2017. Printre prioritățile acestei strategii au fost îmbunătățirea guvernancei și consolidarea rezilienței prin determinarea restructurării sectorului bancar.

De asemenea, BNM a continuat colaborarea cu această instituție în contextul definitivării Strategiei pentru Republica Moldova pentru perioada 2023-2028, adoptată de BERD. Astfel, BNM a specificat despre reformele sistemice și profunde realizate pe parcursul ultimilor ani în sectorul bancar, care au contribuit la atingerea unui nivel ridicat de reziliență și stabilitate a acestuia și datorită cărora băncile licențiate din Republica Moldova nu doar că au reușit să depășească criza pandemică fără dificultăți semnificative, dar și au făcut parte din mecanismele de susținere a economiei naționale în perioada de criză. De asemenea, BNM a menționat importanța continuării dialogului cu FMI și UE privind politicile în vederea consolidării rezilienței atât a sectorului bancar, cât și a celui nebancar.

⁷⁰<http://bnm.md/ro/content/relatia-republicii-moldova-cu-banca-europeana-pentru-reconstrucie-si-dezvoltare-berd>

Asociația Europeană a Caselor de Compensare Automatizate (EACHA)⁷¹

În anul 2022, BNM a continuat conlucrarea cu EACHA, prin schimbul de informații și experiență în domeniul activității caselor de procesare a plăților. În perioada 10-11 mai 2022, reprezentanții BNM, în calitate de membri ai EACHA, au participat la „EACHA Payment Forum” organizat la Madrid, iar pe data de 27 octombrie 2022 – la Adunarea Generală EACHA organizată la București.

Participarea BNM la aceste evenimente are loc în contextul realizării obiectivelor sale strategice și anume, aderarea sectorului bancar la zona SEPA și implementarea plăților instant.

Grupul Internațional de Lucru al Băncilor Centrale de Gestiune a Riscurilor Operaționale (IORWG)⁷²

În anul de raportare, BNM a continuat să participe la activitățile desfășurate de IORWG prin răspunsurile acordate la solicitările și studiile inițiate de acesta, printre cele mai importante fiind următoarele: „Survey on ORM Maturity and Best Practices”, „Survey on Top Operating & Emerging Risks”, „Survey on Cybersecurity Risk Management”, „Survey on Risk Appetite, culture & KRI”.

De asemenea, reprezentanții BNM au contribuit la elaborarea materialelor pentru Conferința anuală a IORWG, care s-a desfășurat în perioada 19-22 septembrie 2022, în Mexic. Astfel, reprezentanții BNM au participat la diverse ședințe online în cadrul grupului de lucru responsabil de elaborarea studiului „Risk appetite, Culture & KRI”, organizate de liderul și co-liderul de grup Banca Canadei și Banca Republicii Chile, unde a fost prezentată experiența BNM în acest domeniu.

⁷¹Asociația Europeană a Caselor de Compensare Automatizate (EACHA) este o organizație non-profit a administratorilor sistemelor de compensare și ai centrelor de procesare a plăților. În cadrul EACHA sunt organizate mai multe grupuri de lucru din sectorul plăților pentru a fi abordate aspecte precum interoperabilitatea în cadrul spațiului unic de plăți în euro (SEPA). În prezent, EACHA este formată din 26 de membri din 23 de țări. BNM, în calitate de administrator al Sistemului automatizat de plăți interbancare (SAPI), a devenit membru al EACHA în anul 2014.

⁷²Grupul Internațional de Lucru al Băncilor Centrale de Gestiune a Riscurilor Operaționale (International Operational Risk Working Group – IORWG) este un grup de lucru destinat băncilor centrale și autorităților monetare și de supraveghere, care are drept scop schimbul de experiență, inovarea cadrului metodologic și partajarea celor mai bune practici între băncile centrale în domeniul gestiunii riscului operațional. BNM a devenit membru al IORWG în anul 2015.

Centrul de Excelență în Finanțe (CEF)⁷³

La 8 iunie 2022, reprezentanții BNM au participat la Reuniunea Anuală a Consiliului de Conducere al CEF, care s-a desfășurat în Ljubljana, Slovenia, în cadrul căreia au fost aprobate următoarele subiecte: raportul de activitate a CEF pentru anul 2021 și raportul directorului, implementarea programului de activitate pentru anul 2022 și foaia de parcurs pentru perioada 2023-2024, alegerea Președintelui Consiliului de Conducere al CEF etc. De asemenea, în cadrul evenimentului sus-numit reprezentanții BNM au participat la conferința cu tema „Instituțiile puternice în îndeplinirea mandatului” unde s-a discutat importanța managementului sistematic al cunoștințelor care afectează direct capacitatea instituțiilor de a-și îndeplini mandatul.

De asemenea, pe parcursul anului 2022, angajații BNM au participat la diverse instruirii organizate de CEF în diverse domenii precum: supraveghere bancară, gestiune financiară și contabilitate, cercetări, previziuni și stabilitate financiară, gestiunea resurselor umane și sisteme de plăți. Totodată, reprezentanții BNM au participat în calitate de formatori în sesiunile desfășurate de CEF în domeniile audit intern și sisteme de plăți.

În același timp, BNM a continuat conlucrarea cu reprezentanții CEF în vederea formalizării și definitivării aspectelor privind implementarea proiectului comun aferent consolidării capacității de instruire internă a BNM. În cadrul acestei cooperări reprezentanții CEF au efectuat o vizită de lucru la BNM și au fost identificați potențialii donatori.

Grupul Supraveghetorilor Bancari din Europa Centrală și de Est (BSCEE)⁷⁴

Grupul Supraveghetorilor Bancari din Europa Centrală și de Est (BSCEE) este o organizație regională, fără personalitate juridică, înființată în anul 1991, la Budapesta. Membrii BSCEE sunt instituțiile de supraveghere bancară din 24 țări. Scopul BSCEE este promovarea și menținerea cooperării dintre autoritățile de supraveghere bancară din Europa Centrală și de Est, de a servi în calitate de forum de nivel înalt pentru schimbul de experiență, tehnici în domeniul supravegherii, informații și know-how.

⁷³Centrul de Excelență în Finanțe (CEF) este o organizație internațională cu misiunea de a sprijini implementarea reformelor în domeniile finanțelor publice și financiar-bancar în Europa de Sud-Est prin activități de instruire. CEF a fost înființată în anul 2001 în cadrul Pactului de stabilitate pentru Europa de Sud-Est de către Guvernul Slovaciei, la inițiativa Ministerului de Finanțe din Slovenia și în strânsă cooperare cu alte ministere de finanțe ale fostelor țări iugoslave și Albania. În anul 2015, CEF a devenit o organizație internațională după 14 ani de succes în calitate de instituție regională.

Republica Moldova a devenit membră a CEF prin aprobarea Legii nr. 115/2015 pentru ratificarea Acordului privind constituirea Centrului pentru Excelență în Finanțe. În Consiliul de Conducere al CEF, Republica Moldova este reprezentată de BNM și Ministerul Finanțelor, fiecare deținând câte un drept de vot în procesul decizional.

⁷⁴https://www.bscee.org/o_nas/wspolpraca_miedzynarodowa/bscee_index

În perioada 12-14 decembrie 2022, reprezentanții BNM au participat în format hibrid la Conferința Anuală a BSCEE, care s-a desfășurat la Tbilisi, Georgia, în cadrul căreia au fost abordate următoarele subiecte: programul de activitate și prioritățile strategice ale Comitetului Basel, riscul cibernetic în era digitală, situația actuală a sectorului bancar și noutăți în domeniul reglementării etc.

De asemenea, BNM a continuat colaborarea cu membrii BSCEE, prin schimbul de informații și experiență în domeniul supravegherii și reglementării bancare.

Cooperarea cu alte organizații regionale

În anul 2022, reprezentanții BNM au participat online la două Conferințe Internaționale în domeniul combaterii spălării banilor și conformității, organizate de Asociația Băncilor din Europa Centrală și de Est. În cadrul acestor evenimente au fost abordate subiecte din domeniul combaterii spălării banilor/ finanțării terorismului și provocările de conformitate cu care se confruntă banchierii, directorii și agenții de asigurări, avocații, contabilii, auditorii, consultanții de investiții, experții IT, broker-dealerii, organele de aplicare a legii ș.a. Un subiect aparte de discuții l-au constituit sancțiunile internaționale introduse din cauza războiului din Ucraina.

De asemenea, reprezentanții BNM au participat la mai multe instruirii desfășurate în format online de către centrul regional de instruire Joint Vienna Institute (JVI)⁷⁵ în diverse domenii, precum: supraveghere bancară; cercetări, previziuni economice și stabilitate financiară; banca centrală și sectorul financiar-bancar; gestiunea riscurilor și conformitatea, raportări și statistică. Totodată, a fost asigurată cooperarea în cadrul planificării și participării aferente optimizării programelor de formare profesională a JVI prin completarea chestionarului anual privind Strategia de formare profesională a Institutului.

Cooperarea cu alte bănci centrale și autorități de supraveghere bancară din alte state

În 2022, BNM a continuat dialogul cu Comisia de Supraveghere Financiară din Bulgaria în scopul încheierii unui memorandum de înțelegere, având ca obiectiv colaborarea și schimbul de informații în domeniul licențierii, autorizării, reglementării și supravegherii entităților care intră în aria de competență a BNM și a comisiei respective.

⁷⁵JVI este un centru regional de instruire, în primul rând, pentru oficialii din sectorul public din țările din Europa Centrală, de Est și de Sud-Est, Caucaz și Asia Centrală. A fost înființat în 1992 de autoritățile austriece (reprezentate de Ministerul Federal al Finanțelor și Banca Centrală a Austriei), Fondul Monetar Internațional și alte câteva organizații internaționale. Seminarele și atelierile de lucru oferite de JVI se concentrează pe formularea și gestionarea politicilor macroeconomice, politica monetară și sistemul cursului de schimb, stabilitatea sectorului financiar, statistici macroeconomice și financiare și multe alte subiecte specializate.

În cadrul îndeplinirii atribuțiilor de licențiere a activității băncilor, BNM a colaborat cu următoarele autorități de supraveghere a activității în domeniul financiar: Banca Centrală a Albaniei, Banca Centrală a Republicii Azerbaidjan, Banca Centrală a Croației, Banca Centrală Europeană, Autoritatea de Supraveghere Financiară din Estonia, Banca Centrală a Georgiei, Autoritatea Federală de Supraveghere Financiară din Germania, Banca Centrală a Macedoniei de Nord, Ministerul Finanțelor al Republicii Macedonia de Nord, Banca Centrală a Mongoliei, Banca Națională a României, Banca Centrală a Serbiei, Banca Centrală a Sloveniei, Banca Centrală a Ucrainei, Banca Centrală a Ungariei și Banca Centrală a Republicii Uzbekistan.

În anul 2022, reprezentanții BNM au participat la un șir de evenimente și seminare, pe diverse domenii aferente activității băncii centrale, organizate de următoarele instituții: Banca Centrală a Cehiei, Banca Centrală a Franței, Banca Națională a Georgiei, Banca Centrală a Germaniei, Banca Centrală a Italiei, Banca Centrală a Poloniei, Autoritatea Poloneză de Supraveghere Financiară, Banca Națională a României, Banca Centrală a Regatului Țărilor de Jos, Banca Națională a Ucrainei și Banca Națională a Ungariei.

Cooperarea tehnică externă cu organismele internaționale și băncile centrale ale altor state

Asistența acordată de către partenerii externi de dezvoltare a continuat să exercite un rol important în fortificarea instituțională a BNM și a contribuit semnificativ la procesul de reformare și consolidare a sectorului bancar al Republicii Moldova. În acest sens, în vederea asigurării implementării cu succes a obiectivelor strategice ale BNM pe termen mediu, precum și în scopul consolidării capacităților sale instituționale în diverse domenii de activitate specifice unei bănci centrale, instituția promovează o conlucrare eficientă în cadrul diferitelor proiecte bilaterale de cooperare tehnică cu partenerii de dezvoltare și cu instituțiile omoloage din alte țări.

Cooperarea instituției cu partenerii internaționali de dezvoltare are loc prin organizarea diferitelor tipuri de asistență tehnică externă (ATE) cum ar fi: consultanță, misiuni ale experților străini, video conferințe, vizite de studiu, certificări profesionale și tipul mixt care poate include diferite combinații de activități enumerate mai sus.

În anul de referință, banca a lucrat împreună cu comunitatea donatorilor în implementarea mai multor proiecte de asistență externă, grație cărora a fost posibilă consolidarea capacităților instituției în atingerea obiectivelor stabilite. Astfel, BNM a beneficiat pe parcursul anului 2022 de ATE în vederea consolidării capacităților sale în diverse domenii, cum ar fi: perfecționarea cadrului de redresare și rezoluție bancară; sisteme de plăți; prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului; stabilitate financiară; statistică; instrumente de politică monetară; autorizare bancară; fortificarea capacităților de supraveghere bancară; suptech și fintech; creșterea eficienței capacității

instituționale a BNM (de exemplu audit intern, educație financiară și cooperare internațională).

Printre donatorii ATE din perioada de raportare, destinate BNM, se numără: Uniunea Europeană, Fondul Monetar Internațional, Grupul Băncii Mondiale, Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare, Departamentul de Stat al Statelor Unite ale Americii, Banca Națională a României, Banca Centrală a Lituaniei, Banca Centrală a Germaniei și Ministerul Finanțelor al Regatului Țărilor de Jos.

Uniunea Europeană (UE) tradițional se numără printre partenerii-cheie de dezvoltare ai instituției. În contextul acordării Republicii Moldova a statutului de țară candidată pentru a deveni membră a UE, BNM își propune să-și dezvolte în continuare capacitățile instituționale bazate pe standardele și bunele practici ale UE pentru realizarea angajamentelor asumate privind parcursul european, dar și asigurarea unui nivel înalt de stabilitate a sectorului financiar în beneficiul cetățenilor.

Un loc aparte în realizarea acestui scop îl are proiectul Twinning „Consolidarea supravegherii, guvernantei corporative și gestionării riscurilor în sectorul financiar”⁷⁶. Astfel, din octombrie 2021, BNM și Comisia Națională a Pieței Financiare beneficiază de expertiza valoroasă a unor instituții partenere din UE (consorțiul format din Banca Națională a României, în calitate de partener senior, precum și Banca Centrală a Regatului Țărilor de Jos și Banca Centrală a Lituaniei, în calitate de parteneri juniori, în colaborare cu Autoritatea de Supraveghere Financiară din România și Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor din România).

În perioada de referință, în cadrul proiectului au fost desfășurate activități care s-au axat, în mare parte, pe consolidarea cadrului macroprudențial prin îmbunătățirea capacităților autorităților de reglementare pentru a reduce acumularea de riscuri sistemice, armonizarea cadrului legal în domeniul asigurărilor, precum și supravegherea entităților din sectorul financiar nebanca. Totodată, a fost acordată asistență tehnică în vederea dezvoltării și aprobării unei noi reglementări interne privind supravegherea și monitorizarea infrastructurilor piețelor financiare și a serviciilor de plată, aliniate la cele mai bune practici internaționale și la acquis-ul UE. Adicional, BNM cu suportul Băncii Naționale a României (BNR) a făcut în continuare demersuri în vederea evaluării cadrului actual de reglementare din Republica Moldova conform cerințelor schemelor Spațiului unic de plăți în euro și pregătirea dosarului de aplicare, în calitate de stat non-membru al

⁷⁶Bugetul proiectului în valoare de 1,72 milioane EUR este alocat pentru cinci componente de bază: *Componenta 1*: Cadrul macroprudențial consolidat prin îmbunătățirea capacităților de reglementare pentru a reduce acumularea de riscuri sistemice; *Componenta 2*: Cadrul legal nou privind supravegherea sectorului de asigurări și răspunderea terților pentru asigurările auto aliniat la acquis-ul UE este dezvoltat și pus în aplicare; *Componenta 3*: Cadrul legal nou care consolidează supravegherea organizațiilor de credit nebanca este dezvoltat și pus în aplicare; *Componenta 4*: Reglementările interne ale BNM cu privire la activitățile de supraveghere revizuite, elaborate și îmbunătățite; *Componenta 5*: Legislația Republicii Moldova și reglementare cadru sunt conforme cu cerințele schemelor SEPA și procedura de solicitare ca membru non-SEE este pregătită.

Spațiului Economic European, pentru aderarea la SEPA⁷⁷. În acest context, remarcăm organizarea la Chișinău a Conferinței internaționale din 17 noiembrie 2022, cu genericul „Aderarea Republicii Moldova la Zona unică de plăți în euro – realizări și perspective”.

Tot prin intermediul instrumentului de cooperare Twinning, grație suportului financiar oferit de UE, a fost implementat proiectul *„Eficientizarea sistemului de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului în Republica Moldova”*, având drept beneficiari 15 instituții din Republica Moldova cu atribuții în domeniul combaterii spălării banilor și finanțării terorismului (CSB/FT), inclusiv BNM. Astfel, pe parcursul lunii aprilie 2022, în cadrul proiectului, experți ai BNM au participat la o vizită de studiu în Polonia, Varșovia, pentru studierea practicii poloneze de cooperare interinstituțională în domeniul respectiv. De asemenea, experții în domeniul CSB/FT ai BNM au participat la o vizită de studiu la Madrid, în urma căruia participanții s-au familiarizat cu aspecte aferente cadrului instituțional și de reglementare a acestui domeniu în Spania.

Un proiect de ATE pentru BNM menit să contribuie la avansarea parcursului european al Republicii Moldova este *„Misiunea Înalților Consilieri ai Uniunii Europene pentru Republica Moldova”* finalizat în decembrie 2022, în cadrul căruia Banca Națională a Moldovei a beneficiat în continuare de asistența Înalțului Consilier al UE pentru sectorul financiar.

Banca a beneficiat, în perioada iunie-decembrie 2022, de asistența oferită de un expert UE pe termen mediu din cadrul BNR, care s-a axat pe *consolidarea sectorului bancar și implementarea supravegherii bazate pe risc*, în conformitate cu principiile Basel III. Recomandările furnizate de expertul BNR vor contribui la îmbunătățirea reglementării interne a supravegherii bancare, precum și a practicilor de management care guvernează activitatea desfășurată de bănci și alinierea acestora la prevederile relevante cuprinse în instrucțiunile Autorității Bancare Europene.

Totodată, este notabilă inițierea asistenței tehnice din partea **Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare** (BERD) privind *diagnosticarea pieței monetare* prin metoda chestionării. În acest sens, la 26 august 2022 a fost semnat Acordul de Cooperare de către părțile implicate. Rezultatele exercițiului vor fi reflectate într-un raport executiv, care va conține lacunele identificate și anumite concluzii/ recomandări urmare chestionarului efectuat. Aceste recomandări vor contribui la îmbunătățirea mecanismului de transmitere a deciziilor de politică monetară și la gestionarea eficientă a excesului de lichiditate.

Fondul Monetar Internațional (FMI) rămâne a fi unul dintre principalii partenerii externi care acordă asistență tehnică pe diverse domenii specifice activității unei bănci centrale.

Urmare exercițiului de evaluare a stabilității financiare, realizat în 2021 de către experții FMI, la începutul anului 2022 a fost publicat

⁷⁷Eng. SEPA – Single Euro Payments Area (Spațiul unic de plăți în euro)

raportul „Analiza stabilității sectorului financiar al Republicii Moldova” (eng. Financial Sector Stability Review, FSSR). Amintim că FMI, în prima etapă, a efectuat evaluarea sectorului financiar, și anume, ce ține de cadrul prudential, evaluarea riscului sistemic și testarea la stres, managementul crizei financiare, incluziunea financiară și dezvoltarea piețelor de capital. A doua etapă a FSSR s-a axat pe estimarea necesităților de dezvoltare a sectorului financiar și oferirea recomandărilor și a asistenței corespunzătoare pentru implementarea acestora, fiind identificate, în acest sens, 30 de recomandări care necesită contribuția BNM.

În contextul implementării unei recomandări din Raportul FSSR, experții FMI au oferit consultanță BNM în perfecționarea cadrului legal privind lichidarea silită a băncilor, având drept obiectiv evaluarea caracterului suficient și adecvat al cadrului legal pertinent lichidării silită a băncilor, identificarea unui model optim de reglementare și gestiune a procesului de lichidare silită a băncilor și elaborarea unui proiect de lege care reflecta modelul optim identificat.

Menționăm asistența FMI ce ține de *regimul de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului pentru a spori disciplina fiscală*, destinată BNM, Serviciului Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor și Serviciului Fiscal de Stat. Instrumentele existente de CSB/FT, cum ar fi cele utilizate pentru identificarea beneficiarilor efectivi ai entităților și ai conturilor, pot fi aplicate pentru a spori transparența corporativă, a facilita detectarea și urmărirea infracțiunilor fiscale și cazurile de transfer abuziv al profiturilor (inclusiv către jurisdicții offshore netransparente) și pentru a semnaliza situațiile în care sunt necesare controale fiscale. Astfel, Guvernul și-a propus să îmbunătățească schimbul de informații între autorități și calitatea informației privind beneficiarii efectivi, dar și să consolideze cooperarea între instituții. În perioada 5-8 septembrie 2022 s-a desfășurat misiunea experților din cadrul Departamentului Juridic al FMI în scopul acordării suportului pentru *dezvoltarea cadrului și instrumentelor de analiză a riscurilor de spălare a banilor care decurg din plățile transfrontaliere*. Ca rezultat al întreprinderii, la finele anului 2022, experții au transmis un raport care reflectă constatările acestei misiuni și recomandările pentru acțiunile ulterioare ce necesită a fi întreprinse, precum și un plan de măsuri pentru implementarea acestora.

Apreciem colaborarea cu FMI în domeniul statisticii în cadrul proiectului de lungă durată privind *compilarea statisticilor aferente conturilor financiare și bilanțurilor sectoriale (CFBS)*. În perioada aprilie-mai 2022 a avut loc o misiune de asistență tehnică urmare căreia au fost revizuite toate seturile de date aferente bilanțurilor sectoriale și au fost adăugate sursele noi pentru compilarea bilanțurilor sectoriale anuale și trimestriale. De asemenea, a fost ajustată metodologia compilării bilanțurilor sectoriale în vederea includerii capitolului aferent politicilor de publicare și de revizuire a datelor.

Un alt partener extern de o importanță semnificativă al BNM este **Grupul Băncii Mondiale**.

Pe parcursul anului 2022, în domeniul rezoluției bancare, reprezentanții Centrului de consultanță pentru sectorul financiar

al Băncii Mondiale (FinSAC) au continuat să acorde asistență BNM pentru perfecționarea cadrului de rezoluție bancară, care are drept obiectiv efectuarea unei evaluări și, la necesitate, revizuirea Legii nr. 232/2016 privind redresarea și rezoluția băncilor, ținând cont de actualizările directivei europene în domeniu și de particularitățile sistemului bancar din Moldova, precum și pentru operaționalizarea prevederilor Legii nr. 232/2016 privind redresarea și rezoluția băncilor, prin elaborarea unor reglementări secundare.

Reprezentanții BNM, cu suportul Băncii Mondiale, au participat la diverse evenimente de formare profesională organizate de Banca Mondială în cadrul *Acordului de consultanță și management investițional (Reserves Advisory & Management Partnership (RAMP))*. Au fost desemnate 16 persoane pentru participarea la programele de certificare profesională în domeniile de activitate ale BNM.

Agencia Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) este un alt partener important ce acordă asistență tehnică pentru BNM în diverse arii de activitate.

BNM se angajează să sprijine inițiativele anticorupție care vizează asigurarea unei piețe financiare stabile și fiabile. În acest sens, în perioada 2019-2023, datorită suportului financiar al USAID în cadrul proiectului „*Transparența sectorului financiar în Moldova*” (FSTA)⁷⁸ se acordă asistență pentru *implementarea soluției IT pentru monitorizarea transparenței acționarilor și monitorizarea operațiunilor în scopul prevenirii și combaterii spălării banilor*⁷⁹. Actualmente, implementatorul acestei ATE, grupul american SAS, cooperează cu echipa BNM la realizarea activităților aferente etapei de construcție și inițierea etapei de testare. Soluția IT sus-numită, care reprezintă o premieră pentru regiune, este

⁷⁸Implementator: International Development Group Advisory Services; Durata proiectului: 2019-2023; Bugetul total: 8,12 milioane USD. Acest proiect „Moldova Financial Sector Transparency Activity” are 4 obiective majore:

1. Consolidarea capacității Guvernului Republicii Moldova și a BNM în combaterea criminalității financiare.
2. Consolidarea capacității și susținerea Depozitarului Central Unic al Valorilor Mobiliare al Moldovei.
3. Consolidarea capacității și susținerea Comisiei Naționale a Pieței Financiare (CNPF).
4. Sprijinirea Guvernului Republicii Moldova pentru îmbunătățirea transparenței fiscale/bugetare.

Bazându-se pe succesele activității USAID anterioare implementată de Financial Services Volunteer Corps – FSVC, care a susținut crearea și dezvoltarea primului DCU în Moldova, FSTA va îmbunătăți și mai mult DCU-urile ca infrastructură-cheie pe piața de capital din Moldova. Implementarea acestor și a altor obiective va aduce beneficii importante și va avea un impact imediat asupra tuturor cetățenilor și proprietarilor de valori mobiliare, prin aprofundarea piețelor locale de capital.

⁷⁹Soluția informatică dezvoltată în cadrul acestui proiect va reprezenta un sistem de înregistrare și prelucrare a informațiilor, datelor cu privire la deținătorii direcți și indirecti de cote de participare în capitalul social al băncilor, inclusiv beneficiarii efectivi ai acestora, tranzacțiile înregistrate ș.a., iar acumularea informațiilor corespunzătoare și gestionarea corectă a acestora va crea condiții prielnice pentru identificarea mai eficientă a acționarilor/grupurilor de persoane care acționează concertat și dețin cote substanțiale fără permisiunea prealabilă scrisă a BNM, asigurarea veridicității informațiilor prezentate de către acționari, identificarea riscurilor de spălare a banilor și finanțare a terorismului și aplicarea altor metode de identificare timpurie a acestor riscuri, utilizând tehnici și instrumente moderne cum ar fi scoringul și/sau matricele bazate pe probabilitate și impact.

implementată în baza unui Memorandum de Înțelegere, semnat de către BNM și reprezentanții Proiectului USAID FSTA, care, pe lângă suportul tehnic, prevede și organizarea instruirilor tematice pentru angajații BNM și ai entităților raportoare. Această soluție informatică va îmbunătăți semnificativ capacitatea autorităților naționale de a deconspira, de a combate infracțiunile financiare și de a reduce corupția, permițând o abordare mai robustă în ceea ce privește prevenirea transferurilor ilegale sau suspecte de bani și asigurarea sustenabilității sistemului financiar.

În domeniul Fintech, grație asistenței tehnice din partea USAID oferite în cadrul Proiectului „Reforme Instituționale și Structurale în Moldova”⁸⁰ (MISRA), BNM și-a consolidat eforturile în domenii inovatoare emergente precum tehnologiile financiare (fintech), capacitățile de supraveghere (suptech) și regulatorii (regtech). În perioada 17 octombrie 2022 – 25 ianuarie 2023, șase specialiști ai BNM au fost instruiți în cadrul programului Universității Cambridge cu genericul: *Suptech Lab Innovation Leadership Programme*. Cursul a inclus 6 module predate în 9 săptămâni și a vizat și instrumente interactive integrate de învățare cum ar fi Digital SupTech Diagnostic Tool.

În perioada februarie-martie 2022, a fost acordată consultanță în vederea elaborării unei *strategii de promovare a instituției pe rețelele sociale*. Conlucrarea în cadrul acestei ATE a contribuit la definitivarea conceptului de comunicare în social media, în baza ghidului elaborat de către expertul contractat de USAID împreună cu angajații BNM. Mai mult decât atât, suportul respectiv a facilitat preluarea bunelor practici de comunicare pe rețelele de socializare și consolidarea cunoștințelor și abilităților angajaților instituției responsabili de comunicarea cu publicul.

Dezvoltarea economică durabilă a țării depinde, în mare măsură, de nivelul de educație financiară a populației. În consecință, promovarea educației financiare devine din ce în ce mai importantă, odată ce permite cetățenilor să ia decizii avizate în materie de servicii financiare, contribuind, pe termen lung, la sporirea stabilității financiare și la asigurarea creșterii economice.

Prin urmare, în scopul promovării educației financiare, în decembrie 2022 a fost finalizat proiectul de asistență tehnică *în domeniul educației financiare*, derulat din 2018 și finanțat de **Ministerul Finanțelor al Regatului Țărilor de Jos**. Desfășurat sub patronajul Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) și al Rețelei Internaționale pentru Educația Financiară (eng. International Network on Financial Education, INFE), proiectul a avut ca beneficiari organizații din Republica Moldova și din alte țări din regiune precum Bulgaria, Croația, Georgia, Macedonia de Nord, Muntenegru și România. În cadrul acestui proiect, angajați ai BNM au participat la ședința anuală din cadrul proiectului, organizată de OCDE în colaborare cu

⁸⁰Implementator: Nathan Associates, Inc.; Durata proiectului: aprilie 2022 – aprilie 2027; Bugetul total: 35 milioane dolari SUA.

Proiectul *Moldova Institutional and Structural Reforms Activity* (MISRA) va stimula o redresare durabilă și incluzivă în urma crizei regionale cauzate de războiul din Ucraina, va îmbunătăți mediul instituțional, de afaceri și favorabil comerțului, va crea condiții pentru adoptarea reformelor structurale în domeniul climatului investițional, va accelera reformele sectorului financiar, va îmbunătăți guvernanta economică în sectorul public și comunicarea strategică între actorii publici și privați.

Banca Națională a Croației, care a avut drept scop prezentarea unui bilanț al activităților desfășurate în ultimii cinci ani în domeniul educației financiare. În cadrul ședinței cu tematica „Educația financiară în vremuri incerte: creșterea rezilienței și bunăstării financiare în Europa de Sud-Est” au avut loc discuții despre prioritățile educației financiare atât pentru factorii de decizie, cât și pentru părțile interesate din regiune.

Adițional asistenței tehnice oferite de partenerii multilaterali, BNM a intensificat și cooperarea tehnică bilaterală cu alte bănci centrale în vederea preluării celor mai bune practici în ariile sale de activitate, dar și pentru a acorda asistență tehnică băncilor centrale din alte țări.

De exemplu, în luna mai 2022 a fost efectuată o vizită de studiu la **BNR**, ce ține de domeniul reglementării și autorizării, care a avut drept scop *studierea mecanismului de evaluare a achizitorului potențial/ dobânditorului prin prisma documentelor și informațiilor necesare pentru obținerea aprobării prealabile privind deținerile în capitalul social al băncii*. Ca urmare a vizitei, a fost analizată experiența Băncii Naționale a României în vederea studierii mecanismului de evaluare a achizitorului potențial, inclusiv în cazul în care acesta este un fond de investiții, prin prisma: cerințelor stabilite față de achizitorul potențial – fond de investiție care intenționează să posede o deținere calificată în capitalul băncilor; proceduri de evaluare a achizitorului potențial – fond de investiție, corespunderii criteriilor „potrivit și adecvat”; necesarului de informații și documente, ce urmează a fi remise băncii centrale, pentru evaluarea adecvată a achizitorului potențial. Această asistență a contribuit la adaptarea procesului de evaluare a achizitorului potențial (în special în cazul în care acesta este un fond de investiții), a deținerii calificate în capitalul băncilor, inclusiv a deținătorilor indirecti, precum și la preluarea de către BNM a bunelor practici ale BNR.

Urmare deciziei Consiliului European de a acorda Republicii Moldova statutul de țară candidată pentru aderarea la UE, a apărut necesitatea de a fortifica aspectele de guvernare și calitatea instituțională a BNM. În acest context, pentru realizarea condițiilor stabilite de Comisia Europeană, care revin conform competenței în sarcina BNM, a fost necesară familiarizarea cu experiența unor state membre ale UE privind instituirea unui mecanism de coordonare eficient și transparent al procesului de preluare a acquis-ului comunitar în domeniile de activitate specifice unei bănci centrale, precum și centralizarea operațiunilor de monitorizare și raportare a angajamentelor asumate de BNR în cadrul procesului de negociere a Acordului de aderare la UE.

În perioada 21-22 noiembrie 2022 a fost efectuată o vizită de studiu la BNR în vederea fortificării *mechanismului de coordonare al procesului de gestionare a activităților ce vizează relațiile internaționale ale BNM, precum și dezvoltării unui mecanism de preluare a acquis-ului comunitar în domeniile de activitate specifice unei bănci centrale*. În acest sens, a fost prezentată structura actuală a Direcției Relații Internaționale (DRI) din cadrul BNR, evidențiate procesele aflate în gestiunea acesteia, mecanismul de repartizare a activităților cu caracter internațional, precum și modalitatea de coordonare și centralizare a acestor

activități de către DRI. Adicional, au fost discutate acțiunile necesare pentru realizarea eficientă a coordonării procesului de pregătire a aderării, inclusiv etapele necesare a fi parcurse de BNM privind integrarea europeană.

Având în vedere realizările din ultimii ani de către **Banca Lituaniei** (Lietuvos bankas) aferent *inițiativelor RegTech și SupTech*, 6 angajați ai BNM au efectuat o vizită de studiu la această instituție, în perioada 27-28 iulie 2022, în scopul consolidării capacității instituției de a se angaja într-o strategie de adaptare a cadrului de reglementare și a practicilor de supraveghere prin tehnologie și inovare. Pe parcursul acestei vizite, experții Lietuvos bankas și-au împărtășit expertiza în domeniul tehnologiilor informaționale și a altor instrumente utilizate în scopul consolidării capacității de supraveghere, precum și lecțiile învățate în procesul implementării instrumentelor SupTech. Experiența acestei bănci poate servi drept exemplu și un cadru de referință valoros pentru BNM în scopul definitivării propriei agende SupTech.

În contextul derulării proiectului de *implementare a schemei de plăți instant*, colaboratorii BNM au beneficiat de un schimb de experiență din partea **Băncii Centrale a Braziliei** (Banco Central do Brasil), derulat în format online, privind bunele practici de *modernizare a sistemului de plăți instant*.

În vederea eficientizării activității de audit intern, în septembrie 2022, în cadrul unor webinare, **Banca Centrală a Germaniei** (Deutsche Bundesbank) a împărtășit experiența sa în activitatea de monitorizare a proiectelor de către audit și forma de raportare, precum și modalitatea de completare a insuficienței de resurse și a lacunelor de competențe ale auditului prin co-sourcing.

Totodată, a continuat derularea activităților în cadrul proiectului de asistență „*Evaluarea și definitivarea documentelor de proiect aferent investițiilor capitale în sediul BNM*” a cărui perioadă de implementare este 2020-2024. În acest context, în aprilie 2022 Bundesbank a organizat un webinar privind bunele practici de creare a unui centru modern de procesare a numerarului.

Pe lângă asistența recepționată de BNM, este de menționat că pe parcursul anului 2022, instituția, la rândul ei, a continuat să acorde suport băncilor centrale din alte state, la solicitarea acestora, materializată prin:

- Realizarea de către BNM a unei prezentări demonstrative pentru *Banca Națională a Ucrainei* privind instrumentul informatic de licențiere;
- Participarea reprezentanților BNM la ședința organizată de *Banca Centrală a Ungariei* și comunicarea despre experiența instituțională a BNM în cadrul proiectului privind implementarea soluției IT pentru monitorizarea transparenței acționarilor și monitorizarea operațiunilor în scopul prevenirii și combaterii spălării banilor;
- Prezentarea informației aferente mecanismului instituțional al operațiunilor cu numerar, la solicitarea *Băncii Centrale a Republicii Azerbaidjan*.

Capitolul 9

Cadrul instituțional și de organizare

9.1 Guvernarea corporativă a Băncii Naționale

Legea nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei asigură autoritatea legală și cadrul de guvernare al Băncii Naționale.

Structura guvernării corporative cuprinde organele de conducere, comitetele ce acordă suport organelor de conducere, gestiunea riscurilor și nivelurile de control (extern și intern). Această structură este completată cu planificarea strategică, cadrul de conformitate și etică, ce cuprinde Codul de conduită al salariaților BNM, politica antifraudă a Băncii Naționale a Moldovei, politica de securitate informațională, gestiunea datelor cu caracter personal, precum și accesul publicului la actele normative, statisticile și publicațiile BNM.

Organele de conducere ale Băncii Naționale

Consiliul de supraveghere

Consiliul de supraveghere este constituit din 7 membri numiți de Parlament pentru un mandat de 7 ani: 4 membri non-salariați ai BNM și 3 membri din structura executivă a Băncii Naționale – guvernatorul, prim-viceguvernatorul și un viceguvernator. Președintele Consiliului de supraveghere este guvernatorul BNM. Pe parcursul anului 2022, Consiliul de supraveghere a funcționat în componență deplină.

În exercitarea competențelor atribuite prin lege, Consiliul de supraveghere: (i) aprobă raportul anual și situațiile financiare anuale; (ii) adoptă standardele sistemului de control intern, verifică și evaluează în mod continuu funcționarea sistemului de control intern; (iii) numește în funcție controlorul general, la propunerea Comitetului de audit și stabilește condițiile de remunerare a acestuia, (iv) adoptă normele de etică profesională; (v) determină fondul de salarizare al Băncii Naționale, nivelul salarizării membrilor Comitetului executiv și cuantumul indemnizațiilor lunare ale membrilor Consiliului de supraveghere care nu sunt și membri ai Comitetului executiv; (vi) înaintează propuneri vizând majorarea capitalului Băncii Naționale; (vii) aprobă devizul de cheltuieli și alocațiile pentru investiții ale Băncii Naționale și monitorizează executarea acestora; (viii) selectează, pe bază de licitație, organizația de audit extern; (ix) stabilește modul de creare și funcționare a comitetelor Băncii Naționale; (x) stabilește valoarea nominală, designul bancnotelor și al monedelor metalice, modul de punere în circulație și condițiile de

retragere a lor din circulație; (xi) aprobă regulamentele interne aferente exercitării atribuțiilor. Consiliul de supraveghere prezintă Parlamentului, cel puțin anual, rapoarte privind activitatea de supraveghere desfășurată.

Pentru executarea atribuțiilor sale pe parcursul anului 2022 au fost convocate 10 ședințe ale Consiliului de supraveghere, la care a adoptat 39 hotărâri, cu următoarea tematică:

- Aprobarea Raportului privind activitatea de audit intern în anul 2021;
- Aprobarea rapoartelor asupra nivelului de implementare în semestrul II 2021 și în semestrul I 2022 a proiectelor Băncii Naționale a Moldovei;
- Aprobarea Raportului cu privire la gestiunea riscurilor operaționale în anul 2021 în Banca Națională a Moldovei;
- Aprobarea Raportului Comitetului de audit al Băncii Naționale a Moldovei privind activitatea de monitorizare în anul 2021;
- Aprobarea Raportului Băncii Naționale a Moldovei pentru anul 2021;
- Aprobarea Raportului Consiliului de supraveghere al Băncii Naționale a Moldovei privind activitatea de supraveghere desfășurată în anul 2021;
- Aprobarea designelor grafice, valorilor nominale și punerii în circulație a monedelor jubiliare și comemorative emisia anului 2022;
- Examinarea intereselor financiare directe sau indirecte ale membrilor organelor de conducere și ale membrilor familiilor lor;
- Modificarea actelor normative interne ale Băncii Naționale a Moldovei;
- Aprobarea Situațiilor financiare ale Băncii Naționale a Moldovei pentru anul încheiat la 31 decembrie 2021;
- Aprobarea Devizului de cheltuieli și Alocațiilor pentru investițiile Băncii Naționale a Moldovei pentru anul 2023;
- Aprobarea Planului de Audit Intern pentru anul 2023;
- Aprobarea Programului de activitate orientativ al Consiliului de supraveghere pentru anul 2023.

Pe parcursul anului 2022 au fost remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova 2 hotărâri ale Consiliului de supraveghere (conform anexei A.19).

În activitatea sa, Consiliul de supraveghere a colaborat permanent cu reprezentanții partenerilor de dezvoltare ai Republicii Moldova și ai altor instituții financiar-bancare pe subiecte de interes comun. Consiliul de supraveghere a promovat transparența decizională și a efectuat monitorizarea activităților BNM cu referire la atribuțiile sale legale.

Comitetul executiv

Comitetul executiv este compus din 5 membri numiți de Parlament: guvernatorul, prim-viceguvernatorul și trei viceguvernatori. Președintele Comitetului executiv este guvernatorul Băncii Naționale.

Membrul CE, viceguvernatorul Arcadie Albul și-a început activitatea la 1 martie 2022.

Potrivit Legii nr. 548/1995, principalele atribuții ale Comitetului executiv sunt: (i) stabilirea politicii monetare în stat, inclusiv a nivelului ratelor dobânzii la instrumentele politicii monetare, condițiilor de acordare a creditelor, tipului și nivelului rezervelor pe care băncile sunt obligate să le mențină la Banca Națională; (ii) stabilirea politicii valutare în stat și regimului cursului de schimb al monedei naționale; (iii) deciderea asupra modului de eliberare a licențelor, autorizațiilor, permisiunilor, aprobărilor ce urmează a fi eliberate de Banca Națională; (iv) examinarea rezultatelor controalelor efectuate la entitățile supravegheate de Banca Națională și adoptarea hotărârilor aferente acestora; (v) hotărârea asupra emiterii creanțelor Băncii Naționale, volumului și condițiilor de emisie a lor; (vi) adoptarea actelor normative ale Băncii Naționale; (vii) asigurarea implementării hotărârilor Consiliului de supraveghere; (viii) planificarea și organizarea activității curente a Băncii Naționale.

Ședințele Comitetului executiv se convoacă de președintele acestuia cel puțin o dată pe lună.

Pentru executarea atribuțiilor sale pe parcursul anului 2022 au fost convocate 106 ședințe ale Comitetului executiv, la care au fost examinate și aprobate 282 de hotărâri.

Hotărârile menționate au vizat următoarele domenii:

- Politica monetară și valutară a Băncii Naționale a Moldovei;
- Stabilitatea financiară;
- Politica de supraveghere a sistemelor de plăți în Republica Moldova;
- Reglementarea și supravegherea bancară;
- Reglementarea și supravegherea în domeniul combaterii spălării banilor și finanțării terorismului;
- Rezoluție bancară;
- Piețe financiare;
- Raportări și statistică;
- Operațiuni cu numerar;
- Actele interne ale Băncii Naționale a Moldovei.

Pe parcursul anului 2022 au fost transmise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova 33 de hotărâri ale Comitetului executiv (conform anexelor A.19 și A.20).

Comitetul executiv a promovat în continuu: aplicarea instrumentelor și măsurilor de politică monetară pentru asigurarea și menținerea stabilității prețurilor; asigurarea economiei cu moneda națională și promovarea credibilității monedei naționale; asigurarea stabilității și viabilității sistemului bancar și menținerea stabilității financiare; reglementarea și supravegherea activității infrastructurilor pieței financiare, precum și eficiența, siguranța, accesibilitatea și caracterul inovator al plăților.

Structura organelor de conducere:

Octavian ARMAȘU
guvernator, președinte al Consiliului de supraveghere (CS) și al Comitetului executiv (CE)

Vladimir MUNTEANU
prim-viceguvernator, vicepreședinte al CS și al CE

Tatiana IVANICICHINA
viceguvernator, membru al CS și CE

Constantin ȘCHENDRA
viceguvernator, membru al CE

Arcadie ALBUL
viceguvernator, membru al CE

Dumitru URSU
membru al CS

Alexandru PELIN
membru al CS

Valeriu IAȘAN
membru al CS

Vadim ENICOV
membru al CS

Guvernatorul

Guvernatorul Băncii Naționale este numit de Parlament la propunerea președintelui Parlamentului.

În conformitate cu *Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei*, guvernatorul este responsabil de formularea inițiativelor în domeniul politicii monetare și valutare pentru a fi prezentate Comitetului executiv, precum și de executarea lor. De asemenea, guvernatorul organizează și conduce activitatea băncii și o reprezintă în relațiile cu orice persoană juridică sau fizică atât în Republica Moldova, cât și în afara ei, emite ordine și dispoziții obligatorii pentru salariații Băncii Naționale, controlează executarea lor.

Comitetul de audit

Comitetul de audit este constituit din 3 membri ai Consiliului de supraveghere care nu sunt salariați ai Băncii Naționale. Comitetul de audit asistă Consiliul de supraveghere prin furnizarea de consultanță cu privire la: (i) monitorizarea procesului de raportare financiară a BNM; (ii) monitorizarea eficienței sistemului de control intern și de management al riscurilor; (iii) monitorizarea și direcționarea funcției de audit intern; (iv) monitorizarea independenței și activității auditului extern.

Pentru asigurarea activității și îndeplinirii atribuțiilor, în anul 2022 Comitetul de audit a întreprins un șir de măsuri și acțiuni practice, dintre care cele mai importante se referă la:

- Examinarea și coordonarea Acordului adițional la contractul încheiat cu organizația de audit, ce țin de graficul de prestare a serviciilor de audit aferent situațiilor financiare pentru exercitiul financiar încheiat la 31 decembrie 2021 și a modificărilor în componența echipei de audit financiar;
- Examinarea împreună cu membrii echipei auditului extern a Situațiilor financiare anuale și conformarea lor cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară;
- Examinarea Rapoartelor de activitate și coordonarea Planurilor de activitate ale Departamentului audit intern al BNM;
- Evaluarea rezultatelor activității controlorului general pentru anul 2022;
- Examinarea procedurilor de monitorizare și de control al expunerilor la risc și al aspectelor referitoare la conformitate, care ar putea avea un impact semnificativ asupra Situațiilor financiare ale BNM;
- Formularea propunerilor de perfecționare.

Pe parcursul perioadei de raportare Comitetul de audit a elaborat și prezentat CS al BNM recomandări pentru eficientizarea activității Departamentului audit intern, îmbunătățirea și dezvoltarea proceselor de activitate ale BNM, inclusiv privind procesul de raportare financiară al Băncii Naționale; procesul de consolidare a noului cadru normativ și metodologic de gestiune a riscurilor operaționale ale BNM și crearea unui sistem centralizat de gestiune a tuturor riscurilor; implementarea recomandărilor înaintate de către evaluatorul extern prin Raportul de evaluare externă a calității funcției de audit intern ce țin de elaborarea unor planuri de dezvoltare profesională a angajaților DAI, dezvoltarea abordării strategice în cadrul misiunilor de audit, elaborarea unei strategii a auditului intern.

Comitete operaționale

Pentru asigurarea eficienței procesului decizional, în cadrul BNM funcționează Comitetul de audit, Comitetul de investiții, Comitetul de risc, Comitetul pentru continuitatea activității. Comitetele permanente au regulamente proprii de funcționare prin care sunt detaliate scopul, componența, atribuțiile și responsabilitățile specifice.

Comitetul de investiții

Comitetul de investiții (CI) este instituit în scopul de a asista Comitetul executiv al BNM în vederea revizuirii politicilor și strategiilor investiționale aferente gestionării rezervelor valutare ale statului. Comitetul de investiții este format din 10 membri, salariați ai BNM, inclusiv 2 membri ai Comitetului executiv, unul din aceștia fiind președintele comitetului.

Ședințele CI sunt convocate, de regulă, lunar, iar în cazul unor subiecte de importanță majoră, sunt organizate ședințe extraordinare. Comitetul de investiții s-a întrunit în anul 2022 în 11 ședințe ordinare. În cadrul fiecărei ședințe s-a analizat performanța portofoliului de investiții, evoluția și prognozele aferente pieței valutare interne și piețelor financiare internaționale, evoluția ratingurilor contrapartidelor autorizate, dinamica și analiza factorială a indicatorilor de risc. Totodată, periodic, au fost puse în discuție aspecte ce țin de strategia investițională pe termen scurt și mediu aferentă alocării strategice a activelor (ASA).

De asemenea, în luna decembrie 2022, a fost convocată o ședință extraordinară a CI în vederea revizuirii cadrului ASA. Suplimentar, au fost examinate decizii investiționale tactice în scopul valorificării alternativelor investiționale pornind de la conjunctura piețelor financiare internaționale și tendințele conturate, cu condiția asigurării siguranței și lichidității investițiilor.

Comitetul de risc

Comitetul de risc, ca parte a liniei a doua de apărare, este instituit pentru asistarea Comitetului executiv în vederea asigurării supravegherii directe obiective asupra managementului sistemului de gestiune a riscurilor operaționale în Banca Națională. Comitetul de risc este format din 8 membri cu drept de vot, inclusiv un membru al Comitetului executiv – președintele Comitetului de risc.

Comitetul de risc se reunește trimestrial în ședințe ordinare. La necesitate sau la solicitarea guvernatorului sau a oricărui alt membru al Comitetului executiv se poate convoca ad-hoc.

În 2022, Comitetului de risc s-a întrunit în 4 ședințe ordinare și 2 ședințe ad-hoc.

Deciziile de bază luate au vizat:

1. avizarea **raportului** de gestiune a riscurilor operaționale pentru anul **2021** în Banca Națională a Moldovei, a **tabloului de bord și profilului de risc pentru anul 2021**;

2. acceptarea nivelului de maturitate evaluat al sistemului de gestiune a riscurilor operaționale în BNM la 31.12.2021 și a obiectivelor de dezvoltare ale acestuia pentru anul 2022;
3. luare act de rapoartele *trimestriale* cu privire la rezultatele autoevaluării riscurilor operaționale pe procese de activitate ale BNM;
4. luare act trimestrial de profilul de risc operațional al BNM pentru procesele evaluate în 2022;
5. aprobarea măsurilor de control suplimentare propuse pentru răspunsul la riscurile din zona galbenă a profilului de risc;
6. luare act de informația aferentă incidentelor cu impact major asupra proceselor de activitate și validarea nivelului de impact al acestora;
7. luare act de măsurile aplicate pentru gestiunea riscului de continuitate a activității generat de factorii externi – epidemia cauzată de virusul COVID-19 și războiului din Ucraina;
8. luare act de informația cu privire la activitatea de membru al International Operational Risk Working Group – IORWG;
9. fortificarea măsurilor de control pentru asigurarea continuității proceselor în perioade critice, precum și înaintarea recomandărilor pentru gestiunea riscurilor operaționale aferente continuității activității, în contextul declarării stării de urgență și situației legate de securitatea regională și pericolul la adresa securității naționale și aprovizionarea BNM cu resurse energetice în condițiile de criză energetică.

Comitetul pentru continuitatea activității

Comitetul pentru continuitatea activității (CCA) este instituit pentru asistarea Comitetului executiv în vederea gestiunii continuității activității eficiente în scopul atingerii obiectivelor de continuitate ale Băncii Naționale a Moldovei. Comitetul pentru continuitatea activității este format din 12 membri, dintre care 10 sunt cu drept de vot, inclusiv un membru al Comitetului executiv – președintele CCA, care este guvernatorul Băncii Naționale.

Comitetul pentru continuitatea activității se reunește anual în ședințe ordinare, iar în cazul unor evenimente ce pot afecta continuitatea activității BNM sunt organizate ședințe ad-hoc. În anul 2022, Comitetul pentru continuitatea activității s-a întrunit în 3 ședințe ad-hoc unde au fost discutate aspecte aferente gestiunii riscurilor de continuitate în contextul situației legate de securitatea regională și pericolul la adresa securității naționale. În cadrul fiecărei ședințe au fost luate decizii pentru a asigura un nivel înalt de reziliență a Băncii Naționale.

Nivelurile de control

Controlul extern

Auditul extern

Auditul extern al Băncii Naționale se efectuează anual pentru situațiile financiare, conturile și registrele BNM, în conformitate cu standardele internaționale de audit, de către o companie de audit independentă, cu renume și experiență recunoscută în domeniul auditului băncilor centrale și al instituțiilor financiare internaționale, selectată de Consiliul de supraveghere pe bază de licitație. Raportul auditorului extern se publică împreună cu situațiile financiare anuale ale Băncii Naționale. Aceeași organizație de audit extern nu poate fi numită consecutiv pentru o perioadă ce depășește 5 ani.

Evaluarea siguranței Băncii Naționale de către FMI

Periodic, credibilitatea și siguranța băncilor centrale este evaluată de experții FMI pentru asigurarea în implementarea și operarea de către BNM a unor sisteme de control, contabile, de raportare și audit referitoare la gestionarea resurselor, adecvate integrității operațiunilor desfășurate. Evaluarea acoperă cinci domenii-cheie relevante controlului și guvernării în cadrul băncilor centrale conform acronimului ELRIC:

- *E* – mecanismul auditului extern;
- *L* – cadrul legal și independența băncii centrale;
- *R* – raportarea financiară;
- *I* – mecanismul auditului intern;
- *C* – sistemul controalelor interne.

Auditul Curții de Conturi a Republicii Moldova

Auditul public extern cu privire la legalitatea și regularitatea devizelor de cheltuieli și alocațiilor pentru investiții este realizat de Curtea de Conturi, limitându-se, conform Legii nr. 548/1995, la examinarea eficienței operaționale a deciziilor luate de conducerea Băncii Naționale, cu excepția celor ce țin de implementarea politicii monetare și valutare a Băncii Naționale și de gestionarea rezervelor valutare ale statului.

Gestiunea riscurilor și controlul intern

Banca Națională aliniază guvernarea gestiunii riscurilor și sistemului de control intern la standardele internaționale COSO⁸¹, ISO 31000⁸², la bunele practici în domeniu (inclusiv ale Grupului

⁸¹COSO – The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (Comitetul Organizațiilor Sponsorizatoare ale Comisiei Treadway).

⁸²ISO 31000 – Risk Management – Guidelines, International Organization for Standardization (Ghidul managementul riscului, Organizația Internațională de Standardizare).

Internațional de lucru privind riscul operațional în băncile centrale (IORWG), Banca Națională fiind membru al acestuia).

În contextul gestiunii riscurilor operaționale, odată cu aprobarea *Cadrului privind gestiunea riscurilor operaționale în Banca Națională a Moldovei*, Consiliul de supraveghere a stabilit apetitul și toleranța la risc în Banca Națională.

Gestiunea riscurilor și controlul intern în cadrul BNM sunt instituite conform celor **trei linii de apărare**.

Prima linie de apărare gestionează riscurile și este reprezentată de subdiviziunile BNM, care sunt și „proprietarii” riscurilor. Șefii subdiviziunilor (managerii de linie) poartă responsabilitate pentru identificarea și gestionarea riscurilor inerente proceselor de activitate și sistemelor informatice ale căror proprietari sunt, stabilind corespunzător activitățile de control în procesul de gestiune a riscurilor. În anul 2022 au continuat activitățile de autoevaluare a riscurilor operaționale pe procesele de activitate cu stabilirea măsurilor de control pentru a menține riscurile în zona de toleranță, cu raportarea rezultatelor către funcția de gestiune a riscurilor operaționale. Subdiviziunile aplică zilnic un set de proceduri de control pentru procesele de activitate și sistemele pe care le gestionează, asigurând eficacitatea și eficiența acestora.

Linia a doua de apărare constă în organizarea procesului, asigurarea cadrului metodologic, coordonarea și supravegherea independentă a procesului de gestiune a riscurilor și control intern. Funcțiile celei de-a doua linii de apărare includ mecanisme și procese specifice în vederea implementării sistemului adecvat de gestiune a riscurilor financiare și operaționale și exercitării unui control intern. Linia a doua de apărare este reprezentată de structurile cu *funcții dedicate gestiunii riscurilor* financiare și operaționale, *Comitetul de investiții*, *Comitetul de risc* și *Comitetul pentru continuitatea activității*. La nivelul acestei linii este elaborat cadrul metodologic pentru desfășurarea unui proces eficient de gestiune a riscurilor în BNM: cadrul intern privind modul de efectuare și control al operațiunilor în valută, gestiunea riscurilor operaționale pe procese de activitate, asigurarea continuității activității și securității informației, protecției datelor cu caracter personal, standardele, politicile și planurile de răspuns la incidentele care perturbă sau amenință funcțiile operaționale din Banca Națională. La nivelul Băncii Naționale există un sistem de gestiune a incidentelor, unde se ține evidența incidentelor, inclusiv a măsurilor întreprinse și a responsabililor de realizarea acestora.

Funcția de gestiune a riscurilor operaționale a asigurat în anul 2022 organizarea și desfășurarea ședințelor de autoevaluare a riscurilor operaționale pe procesele de activitate. În baza autoevaluării riscurilor operaționale a fost elaborat profilul de risc operațional, raportat trimestrial și anual către Comitetul de risc. Totodată, au fost efectuate instruiri interne pentru reprezentanții subdiviziunilor (șefii de subdiviziuni, responsabili de riscul operațional și participanții în procesele evaluate).

Pentru gestiunea *riscului de asigurare a continuității activității*, generat de factorul extern – epidemia COVID-19, în prima jumătate

a anului 2022 au fost întreprinse un șir de măsuri de protecție a angajaților și asigurare a continuității activității BNM, fapt care a contribuit la desfășurarea continuă a proceselor de activitate ale BNM, cu îndeplinirea tuturor atribuțiilor de bază. Măsurile respective au fost raportate trimestrial la ședințele Comitetului de risc.

Totodată, funcția de gestiune a riscurilor operaționale reprezintă BNM la IORWG în calitate de membru.

La sfârșitul anului 2022, linia a doua de apărare a fost consolidată prin instituirea funcției de conformitate. Funcția de conformitate, instituită ca subdiviziune separată, are ca scop crearea, dezvoltarea și asigurarea respectării în cadrul Băncii Naționale a unui cadru de conformitate, precum și acordarea suportului necesar în dezvoltarea și implementarea unui sistem de control intern eficient pentru a gestiona riscul de conformitate aferent reglementărilor stabilite.

Linia a treia de apărare oferă o asigurare independentă și obiectivă și este reprezentată de auditul intern. Auditul intern oferă organelor de conducere și managerilor de linie o asigurare rezonabilă independentă privind adecvarea și eficacitatea guvernantei, gestiunii riscurilor și controlului intern, inclusiv modul în care prima și a doua linie de apărare ating obiectivele de gestiune a riscurilor. De menționat că a fost revizuit cadrul normativ intern privind funcționarea auditului intern, care este aprobat la nivelul Consiliului de supraveghere, racordându-l la elementele obligatorii ale Cadrului Internațional de Practici Profesionale (IPPF)⁸³, elaborat de Institutul Auditorilor Interni (IIA). Conform raportului de evaluare externă din 14.03.2021, funcția de audit intern a obținut calificativul „Conformare generală” cu Standardele IIA și Codul de etică, care reprezintă cel mai înalt grad de conformitate.

Controlul intern în cadrul BNM funcționează, de asemenea, printr-un șir de reglementări aprobate de organele de conducere și asigură administrarea resurselor într-un mod eficace pentru realizarea misiunii și obiectivelor strategice ale BNM.

Cadrul de conformitate și etică

Codul de conduită al salariaților Băncii Naționale

În Banca Națională funcționează Codul de conduită al salariaților BNM, care stabilește cerințe către toți angajații să respecte cele mai înalte standarde de etică profesională. În acest scop, Codul de conduită abordează etica și conduita profesională a salariaților Băncii Naționale, inclusiv comportamentul legat de gestiunea conflictelor de interese, confidențialitate, securitatea și gestiunea informațiilor.

⁸³International Professional Practices Framework.

Politica antifraudă

Politica antifraudă a Băncii Naționale promovează conștientizarea și gestiunea riscului de fraudă.

Aceasta are drept scop de a identifica ariile de activitate supuse riscului de fraudă și de a implementa măsuri adecvate de control la toate nivelurile Băncii Naționale, care vor contribui la prevenirea și detectarea fraudelor, monitorizarea riscului de fraudă și promovarea conduitei organizaționale consecvente. Politica antifraudă stabilește, de asemenea, condițiile de desfășurare a investigațiilor în materie de prevenire și examinare a suspiciunilor de fraudă.

Implementarea politicii antifraudă, instruirea personalului cu privire la riscul de fraudă și gestiunea acestuia, raportarea suspiciunilor de fraudă – toate acestea stabilesc și dezvoltă *cultura antifraudă*, ce descurajează potențialii autori și întăresc angajamentul personalului Băncii Naționale în combaterea fraudei. Responsabilitatea întregului personal al Băncii Naționale are o contribuție majoră la crearea unui mediu propice pentru sporirea gradului de conștientizare a riscului și consecințelor de fraudă.

Organele de conducere ale Băncii Naționale promovează o politică de toleranță zero referitoare la fraudă și corupție.

Măsurile de combatere a spălării banilor și finanțării terorismului

Considerând obiectivul strategic cu privire la asigurarea unui sistem financiar sigur, stabil și rezistent, Banca Națională a Moldovei își asumă angajamentul de implementare a standardelor internaționale în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, inclusiv, în domeniul propriu de activitate. În acest sens, autoritatea a elaborat și aprobat norme interne, aliniate la standardele internaționale, care au drept scop evitarea implicării băncii centrale în operațiuni sau activități de spălare a banilor, finanțare a terorismului sau eludare a măsurilor restrictive internaționale (în continuare „SB/FT și ESI”). Având drept element-cheie principiul abordării bazate pe risc, cadrul normativ intern de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului al Băncii Naționale stabilește atât norme aferente guvernantei autorității în domeniul de referință, cât și măsuri de control intern și gestionare a riscurilor de SB/FT și ESI asociate operațiunilor desfășurate.

Astfel, în cursul anului 2022 au fost depuse eforturi constante pentru consolidarea conformării băncii centrale cu cerințele de prevenire și combatere a spălării banilor, care au cuprins activități precum: identificarea operațiunilor cu risc sporit de SB/FT și ESI, având în vedere, inclusiv, rezultatele evaluării naționale a riscurilor din domeniul de referință; aplicarea continuă a serviciului de screening al plăților în timp real, ce are ca scop asigurarea implementării măsurilor restrictive internaționale cu referire la plățile clienților; stabilirea măsurilor de control și de gestionare a riscurilor identificate; schimbul continuu de informații între subunitățile structurale ale Băncii Naționale cu privire la riscurile identificate, modificările nivelului de risc al anumitor

operațiuni, măsurile necesare pentru gestionarea eficientă a acestor riscuri etc. La fel, au fost aduse îmbunătățiri procesului de raportare internă cu privire la riscurile de SB/FT și ESI, atât celui adresat membrului Comitetului executiv, care coordonează activitatea dată, cât și procesului de raportare către Comitetul executiv.

Tot în contextul eforturilor de consolidare a capacității Băncii Naționale de conformitate pe domeniul de prevenire și combatere a spălării banilor, personalul cu atribuții de aplicare a cerințelor cadrului normativ relevant au participat în mai multe programe de instruire organizate, inclusiv, în cadrul misiunilor de asistență tehnică.

Politica de securitate a informației

Politica de securitate a informației Băncii Naționale stabilește contextul organizațional de nivel general care să asigure atingerea obiectivelor cu privire la securitatea informației și securitatea cibernetică în BNM. De asemenea, stabilește cerințe pentru asigurarea gestionării securizate a informației în BNM și minimizarea impactului ce poate apărea ca rezultat al incidentelor de securitate.

Membrii Consiliului de supraveghere și membrii Comitetului executiv, precum și orice salariat al Băncii Naționale sunt obligați să asigure securitatea informației de care dispun și la care au acces oricare ar fi forma ei. Totodată, sunt stabilite și divizate clar responsabilitățile în procesul de asigurare a securității informației, în partea ce ține de gestiunea informației, monitorizarea utilizării și diseminării informației, raportarea incidentelor de securitate a informației, precum și modul de investigare a acestora.

În același context, în scopul asigurării securității informației în BNM, în conformitate cu Politica de securitate a informației, este desemnat ofițerul de securitate a informației al BNM.

Gestiunea datelor cu caracter personal

Banca Națională prelucrează datele cu caracter personal în conformitate cu Legea nr. 133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal. Banca Națională dispune de politici, proceduri și sisteme informaționale eficiente pentru asigurarea protecției datelor cu caracter personal. În Banca Națională este desemnat ofițerul pentru protecția datelor cu caracter personal care este responsabil de informarea și consilierea personalului BNM, membrilor CE în cadrul prelucrării datelor cu caracter personal, de monitorizarea respectării reglementărilor în vigoare, de realizarea acțiunilor de sensibilizare și formare a personalului implicat în operațiuni de prelucrare a datelor cu caracter personal, de cooperarea cu Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal.

Accesul publicului la actele normative, statisticile și publicațiile BNM

Accesul publicului la actele normative, statisticile și publicațiile Băncii Naționale asigură un grad sporit de transparență,

respectând, în același timp, independența și confidențialitatea anumitor aspecte legate de îndeplinirea atribuțiilor Băncii Naționale. Publicarea diverselor date și analize legate de atribuțiile Băncii Naționale, precum și promovarea unui caracter deschis al relației cu grupurile-țintă sunt aspecte de importanță majoră în comunicarea externă a băncii.

Banca Națională acordă o atenție sporită conexiunii inverse în schema de comunicare. Astfel, prin transmiterea regulată și frecventă a mesajelor, Banca Națională oferă explicațiile de rigoare asupra activității sale și a funcționării sectorului bancar. Funcționarea bazei de date interactive pe pagina-web oficială a Băncii Naționale asigură accesul publicului la informație, date și analize elaborate și are drept scop oferirea de informații corecte, actuale, clare și transparente pentru formarea unei opinii publice asupra deciziilor Băncii Naționale, dar și pentru efectuarea diverselor studii și cercetări.

9.2 Perspective de dezvoltare

Perspectivile de dezvoltare ale Băncii Naționale sunt corelate cu implementarea obiectivelor strategice și sunt reflectate în noul Plan strategic al Băncii Naționale „BNM 2025”. Urmare unei analize ample a mediului de activitate intern și extern din diferite perspective, în conlucrare cu toate subdiviziunile băncii, la începutul anului 2023 au fost aprobate noile obiective strategice, operaționale, complementare și transversale ce urmează a fi implementate în următorii 3 (trei) ani.

Pe parcursul anului 2023, Banca Națională își va concentra eforturile în vederea continuării activităților aferente unor proiecte și reforme în derulare, concomitent cu inițierea activităților aferente noilor proiecte rezultate din obiectivele trasate în noua strategie. Evoluția proiectelor majore ale BNM care sunt în derulare este reflectată în anexa A.21.

Obiectivele strategice rezultate din domeniile de activitate de bază, precum și din cele de guvernanță și suport, care stau la temelia proiectelor din cadrul strategiei BNM se referă la:

1. *Fortificarea cadrului de politică monetară și optimizarea implementării politicii monetare*
2. *Consolidarea funcției de stabilitate financiară și supraveghere macroprudențială*
3. *Consolidarea funcției de supraveghere la nivel de sector financiar-bancar și nebanca*
4. *Dezvoltarea continuă a infrastructurilor pieței financiare și contribuirea la sporirea plăților fără numerar*
5. *Sporirea calității monedei naționale și consolidarea funcției de asigurare cu monedă națională în numerar*
6. *Consolidarea rezilienței și agilității instituționale*
7. *Dezvoltarea și valorificarea capitalului uman*

De asemenea, BNM va continua și, totodată, va iniția activități aferente celor 5 (cinci) obiective transversale, setate în noul Plan strategic. Acestea se referă la:

1. *Aliniere la standardele Uniunii Europene și cooperare internațională*
2. *Cercetare, inovare și digitalizare*
3. *Educație și incluziune financiară*
4. *Responsabilitate socială și față de mediu*
5. *Diversitate, echitate și incluziune organizațională*

În anul 2023, una dintre prioritățile majore ale Băncii Naționale va fi preluarea sustenabilă a atribuțiilor de supraveghere a sectorului financiar nebancaar. Așadar, reformarea și consolidarea proceselor interne de activitate, în scopul integrării noilor atribuții de licențiere, autorizare/ emitere a avizului pentru înregistrarea de stat, de reglementare și supraveghere a activității unor entități din sectorul financiar nebancaar, va constitui un important obiectiv de dezvoltare a Băncii Naționale a Moldovei, considerând intrarea în vigoare a prevederilor legale respective din 1 iulie 2023.

9.3 Planul strategic al Băncii Naționale a Moldovei

Pe parcursul anului 2022, Banca Națională a Moldovei a continuat implementarea celor cinci obiective strategice, inclusiv a 25 (douăzeci și cinci) de obiective operaționale/ complementare/ transversale, din ciclul de planificare strategică precedent.

Elementele fundamentale ale Planului strategic se referă la misiune, viziune, valori și obiective strategice.

Misiunea Băncii Naționale a Moldovei

Obiectivul fundamental al Băncii Naționale este asigurarea și menținerea stabilității prețurilor. Fără prejudicierea obiectivului său fundamental, Banca Națională promovează și menține un sistem financiar bazat pe principiile pieței și sprijină dezvoltarea economică a țării.

Viziunea Băncii Naționale a Moldovei

Banca Națională a Moldovei este o instituție proactivă, performantă și credibilă, ghidată de practici de bună guvernare.

Valorile Băncii Naționale a Moldovei

Credibilitate – politici, reforme, comunicare și atitudine care inspiră încredere și siguranță publicului și piețelor.

Responsabilitate – preocupare continuă aferentă impactului economic și social al lucrului efectuat și al deciziilor luate.

Fiabilitate – resurse umane, proceduri interne și tehnologii informaționale care mențin siguranța și diligența funcționării instituției.

Profesionalism – competență, integritate, sârguință, asumarea deciziilor, perfecționare continuă.

Cooperare – muncă în echipă pentru realizarea obiectivelor comune ale băncii.

Obiectivele strategice derivă din domeniile de activitate de bază, iar ultimul obiectiv se referă la domeniul de suport și guvernantă:

1. Perfectarea cadrului de politică monetară și optimizarea implementării politicii monetare;
2. Consolidarea funcției de stabilitate financiară și gestiune macroprudențială;
3. Consolidarea sectorului bancar și implementarea supravegherii bazate pe risc;
4. Sporirea calității monedei naționale și a nivelului de utilizare a plăților fără numerar;
5. Consolidarea capacității și a eficienței instituționale.

Pe parcursul anului 2022, au fost înregistrate realizări în vederea implementării reformelor în cinci domenii-cheie: politică monetară și piețe financiare, stabilitate financiară, supravegherea băncilor, sisteme de plăți și operațiuni cu numerar, guvernantă și suport. Realizările se referă la cele 25 (douăzeci și cinci) de obiective operaționale/ complementare/ transversale continuate spre implementare, unele dintre cele mai importante fiind incluse în tabelul de mai jos. De asemenea, în anexa A.21 „Evoluția proiectelor majore ale BNM pe parcursul anului 2022” se regăsesc cele mai importante realizări aferente proiectelor BNM, care derivă din obiectivele strategice.

Tabelul 9.1: Realizările majore înregistrate pe parcursul anului 2022

Obiectiv strategic	Realizări majore înregistrate pe parcursul anului 2022
Perfectarea cadrului de politică monetară și optimizarea implementării politicii monetare	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Continuarea activităților din cadrul proiectului privind migrarea mesajelor SWIFT de tip MT aferente plăților transfrontaliere la mesaje SWIFT de tip MX, conform standardelor noi ISO 2022; ✓ Aprobarea modificărilor la Regulamentul cu privire la gestionarea rezervelor internaționale.
Consolidarea funcției de stabilitate financiară și gestiune macroprudențială	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Continuarea activităților cu privire la consolidarea cadrului normativ aferent asistenței de lichiditate în situații de urgență (ELA), prin modificări la Regulamentul cu privire la ELA și la Normele cu privire la evaluarea activelor acceptate de BNM ca garanții la acordarea creditelor băncilor, inclusiv aprobarea Procedurilor interne cu privire la ELA; ✓ Aprobarea Regulamentului privind creditarea responsabilă a consumatorilor de către bănci, prin care s-au implementat instrumentele macroprudențiale bazate pe debitori: LTV (loan-to-value ratio) și DSTI (debt-service-to-income ratio); ✓ Crearea unei analize DSTI Gap care permite evaluarea impactului unui șoc inflaționist asupra capacității de rambursare a datoriei, precum și determinarea eficienței pragului ales al instrumentului DSTI în a preveni falimentarea debitorilor.
Consolidarea sectorului bancar și implementarea supravegherii bazate pe risc	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Aprobarea Legii nr. 363/2022, pentru modificarea unor acte normative, referitor la amendamentele la Legea nr. 62/2008 privind reglementarea valutară și la Legea nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, în contextul implementării de către BNM a soluției pentru eficientizarea procesului de licențiere a caselor de schimb valutar și a hotelurilor care intenționează să desfășoare activitate de schimb valutar în numerar cu persoane fizice pe teritoriul Republicii Moldova, precum și al îmbunătățirii cadrului legal aferent domeniului valutar; ✓ Aprobarea de către Comitetul executiv al BNM a actelor normative în vederea consolidării sectorului bancar prin punerea în aplicare a Legii privind activitatea băncilor, care este armonizată cu reglementările Uniunii Europene, și anume: <ul style="list-style-type: none"> - <i>Modificarea Regulamentului cu privire la fondurile proprii ale băncilor și cerințele de capital;</i> - <i>Regulamentul cu privire la expunerile mari;</i> - <i>Instrucțiunea cu privire la prezentarea de către bănci a rapoartelor COREP în scopuri de supraveghere;</i> - <i>Regulamentul cu privire la deținerile calificate ale băncilor;</i> - <i>Regulamentul cu privire la investițiile băncilor în imobil;</i> ✓ Inițierea utilizării sistemului informatic al BNM cu privire la licențiere, autorizare și notificare pentru prezentarea înștiințărilor de către bănci despre deschiderea birourilor de schimb valutar și instalarea aparatelor de schimb valutar; ✓ Desfășurarea proiectului privind implementarea soluției informatice pentru eficientizarea procesului de monitorizare a transparenței acționarilor și analiză la distanță în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, cu suportul U.S. Agency for International Development (USAID). Derularea activităților în cadrul etapelor „Construcție” și „Instruire și testare” din cadrul proiectului.

continuare pe pagina următoare

Obiectiv strategic	Realizări majore înregistrate pe parcursul anului 2022
Sporirea calității monedei naționale și a nivelului de utilizare a plăților fără numerar	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Adoptarea Legii nr. 209/2022 care transpune în cadrul de reglementare național Directiva (UE) 2015/2366 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne (PSD2); ✓ Aprobarea modificărilor la Regulamentul cu privire la activitatea prestatorilor de servicii de plată nebankari nr. 217/2019; ✓ Derularea și închiderea proiectului privind modernizarea sistemului automatizat de plăți interbancare (SAPI) – componentele DBTR (sistemul de decontare pe bază brută în timp real) și CDN (sistemul de compensare cu decontare pe bază netă), însoțit de actualizarea cadrului normativ relevant; ✓ Demararea proiectului aferent implementării plăților instant în Republica Moldova. Desfășurarea etapei „Analiza și design” privind soluția informatică de plăți instant; ✓ Demararea proiectului privind asigurarea premiselor necesare aderării sectorului bancar la zona unică de plăți în euro (SEPA). Aprobarea conceptului proiectului, cu determinarea opțiunii optime de realizare a acestuia; ✓ Organizarea conferinței „Aderarea Republicii Moldova la SEPA – realizări și perspective”.
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Derularea proiectului de asistență <i>Twining</i> „Consolidarea supravegherii, guvernantei corporative și gestionării riscurilor în sectorul financiar”, finanțat de Uniunea Europeană, cu suportul unor autorități partenere din România, Regatul Țărilor de Jos și Lituania. Desfășurarea misiunilor de asistență tehnică pe cele 5 componente ale proiectului; ✓ Consolidarea structurii organizatorice în domeniul stabilității financiare și crearea structurilor organizatorice aferente funcției de conformitate și domeniului Fintech; ✓ Consolidarea competențelor manageriale și de leadership ale managerilor din al II-lea nivel ierarhic, prin derularea, cu resurse interne, a instruirilor, bazate pe livrabilele obținute ca rezultat al proiectului „Management and Leadership skills program for NBM Middle Management”, derulat pe parcursul anului 2021, în colaborare cu Good Governance Fund și Guvernul Marii Britanii; ✓ Consolidarea capacităților interne de instruire și derularea pe parcursul anului a circa 38 de sesiuni de instruire în domeniile de activitate de bază, suport și guvernanta ale băncii, inclusiv 10 ateliere de lucru aferente gestiunii riscurilor operaționale; ✓ Prezentarea spre coordonare Comitetului executiv al BNM a proiectului noului Cod de etică și conduită profesională al Băncii Naționale a Moldovei; ✓ Continuarea implementării cadrului de gestiune a riscurilor operaționale prin evaluarea a 79 la sută din totalul proceselor de activitate ale băncii; ✓ Consolidarea capacităților interne urmare asistenței tehnice din partea partenerilor externi de dezvoltare în domeniile supravegherii bancare, reglementării și autorizării, rezoluției bancare, stabilității financiare, combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, managementul resurselor umane, auditului intern, raportării și statisticii, operațiunilor cu numerar, sistemelor de plăți, relațiilor externe, educației financiare etc; ✓ Continuarea acțiunilor din cadrul proiectului privind digitizarea arhivei BNM, inclusiv consolidarea cadrului normativ aferent; ✓ Revizuirea conceptului și arhitecturii Centrului de rezervă la distanță al BNM; ✓ Consolidarea culturii instituționale, inclusiv a spiritului civic al angajaților BNM prin organizarea unui șir de evenimente dedicate recunoașterii rezultatelor activității profesionale, realizării unor inițiative de responsabilitate socială, întăririi spiritului de echipă și colaborare.

continuare pe pagina următoare

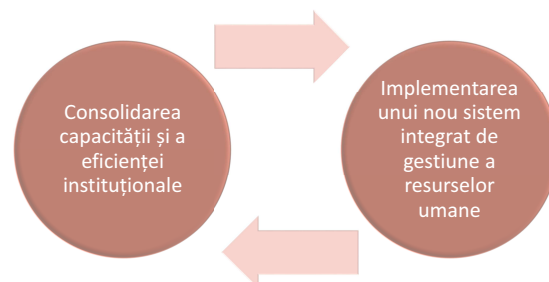
Obiectiv strategic	Realizări majore înregistrate pe parcursul anului 2022
Alte realizări majore aferente obiectivelor transversale	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Continuarea acțiunilor de cooperare dintre Banca Națională a Moldovei și Comisia Națională a Pieței Financiare în privința transferului atribuțiilor de reglementare/supraveghere a sectorului financiar nebancaar către BNM. Încheierea memorandumului de înțelegere dintre părți, aprobarea planului de acțiuni și a conceptului proiectului, organizarea ședințelor de lucru și descrierea proceselor de activitate din perimetrul de transfer; ✓ Continuarea activităților de revizuire și reconciliere a mai multor standarde internaționale de compilare a statisticii macroeconomice în cadrul proiectelor internaționale lansate de Fondul Monetar Internațional și Comisia Economică pentru Europa a Națiunilor Unite; ✓ Încheierea unui Acord de parteneriat între BNM și Ministerul Finanțelor al RM în domeniul educației financiare; ✓ Organizarea diverselor evenimente de educație financiară, printre care deschiderea Săptămânii Internaționale de Educație Financiară, evenimentele „În lumea lui Bănuț” și „Ziua ușilor deschise”, a treia ediție a taberei de educație financiară „Dă sens banilor”, evenimentul „Drumul Banilor” – cu prilejul Zilei Internaționale a Economisirii, evenimente dedicate aniversării leului moldovenesc, precum și vizite la sala de expoziție a BNM; ✓ Organizarea mesei rotunde cu tema „Generația I – alegem independența financiară la orice vârstă”.

9.4 Management și organizare

Conform Planului strategic al Băncii Naționale a Moldovei, din totalul celor 5 obiective strategice, unul este conex domeniului de resurse umane, și anume:

Consolidarea capacității și a eficienței instituționale – ceea ce presupune eficientizarea activității operaționale a BNM prin modernizarea instituțională și consolidarea capacităților interne în vederea realizării atribuțiilor de bază. Unul din obiectivele operaționale care derivă din cel strategic este implementarea unui nou sistem integrat de gestiune a resurselor umane.

Prioritățile-cheie în managementul și dezvoltarea resurselor umane, în anul 2022, au fost axate anume pe aceste domenii, măsurile întreprinse fiind detaliate în continuare.

Evoluții organizatorice

În anul 2022, au avut loc modificări ale structurii organizatorice ale Băncii Naționale a Moldovei, menite să contribuie la realizarea obiectivelor strategice ale băncii și a atribuțiilor sale de bază, dar și la sporirea eficienței acesteia prin optimizarea nivelurilor ierarhice. În același timp, aceste modificări au drept scop creșterea capacității BNM de a se adapta la schimbările mediului economic prin redefinirea responsabilităților, restructurarea activităților, precum și consolidarea capacității instituționale pe termen lung.

Astfel, în 2022, inclusiv în scopul asigurării unui proces optim de preluare de către BNM a unei părți din atribuțiile CNPF în conformitate cu Legea nr. 178/2020, au fost dezvoltate funcții ce țin de atribuțiile de bază ale BNM, precum și funcții de dezvoltare a competențelor în etapa de pregătire pentru realizarea din 1 iulie 2023 a atribuțiilor privind licențierea/autorizarea, precum și privind reglementarea și supravegherea activității unor entități ale pieței financiare nebankare prin optimizarea subdiviziunilor specializate în domeniile supravegherii bancare, reglementării și autorizării, rezoluției bancare, stabilității financiare, sistemelor de plăți, combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, dar și optimizate unele subdiviziuni aferente ariei de suport și guvernanta din domeniile precum juridic, relații externe și integrare europeană, strategie și organizare, resurse umane, securitatea informației și supravegherea în tehnologii informaționale. În același timp, mai multe funcții de execuție au fost adaptate la necesitățile curente ale subdiviziunilor, fără impact asupra numărului total de unități de personal.

În scopul optimizării proceselor interne de guvernanta pe aspecte de conformitate și al asigurării unei abordări optime a evoluțiilor

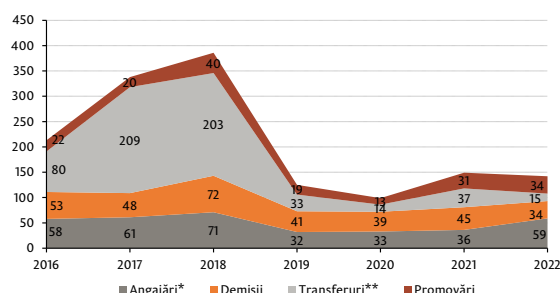
din domeniul FinTech, în Banca Națională a Moldovei au fost create 2 direcții noi:

Direcția fintech – scopul de bază fiind identificarea, analiza oportunității și promovarea tehnologiilor financiare noi în domeniul serviciilor financiare și de plată, circumscrise atribuțiilor de bază ale BNM, în mod controlat, în vederea creșterii nivelului de accesibilitate a serviciilor respective pentru consumatorii finali și participanții la piața financiară și de plăți, urmărind, totodată, și identificarea potențialelor riscuri și a măsurilor de gestionare a acestora. Fără a aduce atingere mandatului Băncii Naționale, direcția fintech va contribui la promovarea tehnologiilor financiare în domeniul altor servicii financiare decât cele menționate, în vederea maximizării rezultatelor urmare atingerii scopului general.

Direcția conformitate – scopul de bază fiind oferirea de consultanță referitoare la conformitatea proceselor/ activității desfășurate în cadrul BNM cu prevederile codului de etică și conduită profesională, politici antifraudă, altor acte normative privind integritatea instituțională, cu prevederile cadrului normativ intern și extern aferent activității BNM, precum și acordarea suportului conducătorilor de subdiviziuni în dezvoltarea și implementarea unui sistem de control intern eficient pentru a gestiona riscul de conformitate aferent reglementărilor respective.

Modificările realizate pe parcursul anului 2022 nu au influențat substanțial indicatorul domeniului de control care s-a menținut la nivelul de 4,9 executori la un manager, aceeași valoare fiind înregistrată și în anul 2021. Urmare modificărilor operate s-a menținut și raportul dintre numărul de unități aferente atribuțiilor de bază ale BNM față de numărul de unități aferente ariei de suport. Este de remarcat că în 2022 au fost operate modificări în repartizarea posturilor în familiile de posturi ale BNM, astfel toate posturile tehnice au fost atribuite familiilor de posturi aferente ariei de suport. Contrapunând modificarea dată atât în 2022, cât și în 2021 se înregistrează un raport de 51 la sută unități aferente atribuțiilor de bază ale BNM la 49 la sută unități aferente ariei de suport și guvernanta.

Graficul 9.1: Procese management resurse umane

Sursa: BNM

*În numărul de angajări sunt incluse toate tipurile de angajări (prin concurs (55), prin testare pentru funcțiile tehnice (4))

**În numărul total al transferurilor se includ și cele efectuate în contextul reorganizărilor

9.5 Managementul resurselor umane

Informație statistică

Deși mult sub nivelul general înregistrat pe piața muncii, în anul 2022, fluctuația voluntară de personal a fost de 8,14 la sută, fiind în creștere comparativ cu anul 2021 când aceasta a înregistrat un nivel de 7,13 la sută, tendința ascendentă căreia BNM i-a răspuns prin acțiuni de ajustare a politicii de resurse umane a Băncii Naționale la cerințele în schimbare ale pieței de referință. În 2022 în scopul asigurării competitivității BNM în calitate de angajator, în colaborare cu un consultant cu experiență internațională în domeniul resurselor umane în bănci centrale, sistemul salarial a fost ajustat la piața de referință, necesitate impusă de impactul major care l-a avut asupra pieței muncii pandemia COVID-19, criza energetică generată de situația de securitate din regiune,

migrația forței de muncă etc. La fel, în anul 2022 au fost aprobate modificări ale actelor interne ale Băncii Naționale care presupun implementarea muncii la distanță ca regim de muncă aplicat în mod continuu, la solicitarea angajaților, în proporție de 20 la sută din timpul de muncă săptămânal. De asemenea, pe parcursul anului 2022 au fost întreprinse mai multe acțiuni care țin de dezvoltarea culturii organizaționale și de îmbunătățirea mediului de muncă.

Analizând fluctuația voluntară pe niveluri ierarhice, pentru funcțiile manageriale în anul 2022 aceasta a scăzut față de 2021 și se echivalează cu zero, ceea ce are un efect pozitiv pentru continuitatea activității BNM, prin reținerea expertizei de nivel înalt. Pentru funcțiile de execuție fluctuația voluntară este în creștere, atingând rata de 10,70 la sută. Menționăm că fluctuația voluntară cuprinde doar persoanele care au demisionat din proprie inițiativă, din calcul fiind excluse persoanele angajate pe durata determinată deținând statut de pensionar și cele plecate din alte motive (pensionare, încetarea termenului contractului de muncă, reducerea statelor de personal ș.a.), adițional, au fost excluse și demisiile angajaților BNM ale căror contracte de muncă au fost suspendate în anul anterior celui în care au demisionat.

Vârsta medie a colectivului băncii la 31 decembrie 2022 este de 42 ani. Aproape două treimi sunt femeii (61 la sută) și mai mult de o treime (39 la sută) sunt bărbați. Menționăm și faptul că femeile sunt reprezentate cu o rată de 50 la sută în posturile de conducere de nivel mediu și 52 la sută în total posturi manageriale.

Se înregistrează o creștere a numărului angajaților cu studii de master și studii de doctorat în Banca Națională a Moldovei, ceea ce denotă sporirea competențelor și performanțelor angajaților.

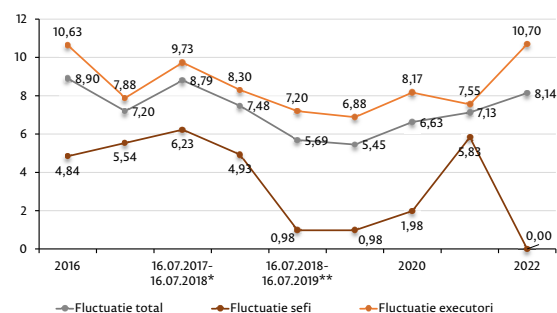
Formarea profesională

Dezvoltare profesională

Pe parcursul anului 2022, în vederea asigurării dezvoltării competențelor și creșterii capitalului uman al BNM, circa 71,3 la sută dintre angajații efectivi au beneficiat de diverse forme de perfecționare. Considerând restricțiile impuse de situația post-pandemică în prima parte a anului, precum și schimbarea abordării furnizorilor de instruire, formarea profesională a angajaților a fost desfășurată preponderent online, evenimentele de instruire fiind selectate conform necesităților individuale de dezvoltare profesională, pornind de la programele de instruire furnizate de partenerii de dezvoltare, precum și prin asigurarea transferului intern de cunoștințe.

În 2022, BNM a continuat dezvoltarea abilităților manageriale ca urmare a Proiectului implementat cu suportul Guvernului Marii Britanii și a Fondului pentru Buna Guvernare. Utilizând livrabilele proiectului, formatorii BNM au livrat programul pentru 35 de manageri, pe o perioadă de 12 săptămâni, în sesiuni cu durata totală de 60 de ore. Domeniile de instruire au cuprins:

Graficul 9.2: Fluctuația voluntară a personalului BNM (%)

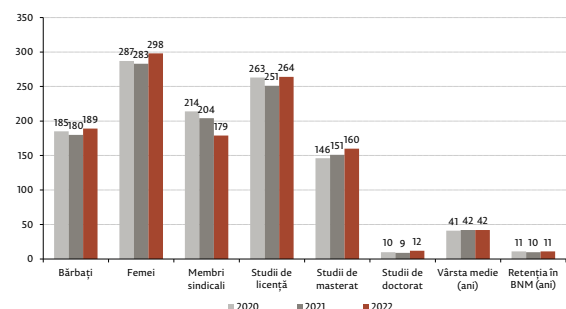
Sursa: BNM

*Anul de implementare al noului sistem de salarizare

**Anul după implementarea noului sistem de salarizare

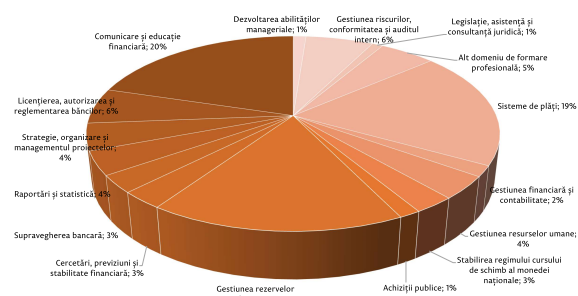
Notă: Demisiile precedate de suspendarea CIM nu au fost incluse în calcul

Graficul 9.3: Informații generale privind angajații BNM

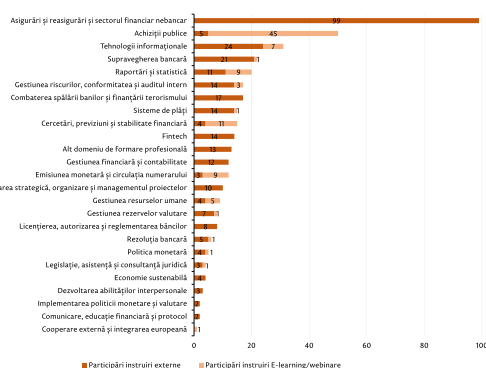
Sursa: BNM

Graficul 9.4: Participările angajaților BNM la instruiți interne

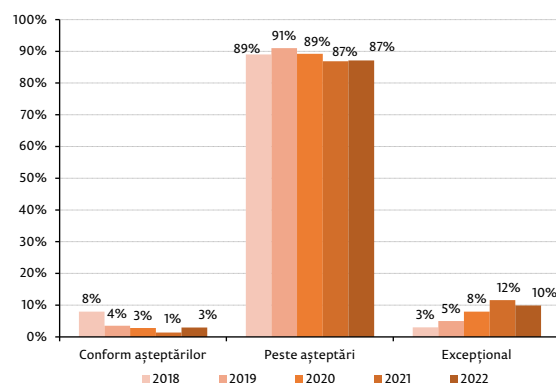
Sursa: BNM

Graficul 9.5: Participările angajaților BNM la instruiți prestate de furnizori externi

Sursa: BNM

Graficul 9.6: Evoluția nivelului de performanță al angajaților BNM

Sursa: BNM

management și leadership, gestiunea echipei, inteligență emoțională, managementul schimbării și gândire strategică.

Transferul de cunoștințe pe intern a fost efectuat prin organizarea seminarelor și prezentărilor realizate de către experți din cadrul BNM, fiind dictate în mod special de obiectivele de dezvoltare ale BNM și de noile nevoi de dezvoltare profesională în contextul pandemic și al muncii la domiciliu. Totodată, fiind organizate în regim online, instruirile interne au facilitat transferul de cunoștințe din partea subdiviziunilor de specialitate către angajații din alte subdiviziuni pe diverse domenii de activitate ale băncii (graficul 9.4).

În același timp, pe parcursul anului 2022, angajații BNM au participat la instruiți pe diverse domenii, livrate de partenerii băncii și organizațiile specializate, după cum este prezentat în graficul 9.5.

Managementul performanței

Sistemul de management al performanței reprezintă un instrument aplicat de Banca Națională a Moldovei începând cu anul 2016 pentru a spori eficiența activității angajaților. Astfel, în urma evaluării rezultatelor activității angajaților pentru anul 2022, s-a constatat un trend stabil de performanță față de perioadele precedente.

Mediul de muncă și cultură organizațională

În contextul pandemiei de COVID-19, Banca Națională a Moldovei a aplicat în premieră munca la distanță, ceea ce a contribuit la continuitatea funcționării Băncii Naționale a Moldovei, evitând pierderile de activitate în contextul necesității asigurării securității sănătății în muncă a angajaților. Urmare experienței pozitive acumulate în perioada pandemică, pornind de la modificările operate în cadrul legal, în 2022 Banca Națională a Moldovei a implementat reglementări interne de aplicare a muncii la distanță pentru angajații BNM, atribuțiile cărora pot fi realizate fără prezența fizică la sediul BNM prin utilizarea mijloacelor din domeniul tehnologiei informației și comunicațiilor. Acest instrument are menirea de a fi utilizat atât pentru asigurarea continuității activității BNM în situație de risc sporit, cât și drept beneficiu oferit de angajator pentru un mediu de muncă mai flexibil, modern și dinamic, adaptat la noile evoluții ale pieței muncii.

Suplimentar, pe parcursul anului au fost organizate activități și acțiuni menite să contribuie la consolidarea culturii organizaționale și menținerea sentimentului de apartenență la instituție. Astfel, BNM prin activitățile sale a promovat așa valori ca: responsabilitatea socială, grija față de mediu și modul sănătos de viață, toate acestea fiind posibile prin dezvoltarea unui puternic spirit de echipă. În acest context, cu participarea mai multor angajați ai BNM, am organizat inițiative de acordare a ajutorului material și de transport refugiaților și vizita la două destinații ale acestora. Suplimentar, pe parcursul anului 2022 au fost organizate și două Târguri de Caritate, unde participanții au dat dovadă de creativitate și generozitate, având o implicare foarte

activă. Sursele acumulate au fost îndreptate către colegi care suferă de boli incurabile. Totodată, angajații BNM împreună cu membrii familiei lor au participat în cadrul campaniei de plantare a copacilor, prin care au contribuit la înverzirea plaiului.

O altă inițiativă frumoasă a fost participarea la Campania națională de donare a sângelui. Angajații BNM s-au simțit parte a misiunii de salvare de vieți.

Printre inițiativele care a avut menirea să promoveze modul sănătos de viață și responsabilitatea socială au fost: participarea la Maratonul Internațional Chișinău cu scop caritabil și la Campionatul caritabil de fotbal, unde participanții au manifestat mult interes de implicare și apartenență la comunitate.

În altă ordine de idei, o adevărată realizare de dezvoltare profesională a fost evenimentul de consolidare a valorilor și culturii organizaționale. Toți angajații BNM, în comun, au participat la instruire prin exersarea într-un mod interactiv și divers a valorilor BNM și modului de aplicare a acestora în activitățile curente.

Recrutare

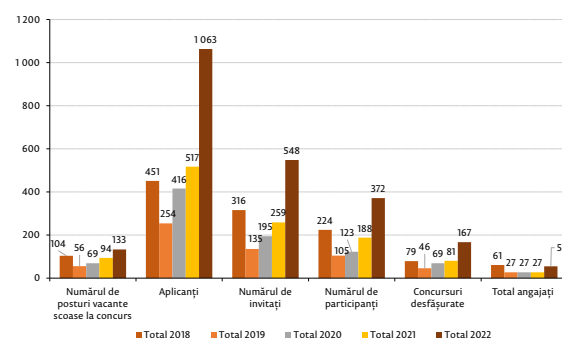
Procesul de recrutare și selecție în Banca Națională a Moldovei este caracterizat printr-un efort continuu de atragere a candidaților pentru participarea în cadrul concursurilor de ocupare a posturilor vacante în cadrul BNM. Considerând specificul posturilor vacante ale băncii, caracterizate prin cerințe sporite privind nivelul de studii, complexitate și expertiză, dar și deficitul de forță de muncă calificată pe piața muncii din Republica Moldova, în special profesioniști din domeniu, BNM atrage o atenție sporită imaginii de angajator. În special, banca utilizează diverse instrumente pentru a fi cât mai aproape de grupul țintă. Astfel, au fost contractate mai multe agenții de specialitate pentru publicarea anunțurilor privind posturile vacante și a fost intensificată utilizarea rețelelor de socializare și paginilor specializate de profil în acest scop.

Totodată, în anul 2022, BNM a avut o prezență activă în cadrul Târgului de Cariere, organizat la nivel național. În cadrul acestuia, specialiștii din domeniu, în special tinerii preocupați de dezvoltarea lor profesională, au luat cunoștință de domeniile de activitate ale BNM.

Suplimentar, a fost organizat, în premieră, un eveniment de tip panel de discuții cu tematica „Descoperă domeniul de supraveghere bancară”, al cărui scop a fost sporirea interesului participanților de a se angaja în acest domeniu.

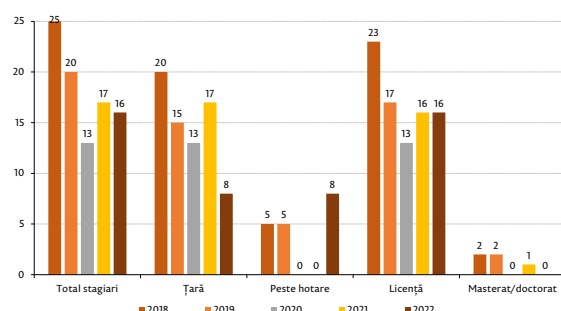
În consecință, anul 2022 a fost caracterizat prin creșterea semnificativă, efectiv dublarea, indicatorilor ce țin de procesul de recrutare, comparativ cu anii precedenți. Un efort considerabil a fost depus pentru suplinirea posturilor vacante în domeniul supravegherii bancare, considerând consolidarea structurii organizatorice a subdiviziunii. Menționăm că Banca Națională a Moldovei asigură integrarea și dezvoltarea profesională a noilor angajați prin programe de inducție și orientare, instruire interne și externe, instruire realizate la locul de muncă cu suportul colegilor.

Graficul 9.7: Evoluția procesului de recrutare în BNM

Sursa: BNM

Graficul 9.8: Stagii de practică a studenților în BNM

Sursa: BNM

Stagii de practică

Pentru contribuția la dezvoltarea profesională a specialiștilor cu profil bancar și nu doar, BNM încurajează studenții din instituțiile de învățământ superior din țară și de peste hotare pentru desfășurarea stagiului de practică la BNM. Numărul stagiatorilor a înregistrat o ușoară descreștere în anul 2022 față de anul 2021. Totuși, în premieră, numărul studenților ce își fac studiile peste hotare a constituit 50 la sută din totalul stagiatorilor, fapt ce denotă un interes sporit față de efectuarea unui stagiu de practică în cadrul BNM pentru studenții instituțiilor de învățământ superior din afara Republicii Moldova. Sperăm ca acest fapt să contribuie la revenirea acestora în țară pentru o carieră profesională.

9.6 Auditul intern

Scopul general al activității Departamentului audit intern (DAI) este de a da asigurări și a oferi servicii de consiliere independente și obiective, menite să aducă o valoare adăugată și să contribuie la optimizarea activităților BNM. Misiunea auditului intern este de a spori și proteja valorile BNM prin oferirea unor asigurări obiective bazate pe risc, consiliere și abordare de perspectivă. Auditul intern ajută BNM în îndeplinirea obiectivelor sale printr-o abordare sistematică și disciplinată în cadrul evaluării și îmbunătățirii eficacității proceselor de guvernare, management al riscurilor și a proceselor de control.

DAI se conduce în activitatea sa de elementele obligatorii ale Cadrului Internațional de Practici Profesionale (IPPF)⁸³, elaborat de Institutul Auditorilor Interni (IIA), inclusiv de Principiile de bază ale practicii profesionale în domeniul auditului intern, de Codul de etică al Institutului Auditorilor Interni (în continuare Cod de etică), de Standardele internaționale aferente practicii profesionale în domeniul auditului intern și de Definiția auditului intern (în continuare Standarde IIA). DAI activează în baza cadrului normativ⁸⁴, aliniat la Îndrumarul auxiliar „Statutul model al activității de audit intern”, elaborat de Institutul Auditorilor Interni (IIA)⁸⁵. Conform Standardelor de Calificare, programul de asigurare și îmbunătățire a calității are rolul de a asigura o evaluare a conformității activității de audit intern cu Standardele IIA, precum și evaluarea aplicării Codului de etică. Conformitatea cu Standardele menționate și Codul de etică a fost confirmată prin Raportul din 17 martie 2021 privind evaluarea externă a calității auditului intern. Pornind de la bunele practici din domeniu, independența auditului intern este realizată prin subordonarea funcțională Consiliului de supraveghere al BNM/Comitetului de audit și subordonarea administrativă guvernatorului Băncii Naționale a Moldovei.

Pe parcursul anului 2022 s-a derulat procesul de autoevaluare a funcției de audit intern, acesta reprezentând un element al

⁸⁴Regulament cu privire la funcționarea Departamentului audit intern al Băncii Naționale a Moldovei, aprobat prin HCS al BNM nr. 32 din 12.12.2019.

⁸⁵Supplemental Guidance „Model Internal Audit Activity Charter” Institute of Internal Auditors, martie 2017.

programului de asigurare și îmbunătățire a calității. Perioada supusă evaluării a fost 2021-2022. De asemenea, realizarea autoevaluării permite pregătirea suportului informațional pentru evaluarea externă a calității activității de audit intern, în conformitate cu Standardele Internaționale pentru Practica Profesională a Auditului Intern, prevăzută de a fi desfășurată în anul 2025. În baza autoevaluării realizate, gradul de conformare a activității de audit intern cu IPPF⁸³ și Codul de etică este „Conformare generală”, ceea ce înseamnă că structurile, politicile și procedurile relevante ale activității, precum și procesele prin care sunt aplicate acestea, corespund cerințelor standardului individual sau elementelor Codului de etică sub toate aspectele semnificative.

Pe parcursul anului 2022 au continuat acțiunile privind implementarea recomandărilor înaintate de către evaluatorul extern⁸⁶ stabilite în Planul⁸⁷ respectiv.

În anul 2022, activitatea de audit s-a desfășurat conform planului de audit aprobat, care a fost elaborat aplicând abordarea bazată pe risc, și priorităților trasate. DAI în activitatea sa nu a întâmpinat limitări în expunerea opiniei independente. Directorul DAI a raportat cu regularitate rezultatele activității de audit organelor de conducere ale BNM: Comitetului de audit, Comitetului executiv și Consiliului de supraveghere.

Planul anual de audit intern pentru anul 2022 a fost realizat în proporție de 80 la sută⁸⁸. DAI a realizat misiuni de asigurare, avizări ale situațiilor financiare și executării bugetului BNM, a desfășurat activități de verificare și monitorizare a ariilor cu risc sporit.

Au fost realizate mai multe tipuri de audit – financiar/ de conformitate/ operațional (59 la sută), audit al tehnologiilor informaționale (25 la sută), integrat (8 la sută) și de monitorizare (8 la sută). Prin activitățile de audit au fost acoperite 24 la sută⁸⁹ din procesele evaluate de DAI ca fiind cu risc rezidual mediu și 6 la sută cu risc mic. În anul 2022, responsabilii DAI au participat cu rol de monitorizare în cadrul a opt proiecte majore ale BNM.

9.7 Tehnologia informației

În domeniul tehnologiei informației și comunicațiilor (TIC), anul 2022 a fost un an cu realizări însemnate pentru Banca Națională a Moldovei (BNM), fiind desfășurate acțiuni importante pentru a implementa proiectele majore și pentru a consolida infrastructura și capacitățile TIC.

⁸⁶Raportul de evaluare externă a calității din 17.03.2021 (evaluarea externă a fost efectuată de un reprezentant al Băncii Naționale a Belgiei certificat în domeniu).

⁸⁷Planul privind implementarea recomandărilor aprobat la 12.11.2021.

⁸⁸Misiunile nefinalizate (20 la sută) sunt la etape de realizare a programului de audit/emitere a raportului de audit. Pentru finalizarea misiunilor planificate pentru anul 2022 au fost alocate 18 la sută din bugetul timpului disponibil pentru anul 2023.

⁸⁹Calculat din totalul proceselor de activitate ale BNM cu riscul rezidual respectiv.

În perioada de referință s-a reușit cu succes modernizarea și punerea în exploatare a Sistemului automatizat de plăți interbancare. S-au făcut progrese semnificative privind proiectele-cheie, pentru eficientizarea procesului de monitorizare a transparenței acționarilor și analiză la distanță în domeniul combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, pentru implementarea unui nou sistem de plăți instant. Descrierea acestor proiecte este prezentată în anexa A.21 „Evoluția proiectelor majore ale BNM pe parcursul anului 2022”.

Pe dimensiunea tehnologică, au fost realizate mai multe proiecte și inițiative legate de modernizări și extinderi de capacitate la nivel de infrastructură. Acest lucru a asigurat, din punctul de vedere al TIC, alinierea capacităților la necesitățile operaționale și de dezvoltare strategică ale BNM. În această ordine de idei, merită de menționat despre finalizarea lucrărilor de modernizare, testare extensivă și dare în exploatare a unei noi infrastructuri tehnologice, ca parte a proiectului de modernizare a Sistemului automatizat de plăți interbancare, care a adus îmbunătățiri semnificative din punctul de vedere al performanței, rezilienței și securității. De asemenea, s-au făcut eforturi importante pentru îmbunătățirea mecanismelor de protecție cibernetică, prin implementarea unei noi soluții de protecție la nivel de aplicații WEB, ceea ce asigură o protecție mai eficientă împotriva atacurilor din spațiul cibernetic, prin identificarea și blocarea traficului web neautorizat și a altor tipuri de atacuri sofisticate. De remarcat realizările legate de extinderea capacităților de procesare aferente infrastructurii de virtualizare a locurilor de muncă și infrastructurii de stocare a datelor.

În plus, pentru o instituție eficientă, BNM a inițiat activități de reorganizare a funcției TIC, prin extinderea atribuțiilor și responsabilităților privind modul de identificare, analiză și implementare a inovațiilor tehnologice din domeniul financiar. Aceste inițiative vor permite BNM să înțeleagă noile tendințe în domeniul tehnologiilor emergente și să adopte soluții inovative pentru a putea face față noilor provocări.

În concluzie, implementarea unor soluții tehnologice moderne este esențială pentru o mai bună aliniere a capacităților TIC la nevoile strategice și operaționale ale BNM, astfel încât să se asigure securitatea, eficiența și transparența activităților desfășurate. BNM va continua să investească în soluții inovative și să-și îmbunătățească constant infrastructura tehnologică pentru a-și îndeplini cu succes rolul de autoritate financiară credibilă.

Capitolul 10

Activitatea de cercetare

Activitatea de cercetare a unei bănci centrale servește drept bază conceptuală și empirică pentru formularea propunerilor cu privire la politicile și deciziile băncii centrale. Rolul cercetării este de a asigura că banca centrală are la îndemână informația necesară pentru gestionarea eficientă a provocărilor ce apar în domeniile sale de activitate. În acest scop Departamentul Cercetări Economice și Aplicate produce cercetări originale, analize și alte materiale analitice pe subiecte legate de sarcinile și funcțiile Băncii Naționale și efectuează coordonarea activității de cercetare în cadrul Băncii Naționale.

Activitatea de cercetare în Banca Națională este coordonată între două grupuri de lucru: cercetări economice și cercetări aplicate, fiecare focusându-se pe diverse domenii de actualitate. În anul 2022, activitatea de cercetare a fost orientată pe suportul teoretic și practic a subdiviziunilor Băncii Naționale în domeniile relevante sarcinilor, funcțiilor și politicilor acesteia, care au inclus lucrări privind infrastructurile pieței financiare, dezvoltarea tehnologiilor financiare și supravegherea acestora, economia „verde”, consecințele economice ale situației geopolitice în regiune. Totodată, s-au investit eforturi în îmbunătățirea procesului analitic ce ține de domeniul politicii monetare.

Schimbările structurale economice la nivel global, regional și național cauzate de efectele crizei sanitare și energetice asupra economiei și sectorului financiar condiționează revizuirea politicilor și instrumentelor băncii centrale. În acest context, crește rolul analizelor, studiilor și cercetărilor pentru a crea fundamentări teoretice și practice adaptate la noile condiții.

Pentru a atinge nivelul de eficiență așteptat sub aspect de excelență academică și utilitate practică, dar și pentru a aduce cercetarea științifică a Băncii Naționale la un nivel de recunoaștere internațională prin asigurarea calității la nivelul standardelor înalte de excelență în cercetare, este necesară investirea permanentă în dezvoltarea angajaților cu scopul de a spori abilitățile sale de expertiză, de cunoaștere a situațiilor curente și a evoluțiilor pe piețele financiare. Astfel, pe parcursul anului 2022 Departamentul Cercetări Economice și Aplicate a monitorizat în permanență evoluția conjuncturii economice naționale, dar și internaționale pentru a avea capacitate de a livra o opinie fundamentată și pentru a fi pregătit de a participa la dezvoltarea continuă a instrumentarului analitic și de cercetare care stă la baza deciziilor de politică.

Departamentul Cercetări Economice și Aplicate participă activ la grupurile de lucru tematice organizate la inițiativa altor subdiviziuni sau organizații terțe, și susține cooperarea în domeniul cercetării în bancă și în afara acesteia, deoarece schimbul de informații, discuțiile și dezbaterile sunt vitale pentru procesul de cercetare.

Capitolul 11

Comunicarea externă

Banca Națională a Moldovei își axează comunicarea externă pe criteriile stabilite în strategia sa de comunicare, realizându-și misiunea de promovare și menținere a unui sistem financiar bazat pe principiile pieței și de susținere a dezvoltării economice a țării. Astfel, banca centrală își reiterează deschiderea către public, optând pentru un caracter explicit, optim și transparent al comunicării sale, adresate către diverse grupuri-țintă.

Totodată, efectele pandemice resimțite la începutul anului în societate, iar ulterior și declanșarea războiului din țara vecină au dus la modificări în procesul comunicațional al instituției. Acesta a fost adaptat la noile condiții prin abordare mixtă – îmbinarea prezenței fizice și a participării online, păstrând ca bază principiile de accesibilitate, claritate, actualitate, previzibilitate și transparență. Comunicarea s-a axat în continuare pe realizarea scopului principal: ancorarea așteptărilor inflaționiste în proximitatea țintei urmărite de Banca Națională și sporirea credibilității sectorului financiar-bancar din Republica Moldova.

Sanțiunile internaționale și criza migranților – șocuri generate de declanșarea războiului din Ucraina, au impus banca centrală să adopte o comunicare activă, având drept scop stabilitatea sectorului financiar-bancar.

Pentru o acoperire informațională mai extinsă, BNM a utilizat mai multe canale de informare a publicului larg. În mod tradițional, ca primă sursă de informare, a fost utilizată pagina-web oficială a BNM. Pe parcursul anului 2022, pe pagina <https://www.bnm.md/> au fost publicate și actualizate în limbile română, engleză și rusă: 1 715 materiale informaționale (comunicate, interviuri pentru mass-media, publicații, materiale analitice, acte normative, proiecte propuse pentru consultare publică, anunțuri, articole explicative) și 2 769 rapoarte statistice.

Relația cu mass-media s-a manifestat prin colaborare amplă proactivă și reactivă.

Astfel, reprezentanții BNM au participat la un șir de evenimente publice mediatizate de interes general printre care: conferința „Transformarea digitală și incluziunea financiară”, forumul economic Moldova Business Week care s-a desfășurat sub genericul „Moldova – destinație de relocare a afacerilor și soluție pentru lanțul de aprovizionare regională”.

În anul 2022, BNM a organizat prima conferință internațională dedicată perspectivei de aderare a Republicii Moldova la Zona Unică de Plăți în Euro, care a fost pe larg mediatizată în presă prin comunicate, interviuri, participări la emisiuni. La fel, Banca Națională a organizat un eveniment public cu genericul:

„Descoperă domeniul de supraveghere bancară în BNM” și „Evenimentul de lansare a proiectului Twinning”.

În scopul promovării principiului echidistanței în relațiile cu mass-media, Banca Națională a implementat, începând cu anul 2018, un nou format de comunicare – interviul cumulativ – cu întrebări de la reprezentanți ai diferitelor instituții media. În acest context, în 2022, BNM a menținut formatul – interviul cumulativ cu guvernatorul BNM – care include răspunsuri la întrebările preluate de la instituțiile mass-media din Republica Moldova.

În aceeași ordine de idei, Banca Națională a manifestat deschidere în colaborarea cu instituțiile mass-media, oferind răspunsuri la peste 474 de solicitări de informație.

Comunicarea pe social media

Analizând utilitatea paginii web și a mesajelor recepționate prin intermediul rețelelor sociale, constatăm creșterea numărului de utilizatori și accesări ale paginii BNM și interesul lor față de subiecte precum: politica monetară, supravegherea bancară, actele normative elaborate de BNM, evenimentele dedicate educației financiare (Tabelul A.22).

Perioada post-pandemică a fost caracterizată de menținerea unei comunicări extinse în mediul online. În acest sens, a fost acordată o atenție sporită îmbunătățirii calității mesajelor publicate pe profilurile social media (Tabelul A.23).

Astfel, Banca Națională realizează o comunicare externă clară și intransigentă, structurată pe grupuri-țintă și bazată pe principii de comunicare instituționale moderne. Prin comunicarea sa, BNM își manifestă deschiderea către public pentru informarea transparentă și eficientă a acestuia în cadrul desfășurării activității sale de bancă centrală.

Capitolul 12

Educația financiară

Banca Națională este în continuare alături de cetățeni în realizarea demersului său de educație financiară drept o componentă a incluziunii financiare și un răspuns la nevoile societății de aprofundare a culturii financiare. Acest obiectiv asumat de către banca centrală, alături de alte autorități și societatea civilă, dobândește tot mai multă importanță în Republica Moldova, pe fundalul interesului în ascensiune față de subiect la nivel global.

Tineri și vârstnici, indiferent de studii și activitate, sunt preocupați să-și extindă cunoștințele referitoare la noțiuni precum economiile, creditele, plățile fără numerar, investițiile și alte concepte financiare. Este o condiție indispensabilă pentru consumatorul modern care în viața de zi cu zi ia decizii financiare și urmărește să se adapteze la mediul financiar aflat în dezvoltare continuă.

Astfel, pentru a sprijini cetățenii, Banca Națională a Moldovei, în calitate de coordonator național al educației financiare, consideră importantă confluența eforturilor la nivel de autorități și organizații nonguvernamentale, pe arii de competență. În acest context, împreună cu alte autorități, membre ale Grupului de lucru interinstituțional pentru elaborarea conceptului și a proiectului Strategiei Naționale de Educație Financiară, banca centrală a identificat aspectele și problemele de educație financiară privind protecția consumatorului și incluziunea financiară, în cadrul ședințelor grupului de lucru desfășurate.

În aceeași ordine de idei, pentru a stabili nivelul de educație financiară a societății, Banca Națională a desfășurat un sondaj sociologic în rândul publicului larg, în scopul creării unei baze de studiu necesară în elaborarea Strategiei Naționale de Educație Financiară. Rezultatele sondajului reprezintă, de asemenea, un reper în abordarea procesului de educație financiară actualizat, derulat în prezent.

Totodată, în scopul orientării și consolidării relațiilor de colaborare în domeniul educației financiare a fost încheiat un Acord de parteneriat între Banca Națională și Ministerul Finanțelor. Actul a fost semnat în cadrul evenimentului de deschidere a Săptămânii Internaționale de Educație Financiară 2022 (Banca Națională a Moldovei este printre primii participanți care au aderat la acest proiect global în anul 2012, iar până în prezent la proiect s-au alăturat peste 170 de țări.).

Pe parcursul anului, Banca Națională a continuat campania de promovare a plăților fără numerar și a conduitei recomandabile utilizatorilor de carduri pentru a nu cădea pradă fraudelor. Astfel, experți ai băncii centrale au abordat acest subiect în cadrul evenimentelor de educație financiară destinate publicului de diferite vârste. De asemenea, reprezentanți ai băncii au vizitat

mai multe localități (Chișinău, Edineț, Rezina, Bălți, Căușeni, Cahul), pentru a le explica cetățenilor diverse aspecte ale plăților fără numerar, avantajele și modalitățile de utilizare sigură ale acestora.

În cadrul aceluiași efort, Banca Națională a organizat pentru reprezentanții Ministerului Afacerilor Interne un atelier de instruire la tema „Utilizarea în siguranță a cardului de plată, aplicarea tuturor măsurilor necesare pentru minimizarea fraudelor și descurajarea tentativelor de fraudă cu cardurile de plată”. Respectiv, banca centrală a editat și a emis 10 000 de pliante, care urmează a fi distribuite de către Ministerul Afacerilor Interne în toate raioanele prin intermediul inspectoratelor de poliție teritoriale.

Experiența instituțională de adresare online către public în perioada pandemică a evidențiat posibilitatea accesului extins al acestuia la evenimentele de educație financiară organizate de banca centrală. Astfel, modalitatea respectivă de comunicare externă a fost una constructivă și în anul 2022, constituind o completare benefică a evenimentelor cu prezență fizică.

Totodată, Ziua ușilor deschise marcată la data fondării Băncii Naționale a Moldovei – 4 iunie – este o activitate care, prin definiție, exprimă posibilitatea publicului de a vizita banca centrală. În cadrul acestuia și al altor evenimente cu destinație educațională, pe parcursul anului 2022, peste 700 de vizitatori au trecut pragul Băncii Naționale.

În derularea activităților de educație financiară, Banca Națională se axează pe grupuri-țintă, adaptându-și mesajele în funcție de necesitățile informaționale și tematice.

Astfel, sunt de menționat evenimentele desfășurate pentru copii, tineri și alte grupuri-țintă inclusiv în cadrul proiectelor precum „În lumea lui Bănuț”, „Tabăra de educație financiară”, „Drumul banilor”. Totodată, proiectul „Generația I” se adresează tuturor cetățenilor, indiferent de vârstă sau profesie și, în mod tradițional, oferă auditoriului posibilitatea de a lua cunoștință de abordări și practici prezentate de către experți internaționali. În anul 2022, formatul ales a fost masa rotundă cu genericul „Alegem independența financiară”, ceea ce reprezintă și mesajul central al proiectului.

Pentru o realizare mai eficientă a finalității propuse, instituția utilizează instrumente și canale de promovare a educației financiare. Astfel, printre primele se numără vizitele la banca centrală, organizate cu prilejul anumitor date istorice sau de altă semnificație de interes general, conferințe, mese rotunde, ateliere de lucru, comunicate de presă, emisiuni radio și televizate, transmisiuni live ș.a.

O practică nouă pe care Banca Națională tinde să o valorifice este dezvoltarea produselor multimedia la subiectul financiar. Publicul din toată lumea, inclusiv din Republica Moldova, este mai receptiv la acest gen de informație. Astfel, chiar și relatările mai complexe sunt mai ușor înțelese de auditoriu când sunt reflectate prin intermediul unor produse multimedia.

De asemenea, în 2022, Banca Națională a organizat în premieră un eveniment de educație financiară la unul dintre liceele din capitală, sub forma unor dezbateri între liceeni la tema „Bancnota și moneda metalică versus moneda electronică”. Evenimentul a avut loc cu prilejul celei de-a 29-a aniversări de la introducerea leului moldovenesc și a fost accesibil pentru public în transmisiune directă. În prealabil, experți de la Banca Națională au mers în vizită la liceu pentru a explica elevilor aspectele mai importante ale acestui subiect și a-i ajuta să desfășoare dezbateri temeinice.

În ceea ce privește canalele de promovare a educației financiare, banca centrală optează pentru legătura/ interacțiunea cu publicul prin intermediul paginii web instituționale, al profilurilor sale de pe rețele sociale și mass-media.

Prin proiectele sale de educație financiară Banca Națională tinde să ofere cetățenilor sprijinul educațional necesar pentru a lua decizii financiare corecte și bine fundamentate. Acestea pornesc de la cele mai simple necesități cotidiene precum gestionarea chibzuită a veniturilor proprii, prioritizarea cheltuielilor, evitarea riscurilor financiare, la fel, opțiunea pentru economisire, contractarea unui credit sau investiții.

Banca Națională își optimizează resursele educative pentru a susține aprofundarea culturii financiare în societate ca parte esențială în realizarea incluziunii financiare.

Capitolul 13

Analiza situației și a poziției financiare a BNM la nivel individual și consolidat pentru anul 2022

Obiectivul fundamental al BNM este asigurarea și menținerea stabilității prețurilor. Obținerea profiturilor nu este un obiectiv, or garantarea stabilității prețurilor, în condițiile în care piața este influențată de factori interni și externi, presupune și asumarea eventualelor pierderi, tocmai pentru a aduce echilibrul în piață, de care să beneficieze atât mediul de afaceri, cât și populația.

13.1 Indicatori-cheie

Activele consolidate

Activele consolidate ale Băncii au continuat trendul ascendent, cu cel mai pronunțat ritm din ultimii 5 ani, și au sporit cu **16 419 milioane lei (+18,56 la sută)**. Deciziile de politică monetară de majorare a ratei de bază și a normei rezervelor obligatorii, asistența financiară din partea partenerilor de dezvoltare ai Republicii Moldova, care a atins un nou maxim istoric, și deprecierea monedei naționale față de USD pe parcursul anului 2022 sunt unii din factorii principali ai creșterii nivelului activelor.

104 866 milioane lei

Activele valutare echivalent lei⁹⁰

Activele valutare echivalent lei cuprind numerarul, aurul monetar, cota Republicii Moldova la FMI, plasamentele și valorile mobiliare investiționale în valută. Activele valutare reprezintă 86 la sută din totalul activelor consolidate. Profiturile realizate din gestiunea activelor valutare în decursul anului 2022 au fost de **1 499 milioane lei**, dintre care 655 milioane lei din diferențele de curs valutar obținute din vânzările de valută. Nivelul activelor valutare în echivalent lei a crescut cu **16 590 milioane lei (+22,6 la sută)**, ca urmare, în mare parte, a intrării unor fluxuri importante de asistență financiară din partea partenerilor principali de dezvoltare ai Republicii Moldova, a majorării nivelului normei rezervelor obligatorii în valută, dar și a deprecierei monedei naționale față de USD cu 8,0 la sută și față de EUR cu 1,4 la sută.

90 143 milioane lei

⁹⁰Nivelul activelor valutare este raportat conform situațiilor financiare, valoarea acestora poate fi diferită de valoarea activelor oficiale de rezervă raportată de către Bancă, ca urmare a conversiei activelor oficiale de rezervă în echivalent în dolari SUA și excluderii acelor active care nu corespund definiției rezervelor internaționale ale statului potrivit Manualului Balanța de plăți.

14 582 milioane lei

Valorile mobiliare de stat

Valorile mobiliare de stat (VMS) deținute în portofoliul Băncii cuprind obligațiunile de stat emise în temeiul Legii nr. 235/2016⁹¹, valorile mobiliare de stat obținute din conversia împrumuturilor contractate anterior de Ministerul Finanțelor și valorile mobiliare de stat deținute în portofoliul Depozitarul central unic al valorilor mobiliare. Valoarea portofoliului valorilor mobiliare de stat, la valoarea nominală, a scăzut, preponderent, ca rezultat al răscumpărării la scadență a obligațiunii de stat emise în temeiul Legii nr. 235/2016 în sumă de 290 milioane lei. Veniturile din dobânzi la VMS înregistrate pe parcursul anului 2022 au însumat **836 milioane lei**.

Obligațiuni monetare

Totalitatea obligațiunilor reflectate în bilanțul Băncii Naționale (nivel individual), cu excepția obligațiunilor față de Guvern și a celor față de Fondul Monetar Internațional reprezintă obligațiuni monetare. Obligațiunile monetare au crescut cu **20 171 milioane lei (+33 la sută)**, cu cel mai înalt ritm de creștere din ultimii 5 ani, ca urmare a creșterii nivelului lichidităților pe piața monetară, efect cuplat în bilanțul BNM cu majorarea normei rezervelor obligatorii de către BNM pe parcursul anului 2022 pentru stimularea economisirii și sterilizării lichidităților din sistem. Nivelul monedei în circulație și al disponibilităților băncilor au crescut în contextul crizei energetice, evoluției inflației principalilor parteneri de comerț ai Republicii Moldova, presiunilor inflaționiste interne susținute de creșterea fondului de salarizare în economie, transferurilor de mijloace bănești în favoarea persoanelor fizice și utilizării asistenței partenerilor de dezvoltare în suportul bugetar al Republicii Moldova.

81 718 milioane lei

Capitalul statutar

La 31 decembrie 2022 nivelul capitalului statutar (după alocarea pierderii totale) față de obligațiunile monetare a reprezentat **3,52 la sută**, fiind în scădere față de 31 decembrie 2021, de la **5,48 la sută** și sub nivelul minim stabilit prin lege de **4,00 la sută**, în principal ca urmare a creșterii accelerate a nivelului obligațiunilor monetare în 2022 și rezultatului financiar înregistrat în anul 2022. Diminuarea nivelului capitalului statutar sub limita legii de 4,00 la sută determină necesitatea recapitalizării BNM de către Ministerul Finanțelor pe parcursul anului 2023 cu valori mobiliare de stat în sumă de **396 milioane lei. Nivelul capitalului sub limita de 4,00 la sută din obligațiunile monetare nu afectează abilitatea Băncii să opereze eficient sau să își implementeze adecvat politicile sau execute atribuțiile. Cu toate acestea, este imperios ca nivelul capitalului să fie restabilit în timp la nivelul minim prin injectarea de capital de la Guvern sub forma valorilor de stat emise în termenii legali.**

2 873 milioane lei

⁹¹Legea nr. 235/2016 privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat nr. 807 din 17 noiembrie 2014 și nr. 101 din 1 aprilie 2015.

Profit de distribuit la veniturile bugetului de stat

Pierdere totală, după defalcarea veniturilor nerealizate din curs valutar și preț ale metalelor prețioase, a constituit **501 milioane lei**. Până la defalcarea rezultatelor nerealizate la rezerve, profitul net din activitatea Băncii a reprezentat **2 192 milioane lei**. Pierdere totală a fost generată, în principal, de creșterea cheltuielilor de remunerare a instrumentelor de politică monetară, care au fost utilizate în scopul temperării ritmurilor alerte de creștere a prețurilor de consum, atenuării efectelor secundare ale șocurilor de ofertă și al stimulării economisirii în defavoarea consumului, precum și al ancorării așteptărilor inflaționiste. Rezultatul din aplicarea instrumentelor de politică monetară a însumat cheltuieli de **2 344 milioane lei**. Efectul creșterii cheltuielilor de politică monetară a fost superior creșterii veniturilor din gestionarea rezervelor valutare și veniturilor obținute din valorile mobiliare de stat și din activitatea de creditare a băncilor. Pentru anul 2022 BNM nu va distribui profit la veniturile bugetului de stat, pentru anul 2021 fiind distribuite 147 milioane lei.

13.2 Considerații generale în analiza financiară

Atribuțiile de bază ale Băncii Naționale sunt prevăzute în Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei. În conformitate cu prevederile legale, operațiunile Băncii Naționale a Moldovei sunt efectuate în scopul promovării și susținerii politicii monetare și valutare în stat, asigurării stabilității sistemului bancar, emisiunii monedei naționale, gestionării activelor oficiale de rezervă ale statului, prestării serviciilor de plată și de emiteră a monedei electronice etc.

Având în vedere că activitățile și operațiunile Băncii Naționale a Moldovei sunt realizate în sprijinul implementării politicilor sale și executării atribuțiilor sale de bază, poziția financiară și rezultatul financiar obținut ar trebui să fie analizate împreună cu acțiunile întreprinse în implementarea politicilor sale și tratamentul contabil IFRS aplicat pentru recunoașterea și evaluarea acestor activități și politici.

Implementarea politicii monetare

Facilitățile permanente acordate băncilor de către BNM au drept scop sterilizarea și, respectiv, furnizarea de lichiditate pe termen foarte scurt (cu scadența peste noapte) și micșorarea fluctuațiilor ratelor dobânzilor pe termen scurt pe piața monetară interbancară, prin coridorul stabilit de BNM la ratele dobânzilor aferente celor două facilități.

Băncile licențiate pot accesa din proprie inițiativă cele două facilități permanente oferite de BNM:

Depozite overnight (cu scadența peste noapte), cu o rată de dobândă predeterminată (rata dobânzii la facilitatea de depozit

2022

170 milioane lei : 31.12.

Depozite overnight

65 milioane lei : 2022

Cheltuieli dobânzi overnight

reprezintă, de regulă, pragul ratei dobânzii overnight pe piața monetară interbancară);

Depozitele overnight reprezintă obligațiuni ale Băncii, în bilanțul contabil sunt reflectate la **Disponibilități ale băncilor**, fiind evaluate la cost amortizat.

Creditele overnight acordate de BNM (cu scadența peste noapte), pentru acoperirea descoperitului de cont neachitat la finele zilei operaționale, precum și în scopul completării lichidităților, în baza gajului valorilor mobiliare amanetate la BNM, cu o rată a dobânzii prestabilită (această rată de dobândă constituie, de regulă, un plafon al ratei dobânzii overnight pe piața monetară interbancară).

Creditele overnight sunt active ale Băncii și sunt evaluate la cost amortizat minus reducerile pentru pierderile de credit așteptate. Sunt reflectate în bilanțul contabil al Băncii la **Credite acordate băncilor și altor persoane**.

Operațiunile de piață monetară (operațiuni de piață deschisă) reprezintă cel mai important instrument de politică monetară al BNM. Acestea se realizează la inițiativa BNM, având funcția de gestionare a condițiilor lichidității pe piața monetară și influențare a ratelor de dobândă pe termen scurt pe piața monetară interbancară. Operațiunile de piață monetară pot fi derulate prin licitații anunțate anticipat sau prin negocieri directe. Potrivit reglementărilor în vigoare, principalele categorii de operațiuni de piață monetară aflate la dispoziția BNM sunt:

Operațiuni reverse repo/repo – operațiuni reversibile, destinate injectării/absorbției de lichidități, în cadrul cărora BNM cumpără/vinde de la bănci/băncilor valori mobiliare de stat, cu angajamentul băncilor/BNM de a răscumpăra VMS respective la o dată ulterioară și la un preț stabilit la data tranzacției.

Valorile mobiliare procurate (repo) cu un angajament simultan de vânzare la o anumită dată sunt recunoscute la data decontării, dar considerând necesitatea revânzării obligatorii nu sunt recunoscute în portofoliul Băncii de valori mobiliare de stat, dar sunt recunoscute în calitate de **Credite acordate băncilor și altor persoane**.

Diferența dintre prețul de vânzare și prețul de răscumpărare reprezintă cheltuieli cu dobânzi, iar diferența dintre prețul de cumpărare și prețul de revânzare reprezintă venituri din dobânzi calculate utilizând metoda ratei dobânzii efective.

Emiterea certificatelor Băncii Naționale a Moldovei (CBN) – operațiuni destinate absorbției de lichiditate, în cadrul cărora BNM vinde băncilor instrumente negociabile de datorie ale BNM. În condițiile excesului structural de lichiditate din prezent, BNM desfășoară licitații de plasare a CBN cu frecvență săptămânală, cu scadența de 14 zile și cu anunțarea ratei maxime a dobânzii echivalente cu rata de bază a BNM.

CertIFICATELE emise de Banca Națională reprezintă obligațiuni monetare ale Băncii emise sub formă de valori

2022

0 milioane lei : 31.12.

Credite overnight

13 milioane lei : Venituri
dobânzi overnight

2022

0 milioane lei : 31.12.

Repo acordate

261 milioane lei : Venituri
dobânzi repo

*mobiliare cu scont și se reflectă în bilanțul contabil la data decontării la **Certificate emise de BNM**. Certificatele se evaluează la cost amortizat, utilizând metoda ratei dobânzii efective, amortizarea scontului fiind reflectată la **Cheltuieli din dobânzi aferente operațiunilor cu valori mobiliare și repo**.*

Atragere de depozite – operațiuni destinate absorbției de lichiditate, în cadrul cărora BNM atrage depozite de la bănci cu scadența prestabilită.

Vânzări/cumpărări de VMS – operațiuni destinate absorbției/injecției de lichiditate, în cadrul cărora BNM vinde/cumpără VMS, transferul proprietății asupra acestora de la vânzător la cumpărător fiind realizat prin mecanismul „livrare contra plată”.

Rezervele obligatorii sunt disponibilități ale băncilor, în lei moldovenești și în valută, păstrate în conturi la BNM. Rezervele obligatorii (RO) reprezintă un instrument auxiliar al politicii monetare, având drept scop restrângerea excesului de lichiditate și, respectiv, atenuarea impactului acestuia asupra ratelor interbancare ale dobânzilor. Rolul major al RO în valută este de a preveni creșterea excesivă a creditului în valută. **RO în lei moldovenești** se mențin în conturile „Loro” la BNM, fiind constituite ca sold mediu al disponibilităților băncilor pe parcursul perioadei de aplicare. **RO în valută** se mențin doar în dolari SUA și în euro pe conturile „Nostro” ale BNM deschise în băncile din străinătate. Potrivit Regulamentului cu privire la regimul rezervelor obligatorii, aprobat prin HCE nr. 302 din 28 noiembrie 2019, în vigoare din 16 ianuarie 2020, pe parcursul perioadei de aplicare, o parte din nivelul stabilit al rezervelor obligatorii în USD și în EUR este variabilă – menținută de către bănci în medie, iar altă parte este menținută într-un volum neschimbat.

BNM plătește băncilor o dobândă la cota din rezervele obligatorii ce depășește 5 la sută din pasivele în baza cărora acestea se constituie. RO în lei moldovenești și în valută se remunerează la rate distincte, aplicând pentru rezervele în lei rata la depozitele overnight a BNM, iar pentru rezervele obligatorii în valută – o rată de remunerare de 0,01 la sută, stabilită la acest nivel prin HCE nr. 139 din 07.05.2019.

Rezervele obligatorii reprezintă obligațiuni monetare ale Băncii, fiind reflectate în bilanțul contabil la **Disponibilități ale băncilor**. Rezervele obligatorii în lei se prezintă în categoria conturilor „Loro”. Rezervele obligatorii în valută se prezintă în conturi separate de Rezerve obligatorii. Remunerarea rezervelor obligatorii (dobânzile calculate și plătite) reprezintă cheltuieli ale Băncii și sunt reflectate la **Cheltuieli cu dobânzi aferente disponibilităților**.

Intervențiile valutare

Banca Națională utilizează intervențiile valutare în scopul atingerii obiectivelor politicii monetare și valutare. Acestea se pot desfășura atât prin **operațiuni directe** (cumpărări sau vânzări la vedere de valută contra lei moldovenești), ce influențează masa monetară, cât și prin **operațiuni de ajustare (swap-uri valutare)**, care

2022	6 617 milioane lei : 31.12. Certificatele BNM
	413 milioane lei : 2022 Cheltuieli dobânzi certificatele BNM

2022	36 742 milioane lei : 31.12. Rezerve obligatorii
	2 136 milioane lei : 2022 Cheltuieli din dobânzi din remunerarea RO

sunt instrumente reversibile și nu influențează masa monetară pe termen lung.

BNM intervine pe piața valutară (regim flotant gestionat al cursului de schimb) în scopul atenuării dezechilibrului pe piața valutară internă sau al ajustării nivelului rezervelor valutare.

Intervențiile de vânzare directă a valutei diminuează nivelul rezervelor valutare și generează diferențe de curs valutare realizate, reflectate în situația rezultatului global la **Venituri/ (pierderi) din tranzacții și diferențe de curs valutare**. Impactul corespundent al intervenției de vânzare este diminuarea masei monetare (disponibilităților în lei ale băncilor) și sterilizarea lichidității structurale din sistem, efectul sterilizării asupra performanței Băncii fiind în consecință diminuarea costurilor cu dobânzi la disponibilitățile băncilor și operațiuni cu valori mobiliare.

Intervențiile de procurare directă a valutei contribuie la majorarea nivelului rezervelor valutare. Intervențiile de procurare nu generează **Venituri/ (pierderi) realizate din diferențe de curs**, fiind doar generatoare de dobânzi din investiție. Impactul corespundent al intervenției este majorarea masei monetare.

Creditarea băncilor licențiate și altor entități

Banca Națională poate acorda băncilor credite în condiții stabilite periodic de Banca Națională. Pentru a menține stabilitatea sistemului financiar, Banca Națională poate acorda, la deplina sa discreție și în condițiile stabilite de către aceasta, băncilor solvabile și viabile, care se confruntă cu probleme temporare de lichiditate, asistență de lichiditate în situații de urgență, garantată cu active eligibile.

Asistența de lichiditate se acordă în moneda națională la o rată a dobânzii determinată în baza ratei la facilitatea de creditare overnight, plus 2 puncte procentuale, pe un termen de până la 3 luni, cu posibilitatea extinderii până la 12 luni. Asistența de lichiditate se acordă cu condiția ca banca licențiată să fi epuizat toate alte surse de obținere a lichidității.

Creditele sub formă de asistență de lichiditate se acordă cu condiția garantării cu active eligibile care cuprind valori mobiliare de stat emise de Guvernul Republicii Moldova; certificate ale Băncii Naționale; depozite și alte conturi la Banca Națională sau depozite și alte conturi la o bancă acceptată de Banca Națională, creanțe pecuniare, cu excepția creanțelor asupra persoanelor afiliate băncii; valori mobiliare corporative admise spre tranzacționare pe piața reglementată și/sau în cadrul unui sistem multilateral de tranzacționare (MTF), precum și alte active eligibile. Valoarea ajustată a activelor depuse drept garanții trebuie să acopere în proporție de 100 la sută asistența acordată și dobânda aferentă.

BNM poate acorda credite și Fondului de garantare a depozitelor în sectorul bancar, la condițiile și termenele stabilite de Comitetul executiv al BNM.

2022

3 milioane lei : 31.12.

Instrumente derivate (obligațiuni)

655 milioane lei : 2022

Venituri nete din operațiuni de conversie valutară

7 milioane lei : 2022

Venituri vânzări numerar

Este interzisă creditarea sau orice formă de asistență financiară Guvernului Republicii Moldova.

Creditele acordate băncilor licențiate sunt active ale Băncii și sunt reflectate în bilanțul contabil la rubrica **Credite acordate băncilor și altor persoane**. Creditele sunt evaluate la cost amortizat minus reducerile pentru pierderile de credit așteptate estimate conform IFRS 9. Veniturile din dobânzi la credite sunt prezentate în **Venituri din dobânzi la creditele acordate și repo** și recunoscute prin metoda dobânzii efective.

Stabilirea cursului de schimb al leului moldovenesc

Banca Națională a Moldovei cotează leul moldovenesc față de valutele străine. Cursul oficial al leului moldovenesc față de dolarul SUA se determină pentru fiecare zi lucrătoare de către Banca Națională în baza informației privind volumele tranzacțiilor spot de cumpărare/vânzare a dolarilor SUA contra lei moldovenești și cursurile valutare aplicate de către băncile licențiate și Banca Națională.

Cursul oficial al leului moldovenesc față de valutele străine, altele decât dolarul SUA, se determină în baza cursului oficial al leului moldovenesc față de dolarul SUA multiplicat la cros-cursul valutei respective față de dolarul SUA stabilit pe piața internațională.

Tranzacțiile în valută străină efectuate de către Banca Națională sunt înregistrate în situațiile financiare la rata de schimb din ziua tranzacției și sunt zilnic reevaluate utilizând cursul oficial al leului moldovenesc. La data de raportare, activele monetare și datoriile denominate în valută străină sunt convertite la cursul oficial al leului moldovenesc la data de raportare stabilit și publicat de către Banca Națională. BNM având o poziție valutară lungă, aprecierea leului generează pierderi nerealizate, iar deprecierea leului – câștiguri nerealizate din diferențe de curs valutar.

Gestionarea rezervelor internaționale

Banca păstrează și gestionează rezervele valutare ale statului (denumite și „rezervele internaționale”), efectuează operațiuni valutare folosind activele rezervelor valutare și le menține la un nivel adecvat pentru realizarea politicii monetare și valutare. Rezervele valutare sunt gestionate în scopul finanțării directe a dezechilibrului balanței de plăți, pentru reglarea indirectă a dezechilibrului balanței de plăți prin intervențiile pe piața valutară în vederea realizării politicii monetare și valutare ale Băncii Naționale a Moldovei, precum și în alte scopuri.

În procesul de gestionare a rezervelor valutare, Banca asigură un grad înalt de siguranță și un nivel necesar de lichiditate a investițiilor. Politica investițională a Băncii este prudentă, urmărind optimizarea profitabilității, ca obiectiv secund, primordiale fiind siguranța și lichiditatea rezervelor.

În cadrul gestionării rezervelor valutare, Banca investește în instrumente sigure, utilizate și de alte bănci centrale: plasamente pe conturi corespondente (la alte bănci centrale sau organizații

2022 0 milioane lei : 31.12.

Credite acordate băncilor

2022 0 milioane lei : 2022

Venituri din dobânzi din credite acordate băncilor (ELA)

2022 2 688 milioane lei : 2022

Venituri nete nerealizate din reevaluarea valutară

2022 6 milioane lei : 2022

Venituri nete nerealizate din reevaluare metalelor prețioase

financiare internaționale), plasamente la termen și valori mobiliare, emise de Guvernele și agențiile guvernamentale din Statele Unite ale Americii, Uniunea Europeană și alte state și cele emise de instituții supranaționale, cu garanția implicită a guvernelor.

Gestionarea rezervelor valutare se efectuează prin alocarea strategică a activelor (ASA). Alocarea strategică a activelor implică o viziune de gestionare a activelor valutare pe termen lung, orientată spre atingerea nivelului optim de rentabilitate și risc.

Sursele principale de formare a rezervelor valutare în bilanțul Băncii Naționale a Moldovei:

- Înregistrarea creditelor și a granturilor în favoarea Ministerului Finanțelor;
- Intervențiile de procurare ale Băncii Naționale a Moldovei pe piața valutară interbancară;
- Intrările aferente rezervelor obligatorii în valută străină ale băncilor licențiate;
- Veniturile din gestionarea rezervelor valutare;
- Câștigurile din reevaluarea valorilor mobiliare menținute în portofoliul de investiții.

Sursele principale de diminuare a rezervelor valutare în bilanțul Băncii:

- Plățile aferente serviciului datoriei publice externe și plățile Ministerului Finanțelor;
- Intervențiile de vânzare ale Băncii Naționale a Moldovei pe piața valutară interbancară;
- Leșiri aferente rezervelor obligatorii în valută străină ale băncilor licențiate;
- Cheltuieli din gestionarea rezervelor valutare (dobânzile negative la rezervele în EUR);
- Pierderile din reevaluarea valorilor mobiliare menținute în portofoliul de investiții.

2022

90 143 milioane lei : 31.12.

Active în valută străină

921 milioane lei : 2022

Venituri din dobânzi din active
în valută străină

Rezervele valutare sunt prezentate în bilanțul contabil la rubrica „**Numerar și plasamente pe termen scurt**”, „**Valori mobiliare investiționale**”, „**Disponibilități în DST**”, „**Aur monetar**”, „**Contribuția RM în cota la FMI**” și „**Alte active**”. Ele sunt evaluate la cost amortizat (cele deținute în modele de afaceri corespunzătoare) sau la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global (valorile mobiliare investiționale în valută străină).

Tranzacțiile de vânzare/cumpărare a stocurilor valutare se recunosc la data tranzacției și sunt reflectate în conturile din afara bilanțului până la data decontării.

*Venitul net din dobânzi se calculează utilizând metoda dobânzii efective, inclusiv calculele de cupon și primele și sconturile amortizate sunt incluse în situația rezultatului global la rubrica **Venituri din dobânzi la plasamente pe termen scurt și Venituri din dobânzi la valori mobiliare.***

*Cheltuielile cu dobânzile negative la rezervele valutare în EUR sunt prezentate la rubrica **Cheltuieli cu dobânzi negative la plasamente pe termen scurt.***

*Pierderile de credit așteptate din rezervele valutare conform metodei în 3 stadii (descrise în politicile contabile la Situațiile financiare) și veniturile din reluarea acestora se reflectă în situația rezultatului global la **Venituri/(Cheltuieli) privind deprecierea activelor financiare.***

Reevaluarea rezervelor valutare

Rezervele valutare sunt reevaluate zilnic la cursul de schimb oficial al Băncii Naționale. Ulterior formării rezultatului net:

- Pierderile nerealizate din diferențe de curs și reevaluarea metalelor prețioase sunt excluse din profitul disponibil pentru distribuire/(pierdere totală) și sunt compensate din contul Rezervei veniturilor nerealizate din diferențe de curs de la reevaluarea stocurilor valutare și din reevaluarea metalelor prețioase. În cazul în care soldul rezervelor respective este insuficient, pierderea se acoperă din contul Fondului general de rezervă.
- Câștigurile nerealizate din diferențe de curs și reevaluarea metalelor prețioase nu se includ în profitul disponibil pentru distribuire/(pierdere totală) și se alocă la majorarea Rezervei veniturilor nerealizate din diferențe de curs de la reevaluarea stocurilor valutare și din reevaluarea metalelor prețioase.

*Diferențele din reevaluarea zilnică reprezintă diferențe nerealizate, care se reflectă în situația rezultatului global la **Venituri/(pierderi) din tranzacții, diferențe de curs valutar și din reevaluarea metalelor prețioase.***

Diferențele de curs realizate din tranzacțiile valutare

Veniturile și pierderile realizate se calculează din operațiunile în valută străină aplicând metoda costului mediu ponderat, în fiecare zi lucrătoare, pe fiecare valută, atât pentru operațiunile de vânzare, cât și pentru cele de procurare a valutei. Atunci când tranzacțiile valutare (nivelul zilnic) nu afectează stocul valutar, veniturile și/sau pierderile realizate se calculează ca diferență dintre costul mediu al tranzacțiilor de vânzare și costul mediu al tranzacțiilor de cumpărare.

Costul mediu ponderat al rezervelor valutare pe fiecare valută la finele fiecărui an se echivalează cursului oficial de schimb stabilit de BNM la 1 ianuarie.

*Veniturile și pierderile realizate sunt prezentate în situația rezultatului global la rubrica **Venituri/(pierderi) din tranzacții,***

2022

5 494 milioane lei : 31.12.
Rezerva veniturilor de curs
oficial nerealizate

2 687 milioane lei : 2022
Venituri nerealizate alocate

diferențe de curs valutar și din reevaluarea metalelor prețioase. Veniturile și pierderile realizate sunt distribuibile și se includ în profitul disponibil pentru distribuire/(pierdere totală).

Emisiune a monedei naționale

Banca Națională a Moldovei are dreptul exclusiv de a emite pe teritoriul Republicii Moldova bancnote și monede metalice ca mijloc de plată. BNM pune în circulație bancnote și monede metalice, prin intermediul sistemului bancar. Obiectivul BNM în domeniul stabilității circulației monedei naționale este promovarea, urmând principiile continuității și credibilității, a politicii, care asigură economia cu monedă națională, în strictă concordanță cu necesitățile reale ale circulației monetare.

Retragerea din circulație a bancnotelor și monedelor necorespunzătoare se efectuează numai de către Banca Națională a Moldovei, prin intermediul sistemului bancar, în scopul schimbării acestora pe bancnote și monede corespunzătoare circulației sau înlocuirii acestora.

Comisioanele percepute de Bancă la eliberarea monedei naționale băncilor licențiate reprezintă venituri ale Băncii Naționale și se recunosc la efectuarea eliberărilor în capitolul „Alte venituri”.

Moneda națională reprezintă obligațiuni monetare ale Băncii, este recunoscută la valoarea nominală la punerea acesteia în circulație și este prezentată în bilanțul contabil la rubrica **Moneda națională în circulație**. Moneda națională în circulație este evaluată la cost amortizat. În scop de prezentare în bilanțul contabil, moneda națională în circulație se diminuează cu moneda națională în casa Băncii. Până la punerea în circulație, moneda națională (bancnotele și monedele) este înregistrată în afara bilanțului. Costurile producerii monedei naționale se reflectă în situația rezultatului global la rubrica **Cheltuieli aferente producerii monedei naționale** pe măsura suportării acestora (prestării serviciilor de producere a monedei naționale) și includ costurile pentru bancnote, monede metalice, monede divizionare și monede comemorative.

Cu prilejul comemorării unor evenimente și personalități distincte ale istoriei și literaturii naționale, promovării operelor literare, tradițiilor naționale, reprezentării monumentelor arhitecturale cu valoare istorică din Republica Moldova, florei și faunei, Banca Națională a Moldovei are dreptul de a emite bancnote și monede jubiliare și comemorative ca mijloc de plată și în scop numismatic (BMJC). Banca Națională a Moldovei pune în circulație bancnotele și monedele respective prin intermediul băncilor licențiate.

Bancnotele și monedele jubiliare și comemorative sunt recunoscute la obligațiuni în rubrica **Moneda națională în circulație** la data punerii în circulație cu reflectarea în evidența contabilă la valoarea nominală. Bancnotele și monedele jubiliare și comemorative sunt comercializate la preț de vânzare, iar diferența dintre prețul de vânzare și valoarea nominală se reflectă în categoria **Alte venituri**.

2022

37 782 milioane lei : 31.12.
Moneda națională în circulație

28 milioane lei : 2022
Cheltuieli de producere
a monedei naționale

2022

17 milioane lei : 31.12.
Moneda națională în
circulație – BMJC
4 milioane lei : 2022
Venituri din vânzarea BMJC

Bancher și agent al statului

Banca Națională acționează ca bancher și agent al statului și al organelor acestuia. În calitate de depozitar Banca Națională primește și eliberează bani, ține evidența conturilor, deschide depozite și oferă orice alte servicii financiare.

În conformitate cu Legea cu privire la Banca Națională și Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181/2014, Banca Națională a Moldovei deschide și deservește Contul unic trezorerial al Ministerului Finanțelor. Contul unic trezorerial este deservit prin participarea Ministerului Finanțelor în cadrul Sistemului automatizat de plăți interbancare.

Banca Națională deschide și deservește (efectuează plăți, încasări, conversii valutare) conturile valutare ale Ministerului Finanțelor, inclusiv cele deschise în scopul implementării proiectelor finanțate de donatori.

Toate decontările în conturile Ministerului Finanțelor se efectuează în limita soldului conturilor respective (Contul unic trezorerial și conturile valutare). Banca Națională acceptă depozite de la Ministerul Finanțelor, în condiții de piață, conform reglementărilor Băncii Naționale.

Depozitele la vedere ale Ministerului Finanțelor sunt purtătoare de dobândă variabilă, calculată lunar, pornind de la rata medie a dobânzii pe sistemul bancar, disponibilă pentru ultimele trei luni, la depozitele în lei moldovenești purtătoare de dobândă atrase la vedere de la persoanele juridice. Pentru depozitele la termen ale Ministerului Finanțelor, Banca plătește o dobândă în funcție de termenul depozitului, aplicând rata medie ponderată a dobânzii constituită la valorile mobiliare de stat plasate la ultima licitație pe termenul respectiv.

Banca Națională a Moldovei, în calitate de agent al Ministerului Finanțelor, administrează piața primară a valorilor mobiliare de stat (VMS) emise în formă de înscriere în cont pe piața internă, fiind autorizată să organizeze și să desfășoare licitații de vânzare a VMS în baza Acordului de agent al statului încheiat cu Ministerul Finanțelor.

*Soldurile conturilor Ministerului Finanțelor deschise la Banca Națională sunt prezentate în rubrica **Disponibilități ale Guvernului Republicii Moldova**. Acestea includ mijloacele bugetului de stat deținute în valută, depozitele la vedere și la termen ale Ministerului Finanțelor, care se reflectă în bilanțul contabil la cost amortizat.*

*Cheltuielile din dobânzile plătite la disponibilitățile Guvernului sunt reflectate în situația rezultatului global la rubrica **Cheltuieli cu dobânzi aferente disponibilităților**, iar comisioanele încasate de Bancă din deservirea conturilor Ministerului Finanțelor (Comisioanele SAPI, transferuri valutare, conversii) sunt reflectate la rubrica **Alte venituri**.*

Banca Națională nu acordă împrumuturi și garanții sub orice formă statului sau organelor acestuia, inclusiv prin procurarea pe piața

2022 9 135 milioane lei : 31.12.
Disponibilitățile Guvernului
170 milioane lei : 2022
Cheltuieli din dobânzi la depozitele atrase de la Ministerul Finanțelor

2022 14 milioane lei : 2022
Alte venituri - Venituri din atribuții de agent și bancher al statului

primară a valorilor mobiliare de stat sau prin acordarea de credite overnight.

Banca Națională poate procura pe piața secundară valorile mobiliare de stat care au fost emise public, doar prin operațiuni de piață deschisă și în legătură cu acordarea de credite băncilor.

Banca Națională deține în portofoliul său valori mobiliare de stat derivate din garanții de stat emise conform *Legii nr. 235/2016 privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat nr. 807 din 17 noiembrie 2014 și nr. 101 din 1 aprilie 2015* și transmise Băncii Naționale la 4 octombrie 2016 sub formă de obligațiuni de stat și valori mobiliare de stat emise ca rezultat al conversiunii în valori mobiliare de stat a împrumuturilor contractate de către Ministerul Finanțelor de la Bancă în anii precedenți. Tranzacționarea de către Bancă pe piața secundară a obligațiunilor de stat derivate din garanții de stat e limitată la 40 la sută din volumul de obligațiuni de stat transmise Băncii de către Ministerul Finanțelor.

Valorile mobiliare de stat ca rezultat al conversiunii în valori mobiliare de stat a împrumuturilor contractate de către Ministerul Finanțelor de la Bancă pe parcursul anilor precedenți au fost răscumpărate de Guvern la scadență și reemise în același volum noi valori mobiliare care se transmit Băncii.

Subsidiara Băncii Naționale, DCU deține în portofoliu valori mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova, procurate cu scopuri investiționale și deținute pentru colectarea fluxurilor de numerar din principal și dobânzi, astfel la nivel consolidat sunt incluse în activele consolidate ale Băncii.

Valorile mobiliare de stat, disponibile în portofoliul Băncii, pot fi utilizate în cadrul operațiunilor de piață monetară în scopul realizării politicii monetare.

Valorile mobiliare emise în cadrul licitațiilor organizate de Bancă nu sunt reflectate în evidența contabilă a Băncii.

*Comisionul perceput de Bancă din exercitarea atribuțiilor de agent al statului este înregistrat la data licitațiilor la rubrica **Alte venituri**.*

Toate portofoliile de valori mobiliare de stat deținute de Bancă și subsidiară sunt evaluate la cost amortizat, Banca având intenția de a încasa fluxurile contractuale.

Obligațiunile de stat derivate din garanții de stat sunt emise pe termene de până la 25 de ani, cu rate fixe ale dobânzii (rata nominală de 1,4 la sută și 5,3 la sută), rata efectivă a dobânzii portofoliului de obligațiuni fiind de 5 la sută, rată care reprezenta valoarea justă la data recunoașterii inițiale

*Valorile mobiliare de stat în portofoliul Băncii Naționale a Moldovei și filialei sale reprezintă activele consolidate ale Băncii și sunt reflectate la rubrica **Valori mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova**.*

2022

14 582 milioane lei : 31.12.
Valori mobiliare emise de
Guvernul Republicii Moldova
836 milioane lei : 2022
Venituri din dobânzi la valori
mobiliare

*Veniturile din dobânzi la valorile mobiliare de stat sunt evaluate prin metoda dobânzii efective (considerând și costurile de emitere) și sunt reflectate în situația rezultatului global la **Venituri din dobânzi la valori mobiliare.***

Tranzacții cu FMI

Banca Națională acționează în calitate de agent al statului la efectuarea tranzacțiilor financiare cu FMI și în calitate de depozitar pentru menținerea conturilor FMI. Calitatea de membru în cadrul FMI este distribuită în bază de cotă.

Banca Națională, în calitate de agent al statului, efectuează în numele statului, plățile aferente rambursărilor creditelor FMI, inclusiv ale Ministerului Finanțelor.

Banca Națională a Moldovei în calitate de depozitar al FMI deschide și menține conturile în lei moldovenești ale FMI deschise la Banca Națională.

Conform Hotărârii Parlamentului (HP) nr. 1107/1997 de aderare a Republicii Moldova la FMI și Statutului FMI, Banca a fost împuternicită să fie agentul Republicii Moldova la FMI și agentul fiscal și depozitarul FMI în Republica Moldova. Parlamentul, în temeiul HP nr. 1107/1997 și al Legii cu privire la BNM nr. 548/1995, a împuternicit Banca să efectueze, în numele Republicii Moldova, toate operațiunile și tranzacțiile autorizate conform prevederilor statutului FMI și să primească orice sumă care poate fi plătită sau transferată Republicii Moldova în operațiunile și tranzacțiile autorizate conform diferitelor prevederi ale Statutului FMI.

Subscrierile la Cota FMI sunt efectuate de către Banca Națională a Moldovei, în temeiul Legii nr. 548/1995 și legilor speciale, prin care e mandatată să își asume toate obligațiile pentru efectuarea subscrierii la FMI conform cerințelor Fondului.

Cota Republicii Moldova la FMI reprezintă o investiție strategică și este recunoscută drept un activ al Băncii, fiind reflectată în bilanțul contabil la capitolul **Contribuția Republicii Moldova în cota la FMI.**

Cota este evaluată la valoarea justă, cu reevaluarea lunară, în ultima zi lucrătoare a lunii gestionare, la cursul XDR față de leul moldovenesc, calculat de FMI.

Considerând că Banca este împuternicită prin lege să reprezinte Republica Moldova la FMI, să-și asume și să efectueze operațiuni cu FMI, să efectueze subscrierile cotei la FMI, să încaseze sume în numele Republicii Moldova de la FMI, să desemneze reprezentanții săi în organul de conducere al FMI, precum și să acționeze în calitate de agent fiscal și depozitar al FMI, în relația operațiunilor Republicii Moldova cu FMI, cu excepția celor direct atribuibile Guvernului Republicii Moldova, Banca reprezintă principal și recunoaște activele și datoriile din aceste operațiuni în bilanțul său contabil.

Banca Națională ca agent al Republicii Moldova poate să-și asume obligații și să execute tranzacții ce țin de participarea Republicii Moldova la organizațiile internaționale, inclusiv FMI.

2022

4 427 milioane lei : 31.12.
Cota la FMI

4 427 milioane lei : 31.12.
Obligațiuni față de FMI –
aferente Cotei la FMI

2022

1 240 milioane lei : 31.12.
Credite de la FMI primite de BNM

26 milioane lei : 2022
Cheltuieli cu dobânzi – aferente creditelor de la FMI

Conturile 1 și 2 ale FMI deschise la Bancă sunt obligațiuni ale Băncii reflectate la rubrica **Obligațiuni față de FMI, aferent contribuției Republicii Moldova în cota la FMI.**

*Creditele primite de către Republica Moldova în cadrul acordurilor cu FMI sunt reflectate în bilanțul contabil la **Obligațiuni față de FMI**, doar în partea volumului încasat de către Banca Națională (pentru suplinirea rezervelor valutare), partea primită de către Ministerul Finanțelor pentru acoperirea deficitului bugetar fiind înregistrată de către Ministerul Finanțelor.*

Sistemul automatizat de plăți interbancare

Banca Națională supraveghează sistemul de plăți în Republica Moldova și promovează funcționarea stabilă și eficientă a sistemului automatizat de plăți interbancare.

Sistemul automatizat de plăți interbancare (SAPI) este un sistem de plăți deținut și administrat de către Banca Națională a Moldovei, care permite decontarea automată și finală a plăților în lei moldovenești de către participanții SAPI pe teritoriul Republicii Moldova în banii Băncii Naționale.

SAPI este format din sistemul de decontare pe bază brută în timp real, destinat procesării plăților urgente și de mare valoare și sistemul de compensare cu decontare pe bază netă, destinat procesării plăților de mică valoare în lei moldovenești.

Plățile prin intermediul SAPI sunt efectuate de către participanții SAPI prin intermediul conturilor de plăți deschise la Banca Națională a Moldovei.

Participanții SAPI sunt: BNM, băncile, Trezoreria de Stat din cadrul Ministerului Finanțelor, DCU, Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar, Centrul de casă și decontări din or. Tiraspol, prestatorii de servicii de plată nebankari.

Soldurile conturilor deschise la BNM ale participanților SAPI sunt reflectate în situațiile financiare în rubricile bilanțului contabil: „Disponibilități ale băncilor”, „Disponibilități ale Guvernului Republicii Moldova” și „Disponibilități ale altor clienți”. Comisioanele percepute de către BNM la efectuarea operațiunilor în cadrul SAPI sunt recunoscute în rubrica Alte venituri.

Depozitarul central unic al valorilor mobiliare

Banca Națională a Moldovei deține 480 acțiuni cu valoarea nominală de 50 mii lei, ceea ce reprezintă o cotă de 98,36 la sută din capitalul Societății pe acțiuni „Depozitarul central unic al valorilor mobiliare” (în continuare DCU sau filială), entitate fondată și înregistrată pe 4 aprilie 2018. Activitatea DCU este reglementată prin *Legea cu privire la Depozitarul central unic al valorilor mobiliare nr. 234/2016*.

DCU operează începând cu 31 iulie 2018 Sistemul Depozitarului central unic al valorilor mobiliare, care reprezintă un sistem de decontare a valorilor mobiliare, ce asigură prestarea de către

2022

25 884 milioane lei : 31.12.
Disponibilități clientelă în SAPI (bănci LORO, MF și alte)

14 milioane lei : 2022
Alte venituri – comisioane din SAPI

Depozitarul central a serviciilor de înregistrare a valorilor mobiliare, de administrare centralizată, de decontare, după caz, a serviciilor auxiliare, corporative.

Sistemul DCU se bazează pe o tehnologie modernă de procesare directă, conectată la SAPI și care oferă o infrastructură și servicii eficiente pentru decontarea tranzacțiilor cu valori mobiliare și înregistrarea drepturilor de proprietate asupra valorilor mobiliare.

DCU înregistrează instrumentele financiare emise în Republica Moldova și alocă coduri ISIN. Operațiunea se efectuează prin înscrierea valorilor mobiliare în Sistemul DCU și deschiderea conturilor pentru emitent și primii proprietari. DCU efectuează decontări cu valorile mobiliare înregistrate de DCU. DCU ține evidența valorilor mobiliare, a drepturilor și restricțiilor asupra drepturilor oferite de valorile mobiliare.

*La nivel individual, investiția Băncii în filiala sa – DCU, este prezentată la rubrica **Investiții în filiale**, fiind evaluată la costul istoric al investiției (aportul în capital) minus pierderile din depreciere.*

La nivel consolidat, investiția în filiala DCU se consolidează, prezentând poziția, performanța și fluxurile de numerar ale Băncii și DCU, cu eliminarea tranzacțiilor și soldurilor aferente din soldurile și tranzacțiile efectuate între BNM și DCU. Tranzacțiile și soldurile consolidate care includ poziții aferente Depozitarului central la consolidare includ Numerar și plasamente, Valori mobiliare de stat emise de Guvernul Republicii Moldova, Alte active, Imobilizări, Alte obligațiuni, Interese care nu controlează; Alte venituri, Cheltuieli operaționale etc.

Supravegherea bancară, a sistemelor de plăți și valutară

În scopul protejării intereselor deponenților, precum și al asigurării stabilității și viabilității sistemului bancar, Banca Națională a Moldovei efectuează supravegherea prudențială a băncilor din Republica Moldova, urmărind respectarea cerințelor legale pentru prevenirea și limitarea riscurilor specifice activității bancare.

Conform Legii nr. 114/2012 cu privire la serviciile de plată și moneda electronică, BNM licențiază, reglementează și supraveghează activitatea prestatorilor de servicii de plată și a emitenților de monedă electronică.

Conform Legii nr. 62/2008 privind reglementarea valutară, BNM licențiază, reglementează și supraveghează activitatea unităților de schimb valutar.

Plățile de licențiere și amenzi aplicate în procesul supravegherii entităților se virează la bugetul de stat. Banca Națională nu aplică plăți regulatorii de supraveghere similar altor autorități de supraveghere europene sau din Republica Moldova.

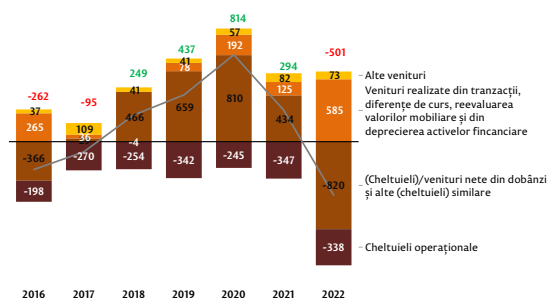
Plățile colectate din licențiere și amenzi aplicate în procesul de supraveghere nu se regăsesc în situațiile financiare ale BNM, ele fiind venituri ale și virate direct la bugetul de stat al Republicii Moldova de către plătitori.

2022	24 milioane lei : 31.12.
	Investiția în DCU
	3 milioane lei : 2022
	Profitul net al DCU
	0 milioane lei : 2022
	Dividende primite

2022	0,5 milioane lei : 31.12.
	Interese care nu controlează
	8 milioane lei : 2022
	Venituri din comisioane activitatea DCU

13.3 Analiza rezultatului financiar la nivel mondial

Graficul 13.1: Evoluția rezultatului financiar pe parcursul anilor 2016-2022 (milioane lei)

Sursa: BNM

Rezultatul financiar al Băncii Naționale a Moldovei depinde nemijlocit de necesitatea efectuării operațiunilor monetare și valutare, în vederea atingerii obiectivului fundamental și îndeplinirii atribuțiilor de bază ale băncii. Considerând situația complexă în anul 2022, evoluția rezultatului financiar, pe parcursul anilor 2016-2022, este reflectată în graficul 13.1.

Conform situației financiare, la data de 31 decembrie 2022, Banca a suportat o pierdere totală în mărime de 500,53 milioane lei, comparativ cu situația din 31 decembrie 2021 când a fost înregistrat un profit disponibil pentru distribuire în mărime de 294,27 milioane lei (Tabelul A.24).

În principal, rezultatul financiar negativ pentru anul 2022 este derivat din remunerarea instrumentelor de politică monetară, ca urmare a majorării treptate a ratei de bază aplicate la principalele operațiuni de politică monetară și a normelor rezervelor obligatorii, fapt ce a dus pe parcursul anului 2022 la suportarea unor cheltuieli cu remunerarea rezervelor obligatorii și sterilizarea lichidităților, compensate cu veniturile din remunerarea operațiunilor repo, în mărime de 2 291,73 milioane lei.

Impactul factorilor ce au determinat înregistrarea unui rezultat inferior perioadei comparative a fost temperat de înregistrarea unor venituri nete din gestionarea rezervelor valutare mai mari cu 1 252,24 milioane lei, urmare a majorării rentabilității rezervelor valutare de la 0,13 la sută în anul 2021 până la 1,18 la sută pentru anul 2022 și înregistrării unor venituri nete realizate din tranzacții în valută străină cu 484,17 milioane lei mai mari.

Totodată, rezultatul din activitatea de gestionare a monedei naționale în anul 2022 este unul pozitiv, fiind cu 99,53 milioane lei mai mare față de anul 2021, determinat atât de diminuarea cheltuielilor privind fabricarea, transportarea și păstrarea monedei naționale cu 87,05 milioane lei, cât și de înregistrarea unor venituri din comisioane mai mari cu 14,99 milioane lei, urmare a creșterii volumului de numerar eliberat băncilor.

Impactul implementării politicii monetare și al activităților ce țin de relațiile cu Guvernul Republicii Moldova asupra situației financiare a Băncii Naționale a Moldovei.

Considerând situația inedită înregistrată în anul 2022 asociată recuperării post-pandemice, crizei energetice globale, presiunilor inflaționiste generate de efectele de creștere a prețurilor la produsele alimentare și la resursele energetice pe plan internațional și regional, amplificate de escaladarea conflictului armat dintre Ucraina și Federația Rusă și impactul social și economic la nivel global și național, BNM a adoptat un șir de măsuri restrictive de politică monetară.

Astfel, pe parcursul anului 2022, BNM a majorat treptat rata de bază de la 6,50 la sută la începutul anului până la 21,50 la sută

începând cu august 2022, iar în decembrie 2022 a diminuat-o până la nivelul de 20,0 la sută.

Norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenești („MDL”) a fost majorată treptat de la 26,0 la sută la începutul anului până la 40,0 la sută începând cu septembrie 2022, iar începând cu decembrie 2022 a fost diminuată până la 37,0 la sută. Norma rezervelor obligatorii din mijloace atrase în valută liber convertibilă („VLC”) a fost majorată treptat de la 30,0 la sută până la 45,0 la sută începând cu septembrie 2022 și menținută la același nivel până la finele anului. Totodată, rata medie anuală de remunerare a RO în MDL s-a majorat până la 14,63 la sută (2021: 1,30 la sută), fapt ce a dus la suportarea unor cheltuieli aferente remunerării rezervelor obligatorii mai mari cu 2 003,44 milioane lei, rata de remunerare pentru rezervele obligatorii în VLC rămânând nemodificată la 0,01 la sută anual.

Totodată, cheltuielile de sterilizare prin CBN au crescut cu 263,40 milioane lei, care a fost, în mare parte, determinată de evoluția ratei medii a dobânzii, pe parcursul perioadei de raportare constituind 16,04 la sută, comparativ cu perioada similară a anului 2021, când rata medie era în mărime de 3,29 la sută. Soldul mediu zilnic al CBN pe parcursul anului 2022 a constituit 2 576,40 milioane lei (2021: 4 525,55 milioane lei).

Majorarea cheltuielilor cu dobânzi la depozite overnight atrase la termen de la bănci rezidente cu 61,31 milioane lei a fost determinată atât de evoluția ratei medii a dobânzii, pe parcursul perioadei de raportare constituind 15,06 la sută (2021: 1,57 la sută), cât și de înregistrarea unui sold mediu al depozitelor cu 210,78 milioane lei mai mare decât în anul 2021.

Cheltuielile nete cu conturile și depozitele Ministerului Finanțelor în anul 2022 au fost cu 83,88 milioane lei mai mari față de anul 2021, în cea mai mare parte datorită înregistrării unor cheltuieli cu dobânzi la depozitele atrase la vedere cu 77,28 milioane lei, rata medie de remunerare a soldului contului unic trezorerial constituind 2,92 la sută (2021: 1,32 la sută). Soldul mediu zilnic al contului unic trezorerial pe parcursul anului 2022 a constituit 5 381,92 milioane lei (2021: 6 072,15 milioane lei).

Este necesar de menționat că efectul majorării acestor cheltuieli a fost parțial compensat de înregistrarea unor venituri din dobânzi la operațiunile repo cu 258,73 milioane lei mai mari decât în perioada comparativă. Soldul mediu zilnic al tranzacțiilor repo pe parcursul anului 2022 a înregistrat 1 588,30 milioane lei (2021: 53,20 milioane lei), iar rata medie ponderată a dobânzii a constituit 16,39 la sută (2021: 3,72 la sută).

Ansamblul instrumentelor de politică monetară aplicate de Banca Națională a Moldovei pe parcursul anului 2022 și activitățile ce țin de relațiile cu Guvernul au generat o pierdere netă în mărime de 1 704,33 milioane lei, comparativ cu profitul net de 325,97 milioane lei în anul 2021 (Tabelul A.25).

Impactul operațiunilor de gestionare a activelor oficiale de rezervă ale statului asupra situației financiare a Băncii Naționale a Moldovei.

Activele oficiale de rezervă ale statului, deținute de Banca Națională a Moldovei, s-au majorat la situația din 31 decembrie 2022 față de 31 decembrie 2021 cu 14,67 la sută sau cu circa 572,30 milioane dolari SUA (de la 3 901,88 milioane dolari SUA până la 4 474,17 milioane dolari SUA), fiind investite, preponderent, în instrumente în dolari SUA, euro și lire sterline.

Totodată, pe parcursul anului 2022, s-a înregistrat majorarea volumului mediu anual al rezervelor internaționale cu circa 36,22 milioane dolari SUA (de la 3 826,74 milioane dolari SUA până la 3 862,96 milioane dolari SUA).

Veniturile nete aferente gestionării activelor oficiale de rezervă au constituit 1 499,03 milioane lei, majorându-se cu 1 252,24 milioane lei față de anul precedent, când acestea au constituit 246,79 milioane lei. Acest rezultat a fost determinat, în mare parte, de majorarea rentabilității activelor oficiale de rezervă de la 0,13 la sută în anul 2021 până la 1,18 la sută pentru anul 2022.

Majorarea rentabilității se explică prin creșterea ratelor dobânzilor de remunerare a activelor financiare aferente rezervelor valutare ca urmare a măsurilor implementate de autoritățile monetare în contextul presiunilor inflaționiste, combinate cu decizia tactică a BNM de diversificare limitată a structurii valutare a portofoliului plasamentelor valutare, dar și din intervențiile BNM pe piața valutară internă, în scopul evitării fluctuațiilor excesive ale cursului leului în contextul decalajelor negative între cererea și oferta de valută înregistrate pe piața interbancară, generate, în special, de escaladarea situației geopolitice din regiune și menținerea prețurilor înalte la importul de resurse energetice.

Astfel, rata de referință a Rezervei Federale din SUA a evoluat de la 0 la sută la 0,25 la sută la începutul anului, poziționându-se la finele lunii decembrie 2022 în intervalul 4,25-4,50 la sută, a Băncii Angliei a evoluat de la 0,25 la sută la 3,50 la sută, dar și a Băncii Centrale Europene, care, pe parcursul perioadei de raportare, a majorat succesiv ratele de remunerare, reorientându-le în coridorul pozitiv, iar la finele anului 2022 poziționând rata de refinanțare la nivelul de 2,5 la sută.

Totodată, majorarea rezultatului din gestiunea activelor oficiale de rezervă a fost parțial influențată de înregistrarea unor venituri nete realizate din vânzările de valută superioare perioadei comparative (+484,17 milioane lei). Veniturile înregistrate au fost generate de o diferență pozitivă dintre cursul de vânzare și costul stocului valutei. În perioada analizată, BNM a înregistrat vânzări de valută în sumă de 835,79 milioane dolari SUA, dintre care intervenții de vânzare de 816,56 milioane dolari SUA, ce cumulativ au dus la înregistrarea unor venituri realizate de 656,43 milioane lei, față de perioada similară din 2021 în care veniturile au însumat 171,15 milioane lei (în 2021 au fost efectuate vânzări de valută în sumă de 371,8 milioane dolari SUA, dintre care intervenții de vânzare de 360,78 milioane dolari SUA).

Informații adiționale privind gestionarea activelor oficiale de rezervă sunt prezentate în capitolul 3 Politica monetară. Activele oficiale de rezervă.

Impactul operațiunilor de gestionare a activelor oficiale de rezervă asupra situației financiare a Băncii Naționale a Moldovei este prezentat în tabelul A.26.

În conformitate cu cele mai bune practici internaționale, precum și cu prevederile Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei, criteriile principale pentru selectarea activelor de rezervă sunt siguranța sumelor de bază și lichiditatea. Astfel, doar după asigurarea acestor două criterii este luată în calcul profitabilitatea instrumentelor în care sunt investite activele oficiale de rezervă ale statului.

Evoluția cursului oficial de schimb al leului moldovenesc față de valutele în care sunt deținute activele oficiale de rezervă a avut un impact semnificativ asupra situației financiare a Băncii Naționale a Moldovei (și anume, în anul 2022 a fost înregistrată deprecierea cursului USD/MDL în mărime de 8,0 la sută, față de deprecierea de 3,1 la sută în anul 2021).

Totodată, la finele anului 2022, ca rezultat al deprecierei leului moldovenesc față de unele valute componente ale stocurilor valutare, au fost înregistrate venituri nete nerealizate din diferențele de curs de la reevaluarea stocurilor valutare în mărime de 2 686,55 milioane lei. La finele anului 2021, veniturile nerealizate din diferențele de curs de la reevaluarea stocurilor valutare au constituit 778,39 milioane lei (Tabelul A.27).

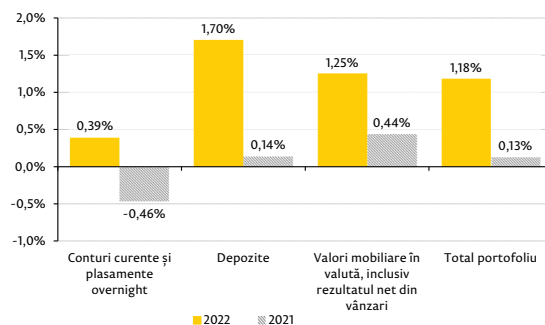
13.4 Analiza poziției financiare la nivel individual

Activitățile desfășurate de către Banca Națională a Moldovei pe parcursul anului 2022, în scopul îndeplinirii atribuțiilor sale de bază, se răsfrâng asupra structurii bilanțului Băncii Naționale a Moldovei, fapt reflectat în graficul 13.3 și tabelul A.28.

Rezultatul financiar al filialei

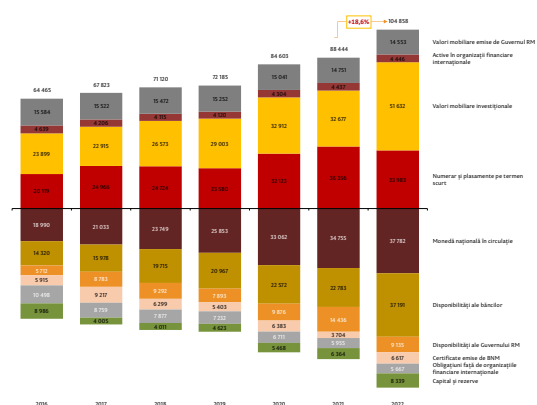
DCU gestionează, începând cu 31 iulie 2018, Sistemul Depozitarului central unic al valorilor mobiliare, care reprezintă un sistem de decontare a valorilor mobiliare, ce asigură prestarea serviciilor de înregistrare a valorilor mobiliare, de administrare centralizată, de decontare, după caz, a serviciilor auxiliare, corporative. DCU operează cu valori mobiliare de stat și creanțele Băncii Naționale a Moldovei, cu instrumente financiare corporative și asigură în totalitate funcțiile de decontare a tranzacțiilor bursiere. Operațiunile se efectuează prin înscrierea valorilor mobiliare în Sistemul DCU și deschiderea conturilor pentru emitent și primii proprietari. DCU efectuează decontări cu valorile mobiliare înregistrate, totodată, ține evidența valorilor mobiliare, a drepturilor și restricțiilor asupra drepturilor oferite de valorile mobiliare.

Graficul 13.2: Evoluția profitabilității activelor oficiale de rezervă în anul 2022 în comparație cu anul 2021 (%)

Sursa: BNM

Graficul 13.3: Evoluția bilanțului contabil pe parcursul anilor 2016-2022 (milioane lei)

Sursa: BNM

Evoluția rezultatului financiar al DCU pe parcursul anilor 2022-2021, este reflectată în tabelul A.29.

Analiza poziției financiare a filialei

Activitățile desfășurate de către DCU pe parcursul anului 2022, în scopul îndeplinirii atribuțiilor sale de bază, se răsfrâng asupra structurii bilanțului filialei, fapt reflectat în tabelul A.30.

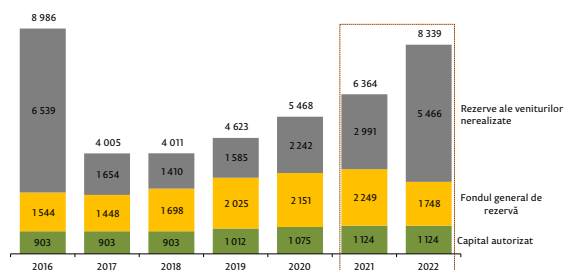
13.5 Analiza comparativă a poziției financiare și a rezultatului financiar consolidat

Ca urmare a consolidării rezultatului financiar al filialei Băncii Naționale a Moldovei, poziția financiară consolidată și individuală a Băncii Naționale a Moldovei se prezintă, după cum urmează în tabelul A.31.

Ca rezultat al consolidării rezultatului financiar al filialei, la 31 decembrie 2022 poziția financiară consolidată a Băncii Naționale a Moldovei a crescut cu 7,13 milioane lei, efect determinat de investirea activelor de rezervă acumulate de DCU în valori mobiliare de stat și parțial în disponibilități păstrate la Banca Națională a Moldovei.

Ca urmare a consolidării rezultatului financiar al filialei Băncii Naționale a Moldovei, rezultatul financiar consolidat și individual al Băncii Naționale a Moldovei se prezintă după cum urmează în tabelul A.32.

Graficul 13.4: Structura capitalului și a rezervelor în anii 2016-2022 (milioane lei)

Sursa: BNM

13.6 Capital și rezerve

În conformitate cu art. 19 din Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei, capitalul băncii include capitalul statutar, conturile de rezervă create în conformitate cu prevederile art. 66 și conturile de rezervă ale veniturilor nerealizate. Capitalul statutar include capitalul autorizat și fondul general de rezervă, este dinamic și se formează din profitul anului disponibil pentru distribuție, din veniturile obținute conform art. 64 alineatul (3) și/sau din contribuțiile Guvernului Republicii Moldova, până când mărimea acestuia va atinge 10 la sută din totalul obligațiunilor monetare ale Băncii Naționale a Moldovei. Fondul general de rezervă poate fi utilizat în exclusivitate pentru acoperirea pierderilor realizate conform rezultatului exercițiului la finele anului financiar, în cazul în care se înregistrează un rezultat negativ.

Conform mecanismului de alocare a profitului, în cazul în care mărimea capitalului statutar al Băncii Naționale a Moldovei la finele anului financiar constituie de la 4,00 la sută până la 10,00 la sută din totalul obligațiunilor monetare ale Băncii Naționale a Moldovei, pentru majorarea capitalului statutar se alocă doar 50 la sută din profitul disponibil pentru distribuție, în modul prevăzut la art. 19 alin.(3).

În cazul în care la finele anului financiar nivelul capitalului statutar, după distribuirea rezultatului financiar aferent anului curent, scade sub 4,00 la sută din totalul obligațiunilor monetare ale Băncii Naționale, Guvernul, în persoana Ministerului Finanțelor, în decurs de 60 de zile după primirea raportului auditorului extern asupra situațiilor financiare ale Băncii Naționale, transferă Băncii Naționale, într-o singură tranșă, o contribuție de capital în valori mobiliare de stat la o rată a dobânzii de piață, în volumul necesar pentru majorarea capitalului statutar până la 4,00 la sută din totalul obligațiunilor monetare ale Băncii Naționale, în modul prevăzut la art. 19 alin.(6).

Situația capitalului și a rezervelor este prezentată în tabelul A.33.

Astfel, la 31 decembrie 2022, fondul general de rezervă a fost utilizat pentru acoperirea pierderii totale înregistrată de către Bancă, fiind diminuat cu 500 531 mii lei, până la 1 748 214 mii lei. Corespunzător, s-a diminuat și capitalul statutar, înregistrând suma de 2 872 586 mii lei.

Pe parcursul ultimilor ani, BNM a contribuit la dezvoltarea economică continuă, urmărind să mențină inflația în intervalul de variație al țintei de 5,0 la sută. Totodată, reformele sistemice și profunde efectuate pe parcursul ultimilor ani în domeniul bancar au contribuit la atingerea unui nivel înalt de reziliență și stabilitate. Astfel, băncile nu doar au depășit fără dificultăți semnificative perioada crizei pandemice, dar au și făcut parte din mecanismele de susținere a populației și economiei, fiind pregătite să sprijine prin creditare creșterea economică.

Considerând însă situația inedită înregistrată în anul 2022 asociată recuperării post-pandemice, crizei energetice globale, presiunilor inflaționiste generate de efectele de creștere a prețurilor la produsele alimentare și la resursele energetice pe plan internațional și regional, amplificate de escaladarea conflictului armat dintre Ucraina și Federația Rusă, și impactul social și economic la nivel global și național, BNM a adoptat un șir de măsuri restrictive de politică monetară.

Pe fondul crizelor simultane amplificate pe parcursul anului 2022, Banca Națională a depus eforturi privind temperarea consecințelor șocurilor asupra prețurilor, menținerea unui echilibru ce ar întruni, concomitent, condiții restrictive de politică monetară și condiții stimulative pentru creșterea economică, precum și asigurarea stabilității financiare și a monedei naționale. Eforturi care vor conduce, odată cu depășirea crizelor și reducerea riscurilor unor șocuri externe, la redresarea rapidă a economiei și la reluarea creșterii sustenabile.

Corectitudinea și oportunitatea caracterului restrictiv al măsurilor de politică monetară adoptate este confirmată și validată de încetinirea inflației anuale înregistrate în trimestrul IV 2022, când BNM a decis reluarea măsurilor de relaxare a politicii monetare, alăturându-se primelor țări din lume care au adoptat măsuri similare. Aceasta se datorează faptului că procesul inflaționist, în comparație cu alte țări din regiune, s-a manifestat mai devreme, iar măsurile restrictive de politică monetară au avut impactul scontat de temperare a inflației.

În consecință, măsurile de politică monetară adoptate pe parcursul anului 2022 au avut un impact negativ asupra profitabilității BNM și respectiv, asupra nivelului capitalului, care la 31 decembrie 2022, după acoperirea pierderii totale, constituia 3,52 la sută din totalul obligațiunilor monetare, ceea ce este sub nivelul minim admisibil de 4,00 la sută.

Astfel, în anul 2023 BNM nu va distribui profituri la veniturile bugetului de stat. Pe parcursul anului 2022, la bugetul de stat au fost transferate 50 la sută din profitul disponibil pentru distribuire al BNM aferent exercițiului financiar încheiat la 31 decembrie 2021, în mărime de 147 134 mii lei.

În aceste condiții, considerând mărimea capitalului statutar sub limita legală minimă de 4,00 la sută din obligațiunile monetare, este necesar ca Guvernul, în persoana Ministerului Finanțelor, în decurs de 60 de zile după primirea raportului auditorului extern asupra situațiilor financiare ale Băncii Naționale, să transfere Băncii Naționale o contribuție de capital în mărime de 396 149 mii lei sub formă de valori mobiliare de stat la o rată a dobânzii de piață, în volumul necesar pentru majorarea capitalului statutar până la 4,00 la sută din totalul obligațiunilor monetare ale Băncii Naționale.

În opinia BNM, nivelul capitalului sub limita de 4,00 la sută din obligațiunile monetare nu afectează abilitatea Băncii să opereze eficient sau să își implementeze adecvat politicile sau să își execute atribuțiile. Este recunoscut faptul că prin virtutea naturii sale unice, băncile centrale pot opera pentru o perioadă de timp cu capital sub nivelul adecvat stabilit în lege. Spre deosebire de alte entități, în care un capital inferior limitelor legale ar afecta sau suscita îngrijorări privind continuitatea afacerii, nivelul capitalului sub limita de 4,00 la sută nu afectează capacitatea de continuitate a operațiunilor BNM.

Cu toate acestea, este imperios ca nivelul capitalului să fie restabilit în timp la nivelul minim prin injectarea de capital de la Guvern în termenele legale. Este important de menționat că generarea profiturilor viitoare de către BNM în nivel suficient pentru acoperirea ritmului accelerat de creștere a obligațiunilor monetare și restabilirea nivelului de capital statutar de 4,00 la sută este în continuare destul de incertă, considerând decalajul dintre rentabilitatea activelor oficiale de rezervă disponibilă în piață nivelului de prudență și lichiditate adecvat gestionării rezervelor statului, dobânda la valorile mobiliare de stat din portofoliul BNM comparativ cu dobânzile achitate pentru instrumentele de politică monetară și disponibilitățile Ministerului Finanțelor la BNM. Mai mult, nivelul obligațiunilor monetare poate crește într-un ritm mai accelerat prognozelor, urmare influxurilor de asistență financiară din partea partenerilor de dezvoltare ai Republicii Moldova, influxurilor de valută persoanelor fizice, investițiilor de capital directe și intervențiilor valutare, fapt care poate cauza imposibilitatea regenerării și menținerii nivelului de capital la limita de 4,00 la sută fără injectările de capital din partea Guvernului sau completarea cu surse adiționale de finanțare a unor operațiuni ale BNM. Aceste judecăți derivă din prognozele BNM privind rezultatele financiare și nivelul capitalului statutar pentru anii 2023-2024, care sunt dependente de nivelul ratelor de referință ale statelor în care sunt investite rezervele

valutare pentru anii respectivi, de prezumțiile și riscurile asociate
proгноzelor utilizate în deciziile de politică monetară și de factorii
care determină majorarea obligațiunilor monetare.

Listă de figuri

1.1 Evoluția comparativă a PIB în economiile selectate în anii 2021 și 2022 (%)*	12
1.2 Evoluția indicelui USDX în contextul politicii monetare a SRF	13
1.3 Evoluția EUR/USD și a Euribor 3M	13
1.4 Ritmul mediu anual de creștere a prețurilor internaționale (%)	15
1.5 Prețurile la gazele naturale, USD/1 000 metri cubi	15
1.6 Oferta mondială și pe țări/grupuri vs. consumul mondial de petrol (milioane barili/zi)	15
2.1 Contribuția componentelor cererii la creșterea PIB (puncte procentuale)	18
2.2 Contribuția sectoarelor economiei la creșterea PIB (puncte procentuale)	18
2.3 Evoluția în termeni reali a consumului final al gospodăriilor populației (% , față de anul precedent)	19
2.4 Evoluția surselor de finanțare a consumului populației (% , față de anul precedent) și contribuțiile componentelor (puncte procentuale)	19
2.5 Rata anuală a investițiilor în imobilizări corporale (%) și contribuția componentelor (puncte procentuale)	20
2.6 Rata anuală a investițiilor în active imobilizate (%) și contribuția după sursele de finanțare (puncte procentuale)	20
2.7 Rata anuală a producției globale agricole (%) și contribuția după sectoare (puncte procentuale)	20
2.8 Evoluția producției industriale (% , față de anul precedent) și contribuția componentelor (puncte procentuale)	21
2.9 Evoluția în termeni reali a transportului de mărfuri (% , față de anul precedent) și contribuția componentelor (puncte procentuale)	21
2.10Evoluția în termeni reali a transportului de pasageri (% , față de anul precedent) și contribuția subcomponentelor (puncte procentuale)	21
2.11Evoluția în termeni reali a comerțului intern (% , față de anul precedent)	22
2.12Evoluția comerțului cu ridicata (% , față de anul precedent), prețuri curente	22
2.13Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contribuția pe categorii de țări (puncte procentuale)	22
2.14Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contribuții pe grupuri de mărfuri (puncte procentuale)	23
2.15Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contribuția după origine (puncte procentuale)	24
2.16Evoluția ratei anuale a importurilor (%) și contribuția pe categorii de țări (puncte procentuale)	24

2.17Evoluția ratei anuale a importurilor (%) și contribuția pe grupuri de mărfuri (puncte procentuale)	24
2.18Populația economic activă și populația ocupată	24
2.19Evoluția ratei de activitate și a ratei de ocupare a populației (%)	24
2.20Evoluția numărului de șomeri și a ratei șomajului	24
2.21Fondul de salarizare în economie și numărul mediu de salariați (% , față de anul precedent)	25
2.22Salariul mediu real (% , față de anul precedent)	25
2.23Rata anuală a IPC (%)	26
2.24Ritmul anual a subcomponentelor inflației (%)	26
2.25Evoluția inflației anuale și contribuția subcomponentelor (puncte procentuale)	26
2.26Contribuția subcomponentelor (puncte procentuale) la dinamica anuală a inflației de bază (%)	27
2.27Contribuția componentelor la dinamica anuală a prețurilor la produsele alimentare (puncte procentuale)	28
2.28Evoluția indicelui prețurilor la produsele alimentare la nivel internațional, indicele FAO . .	28
2.29Contribuția componentelor la dinamica anuală a prețurilor reglementate (puncte procentuale)	29
2.30Contribuția componentelor (puncte procentuale) la creșterea anuală a prețurilor la combustibili și carburanți (%)	32
2.31Rata anuală a prețurilor în industrie (%)	32
2.32Rata anuală a prețurilor în industrie (%) și contribuția componentelor acesteia clasificată după principalele ramuri (puncte procentuale)	32
2.33Evoluția ratei anuale a prețurilor în construcții (%)	33
2.34Rata anuală a prețurilor producătorului la produsele agricole (%)	33
2.35Inflația în Republica Moldova vs. inflația în țările – principali parteneri din regiune (%) . . .	34
2.36Inflația în unele țări – parteneri comerciali ai Republicii Moldovei (%)	34
2.37Inflația în Republica Moldova vs. inflația în țările – principali parteneri, decembrie 2022 (%)	34
2.38Indicatorii bugetului public național	36
2.39Contul curent – componente principale	38
2.40Exportul de bunuri, pe zone geografice (milioane USD)	38
2.41Importul de bunuri, pe zone geografice, prețuri CIF (milioane USD)	38
2.42Importurile de produse energetice și electricitate (milioane USD, prețuri CIF)	39
2.43Exportul și importul de servicii	39

2.44 Veniturile primare, pe componente	39
2.45 Veniturile secundare, pe componente	40
2.46 Distribuția geografică a remiterilor personale	40
2.47 Contul financiar după categorii funcționale	40
2.48 Investiții directe: acumularea netă de pasive, dezagregate pe instrumente (milioane USD)	41
2.49 Poziția investițională internațională în dinamică, la sfârșit de perioadă (milioane USD) . . .	42
2.50 Indicatorii suficienței activelor oficiale de rezervă ale Republicii Moldova (milioane USD) .	42
2.51 Investițiile directe, pasive, componentele de bază, poziția* la sfârșit de perioadă (milioane USD)	42
2.52 Investițiile directe, capital propriu acumulat la 31.12.2022, pe activități economice (conform CAEM 2), %	43
2.53 Datoria de stat ca pondere în PIB (% , sfârșit de an)	43
2.54 Datoria externă brută în dinamică	44
2.55 Structura datoriei externe – prezentare sectorială (milioane USD)	44
2.56 Structura pe creditori a datoriei private (%)	45
3.1 Evoluția instrumentelor politicii monetare	48
3.2 Evoluția soldului zilnic al operațiunilor de piață monetară (milioane lei)	50
3.3 Evoluția soldului mediu lunar al depozitelor/creditelor overnight în anii 2019-2022 (milioane lei)	52
3.4 Evoluția normei rezervelor obligatorii în MDL și în valută în anii 2019-2022 (%)	52
3.5 Evoluția mijloacelor atrase supuse rezervării în anii 2019-2022 (medii pe perioade de observare)	52
3.6 Evoluția cursului oficial de schimb MDL/USD și volumul tranzacțiilor zilnice ale BNM în anii 2019-2022	53
3.7 Evoluția componentelor masei monetare M2 (% , creștere față de luna similară a anului precedent)	54
3.8 Dinamica principalelor componente ale masei monetare M3 (% , creștere față de luna similară a anului precedent)	54
3.9 Soldul mediu anual al cererii față de economie (% , creștere anuală)	55
3.10 Dinamica componentelor soldului mediu anual al cererii față de economie (% , creștere anuală)	55
3.11 Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la creditele noi acordate în MDL	55
3.12 Dinamica volumului creditelor noi acordate în MDL (% , creștere anuală)	56

3.13Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la creditele noi acordate în valută și atașate la cursul valutei	56
3.14Dinamica componentelor soldului mediu anual al depozitelor atrase (% , creștere anuală) .	56
3.15Dinamica soldului mediu anual al depozitelor atrase la vedere și la termen (% , creștere anuală)	57
3.16Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la depozitele noi la termen atrase în MDL	57
3.17Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la depozitele noi la termen atrase în valută recalculate în MDL	57
3.18Ratele medii ale dobânzilor în MDL (% anual)	58
3.19Ratele medii ale dobânzilor aferente soldurilor creditelor și depozitelor, la sfârșit de an (% anual)	58
3.20Viteza de circulație a banilor (puncte procentuale)	59
3.21Indicatorii multiplicatorului monetar (puncte procentuale)	59
3.22Coeficient al monetizării economiei (puncte procentuale)	60
3.23Coeficientul creditării economiei și gradul de îndatorare (%)	60
3.24Gradul de dolarizare în economie (%)	60
3.25Indicatorii cantitativi ai pieței primare a VMS (milioane lei)	61
3.26Dinamica lunară a indicatorilor pieței primare a VMS	61
3.27Structura emisiunilor de VMS pe scadențe în anul 2021	61
3.28Structura emisiunilor de VMS pe scadențe în anul 2022	62
3.29Dinamica ratelor nominale ale dobânzilor la VMS cu scadența până la un an (%)	62
3.30Evoluția ratelor dobânzilor pe piața financiară (%)	63
3.31Dinamica volumului VMS în circulație la finele perioadei (milioane lei)	63
3.32Dinamica indicatorilor VMS (BT) comercializate pe piața secundară în perioada 2019-2022	63
3.33Structura VMS comercializate pe piața secundară în diviziune pe scadențe, în anul 2021 .	63
3.34Structura VMS comercializate pe piața secundară în diviziune pe scadențe, în anul 2022 .	63
3.35Evoluția ratelor de referință pe piața interbancară și a ratei de bază a BNM (%)	63
3.36Rulajul tranzacțiilor valutare contra MDL realizate pe piața valutară internă, în structură după modalitatea de decontare (virament sau numerar), anii 2019-2022	65
3.37Structura valutară a rulajului total al tranzacțiilor valutare contra MDL efectuate pe piața valutară internă în anul 2021 (%)	65
3.38Structura valutară a rulajului total al tranzacțiilor valutare contra MDL efectuate pe piața valutară internă în anul 2022 (%)	65

3.39 Numărul total al operațiunilor de schimb valutar cu persoanele juridice, pe valute	66
3.40 Numărul tranzacțiilor în euro și dolari SUA pe piața valutară intrabancară prin virament, structurate potrivit sumei tranzacționate (cu echivalentul de la 10 000 până la 100 000 dolari SUA)	66
3.41 Numărul tranzacțiilor în euro și dolari SUA pe piața valutară intrabancară prin virament, structurate potrivit sumei tranzacționate (mai mari de echivalentul a 100 000 dolari SUA)	66
3.42 Structura valutară a activelor valutare bilanțiere, curs efectiv (%)	67
3.43 Activele valutare bilanțiere, la curs efectiv, în structură pe tip de activ (milioane dolari SUA)	67
3.44 Structura valutară a obligațiunilor valutare bilanțiere, curs efectiv (%)	67
3.45 Obligațiunile valutare bilanțiere, la curs efectiv, în structură pe tip de pasiv (milioane dolari SUA)	68
3.46 Fluctuațiile cursului oficial al monedei naționale în raport cu dolarul SUA și euro	68
3.47 Evoluția monedelor unor parteneri comerciali principali ai Republicii Moldova și ale unor țări din regiune față de dolarul SUA, 2022/2021 (%)	68
3.48 Contribuția principalilor parteneri comerciali ai Republicii Moldova la modificarea cursului real efectiv în anul 2022	69
3.49 Dinamica cursului real efectiv al monedei naționale calculat pe baza ponderii principalilor parteneri comerciali pe parcursul perioadei 1/2019 – 12/2022	69
3.50 Gradul de acoperire a cererii nete prin oferta netă și dinamica cursului oficial	69
3.51 Structura valutară a ofertei nete de valută de la persoanele fizice (recalculată la un curs constant)	70
3.52 Activele oficiale de rezervă (AOR), pe tip de flux (milioane dolari SUA)	71
3.53 Ratele de politică monetară în SUA, UE, Marea Britanie	73
3.54 Structura rezervelor valutare pe instrumente investiționale la finele anilor 2019-2022 (milioane dolari SUA)	73
3.55 Structura valutară a rezervelor valutare la situația din 31.12.2022	74
4.1 Dinamica principalilor indicatori financiari pe sectorul bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2021* – 31.12.2022	75
4.2 Dinamica fondurilor proprii (milioane lei) și a ratei fondurilor proprii totale (%) pe sectorul bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2021* – 31.12.2022	77
4.3 Dinamica concentrării fondurilor proprii totale ale sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci pentru perioada 31.12.2021* – 31.12.2022 (%)	77
4.4 Structura capitalului social al sectorului bancar din Republica Moldova, conform sursei de proveniență a investițiilor pentru perioada 31.12.2021* – 31.12.2022 (%)	77
4.5 Dinamica concentrării activelor sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci pentru perioada 31.12.2021* – 31.12.2022 (%)	78

4.6 Concentrarea activelor sectorului bancar la 31.12.2022 (%)	78
4.7 Dinamica structurii activelor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2021* – 31.12.2022 (%)	79
4.8 Dinamica activelor, creditelor și depozitelor raportate la PIB (%)*	79
4.9 Distribuirea pe ramuri a creditelor la 31.12.2022 (%)	79
4.10 Distribuirea creditelor neperformante pe ramuri la 31.12.2022 (%)	80
4.11 Dinamica structurii portofoliului de credite al sectorului bancar din Republica Moldova conform categoriilor de clasificare la 31.12.2021* (%)	81
4.12 Dinamica structurii portofoliului de credite al sectorului bancar din Republica Moldova conform categoriilor de clasificare la 31.12.2022 (%)	81
4.13 Dinamica veniturilor și a cheltuielilor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru anii 2021* – 2022 (milioane lei)	83
4.14 Structura veniturilor sectorului bancar al Republicii Moldova în anul 2022 (%)	83
4.15 Structura cheltuielilor sectorului bancar al Republicii Moldova în anul 2022 (%)	83
4.16 Dinamica marjei nete a dobânzii, rentabilității activelor și capitalului sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2021* – 31.12.2022 (%)	84
4.17 Dinamica concentrării datoriilor sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci pentru perioada 31.12.2021* – 31.12.2022 (%)	84
4.18 Indicatorul privind acoperirea necesarului de lichiditate (LCR) pe componente și LCR	85
4.19 Numărul și valoarea plăților efectuate prin intermediul prestatorilor de servicii de plată nebankari, 2018-2022	94
5.1 Numărul și valoarea plăților procesate în SAPI, 2021-2022	103
5.2 Numărul cardurilor de plată aflate în circulație, anii 2018-2022 (milioane unități)	106
5.3 Numărul operațiunilor efectuate cu cardurile de plată emise în Republica Moldova, anii 2018-2022 (milioane operațiuni)	106
5.4 Structura operațiunilor domestice, anul 2022	107
5.5 Ponderea operațiunilor efectuate în străinătate cu cardurile emise în Republica Moldova, anul 2022	107
5.6 Indicatori de dezvoltare a pieței cardurilor de plată din Republica Moldova, anii 2018-2022	108
5.7 Numărul utilizatorilor SADD după tipul sistemelor, finele anilor 2018-2022	108
5.8 Numărul și valoarea operațiunilor efectuate prin intermediul SADD, 2018-2022	109
5.9 Numărul operațiunilor efectuate de transfer de credit, 2018-2022 (milioane operațiuni) . .	109
6.1 Evoluția pe valori nominale a bancnotelor în circulația monetară din punct de vedere valoric (milioane lei)	110

6.2	Evoluția pe valori nominale a bancnotelor în circulația monetară din punct de vedere cantitativ (milioane bancnote)	110
6.3	Structura pe valori nominale a bancnotelor aflate în circulație la finele anului 2022	110
6.4	Evoluția pe valori nominale a monedelor divizionare în circulația monetară din punct de vedere valoric (milioane lei)	112
6.5	Evoluția pe valori nominale a monedelor divizionare în circulația monetară din punct de vedere cantitativ (milioane monede)	112
6.6	Structura pe valori nominale a monedelor divizionare aflate în circulație la finele anului 2022	112
6.7	Evoluția pe valori nominale a monedelor metalice lei în circulația monetară din punct de vedere valoric (milioane lei)	112
6.8	Evoluția pe valori nominale a monedelor metalice lei în circulația monetară din punct de vedere cantitativ (milioane monede)	112
6.9	Structura pe valori nominale a monedelor metalice lei aflate în circulație la finele anului 2022	112
6.10	Bancnote emise în anul 2022 din punct de vedere cantitativ	113
6.11	Bancnote emise în anul 2022 din punct de vedere valoric	113
6.12	Monede metalice divizionare emise în anul 2022 din punct de vedere cantitativ	114
6.13	Monede metalice divizionare emise în anul 2022 din punct de vedere valoric	114
6.14	Monede metalice lei emise în anul 2022 din punct de vedere cantitativ	115
6.15	Bancnote retrase din circulație în anul 2022 din punct de vedere cantitativ	115
6.16	Structura pe valori nominale a falsurilor constatate în anul 2022 din punct de vedere cantitativ	115
6.17	Monede metalice lei emise în anul 2022 din punct de vedere valoric	115
6.18	Bancnote retrase din circulație în anul 2022 din punct de vedere valoric	115
6.19	Structura pe valori nominale a falsurilor constatate în anul 2021 din punct de vedere cantitativ	115
9.1	Procese management resurse umane	160
9.2	Fluctuația voluntară a personalului BNM (%)	161
9.3	Informații generale privind angajații BNM	161
9.4	Participările angajaților BNM la instruirii interne	162
9.5	Participările angajaților BNM la instruirii prestate de furnizori externi	162
9.6	Evoluția nivelului de performanță al angajaților BNM	162
9.7	Evoluția procesului de recrutare în BNM	163
9.8	Stagii de practică a studenților în BNM	164
13.1	Evoluția rezultatului financiar pe parcursul anilor 2016-2022 (milioane lei)	188
13.2	Evoluția profitabilității activelor oficiale de rezervă în anul 2022 în comparație cu anul 2021 (%)	191
13.3	Evoluția bilanțului contabil pe parcursul anilor 2016-2022 (milioane lei)	191
13.4	Structura capitalului și a rezervelor în anii 2016-2022 (milioane lei)	192

Listă de tabele

1.1	Aprecierea (-)/deprecierea (+) valutelor în anul 2022 (%)*	14
1.2	Evoluția indicatorilor selectați în economiile vecine și ale principalilor parteneri de comerț în anul 2022 (%)	16
2.1	Rata medie anuală a IPC	26
3.1	Ratele nominale medii ponderate anuale ale dobânzii la valorile mobiliare de stat pe scadențe (%)	62
9.1	Realizările majore înregistrate pe parcursul anului 2022	156
A.1	Balanța de plăți a Republicii Moldova (conform MBP6) – agregate principale (milioane USD)	205
A.2	Împrumuturi externe (pasive), pe sectoare instituționale, valorificări și rambursări (milioane USD)	206
A.3	Poziția investițională internațională (MBP6) a Republicii Moldova (milioane USD)	206
A.4	Datoria externă brută (MBP6) a Republicii Moldova, pe sectoare instituționale și pe scadențe (originale) (milioane USD)	207
A.5	Indicatorii principali aferenți datoriei externe (MBP6) (%)	207
A.6	Operațiunile pe piața valutară internă contra MDL (echivalentul în milioane dolari SUA)	208
A.7	Structura rulajului tranzacțiilor valutare contra MDL pe piața valutară internă	208
A.8	Soldul net (cumpărări minus vânzări) al tranzacțiilor valutare contra MDL realizate de băncile licențiate, sortate după data tranzacției (echivalentul în milioane dolari SUA)	209
A.9	Activele valutare bilanțiere ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)	209
A.10	Disponibilități în valută ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)	210
A.11	Obligațiunile valutare bilanțiere ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)	210
A.12	Structura valutară a conturilor curente și de depozit ale clienților băncilor licențiate (milioane dolari SUA)	210
A.13	Activele și obligațiunile condiționale în valută ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)	211
A.14	Limite de investiții și constrângeri aplicate de BNM în procesul de gestionare a riscului investițional	212
A.15	Dinamica structurii datoriilor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2021* – 31.12.2022, milioane lei	213
A.16	Dinamica plasărilor peste hotare ale băncilor din Republica Moldova (milioane lei)	214

A.17Evoluția plăților decontate prin sistemul automatizat de plăți interbancare	214
A.18Caracteristicile monedelor jubiliare și comemorative – emisia 2022	215
A.19Lista hotărârilor Consiliului de supraveghere și Comitetului executiv ale Băncii Naționale a Moldovei remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în anul 2022 .	216
A.20Lista hotărârilor Consiliului de supraveghere și Comitetului executiv ale Băncii Naționale a Moldovei remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în anul 2022 (continuare)	217
A.21Evoluția proiectelor majore ale BNM pe parcursul anului 2022	218
A.22Indicatorii de măsurare a navigabilității pe pagina web	226
A.23Comunicarea pe rețele sociale	226
A.24Analiza rezultatului financiar pe activități principale ale Băncii Naționale a Moldovei	227
A.25Rezultatul net din implementarea politicii monetare și al activităților ce țin de relațiile cu Guvernul Republicii Moldova	227
A.26Rezultatul net obținut în urma gestionării activelor oficiale de rezervă deținute de Banca Națională a Moldovei	227
A.27Evoluția cursului oficial de schimb	227
A.28Ponderea pozițiilor bilanțiere semnificative (%) și ratele medii anuale aferente instrumentelor financiare (%)	228
A.29Analiza rezultatului financiar pe activitățile principale ale Depozitarului central unic	228
A.30Ponderea pozițiilor bilanțiere semnificative (%) și ratele medii anuale aferente instrumentelor financiare (%)	229
A.31Poziția financiară consolidată și individuală a Băncii Naționale a Moldovei la 31 decembrie 2022	229
A.32Rezultatul financiar consolidat și individual al Băncii Naționale a Moldovei pentru anul 2022	230
A.33Capital și rezerve	230

Anexa A

Anexe

Tabelul A.1: Balanța de plăți a Republicii Moldova (conform MBP6) – agregate principale (milioane USD)

	2021 IV	2022 I*	2022 II*	2022 III*	2022 IV	2021	2022
CONTUL CURENT	-401,4	-570,3	-458,0	-628,8	-618,1	-1 699,4	-2 275,2
Bunuri	-1 102,0	-976,2	-1 113,8	-1 427,1	-1 466,6	-4 190,2	-4 983,6
Servicii	110,1	167,3	232,0	221,3	283,6	472,3	904,1
Venituri primare	82,2	-1,5	2,5	37,3	27,2	266,3	65,5
Venituri secundare	508,3	240,2	421,3	539,7	537,7	1 752,3	1 738,9
CONTUL DE CAPITAL	-9,4	-7,0	-2,1	9,5	19,7	-51,0	20,2
Necesarul net de finanțare (contul curent și de capital)	-410,8	-577,3	-460,1	-619,3	-598,3	-1 750,4	-2 255,0
CONTUL FINANCIAR	-330,8	-603,7	-453,5	-623,8	-676,2	-1 715,6	-2 357,2
Investiții directe, net	-125,6	-187,0	-113,5	-189,7	-46,5	-382,0	-536,7
Investiții de portofoliu, net	-6,7	0,6	1,0	-0,9	0,1	-4,9	0,8
Derivative financiare, net	-0,4	0,1	-0,5	0,1	1,0	-1,5	0,6
Alte investiții, net	-171,0	27,6	-587,9	-1 153,6	-745,3	-1 533,0	-2 459,3
Active de rezervă	-27,3	-445,0	247,5	720,4	114,5	205,8	637,3
Erori și omisiuni nete	80,0	-26,4	6,6	-4,4	-77,9	34,8	-102,1
Informativ: Remiteri personale, credit	545,1	417,8	525,3	534,8	508,0	2 059,3	1 985,8
% la PIB							
CONTUL CURENT	-10,6	-18,3	-13,4	-15,7	-16,0	-12,4	-15,8
Bunuri	-29,1	-31,4	-32,6	-35,7	-38,0	-30,6	-34,6
Servicii	2,9	5,4	6,8	5,5	7,3	3,4	6,3
Venituri primare	2,2	0,0	0,1	0,9	0,7	1,9	0,5
Venituri secundare	13,4	7,7	12,3	13,5	13,9	12,8	12,1
CONTUL DE CAPITAL	-0,2	-0,2	-0,1	0,2	0,5	-0,4	0,1
Necesarul net de finanțare (contul curent și de capital)	-10,8	-18,6	-13,5	-15,5	-15,5	-12,8	-15,6
CONTUL FINANCIAR	-8,7	-19,4	-13,3	-15,6	-17,5	-12,5	-16,3
Investiții directe, net	-3,3	-6,0	-3,3	-4,7	-1,2	-2,8	-3,7
Investiții de portofoliu și derivative financiare, net	-0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Alte investiții, net	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Active de rezervă	-4,5	0,9	-17,2	-28,9	-19,3	-11,2	-17,1
Informativ: Remiteri personale, credit	-0,7	-14,3	7,2	18,0	3,0	1,5	4,4

Notă: Pentru contul financiar: (-) – intrări nete de capital, (+) – ieșiri nete de capital

*date revizuite

Sursa: BNM

Tabelul A.2: Împrumuturi externe (pasive), pe sectoare instituționale, valorificări și rambursări (milioane USD)

	2021 IV		2022 I*		2022 II*		2022 III*		2022 IV	
	valor.	ramb.	valor.	ramb.	valor.	ramb.	valor.	ramb.	valor.	ramb.
Împrumuturi	347,5	157,1	68,9	103,7	330,7	109,9	369,1	114,2	437,2	97,8
Banca centrală	-	7,9	-	6,3	-	8,4	-	3,8	-	5,7
termen lung	-	7,9	-	6,3	-	8,4	-	3,8	-	5,7
Administrația publică	183,5	23,5	24,9	32,4	182,0	24,6	277,4	26,9	315,0	31,9
termen lung	183,5	23,5	24,9	32,4	182,0	24,6	277,4	26,9	315,0	31,9
Societăți care acceptă depozite, exclusiv banca centrală	36,4	7,4	9,0	3,2	57,3	10,1	31,0	29,1	71,3	10,9
termen scurt	-	-	-	-	26,3	-	-	25,6	0,1	0,1
termen lung	36,4	7,4	9,0	3,2	31,0	10,1	31,0	3,5	71,2	10,8
Societăți nefinanciare, GP și IFSLSGP	68,8	56,6	22,1	40,5	48,7	47,7	21,6	26,7	21,4	24,5
termen scurt	8,5	5,4	0,9	0,5	3,8	8,0	1,7	0,5	1,2	0,8
termen lung	60,3	51,2	21,3	40,0	44,9	39,8	19,9	26,3	20,2	23,7
Alte societăți financiare	58,9	61,7	12,9	21,4	42,7	19,1	39,0	27,6	29,4	24,9
termen scurt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
termen lung	58,9	61,7	12,9	21,4	42,7	19,1	39,0	27,6	29,4	24,9

Notă: GP – gospodăriile populației; IFSLSGP – instituții fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației

* date revizuite

Sursa: BNM

Tabelul A.3: Poziția investițională internațională (MBP6) a Republicii Moldova (milioane USD)

	31.12.2020	31.12.2021	31.03.2022*	30.06.2022*	30.09.2022*	31.12.2022
Poziția investițională internațională netă	-5 012,8	-5 218,4	-5 628,6	-5 720,6	-5 673,9	-6 041,2
Active	5 953,9	6 449,0	6 056,8	5 874,5	6 187,5	6 472,7
<i>Investiții directe</i>	<i>337,3</i>	<i>345,9</i>	<i>363,1</i>	<i>371,0</i>	<i>376,4</i>	<i>404,4</i>
Participații și acțiuni	253,6	279,1	293,8	302,7	314,4	332,9
Instrumente de natura datoriei	83,7	66,9	69,3	68,3	61,9	71,5
<i>Investiții de portofoliu și derivate financiare</i>	<i>23,4</i>	<i>16,1</i>	<i>16,7</i>	<i>17,6</i>	<i>17,5</i>	<i>17,8</i>
<i>Alte investiții</i>	<i>1 809,7</i>	<i>2 185,0</i>	<i>2 244,6</i>	<i>1 869,5</i>	<i>1 566,1</i>	<i>1 576,3</i>
Alte participații la capital	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Numerar și depozite	886,2	1 207,2	1 247,2	925,9	627,9	632,6
Împrumuturi	149,9	165,7	128,8	126,5	176,0	206,1
Credite comerciale și avansuri	764,0	802,6	859,0	807,6	752,6	727,9
Alte creanțe	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0
<i>Active de rezervă</i>	<i>3 783,5</i>	<i>3 901,9</i>	<i>3 432,4</i>	<i>3 616,4</i>	<i>4 227,5</i>	<i>4 474,2</i>
Pasive	10 966,7	11 667,4	11 685,4	11 595,1	11 861,4	12 513,9
<i>Investiții directe</i>	<i>4 748,9</i>	<i>4 801,5</i>	<i>4 893,7</i>	<i>4 804,4</i>	<i>4 892,2</i>	<i>4 926,4</i>
Participații și acțiuni	2 812,7	2 880,3	2 952,1	2 929,5	2 977,0	3 027,5
Instrumente de natura datoriei	1 936,2	1 921,2	1 941,6	1 874,9	1 915,2	1 898,9
<i>Investiții de portofoliu și derivate financiare</i>	<i>30,2</i>	<i>28,9</i>	<i>28,8</i>	<i>29,2</i>	<i>30,0</i>	<i>29,3</i>
<i>Alte investiții</i>	<i>6 187,6</i>	<i>6 837,0</i>	<i>6 763,0</i>	<i>6 761,5</i>	<i>6 939,2</i>	<i>7 558,2</i>
Numerar și depozite	136,1	140,8	153,9	160,1	209,2	203,6
Împrumuturi	4 125,1	4 203,6	4 119,4	4 195,6	4 253,5	4 834,4
Credite comerciale și avansuri	1 686,0	2 029,6	2 034,9	1 970,8	2 058,8	2 087,8
Alte angajamente-altele	70,8	66,8	63,3	57,7	56,7	55,7
Alocări de DST	169,5	396,2	391,5	377,3	361,1	376,7

Notă: DST – drepturi speciale de tragere

*date revizuite

Sursa: BNM

Tabelul A.4: Datoria externă brută (MBP6) a Republicii Moldova, pe sectoare instituționale și pe scadențe (originale) (milioane USD)

	31.12.2020	31.12.2021	31.03.2022*	30.06.2022*	30.09.2022*	31.12.2022
Administrația publică	2 255,1	2 606,6	2 561,3	2 606,9	2 705,7	3 172,9
Pe termen scurt	0,3	0,1	0,1	0,1	0,6	0,7
Pe termen lung	2 254,9	2 606,5	2 561,1	2 606,8	2 705,1	3 172,2
din care datoria UAT**	13,4	20,4	19,7	20,1	18,0	31,6
Banca centrală	141,1	92,4	85,2	73,9	66,9	64,0
Pe termen lung	141,1	92,4	85,2	73,9	66,9	64,0
Societăți care acceptă depozite, exclusiv banca centrală	302,7	342,7	353,3	394,6	433,5	505,0
Pe termen scurt	157,3	158,6	165,8	194,1	217,9	210,7
Pe termen lung	145,4	184,1	187,5	200,5	215,6	294,3
Alte sectoare	3 488,9	3 795,5	3 763,4	3 686,2	3 733,8	3 817,1
Pe termen scurt	1 745,6	2 089,7	2 097,3	2 028,6	2 112,5	2 143,4
Pe termen lung	1 743,3	1 705,8	1 666,1	1 657,7	1 621,3	1 673,7
<i>Alte societăți financiare</i>	<i>268,6</i>	<i>284,6</i>	<i>279,5</i>	<i>302,3</i>	<i>313,4</i>	<i>319,5</i>
Pe termen scurt	27,4	30,1	33,5	32,7	32,4	33,9
Pe termen lung	241,2	254,5	246,0	269,6	281,1	285,6
<i>Societăți nefinanciare</i>	<i>3 165,7</i>	<i>3 448,0</i>	<i>3 420,8</i>	<i>3 320,0</i>	<i>3 355,3</i>	<i>3 431,3</i>
Pe termen scurt	1 717,6	2 058,0	2 062,0	1 993,8	2 077,8	2 106,8
Pe termen lung	1 448,1	1 390,0	1 358,8	1 326,2	1 277,5	1 324,5
din care datoria corporațiilor publice	34,2	32,0	31,5	28,9	26,4	26,8
<i>Gospodăriile populației și IFSLSGP***</i>	<i>54,6</i>	<i>62,9</i>	<i>63,1</i>	<i>63,9</i>	<i>65,2</i>	<i>66,2</i>
Pe termen scurt	0,6	1,6	1,7	2,0	2,4	2,7
Pe termen lung	54,0	61,2	61,4	61,8	62,7	63,6
Investiții directe: creditare intragrup	1 936,2	1 921,2	1 941,6	1 874,9	1 915,2	1 898,9
Pe termen scurt	201,7	248,4	250,3	243,5	255,1	260,1
Pe termen lung	1 734,5	1 672,8	1 691,3	1 631,4	1 660,1	1 638,9
TOTAL	8 124,1	8 758,3	8 704,7	8 636,5	8 855,0	9 457,8

Notă: Au fost corectate datele privind alte angajamente aferente datoriei pentru anii 2020-2021

*date revizuite

**UAT – unități administrativ-teritoriale

***IFSLSGP – instituții fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației

Sursa: BNM

Tabelul A.5: Indicatorii principali aferenți datoriei externe (MBP6) (%)

	31.12.2020	31.12.2021	31.03.2022*	30.06.2022*	30.09.2022*	31.12.2022
Ponderea datoriei externe publice în DE brută	29,9	31,2	30,8	31,4	31,6	34,5
Ponderea DE pe termen lung în DE brută	74,1	71,5	71,1	71,4	70,8	72,4
Ponderea creditorilor organizații internaționale și guverne străine în DE sub formă de împrumuturi și alocări de DST	47,8	51,8	51,6	52,0	53,3	56,3
Rata medie trimestrială implicită a dobânzii la DE sub formă de împrumuturi și alocări de DST	0,5	0,4	0,3	0,3	0,4	0,4
Rata reînnoirii finanțării (raportul dintre trageri noi și rambursări la împrumuturile pe termen lung)	181,0	170,0	78,0	220,0	301,0	292,0
Scadența medie implicită a DE pe termen lung sub formă de împrumuturi (în câți ani va fi achitată datoria, dacă se vor păstra rambursările curente și nu vor fi trageri noi)	7,1	5,8	9,4	8,5	9,9	8,0

*date revizuite

**DE – datoria externă

Sursa: BNM

Tabelul A.6: Operațiunile pe piața valutară internă contra MDL (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Tranzacțiile băncilor licențiate pe piața valutară contra MDL, în structură pe surse (inclusiv operațiuni cu instrumente financiare derivate)									Case de schimb valutar (numerar)	Piața valutară internă		
	BNM	Bănci rezidente	Bănci nerezidente	Persoane juridice	Persoane fizice și casele de schimb valutar			Diverse	Total		virament	numerar	total
	1	2	3	4	5	6	7=5+6	8	9=1+2+3+4+7+8	10	11=9-5	12=5+10	13=11+12
Rulaj													
2021	473,2	710,4	148,6	9 830,0	2 789,0	926,7	3 715,7	1 143,6	16 021,5	1 903,0	13 232,5	4 692,0	17 924,5
2022	1 680,6	808,4	289,4	12 122,5	3 211,8	1 376,4	4 588,2	1 649,1	21 138,2	1 952,9	17 926,4	5 164,7	23 091,1
2022/2021, %	255,2	13,8	94,8	23,3	15,2	48,5	23,5	44,2	31,9	2,6	35,5	10,1	28,8
Cumpărări													
2021	389,3	355,2	74,6	3 417,3	2 415,4	521,5	2 936,9	807,2	7 980,5	1 063,9	5 565,1	3 479,3	9 044,4
2022	962,8	404,2	79,8	4 522,7	2 648,4	778,0	3 426,4	1 166,0	10 561,9	1 079,3	7 913,5	3 727,7	11 641,2
2022/2021, %	147,3	13,8	7,0	32,3	9,6	49,2	16,7	44,4	32,3	1,4	42,2	7,1	28,7
Vânzări													
2021	83,9	355,2	74,0	6 412,7	373,6	405,2	778,8	336,4	8 041,0	839,1	7 667,4	1 212,7	8 880,1
2022	717,8	404,2	209,6	7 599,8	563,4	598,4	1 161,8	483,1	10 576,3	873,6	10 012,9	1 437,0	11 449,9
2022/2021, %	755,5	13,8	183,2	18,5	50,8	47,7	49,2	43,6	31,5	4,1	30,6	18,5	28,9

Sursa: Raport privind operațiunile de cumpărare și vânzare a valutei străine contra lei moldovenești efectuate de către banca licențiată, precum și datele BNM; Raport privind operațiunile de schimb valutar efectuate de către casa de schimb valutar; Raport privind operațiunile de schimb valutar efectuate de către hoteluri.

Tabelul A.7: Structura rulajului tranzacțiilor valutare contra MDL pe piața valutară internă

	Piața valutară prin virament		Piața valutară în numerar		Total piața valutară internă	
	cumpărări	vânzări	cumpărări	vânzări	cumpărări	vânzări
2021	<i>Ponderea, %</i>					
USD	50,6	48,3	11,3	24,2	35,5	45,0
EUR	47,4	47,1	71,9	66,5	56,8	49,7
RUB	1,1	3,0	2,8	2,2	1,7	2,9
Alte valute	0,9	1,6	14,0	7,1	5,9	2,3
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
2022	<i>Ponderea, %</i>					
USD	48,0	47,4	14,8	25,6	37,4	44,7
EUR	50,5	48,7	74,3	65,6	58,1	50,8
RUB	0,7	1,2	0,6	1,3	0,6	1,2
Alte valute	0,9	2,7	10,3	7,5	3,9	3,3
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Sursa: Raport privind operațiunile de cumpărare și vânzare a valutei străine efectuate de către banca licențiată, precum și datele BNM; Raport privind operațiunile de schimb valutar efectuate de către casa de schimb valutar; Raport privind operațiunile de schimb valutar efectuate de către hoteluri.

Tabelul A.8: Soldul net (cumpărări minus vânzări) al tranzacțiilor valutare contra MDL realizate de băncile licențiate, sortate după data tranzacției (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Soldul net						TOTAL
	BNM*	Bănci rezidente	Bănci nerezidente	Persoane juridice	Persoane fizice (inclusiv case de schimb valutar)	Diverse	
Trimestrul I	12,1	0,0	-4,3	-609,7	500,5	89,7	-11,7
Trimestrul II	-1,0	0,0	25,1	-784,1	628,8	112,1	-19,1
Trimestrul III	20,3	0,0	-9,1	-808,1	639,2	157,6	-0,1
Trimestrul IV	274,0	0,0	-11,1	-793,5	389,6	111,4	-29,6
2021	305,4	0,0	0,6	-2 995,4	2 158,1	470,8	-60,5
Trimestrul I	436,2	0,0	4,2	-735,4	197,9	102,4	5,3
Trimestrul II	-24,1	0,0	-52,8	-641,2	539,6	171,6	-6,9
Trimestrul III	-202,3	0,0	-46,8	-777,4	802,9	220,3	-3,3
Trimestrul IV	35,2	0,0	-34,4	-923,1	724,2	188,6	-9,5
2022	245,0	0,0	-129,8	-3 077,1	2 264,6	682,9	-14,4

Sursa: BNM

*Inclusiv operațiuni de swap valutar între BNM și băncile licențiate.

Tabelul A.9: Activele valutare bilanțiere ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Sold la 31.12.2021*			Sold la 31.12.2022		31.12.2022/ 31.12.2021, %	
	curs fix din 31.12.2022	curs efectiv	pondere, %	curs efectiv	pondere, %	curs fix din 31.12.2022	curs efectiv
Credite acordate în valută, inclusiv:	780,5	817,5	34,2	951,3	40,3	21,9	16,4
EUR	574,0	611,0	25,6	753,6	31,9	31,3	23,3
USD	206,5	206,5	8,6	197,7	8,4	-4,3	-4,3
Disponibilități în valută, inclusiv:	828,7	867,4	36,3	396,0	16,8	-52,2	-54,3
EUR	606,1	645,2	27,0	210,9	8,9	-65,2	-67,3
USD	188,9	188,9	7,9	168,4	7,1	-10,8	-10,8
Alte valute	67,3	33,3	1,4	16,7	0,7	-75,2	-49,9
Rezerve obligatorii în valută	577,0	604,8	25,3	917,2	38,9	59,0	51,7
Alte active în valută (1+2+3), inclusiv:	-6,4	-7,6	-0,3	-30,7	-1,3	4,8 ori	4,0 ori
1. Conturi „Nostro” deschise în băncile din RM	6,4	6,4	0,3	5,3	0,2	-17,6	-17,9
2. Alte active	40,7	41,9	1,8	31,6	1,3	-22,3	-24,6
3. Ajustări și reduceri pentru pierderi din depreciere	-53,5	-55,9	-2,3	-67,6	-2,9	26,2	20,6
Active atașate la cursul valutei străine	101,4	107,5	4,5	125,6	5,3	23,9	16,8
Total active valutare bilanțiere	2 281,2	2 389,7	100,0	2 359,4	100,0	3,4	-1,3

Sursa: BNM

*Date actualizate pe parcursul anului 2022.

Tabelul A.10: Disponibilități în valută ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Sold la 31.12.2021*	Pondere, %	Sold la 31.12.2022	Pondere, %	31.12.2022/ 31.12.2021, %
Conturi „Nostro” deschise în străinătate	445,7	51,4	115,6	29,2	-74,1
Numerar în valută	156,8	18,1	162,2	41,0	3,4
Plasări în străinătate	52,4	6,0	46,6	11,8	-11,0
Mijloace plasate overnight	202,0	23,3	60,1	15,2	-70,3
Valori mobiliare în valută	10,6	1,2	11,5	2,9	8,8
Total	867,4	100,0	396,0	100,0	-54,3

Sursa: BNM

*Date actualizate pe parcursul anului 2022.

Tabelul A.11: Obligațiunile valutare bilanțiere ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Sold la 31.12.2021*			Sold la 31.12.2022			31.12.2022/ 31.12.2021, %
	curs fix din 31.12.2022	curs efectiv	pondere, %	curs fix din 31.12.2022	curs efectiv	pondere, %	curs fix din 31.12.2022
Total conturi curente și de depozit ale clienților nebankari, inclusiv:	2 058,6	2 155,6	90,1	1 936,5	83,2	-5,9	-10,2
- rezidenți	1 998,5	2 092,9	87,5	1 849,5	79,5	-7,5	-11,6
- nerezidenți	60,0	62,6	2,6	86,9	3,7	44,8	38,8
Depozite la termen	650,3	680,0	28,4	607,0	26,1	-6,7	-10,7
Conturi curente	1 104,0	1 155,4	48,3	1 069,4	45,9	-3,1	-7,4
Depozite la vedere	304,2	320,2	13,4	260,1	11,2	-14,5	-18,8
Credite primite	157,6	166,9	7,0	272,7	11,7	73,1	63,4
Conturi „Loro” și depozite la termen ale băncilor străine	0,2	0,2	0,0	1,8	0,1	677,9	638,0
Alte obligațiuni în valută	66,9	70,3	2,9	116,6	5,0	74,4	66,0
Total obligațiuni valutare bilanțiere	2 283,2	2 393,0	100,0	2 327,6	100,0	1,9	-2,7

Sursa: BNM

*Date actualizate pe parcursul anului 2022.

Tabelul A.12: Structura valutară a conturilor curente și de depozit ale clienților băncilor licențiate (milioane dolari SUA)

	Sold la 31.12.2021			Sold la 31.12.2022		31.12.2022/ 31.12.2021, %	
	curs fix din 31.12.2022	curs efectiv	pondere, %	curs efectiv	pondere, %	curs fix din 31.12.2022	curs efectiv
EUR	1 509,0	1 606,3	74,5	1 349,4	69,7	-10,6	-16,0
USD	530,5	530,5	24,6	575,3	29,7	8,4	8,4
RUB	7,0	6,7	0,3	1,3	0,1	-81,2	-80,3
Alte valute	12,1	12,1	0,6	10,5	0,5	-13,7	-13,7
Total	2 058,6	2 155,6	100,0	1 936,5	100,0	-5,9	-10,2

Sursa: BNM

Tabelul A.13: Activele și obligațiunile condiționale în valută ale băncilor licențiate
(echivalentul în milioane dolari SUA)

	Sold la 31.12.2021	Pondere, %	Sold la 31.12.2022	Pondere, %	31.12.2022/ 31.12.2021, %
Active condiționale în valută					
Cumpărări curente	14,2	44,5	7,0	57,1	-50,8
Cumpărări la termen	17,6	55,2	5,2	42,9	-70,2
Alte active condiționale	0,0	0,3	0,0	0,0	-
Total active condiționale	31,8	100,0	12,2	100,0	-61,5
Obligațiuni condiționale în valută					
Vânzări curente	14,2	44,6	7,0	24,8	-50,8
Vânzări la termen	17,6	55,4	21,2	75,2	20,2
Alte obligațiuni condiționale	0,0	0,0	0,0	0,0	-
Total obligațiuni condiționale	31,8	100,0	28,2	100,0	-11,5
Active condiționale minus obligațiuni condiționale			-16,0		
(Active condiționale minus obligațiuni condiționale)/ fonduri proprii (%)			-1,7		

Sursa: BNM

Tabelul A.14: Limite de investiții și constrângeri aplicate de BNM în procesul de gestionare a riscului investițional

Riscuri	Metode de diminuare
Riscul de credit	<ul style="list-style-type: none"> Investirea în contrapărți sigure, cu bonitate înaltă, stabilită de agențiile internaționale de rating Standard & Poor's, Moody's și Fitch Ratings (se aplică ratingul mediu al cotațiilor celor trei agenții, estimat în baza a cel puțin două cotații). Stabilirea unui rating minim admisibil al contrapărților autorizate pentru efectuarea tranzacțiilor. Stabilirea limitelor pe instrumente investiționale, contrapărți/emitenți, de deviere față de benchmark și monitorizarea zilnică a respectării acestora. Cuantificarea riscului de credit, utilizând probabilitățile de default estimate de către agenția de rating Standard & Poor's, pentru fiecare tip de rating și în funcție de scadența reziduală a instrumentelor financiare. Calculul lunar al pierderilor de credit așteptate în conformitate cu SIRF 9.
Riscul de piață	<ul style="list-style-type: none"> Monitorizarea zilnică a riscului de piață se efectuează prin intermediul evaluării la prețul de piață a veniturilor/pierderilor nerealizate de la fluctuația ratelor de schimb și din modificarea prețurilor valorilor mobiliare. Riscul de piață aferent portofoliului de valori mobiliare investiționale este evaluat în baza metodologiei valorii expuse la risc (VaR și CVaR), care estimează potențialele pierderi financiare, în baza unor parametri setați și asumărilor cu privire la evoluțiile adverse ale condițiilor pieței. Monitorizarea riscului ratei dobânzii și determinarea sensibilității prețului valorilor mobiliare din portofoliile de investiții la modificarea ratelor dobânzii este realizată aplicând indicatorul PV01. Stabilirea de către Comitetul executiv al BNM a compoziției valutare normative a portofoliului de investiții care urmărește acoperirea riscului valutar și optimizarea portofoliului printr-o corelație adecvată a compoziției valutare a activelor și pasivelor, precum și printr-un orizont investițional acceptabil pentru asigurarea continuității deservirii obligațiilor externe curente și implementării politicilor monetare și valutare a statului. Structura valutară normativă se determină în baza unei analize ample a: compoziției valutare a comerțului de mărfuri și servicii, datoriei externe, valutei în care se efectuează intervențiile, etc. Compoziția valutară a rezervelor poate devia în limite de ± 10 puncte procentuale de la structura valutară normativă. Stabilirea de către Comitetul de investiții al BNM a structurii valutare a fiecărui sub-portofoliu și devierile admisibile. Respectarea compoziției valutare normative și structurii valutare a fiecărui sub-portofoliu în limitele de deviere admisibile.
Riscul de lichiditate	<ul style="list-style-type: none"> Asigurarea lichidității prin cota substanțială a depunerilor la vedere și investițiile în valori mobiliare cu lichiditate înaltă și nivel redus de risc. Stabilirea limitelor de durată pe sub-portofolii și a scadenței maxime a investițiilor în dependență de instrument. În cazul sub-portofoliilor de investiții indexate, monitorizarea zilnică a riscului de lichiditate se efectuează și prin aplicarea unor benchmark-uri în dependență de tipul instrumentului și valută. Benchmark-urile sunt indici de piață, recunoscuți și utilizați pe plan mondial la evaluarea comparativă a performanței și riscurilor aferente portofoliilor de investiții. Politica investițională a BNM permite gestionarea activă a rezervelor, cu devieri limitate de instrumente și de durată față de benchmark.

Sursa: BNM

Tabelul A.15: Dinamica structurii datoriilor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2021* – 31.12.2022, milioane lei

Denumirea articolului	31.12.2021 mil. lei	31.12.2022 mil. lei	Dinamica mil. lei %	
Datorii financiare deținute în vederea tranzacționării	1,3	-1,6	-3,0	-222,8
Datorii financiare desemnate la valoarea justă prin profit sau pierdere	26,0	27,8	1,8	7,1
Datorii financiare evaluate la cost amortizat, inclusiv:	96 944,2	105 118,7	8 174,5	8,4
<i>depozite</i>	90 145,8	95 144,1	4 998,3	5,5
<i>alte datorii financiare</i>	6 798,4	9 974,6	3 176,2	46,7
Provizioane	591,9	733,5	141,5	23,9
Datorii privind impozitele	155,2	208,5	53,3	34,3
Alte datorii	1 369,3	2 075,9	706,6	51,6
Datorii incluse în grupurile de cedare clasificate drept deținute pentru vânzare	0,0	0,0	0,0	-
Total datorii	99 087,9	108 162,8	9 074,9	9,2

Sursa: BNM

*Datele la situația din 31.12.2021 sunt ajustate conform rezultatelor auditului extern.

Tabelul A.16: Dinamica plasărilor peste hotare ale băncilor din Republica Moldova (milioane lei)

Denumirea țării	31.12.2022		31.12.2021		Dinamica 31.12.2022/ 31.12.2021	
	ponderea		ponderea			
	lei	(%)	lei	(%)	lei	(%)
Statele Unite ale Americii	1 144,3	26,9	1 625,9	13,1	-481,6	-29,6
Franța	838,9	19,7	996,5	8,0	-157,6	-15,8
Germania	680,1	16,0	6 395,1	51,5	-5 715,0	-89,4
Austria	595,9	14,0	2 214,3	17,8	-1 618,4	-73,1
Italia	423,5	10,0	683,5	5,5	-259,9	-38,0
Regatul Unit	213,0	5,0	158,1	1,3	55,0	34,8
Singapore	192,2	4,5	146,6	1,2	45,6	31,1
România	70,9	1,7	63,5	0,5	7,5	11,8
Rusia	51,7	1,2	76,6	0,6	-24,9	-32,5
Republica Populară Chineză	27,7	0,7	6,0	0,0	21,7	363,8
Elveția	14,8	0,3	8,7	0,1	6,1	69,8
Turcia	0,7	0,0	0,2	0,0	0,4	162,1
Ucraina	0,4	0,0	7,0	0,1	-6,6	-93,9
Belarus	0,0	0,0	34,5	0,3	-34,5	-100,0
Alte țări (Georgia, Ungaria, Spania)	0,0	0,0	5,8	0,05	-5,8	100,0
Total pe țări	4 254,1	100,0	12 422,2	100,0	-8 168,1	-65,8

Sursa: BNM

Tabelul A.17: Evoluția plăților decontate prin sistemul automatizat de plăți interbancare

Sistemul	Anul	Numărul (mii plăți)		Valoarea (mil. lei)		Valoarea medie pe tranzacție (mii lei)
		Total	Media zilnică	Total	Media zilnică	
SAPI	2021	13 812,0	54,6	1 083 390,1	4 282,2	78,4
	2022	14 345,1	56,5	1 223 918,4	4 818,6	85,3
Inclusiv						
SDBTR	2021	1 498,3	5,9	982 925,8	3 885,1	656,0
	2022	1 187,9	4,7	1 031 919,8	4 062,7	868,7
SCDN	2021	12 313,5	48,6	100 464,2	397,1	8,2
	2022	13 157,1	51,8	191 998,6	755,9	14,6

Sursa: BNM

Tabelul A.18: Caracteristicile monedelor jubiliare și comemorative – emisia 2022

Denumirea monedei	Valoarea nominală	Metal	Greutate (gr)	Diametru (mm)	Tiraj (ex.)
Seria „Evenimente istorice”					
100 de ani de la încoronarea Regelui Ferdinand I și a Reginei Maria ca suverani ai României Mari	100 lei	Argint 999/1 000	22,0	35	300
Seria „Personalități”					
Mihai Dolgan – 80 de ani de la naștere (color)	50 lei	Argint 999/1 000	22,0	35	500
Ion Neculce – 350 de ani de la naștere	50 lei	Argint 999/1 000	16,5	30	250
Seria „Sărbătorile, cultura, tradițiile Moldovei”					
Arhitectura vernaculară în piatră	50 lei	Argint 999/1 000	22,0	35	300
Seria „Cartea Roșie a Republicii Moldova”					
Mierla-de-piatră (Monticola saxatilis) (color)	50 lei	Argint 999/1 000	22,0	35	300
Seria „Poveștile copilăriei”					
Amintiri din copilărie	20 lei	Tombac argintat	20,0	35	300
Seria „Altele”					
Brandul de țară „Pomul vieții” (color)	50 lei	Argint 999/1 000	22,0	35	1500

Sursa: BNM

Tabelul A.19: Lista hotărârilor Consiliului de supraveghere și Comitetului executiv ale Băncii Naționale a Moldovei remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în anul 2022

Hotărârile Consiliului de supraveghere					
Nr. d/o	Nr. HCS	Data aprobării	Titlul HCS	Publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova	
				număr/articol	data
1	7	06.05.2022	Cu privire la punerea în circulație ca mijloc de plată și în scop numismatic a monedei comemorative „Mihai Dolgan – 80 de ani de la naștere”	151-157/588	20.05.2022
2	28	19.12.2022	Cu privire la punerea în circulație ca mijloc de plată și în scop numismatic a unor monede comemorative, emisia anului 2022	413-425/1440	23.12.2022
Hotărârile Comitetului executiv					
Nr. d/o	Nr. HCE	Data aprobării	Titlul HCE	Publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova	
				număr/articol	data
1	2	13.01.2022	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	19-25/52	21.01.2022
2	4	20.01.2022	Pentru modificarea Regulamentului cu privire la activitatea prestatorilor de servicii de plată nebankari, aprobat prin Hotărârea Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei nr. 217/2019	34-38/106	04.02.2022
3	16	03.02.2022	Cu privire la modificarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	53-59/220	25.02.2022
4	24	15.02.2022	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	45-52/190	18.02.2022
5	35	03.03.2022	Cu privire la stabilirea băncilor care sunt societăți de importanță sistemică din Republica Moldova și a amortizorului O-SII	68-71/287	11.03.2022
6	36	03.03.2022	Cu privire la stabilirea ratei amortizorului anticiclic pentru expunerile din credite situate în Republica Moldova	68-71/288	11.03.2022
7	42	09.03.2022	Pentru modificarea Regulamentului privind efectuarea operațiunilor pe piața valutară interbancară a Republicii Moldova, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr. 8/2013	73-77/311	18.03.2022
8	45	11.03.2022	Pentru modificarea Instrucțiunii privind notificarea angajamentelor externe, aprobate prin Hotărârea Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei nr. 12/2020	88-95/372	01.04.2022
9	48	15.03.2022	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	88-95/373	01.04.2022
10	65	07.04.2022	Pentru modificarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	129-133/511	29.04.2022
11	74	14.04.2022	Cu privire la modificarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	135-140/534	06.05.2022
12	90	05.05.2022	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	141-150/554	13.05.2022
13	91	05.05.2022	Pentru modificarea Hotărârii Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei nr. 180/2019 „Privind comisioanele aplicate pentru operațiunile de plată efectuate printr-un card de plată sau printr-un dispozitiv asemănător, ale comisioanelor aplicate de către prestatorii de servicii de plată pentru operațiunile de plată ce presupun utilizarea sistemului automatizat de plăți interbancare și ale comisioanelor percepute de Banca Națională a Moldovei pentru plățile procesate în sistemul automatizat de plăți interbancare”	151-157/589	20.05.2022
14	98	12.05.2022	Cu privire la majorarea amortizorului de risc sistemic pentru expunerile băncilor la riscul de credit aferent persoanelor fizice rezidente	151-157/590	20.05.2022
15	101	19.05.2022	Pentru aprobarea Regulamentului privind creditarea responsabilă a consumatorilor de către bănci	164-169/661	03.06.2022
16	108	26.05.2022	Pentru modificarea Instrucțiunii privind modul de întocmire și prezentare de către bănci a rapoartelor primare în vederea identificării și supravegherii riscului de credit, aprobată prin Hotărârea Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei nr. 54 din 09.03.2016	170-176/699	10.06.2022
17	112	02.06.2022	Pentru modificarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	177/701	15.06.2022
18	113	02.06.2022	Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la deținerile calificate ale băncilor	177/702	15.06.2022
19	114	02.06.2022	Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la investițiile băncilor în imobil	177/703	15.06.2022
20	117	03.06.2022	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	170-176/700	10.06.2022
21	128	23.06.2022	Cu privire la stabilirea ratei amortizorului anticiclic pentru expunerile din credite situate în Republica Moldova	194-200/768	01.07.2022
22	137	30.06.2022	Pentru modificarea Regulamentului privind tranzacțiile băncii cu persoanele sale afiliate, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr. 240/2013	208-216/838	15.07.2022
23	138	30.06.2022	Privind criteriile aplicabile societății de audit în scopul calificării acesteia drept o societate cu renume internațional	208-216/839	15.07.2022
24	146	07.07.2022	Pentru modificarea anexei nr.1 la Instrucțiunea privind modul de prezentare a rapoartelor în formă electronică la Banca Națională a Moldovei, aprobată prin Hotărârea Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei nr. 245/2019	221-229/869	22.07.2022

Sursa: BNM

Tabelul A.20: Lista hotărârilor Consiliului de supraveghere și Comitetului executiv ale Băncii Naționale a Moldovei remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în anul 2022 (continuare)

Nr. d/o	Nr. HCE	Data aprobării	Titlul HCE	Publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova	
				număr/articol	data
25	159	04.08.2022	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	257-263/961	12.08.2022
26	193	13.09.2022	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei	283/1069	15.09.2022
27	218	03.11.2022	Cu privire la modificarea punctului 1 ¹ lit. b) din Hotărârea Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei nr. 139/2019 „Cu privire la ratele dobânzii pentru remunerarea rezervelor obligatorii și comisioanele aferente deservirii și gestionării rezervelor obligatorii în dolari SUA și în euro”	349-361/1300	11.11.2022
28	220	03.11.2022	Cu privire la modificarea Hotărârii Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei nr. 322/2018 cu privire la aprobarea Regulamentului privind cadrul de administrare a activității băncilor	363-373/1329	18.11.2022
29	225	08.11.2022	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei	363-373/1330	18.11.2022
30	247	05.12.2022	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	394-400/1393	09.12.2022
31	249	08.12.2022	Pentru modificarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	413-425/1441	23.12.2022
32	254	15.12.2022	Pentru modificarea anexei nr.1 la Regulamentul privind stabilirea cursului oficial al leului moldovenesc față de valutele străine, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr. 3/2009	431-434/1482	27.12.2022
33	275	29.12.2022	Pentru modificarea și abrogarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	3-4/29	13.01.2023

Sursa: BNM

Tabelul A.21: Evoluția proiectelor majore ale BNM pe parcursul anului 2022

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiectivele proiectului	Perioada inițierii	Realizări	Pași următori pentru 2023
1.	Implementarea soluției pentru eficientizarea procesului de licențiere, autorizare și notificare	3. Consolidarea sectorului bancar și implementarea supravegherii bazate pe risc	Asigurarea unei gestiuni centralizate, eficiente și transparente a relațiilor BNM cu toate contrapărțile cu care interacționează în cadrul proceselor de licențiere, autorizare și notificare, precum și asigurarea utilizatorilor BNM cu un instrument modern menit să faciliteze realizarea sarcinilor de bază prin sporirea gradului de automatizare a proceselor.	Trim. III 2015	Pe parcursul anului, a fost inițiată utilizarea în cadrul sistemului informatic cu privire la licențiere, autorizare și notificare a funcționalității privind prezentarea în formă electronică a înștiințărilor de către bănci despre deschiderea birourilor de schimb valutar și instalarea aparatelor de schimb valutar. Totodată, au fost realizate activități de promovare a amendamentelor la Legea nr. 62/2008 privind reglementarea valutară și Legea nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, în contextul implementării de către BNM a soluției pentru eficientizarea procesului de licențiere a caselor de schimb valutar și a hotelurilor care intenționează să desfășoare activitate de schimb valutar în numerar cu persoane fizice pe teritoriul Republicii Moldova, precum și îmbunătățirii cadrului legal aferent domeniului valutar. Ulterior, a fost aprobată de către Parlamentul RM, Legea nr. 363/2022 pentru modificarea Legii nr. 62/2008 și Legii nr. 548/1995.	Continuarea promovării modificărilor la actele normative, ca rezultat al aprobării Legii nr. 363/2022 pentru modificarea unor acte normative (Legii nr. 62/2008 privind reglementarea valutară și Legii nr. 548/1995 cu privire la BNM); Transmiterea în utilizare către părțile terțe a modului privind licențierea/retragerea licenței caselor de schimb valutar și a punctelor de schimb valutar ale hotelurilor.

continuare pe pagina următoare

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiectivele proiectului	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2023
2.	Implementarea soluției pentru eficientizarea procesului de monitorizare a transparenței acționarilor și analiză la distanță în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului	3. Consolidarea sectorului bancar și implementarea supravegherii bazate pe risc	Eficientizarea procesului de monitorizare, consolidarea capacității Băncii Naționale în domeniul creșterii nivelului de transparență în structura de proprietate a băncilor licențiate, prin aplicarea unui control continuu, precum și automatizarea procesului de monitorizare a transparenței acționarilor. De asemenea, identificarea și evaluarea promptă de către Banca Națională a riscurilor de spălare a banilor și finanțare a terorismului în cadrul supravegherii desfășurate asupra băncilor.	Trim. III 2014	<p>A fost procurată și instalată infrastructura hard necesară instalării mediilor de testare și de producție aferente soluției informatice pentru eficientizarea procesului de monitorizare a transparenței acționarilor și analiză la distanță în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului.</p> <p>A derulat și a fost acceptată etapa de construcție a soluției informatice, totodată, fiind pregătite și încărcate datele istorice necesare pentru testare. De asemenea, s-a desfășurat instruirea personalului BNM privind utilizarea soluției informatice.</p> <p>A fost inițiat procesul de testare a soluției informatice de către utilizatorii finali.</p> <p>A fost aprobată documentația de instalare a mediului de producție și inițiat procesul de instalare a acestuia.</p>	<p>Acceptanța livrabilelor aferente etapei de instruire și testare.</p> <p>Instalarea soluției informatice pe mediul de producție.</p> <p>Exploatarea experimentală pe mediul de producție.</p> <p>Acceptanța finală a soluției informatice și, respectiv, a proiectului.</p>

continuare pe pagina următoare

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiectivele proiectului	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2023
3.	Implementarea soluției informatice de operațiuni bancare (CBS), de gestionare a resurselor corporative (ERP) și de gestionare a operațiunilor cu numerar	5. Consolidarea capacității și a eficienței instituționale	Transformarea proceselor de activitate ale BNM aferente operațiunilor bancare, gestionării resurselor financiare, materiale și umane, precum și modernizarea sistemului informatic bancar al BNM, în scopul eficientizării activității operaționale a BNM.	Octombrie 2013	<p>Considerând factorul de temporizare, care este unul critic pentru derularea cu succes a procedurii de licitație, ce ține de aspectele aferente limitării răspunderii operatorilor economici în cadrul contractelor încheiate în procedurile de achiziție publică, pe parcursul anului, au fost planificate și realizate acțiuni în vederea soluționării acestei dependențe.</p> <p>În acest sens, BNM a consultat Ministerul Finanțelor pe marginea prevederilor cadrului normativ național, fiind înaintate inclusiv propuneri de ajustare a Legii nr. 131/2015 privind achizițiile publice, cu referire la acest aspect. Urmare acțiunilor de consultare, au fost efectuate ajustări la cadrul normativ intern cu privire la limitarea răspunderii operatorilor economici în contractele de achiziție.</p>	<p>Aprobarea proiectului de modificare a actului normativ intern, urmare includerii reglementărilor cu privire la limitarea răspunderii operatorilor economici;</p> <p>Inițierea unei proceduri de consultare a pieței pe marginea aspectelor relevante aferente obiectului licitației ce urmează a fi inițiată (implementarea CBS, ERP și de soluției informatice de gestionare a operațiunilor cu numerar);</p> <p>Aprobarea modificărilor la conceptul proiectului;</p> <p>Inițierea și derularea procedurii de licitație.</p>

continuare pe pagina următoare

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiectivele proiectului	Perioada inițierii	Realizări	Pași următori pentru 2023
4.	Migrarea la standarde noi SWIFT – ISO 20022		Asigurarea trecerii cu succes la aplicarea standardului ISO 20022 și migrarea la platforme și servicii noi care lucrează cu mesaje MX, inclusiv cu asigurarea continuității procesului operațional în perioada migrării la standardele noi.	Trim. I 2022	În conformitate cu noile standarde și strategia SWIFT, BNM a inițiat proiectul de migrare a formatului mesajelor SWIFT la standardul ISO 20022, care are ca scop asigurarea trecerii cu succes la standardele noi cu resurse proprii, în termenele limită stabilite, procesul de migrare fiind unul destul de complex. Astfel, pe parcursul anului au fost realizate acțiuni de formalizare a proiectului, de consolidare a echipei de proiect, ulterior fiind aprobat planul de acțiuni aferent migrării la noile standarde. De asemenea, pe parcursul anului au fost elaborate cerințele privind crearea funcționalităților destinate exportării, procesării și prezentării în format tabelar a mesajelor SWIFT tip MX. A fost actualizată platforma Alliance Web. A fost perfectată migrarea autorizărilor la FINPlus RMA.	Activități de finalizare a setărilor interfeței SWIFT Alliance; Actualizarea și completarea cerințelor față de instrumentul de redare vizuală a mesajelor XML, testarea și darea în exploatare a acestuia; Testarea primirii și expedierii mesajelor de format XML; Elaborarea caietelor de sarcini (pe module) care vor sta la baza automatizării importului mesajelor SWIFT primite în format XML.
5.	Implementarea unei scheme de plăți instant	4. Sporirea calității monedei naționale și a nivelului de utilizare a plăților fără numerar	Implementarea soluției (platformei) de plăți instant (în regim 24/7/365), ceea ce va duce la crearea premiselor pentru dezvoltarea plăților inovative/mobile, cu decontarea finală imediată a acestora și posibilitatea reutilizării imediate a fondurilor primite de către beneficiari, facilitarea circuitului fluxurilor economice.	Trim. I 2020	În trimestrul III 2022 a fost semnat contractul cu furnizorul soluției informatice. A fost consolidată și mobilizată echipa de proiect în vederea lansării proiectului și demarării etapei de planificare și inițiere, fiind elaborată și aprobată documentația de inițiere a proiectului. Ulterior etapei de inițiere, au derulat acțiuni în cadrul etapei de analiză și design, fiind elaborată documentația tehnică și funcțională, precum și documentația de configurare și setare a soluției viitoare.	Aprobarea de către BNM a documentului detaliat de specificații tehnice și funcționale și a documentului de configurare și setare a soluției; Construcția soluției conform cerințelor stipulate în documentul detaliat de specificații tehnice și funcționale; Instruirea utilizatorilor finali; Testarea tehnică și funcțională a soluției de către utilizatorii finali ai BNM.

continuare pe pagina următoare

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiectivele proiectului	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2023
6.	Modernizarea sistemului automatizat de plăți interbancare (SAPI) – componentele DBTR (Sistemul de decontare pe bază brută în timp real) și CDN (Sistemul de compensare cu decontare pe bază netă)	4. Sporirea calității monedei naționale și a nivelului de utilizare a plăților fără numerar	Modernizarea SAPI prin separarea la nivel de software și hardware a modulelor DBTR și CDN, crearea unui cadru funcțional de gestiune a limitelor de lichiditate, migrarea la un format mai avansat al mesajelor de plată (ISO 20022), ceea ce va oferi posibilitatea implementării STP (straight through processing) pe întregul lanț de procesare a mesajelor de plată (inclusiv pe partea participanților la SAPI), consolidând gestiunea riscurilor operaționale și de lichiditate.	Trim. I 2020	Ulterior derulării și finalizării etapei de construcție, precum și testării soluției, a derulat exploatarea experimentală a soluției informatice cu participanții la SAPI. Drept rezultat, în trimestrul III 2022, a avut loc acceptanța finală a modernizărilor aferente sistemului automatizat de plăți interbancare (SAPI) – componentele DBTR și CDN, fiind precedată de închiderea cu succes a proiectului.	Proiect realizat cu succes.
7.	Digitizarea arhivei Băncii Naționale a Moldovei		Valorificarea serviciului de arhivare electronică a documentelor Băncii Naționale a Moldovei, care să acopere necesitățile BNM în gestiunea întregului ciclu de viață al documentelor, pe toată perioada de păstrare a acestora.	Trim. I 2021	În condițiile digitizării arhivei BNM, pe parcursul anului 2022, au fost continuate acțiunile de plasare și verificare a dosarelor, în cadrul soluției informatice privind arhiva electronică, pe fluxul de aprobare. În paralel cu aceste activități, au fost derulate acțiuni privind ajustarea și consolidarea cadrului normativ intern aferent arhivării electronice a documentelor.	Plasarea în continuare a documentelor în arhiva electronică a BNM, pe tot fluxul de aprobare; Aprobarea ajustărilor la cadrul normativ intern privind arhiva BNM.

continuare pe pagina următoare

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiectivele proiectului	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2023
8.	Proiectul Twinning: Consolidarea supravegherii, guvernantei corporative și gestionării riscurilor în sectorul financiar		Acordarea suportului necesar Republicii Moldova în implementarea unor reforme aferente Acordului de Asociere Republica Moldova (RM) – Uniunea Europeană (UE) și a Agendei de asociere RM-UE, privind consolidarea supravegherii, a guvernantei corporative și a gestionării riscurilor în sectorul financiar.	Trim. IV 2021	<p>În cadrul acestui proiect, pe parcursul a doi ani, Banca Națională a Moldovei și Comisia Națională a Pieței Financiare beneficiază de asistența instituțiilor partenere din Uniunea Europeană (UE), reunite într-un consorțiu format din Banca Națională a României, lider de proiect, Banca Centrală a Regatului Țărilor de Jos și Banca Centrală a Lituaniei, în colaborare cu Autoritatea de Supraveghere Financiară din România și Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor din România.</p> <p>Ulterior semnării contractului Twinning de către părți, în trimestrul I 2022 a fost organizat evenimentul oficial de lansare a proiectului.</p> <p>Pe parcursul anului 2022 au fost derulate activități conform planului de proiect, urmare cărora persoanele implicate în proiect au beneficiat de organizarea de către partenerii externi implicați a misiunilor experților străini pe toate cele 5 componente ale proiectului. În cadrul proiectului a fost asigurată organizarea conferinței „Aderarea Republicii Moldova la SEPA – realizări și perspective”.</p>	Derularea misiunilor experților străini, conform planificării; Organizarea ședințelor Comitetului de Supraveghere a Proiectului.

continuare pe pagina următoare

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiectivele proiectului	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2023
9.	Preluarea de către BNM a atribuției de reglementare/supraveghere a sectorului financiar nebanca		Asigurarea unui proces eficient de preluare a atribuțiilor în domeniul reglementării/supravegherii sectorului financiar nebanca de la CNPF, conform prevederilor Legii nr. 178/ 2020, începând cu 01 iulie 2023. Asigurarea continuității proceselor de autorizare, reglementare, supraveghere și comunicare pe domeniile care vor trece în atribuțiile BNM.	Trim. I 2022	Urmare aprobării de către Parlamentul RM a Legii nr. 178/2020 pentru modificarea unor acte normative, BNM, începând cu 01 iulie 2023 va prelua atribuțiile Comisiei Naționale a Pieței Financiare (CNPF) pe domeniul de reglementare/supraveghere a sectorului financiar nebanca. În acest context, BNM în comun cu CNPF au inițiat procesul de conlucrare pentru inițierea proiectului, fiind elaborat și semnat în trimestrul II 2022 un Memorandum de înțelegere cu privire la transferul de atribuții. Pe parcursul anului au fost organizate ședințe de lucru cu participarea reprezentanților ambelor părți, în care au fost abordate aspectele specifice de preluare a atribuțiilor de către BNM. În aceeași ordine de idei, au fost descrise hărțile privind situația curentă (AS IS) a proceselor operaționale ale CNPF aferente sectorului financiar nebanca, care sunt în perimetrul transferului de atribuții. De asemenea, în cea de a doua parte a anului a fost elaborat de către grupul de lucru al proiectului și aprobat de către Comitetul executiv al BNM Conceptul proiectului. Ulterior, a fost consolidată echipa de proiect și elaborat Planul detaliat de acțiuni pentru realizarea proiectului. În aceeași perioadă, a avut loc inițierea colaborării cu Autoritatea de Supraveghere Financiară din România (ASF) și realizarea unei vizite de lucru de către angajații BNM la ASF, pe tema supravegherii pieței asigurărilor, cu scopul preluării bunelor practici.	Realizarea acțiunilor de implementare a proiectului conform Planului aprobat; Finalizarea proiectului, cu preluarea de către BNM, de la 01 iulie 2023 a atribuțiilor de reglementare/supraveghere a sectorului financiar nebanca.

continuare pe pagina următoare

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiectivele proiectului	Perioada inițierii	Realizări	Pași următori pentru 2023
10.	Asigurarea premiselor necesare aderării sectorului bancar la zona unică de plăți în euro (SEPA)	4. Sporirea calității monedei naționale și a nivelului de utilizare a plăților fără numerar	Realizarea tuturor acțiunilor necesare de către BNM în calitate de coordonator național în procesul de aderare la Zona unică de plăți în euro (SEPA), în colaborare cu instituțiile naționale relevante și cu actorii pieței, pentru asigurarea premiselor și a celui mai înalt nivel de succes în procesul de aderare a prestatorilor de servicii de plată din Republica Moldova la Zona unică de plăți în euro (SEPA).	Trim. III 2022	În conformitate cu obiectivele strategice instituționale, în anul 2022, BNM a inițiat implementarea proiectului privind asigurarea premiselor necesare aderării sectorului bancar la zona SEPA. Astfel, în trimestrul III 2022 au fost realizate acțiuni privind formalizarea proiectului, fiind aprobat de către Comitetul executiv Conceptul proiectului. Ulterior, a fost constituită echipa de implementare a proiectului. De asemenea, a fost organizată o ședință de lucru cu toate autoritățile Republicii Moldova care sunt vizate de procesul de întrunire a criteriilor SEPA, în care au fost discutate la nivel de detaliu criteriile de aderare, precum și procesul și pașii care sunt necesari de întreprins în sensul conformării RM la criteriile SEPA. A fost organizată și conferința „Aderarea Republicii Moldova la SEPA – realizări și perspective” în care au fost abordate subiectele relevante pentru realizarea proiectului.	Aprobarea Planului de acțiuni; Aprobarea proiectului de Regulament cu privire la transferul de credit și debitarea directă, emis de BNM, care face obiectul criteriilor de aderare la SEPA, ca urmare a examinării observațiilor din procesul de transparență; Colectarea informațiilor de la autorități pentru dosarul de aderare la SEPA; Elaborarea opiniei legale și a anexelor acesteia (care vor conține informații care demonstrează conformarea la Criteriile SEPA); Evaluarea opțiunilor de conectare la infrastructuri SEPA; Acordarea suportului în procesul de înțelegere de către prestatorii de servicii de plată a cerințelor tehnice de aderare la SEPA; Finalizarea și depunerea dosarului de aderare la SEPA.

Sursa: BNM

Tabelul A.22: Indicatorii de măsurare a navigabilității pe pagina web

	Anul 2022	Anul 2021	Anul 2020	Anul 2019
Numărul de utilizatori pe pagina https://www.bnm.md/	1 163 274 (+44,6 la sută)	804 477	667 610	584 605
Numărul de sesiuni pe pagina https://www.bnm.md/	3 438 062 (+35,7 la sută)	2 533 983	2 327 089	2 235 312
Numărul de utilizatori noi din numărul total utilizatori pe pagina https://www.bnm.md/	1 123 541 (+46,8 la sută)	765 203	630 342	547 329

Sursa: BNM

Tabelul A.23: Comunicarea pe rețele sociale

Rețele sociale	Anul 2022	Anul 2021	Anul 2020
Facebook (3 391 urmăritori)	11 755	17 680	20 749
LinkedIn (604 urmăritori)*	1 846	2 123	1 398
Vkontakte**	284	448	631
Twitter (360 urmăritori)	52	200	364
Instagram (336 urmăritori)	109	92	116
OK.ru**	64	80	99
Youtube (830 abonați)	27	21	77
Messenger**	32	50	35
Blogger**	-	8	31
Skype**	15	4	9
Reddit**	32	32	7
Scribd**	17	8	4

*Profilul corporativ de LinkedIn a fost creat în august 2022

**BNM nu este prezentă pe platformele respective

Sursa: BNM

Tabelul A.24: Analiza rezultatului financiar pe activități principale ale Băncii Naționale a Moldovei

	2022	2021
	Rezultat financiar	Rezultat financiar
Activități gestionate de bancă:	mii lei	mii lei
Relațiile cu Guvernul din activitatea monetar-valutară	639 225	610 079
Instrumente monetare aplicate	(2 343 552)	(284 111)
Relația BNM cu FMI	(25 643)	19 799
Gestionarea activelor oficiale de rezervă	1 499 028	246 791
Moneda națională	6 592	(92 937)
Alte operațiuni, inclusiv costuri de funcționare	(276 181)	(205 353)
Rezultat financiar total	(500 531)	(294 268)

Sursa: BNM

Tabelul A.25: Rezultatul net din implementarea politicii monetare și al activităților ce țin de relațiile cu Guvernul Republicii Moldova

	2022	2021
	mii lei	mii lei
Rezerve obligatorii	(2 135 852)	(132 411)
Operațiuni de piață monetară	(415 492)	(152 087)
Conturi și depozite ale Ministerului Finanțelor	(159 660)	(75 778)
Depozite overnight	(64 760)	(3 449)
Deținerea portofoliului de VMS	793 942	681 275
Activitatea de creditare	272 881	2 268
Alte venituri	4 614	6 150
Rezultat net	(1 704 327)	325 968

Sursa: BNM

Tabelul A.26: Rezultatul net obținut în urma gestionării activelor oficiale de rezervă deținute de Banca Națională a Moldovei

	2022	2021
	mii lei	mii lei
Valori mobiliare în valută	521 642	157 855
Depozite	341 227	(69 686)
Diferențe de curs valutar realizat	648 365	170 046
Comisioane, taxe, alte	(12 206)	(11 424)
Rezultat net	1 499 028	246 791

Sursa: BNM

Tabelul A.27: Evoluția cursului oficial de schimb

	2022		2021	
	mediu pe perioadă	la finele anului	mediu pe perioadă	la finele anului
USD/MDL	18,9032	19,1579	17,6816	17,7452
EUR/MDL	19,8982	20,3792	20,9255	20,0938
GBP/MDL	23,3620	23,0402	24,3281	23,9321
XDR/MDL	25,2842	25,4962	25,1895	24,8361
XAU/MDL	1 093,7311	1 110,3257	1 022,8484	1 024,8562

Sursa: BNM

Tabelul A.28: Ponderea pozițiilor bilanțiere semnificative (%) și ratele medii anuale aferente instrumentelor financiare (%)

	2022		2021	
	Pondere, %	Rata medie anuală a dobânzii, %	Pondere, %	Rata medie anuală a dobânzii, %
ACTIVE	100,00	-	100,00	-
Active externe	85,97	1,18	83,16	0,13
Valori mobiliare de stat	13,88	10,41-5,00	16,68	6,54-5,00
Alte active	0,15	-	0,16	-
PASIVE	100,00	-	100,00	-
Moneda națională în circulație	36,03	-	39,30	-
Disponibilități ale Guvernului, inclusiv:	8,71	-	16,32	-
- la vedere, MDL	6,36	2,92	7,64	1,32
- la termen, MDL	0,19	18,40	-	4,56
- la vedere, VLC	2,16	-	8,69	-
Disponibilități ale băncilor, inclusiv:	35,47	-	25,76	-
- conturi „Loro”, inclusiv:	18,28	-	13,58	-
- rezerve obligatorii în MDL remunerate	-	14,63	-	1,30
- rezerve obligatorii în VLC remunerate	16,76	0,01	12,13	0,01
- depozite overnight	0,16	15,06	-	1,57
Certificatele BNM (plasate)	6,31	16,04	4,19	3,29
Obligațiuni față de organizații financiare internaționale, inclusiv:	5,41	-	6,73	-
- disponibilități ale FMI	4,22	-	4,87	-
- credite FMI (EFF/ECF)	1,18	2,21/0,00	1,86	1,05/0,00
Alte obligațiuni	0,12	-	0,50	-
Capital și rezerve	7,95	-	7,20	-

Sursa: BNM

Tabelul A.29: Analiza rezultatului financiar pe activitățile principale ale Depozitarului central unic

Activități gestionate de DCU	2022	2021
	Rezultat financiar mii lei	Rezultat financiar mii lei
Depozitarea valorilor mobiliare	2 951	3 240
Procesarea și decontarea VMS și CBN	8 019	6 596
Decontarea tranzacțiilor cu valori corporative	963	212
Servicii acordate emitentului	542	605
Venituri din dobânzi la VMS	3 159	1 285
Costuri de funcționare, inclusiv impozite	(12 386)	(10 537)
Total	3 248	1 401

Sursa: BNM

Tabelul A.30: Ponderea pozițiilor bilanțiere semnificative (%) și ratele medii anuale aferente instrumentelor financiare (%)

	2022		2021	
	Pondere, %	Rata medie anuală a dobânzii, %	Pondere, %	Rata medie anuală a dobânzii, %
ACTIVE	100,00	-	100,00	-
Numerar și echivalente	8,54	0,00	10,86	0,00
Valori mobiliare de stat	84,14	17,50-21,94	82,77	4,93-5,94
Alte active	7,32	-	6,37	-
PASIVE	100,00	-	100,00	-
Alte obligațiuni	8,32	-	6,03	-
Capital și rezerve	91,68	-	93,97	-

Sursa: BNM

Tabelul A.31: Poziția financiară consolidată și individuală a Băncii Naționale a Moldovei la 31 decembrie 2022

	Consolidat	Banca	Efectul consolidării
	milioane lei	milioane lei	milioane lei
ACTIVE			
Numerar și plasamente pe termen scurt	33 983,01	33 982,90	0,11
Valori mobiliare investiționale	51 631,60	51 631,60	-
Active în organizațiile financiare internaționale	4 445,90	4 445,90	-
Valori mobiliare emise de Guvernul RM	14 581,99	14 552,76	29,23
Alte active	223,03	245,24	(22,21)
TOTAL ACTIVE	104 865,53	104 858,40	7,13
OBLIGAȚIUNI			
Moneda națională în circulație	37 781,90	37 781,90	-
Disponibilități ale Guvernului RM	9 135,10	9 135,10	-
Disponibilități ale băncilor	37 191,25	37 191,25	-
Obligațiuni față de organizațiile financiare internaționale	5 667,07	5 667,07	-
Certificate emise de BNM	6 616,85	6 616,85	-
Alte obligațiuni	127,02	127,73	(0,71)
TOTAL OBLIGAȚIUNI	96 519,19	96 519,90	(0,71)

Sursa: BNM

Tabelul A.32: Rezultatul financiar consolidat și individual al Băncii Naționale a Moldovei pentru anul 2022

	Consolidat	Banca	Efectul consolidării
	milioane lei	milioane lei	milioane lei
Venituri din dobânzi la rezerve valutare	920,68	920,68	-
Venituri din dobânzi la VMS	835,51	832,36	3,15
Venituri din tranzacții, diferențe de curs și preț	3 317,05	3 317,18	(0,13)
Alte venituri	353,39	346,14	7,25
Cheltuieli cu deprecierea activelor	(39,35)	(39,37)	0,02
Cheltuieli cu dobânzi	(2 843,36)	(2 845,96)	2,60
Cheltuieli operaționale	(347,54)	(338,46)	(9,08)
Alte cheltuieli	(0,77)	(0,21)	(0,56)
PROFIT NET	2 195,61	2 192,36	3,25
<i>Din activitatea Băncii</i>	2 192,36	2 192,36	-
<i>Din activitatea filialei</i>	3,25	-	3,25
Alocarea rezultatelor nerealizate	(2 692,89)	(2 692,89)	-
PIERDERE TOTALĂ	(500,53)	(500,53)	-

Sursa: BNM

Tabelul A.33: Capital și rezerve

	31 decembrie 2022	31 decembrie 2021
	mii lei	mii lei
Capital autorizat	1 124 372	1 124 372
Fondul general de rezervă	1 748 214	2 248 745
Total capital statutar	2 872 586	3 373 117
Rezerva veniturilor nerealizate din diferențe de curs	5 493 557	2 807 006
Rezerva veniturilor nerealizate din reevaluarea valorilor mobiliare investiționale	178 427	178 427
Rezerva veniturilor nerealizate din reevaluarea metalelor prețioase	36 749	30 413
Alte rezerve	(242 815)	(24 896)
Total capital și rezerve	8 338 504	6 364 067
Obligațiuni monetare ale BNM	81 718 361	61 547 486
Nivelul capitalului, % (după distribuirea rezultatului financiar)	3,52	5,48
Profit alocat la bugetul de stat	-	147 134
Contribuție de capital necesară	396 149	-

Sursa: BNM